

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK
BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Hande SOYKAN

İstanbul, 2015

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK
BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Hande SOYKAN

Öğrenci No:

130790030

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ

İstanbul, 2015

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum '**Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması**' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 16.09.2015

Hande SOYKAN

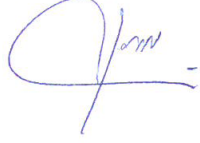
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

16/09/2015

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 130790030 numaralı *Hande SOYKAN*'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Psikoloji Bölümü ve Mühendislik-Mimarlık Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karşılaştırılması*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 15.09.2015 tarih ve 2015/37 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düşünme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. HÜSEYİN EBADİ
(BEYKENT ÜNİVERSİTESİ)

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. NESLİM DOKSAT
(BEYKENT ÜNİVERSİTESİ)

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. MELEK ASTAR
(FATİH SULTAN MEHMET ÜNİVERSİTESİ)

Adı-Soyadı : Hande SOYKAN
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2015
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Duygu, Zeka, Duygusal zeka

ÖZ

PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu araştırmada, psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği (Bkz. Ek-1), Kişisel Bilgi Formu (Bkz. Ek-2) kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümünden 145 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 145 öğrencinin; 91'i kız 54'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin kişisel farkındalık, kişilerarası ilişkiler ve genel ruh hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Şartlara ve çevreye uyum, stres yönetimi düzeylerinin ise orta olduğu görülmüştür. Araştırmada sosyo-demografik özelliklere göre bakıldığında; cinsiyet, okudukları bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Name and Surname : Hande SOYKAN
Supervisor : Assist Prof. Dr. Hüseyin EBADİ
Degree and Date : Master's degree, 2015
Major : Clinical Psychology
Key Words : Emotion, Intelligence, Emotional Intellege

ABSTRACT

THE COMPARISION OF THE EMOTIONAL QUOTIENT LEVEL OF THE STUDENTS WHO STUDYING IN THE DEPARTMENTS OF PSCYHOLOGY, ARCHITECTURE AND ENGINEERING

In this research, it is aimed to specify the emotional quotient level of the students who studying in the departmets of pscyhology , architecture and engineering. In the research, Personal Information Form (See appendix-2) and Bar-On Emotional Intelligence Scale (See appendix-1) were used as a data collection tool. The sample of the research is composed of 145 students who studying in the departments of pychology, architecture and engineering at Beykent University with second and third grade students of Yeditepe University that are located in İstanbul. Of the 145 students who attended in the research, 91 are girls women and 54 are men.

In consequence of the research,it was observed that self- conciosness, interpersonal relationship and overall mantal state of the students were very high. Condition and environment adaptation, the level of stress management were found avarege. When the research investigated in the view of socio demographic features ; a meaningful difference was found considering the variables of sex,departmens students study in and classes.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ.....v

KISALTMALAR..... vi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	2
1.5. Araştırmanın Alt Problemleri.....	2
1.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.8. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.9. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Duygu Tanımları.....	5
2.2. Zeka Tanımları.....	6
2.2.1. Zeka Kuramları.....	7
2.2.1.1. Spearman İki Faktör Kuramı.....	7
2.2.1.2. Thorndike Çok Faktörlü Zeka Kuramı.....	8
2.2.1.3. Guilford Çok Faktör Kuramı.....	9
2.2.1.4. Thurstone Grup Faktör Kuramı.....	9
2.2.1.5. Cattell-Horn.....	10
2.2.1.6. Gardner Çoklu Zeka Kuramı.....	10
2.3. Duygu ve Zeka İlişkisi.....	20
2.3.1. Klasik Yaklaşımlar.....	20
2.3.2. Modern Yaklaşımlar.....	21
2.4. Duygusal Zeka.....	21
2.4.1. Duygusal Zeka Tanımı.....	21

2.4.2. Duygusal Zeka Modelleri	24
2.4.2.1. John D. Mayer & Peter Salovey Modeli	24
2.4.2.2. Reuven Bar-On Modeli	26
2.4.2.3. Cooper- Sawaf Modeli	27
2.4.2.4. Daniel Goleman Modeli	29
2.5. Duygusal Zeka (EQ) ve Bilişsel Zeka (IQ) Arasındaki İlişki	32
2.6. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler	34
2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar	36
2.7.1. Türkiye’de Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar	36
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar	39

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	41
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği	43
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	49
3.4. Verilerin İstatiksel Analizi	49

BÖLÜM IV

BULGULAR

SONUÇ	72
--------------------	-----------

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

KAYNAKÇA	78
EKLER	86
Ek-1: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği	86
Ek-2: Kişisel Bilgi Formu	90

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: Zekaya İlişkin Olarak Geliştirilen Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması	13
Tablo 2: Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli	25
Tablo 3: Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları ve Bunların Yapıtaşları	30
Tablo 4: Duygusal Zeka Modelleri ve Temel Yeterlikleri	31
Tablo 5: Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka Becerilerinin Bütünleşmesi	34
Tablo 6: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Boyutları ve Alt Boyutları	45
Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=145)	50
Tablo.4.2. Bireylerin Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı	51
Tablo 4.3. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	54
Tablo 4.4. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	57
Tablo 4.5. Bireylerin Hangi Bölümde Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	61
Tablo 4.6. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçıncı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	64
Tablo 4.7. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçıncı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	67

KISALTMALAR

IQ : Bilişsel Zeka

EQ : Duygusal Zeka

SPSS : Statistical Package for Social Sciences

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Zekanın geçmişten günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır. Bunun sebebi zekanın tek bir kavramla açıklanamayacak olmasıdır.

Gardner, 1983’de klasik zeka kavramı olan IQ’ya yeni bir boyut kazandırarak zekanın; tek düze bilişsel yeteneklerden ibaret olmadığını savunmuştur. Harvard Üniversitesi’nde ‘Project Zero’ adlı bir proje hazırlayan Gardner, bu proje ile zeka kavramına birçok yeni ve farklı bakış açısı getirmiştir (Pektaş, 2013).

Gardner’ın Çoklu Zeka Kuramı’nda bulunan sekiz zeka türü şunlardır:

- 1) Dilbilimsel Zeka – Sözel Zeka
- 2) Matematiksel Zeka – Mantıksal Zeka
- 3) Uzamsal Zeka – Görsel Zeka
- 4) Duyudevinimsel Zeka – Bedensel Zeka
- 5) Ritmik Zeka – Müzikal Zeka
- 6) Kişilerarası Zeka – Sosyal Zeka
- 7) Bireysel Zeka – Özedönük Zeka
- 8) Doğa Zeka – Doğacı Zeka

Mantıksal Zeka - Matematiksel Zeka

Sayılar ile düşünebilme, hesap yapabilme, sonuç çıkarabilme, mantık ilişkisi kurabilme, hipotez üretebilme, problem çözebilme, eleştirel düşünebilme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasında ilişki kurma becerisidir (Köksal, 2006).

Görsel Zeka - Uzamsal Zeka

Resimler, simgeler, şekiller ve çizgilerle düşünebilme, üç boyutlu nesnelere algılayabilme ve muhakeme etme becerisidir (Köksal, 2006).

Sosyal Zeka - Kişilerarası Zeka

Grup içinde takım ile çalışabilme, sözlü ve sözsüz iletişim kurabilme, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilme, paylaşabilme, ifade edebilme, yorumlayabilme ve ikna edebilme becerisidir (Köksal, 2006).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Duygusal zeka, bireyin kendini tanımasına, kendisiyle barışık olup kendini doğru ifade edebilmesine ve kişilerarası ilişkilerde empati yapabilmesi sağlıklı bir toplum için gerekli olan hususlardandır.

Duygusal zeka günümüzde giderek önem kazanmaktadır ve duygusal zekanın geliştirilebilir bir yetenek olduğunu düşüldüğünde farklı meslek gruplarının duygusal zeka üzerindeki etkisi incelenerek, bundan sonra yapılacak olan araştırmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi

Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması.

1.5. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Psikoloji bölümünde okuyan kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zeka düzeyi arasında fark vardır.
2. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişisel becerileri arasında fark yoktur.
3. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişilerarası becerileri arasında fark vardır.
4. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin uyumluluk düzeyi arasında fark yoktur.
5. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin stresle başa çıkma boyutu arasında fark vardır.
6. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin genel ruh durumu boyutu arasında fark yoktur.

1.6. Araştırmanın Hipotezleri

1. Psikoloji bölümünde okuyan kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zeka düzeyi arasında fark vardır.
2. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişisel becerileri arasında fark yoktur.
3. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişilerarası becerileri arasında fark vardır.
4. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin uyumluluk düzeyi arasında fark yoktur.
5. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin stresle başa çıkma boyutu arasında fark vardır.
6. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin genel ruh durumu boyutu arasında fark yoktur.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma; 2014-2015 yılında eğitim öğretim gören İstanbul ilinde bulunan; Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi, 3. ve 4. sınıfta okuyan psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma verileri, araştırmada kullanılan Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu ölçme araçlarının ölçtüğü bilgi ile sınırlıdır.

1.8. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan 3. ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinin, okudukları bölümler ile duygusal zeka düzeylerini değerlendirebilmek ve karşılaştırabilmek için daha iyi bir sınıf düzeyi olduğu kabul edilmiştir.
2. Araştırma kapsamındaki Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu gönüllü öğrencilere uygulanmıştır.
3. Ölçekler araştırmacının gözetiminde uygulanmıştır.
4. Öğrencilere verilen Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunun öğrenciler tarafından içten ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevaplandıkları kabul edilmiştir.

1.9. Tanımlar

Zeka: Kişinin deneyimlerinden öğrenme, yeni durumlara uyum sağlayabilme, soyut kavramları anlayıp kullanabilme ve edindiği bilgileri uygulayabilme yetilerinden oluşan zihinsel işlevler bütünü (Koroğlu, 2015, s.316).

Duygusal Zeka: Duyguyu ve duygusal bilgiyi anlama, duyguları ifade edebilme ve duygusal entelektüel büyümenin geliştirilmesi için duyguları düzenleme yeteneğidir (Güllüce ve İşcan, 2010).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Duygu Tanımları

Duygu kavramına ilişkin tanımlardan bazıları şunlardır:

Duygu, bir his ve ona özgü düşünceler, psikolojik ve biyolojik haller ve bir dizi hareket eğilimi olarak tanımlanır (Tuğrul, 1999).

Duygular harekete geçmemiz için bizi iten dürtülerdir. Duygu (emotion) sözcüğü, Latince’de hareket etmek anlamına gelen ‘motere’den türemiştir. Köke ‘-e’ ön eki getirildiğinde uzaklaşmak anlamını kazanır. Bu da, her duygunun bir harekete yöneltildiği fikrini vermektedir (Goleman, 2014, s.32-33).

Duygular insanlığın özünü oluşturan temel unsurlardan biridir. Duygular insan hayatına anlam katarlar. İnsanların iç ve dış dünyaları arasındaki önemli bir bağ oluştururlar. Kimi zaman duygular davranışlar yoluyla insanların dış dünyalarını etkilerken, kimi zamanda dış dünya da meydana gelen olay ve durumlar, duygular aracılığıyla bireyleri etkilemektedir. Aynı zamanda duygular bireylerin insan varlığının temel sorunlarıyla yüzleşmesini de sağlarlar (Karabulut, 2014).

Cooper ve Sawaf (1999) duyguları; bireyin kendi içinde yükselen değerleri harekete geçiren ve davranışlarını şekillendiren enerji akımlarının dışa doğru yayılarak başkalarını etkilemesi olarak ifade eder. (Ural, 2001).

Konu üzerinde araştırmacıların hepsi aynı düşüncede buluşuyor olmasalar da kuramcıların bir kısmı temel duygu kümeleri olduğunu öne sürmektedir. Bu kümelerin başlıca adayları ve üyeleri şöyledir (Goleman, 2014, s.373-374):

- Öfke: Hakaret etme, içermeme, acı çekme, hiddet, tükenme, sinirlenme, hınç, kin duyma, rahatsız hissetme, alınganlık gösterme, düşmanlık duyma ve en uç nokta olarak; patolojik nefret ve şiddet.
- Üzüntü: Acı duyma, kederli hissetme, neşesizlik, kasvet hali, melankolik davranışlar, kendine dönük acıma hissi, yalnızlık, can sıkıntısı, umutsuzluk ve patolojik boyuta ulaştığında şiddetli depresyon.

- Korku: Sinirlilik hali, kaygı duyma, kuruntu, tasalı olma, hayret, şüphe etme, uyanıklık, vicdan azabı çekme, huzursuz hissetme, çekinme, ürkme, dehşet; patolojik boyutta ise fobi ve panik.
- Zevk: Tatmin olma, haz alma, mutlu hissetme, coşku duyma, rahatlamaya kavuşma, sevinçli olma, eğlenme, gururlanma, fiziksel zevk, heyecanlanma, hoşnut hissetme, fiziksel olarak zinde hissetme, kapris ve en uç nokta olarak mani.
- Sevgi: Muhabbet, kabullenilme, arkadaşlık kurabilme, güven duygusu hissetme, iyilik, yakın ilgi, bağlılık, hayranlık, tutkunluk.
- Şaşkınlık: Şok, hayret etme, afallama, merak etme.
- İğrenme: Küçük görme, hor görme, aşağılama, tikslenme, nefret duygusu, hoşlanmama, itici bulma.
- Utanç: Mahcubiyet hissetme, suçluluk, hayal kırıklığı, pişmanlık duyma, küçük düşme, üzülme, çile çekme ve nedamet.

1.2. Zeka Tanımları

Zeka, psikolojide üzerinde en çok araştırma yürütülen ve en çok tartışmalar yapılan temel konudur. Üzerinde binlerce araştırma yapılmasına karşın ‘Zeka nedir?’ sorusuna bilim adamlarınca henüz net bir cevap verilememiştir. Araştırmacılar, bugüne kadar insanların zihinsel özelliklerine, yeterliliklerine ve davranışlarına bakarak zeka üzerine çıkarımlar yapmaya çalışmışlardır. Zeka, 1900’lerin başından beri pek çok psikolog tarafından farklı açılardan ele alınmıştır. Bilim adamlarının bazıları zekayı tanımlamada birkaç sayısal ifade, bazıları çevreye uyum, bazıları ise problem çözme becerisi gibi değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Zekayı değerlendirmede farklı bilim adamları farklı faktörleri ele almışlar ve bu faktörler doğrultusunda zekayı tanımlamaya çalışmışlardır (Yavuz, 2009, s.21-22).

Soyut kavram olarak ilk kullanımı Aristoteles’e kadar uzanmaktadır. ‘İntelligentia’ kökünden türemiş olan zeka teriminin ilk olarak Çiçero tarafından kullanıldığı düşünülmektedir (Geçcel, 2011).

Zeka; doğuştan sahip olunan, kalıtım yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan, merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim, öğrenme ve çevresel etkenlerle şekillenen bir bileşimdir (www.tzv.org.tr 15 Mayıs 2015).

‘Intellectus’ kelimesi; Latince algılama, bilme, anlayış, tanıma anlamına gelmektedir (Eröz, 2011).

Zeka, TDK tarafından düşünme, akıl yürütme, objektif gerçeklikleri algılama, muhakeme etme ve sonuç çıkarma yeteneklerinin toplamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr 25 Mayıs 2015).

Binet’ e göre zeka; bellek, duyum ve tepki hızı gibi basit zihinsel faaliyetler ile değil; kavrama, hüküm kurma, akıl yürütme gibi karmaşık işlemlerle kendini göstermektedir. Bu tip karmaşık zihinsel etkinlikleri doğrudan ölçmek mümkün değildir. Bireyin zekası hakkında güvenilir bir fikir edinebilmek için, onu çözümünde yüksek zihni işlemlerin kullanılması gereken problemler ile sınamak ve bireyin yaptıklarını objektif olarak saptamaktır (www.kisiselbasari.com 15 Mayıs 2015).

Wechsler zekayı; bireyin, amaca göre davranma, rasyonel düşünme ve çevresiyle etkili iletişim kurma yetisi olarak tanımlar (Özcan, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Terman (1944), ‘soyut semboller üzerinde düşünebilme’ yeteneğini zeka olarak tanımlamıştır. Buna ek olarak birey ne kadar soyut düşünebiliyorsa o ölçüde zeki olduğu söylemiştir (Titrek, 2013, s.7).

Thorndike’a göre zeka, birçok düşüncesel yeteneğin karışımıdır ve mekanik zeka, sosyal zeka ve soyut zeka olmak üzere üç başlık altında incelenmelidir (www.wikipedia.org 15 Mayıs 2015).

Sternberg (1997), çevre seçimi, çevreyi biçimlendirme ve çevreye uyum için gerekli olan zihinsel yetenekler olarak zekayı tanımlamıştır (Titrek, 2013, s.9).

1.2.1. Zeka Kuramları

2.2.1.1 Spearman İki Faktör Kuramı

İki faktör kuramı 1904 yılında Spearman tarafından ortaya atılmıştır. Kuram ile bireylerin genel zeka düzeyleri ile farklı derslerdeki başarı durumları ve duyum keskinlikleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Spearman, faktör analizini kullanarak yaptığı analizlerin sonucunda tüm zihinsel faaliyette ortak olan genel bir zihinsel enerji olduğunu saptamış ve buna ‘g faktörü’ demiştir. Spearman, farklı zihni yetenekleri ölçmeye yarayan testler arasındaki korelasyonların mükemmel olmayışını; zihinde özel faktörlerin varlığına bağlamış ve bu özel faktörlere de ‘s’ demiştir. Genel zihinsel yeteneğin (g) dışında ihtiyaç duyulan belirli bir zihinsel etkinliğin gösterilebilmesi için gereken zihin gücü; özel faktör (s)’dir. Özel faktörlerin sayısı, birbirinden farklı zihin gücünü gerektiren zihinsel faaliyetlerin sayısı kadar çoktur. Bir zihinsel faaliyetin meydana gelebilmesi için bir genel yeteneğe ve o etkinliğe özgü bir özel yeteneğe ihtiyaç bulunmaktadır. Spearman’a göre, sahip olunan genel zihinsel yetenek (g) yönüyle insanlar farklılaşırlar. Zekayı ölçmek demek ‘g’ yi ölçmek demektir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Genel zihni yetenekle daha çok yüklü bulunan etkinlikler şunlardır (Titrek, 2013, s.34):

1. Kendi yaşantılarını anlama,
2. İlişkileri bulma,
3. Benzer ilişkileri bulma.

2.2.1.2. Thorndike Çok Faktörlü Zeka Kuramı

Thorndike’a göre zeka; birbirinden ayrı ve birbirimden bağımsız faktörlerden meydana gelmektedir ve genel bir zekanın sözü edilemez. Bir zihinsel problemin çözümünde birden fazla faktör yer almaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.9).

Thorndike, zekayı üç ana farklılık çerçevesinde sınıflandırmıştır. Bu zeka türleri kısaca şu şekilde tanımlanabilir (Aslan, 2013, s.10):

- a) Soyut Zeka: Sembol kullanarak düşünme yeteneğine soyut zeka denilmektedir. Mesela, matematiksel işlemleri kurma buna örnek verilebilir.
- b) Mekanik (Somut) Zeka: Araç gereçleri, makineleri kullanma ve yapma yeteneğidir.

- c) Sosyal Zeka: Toplumsal çevreye uyum sağlama ve insanlarla iyi ilişkiler kuma yeteneğidir.

Thorndike, zekanın işin zorluk derecesi anlamına gelen *seviye*, kapsam yönünden farklı işlevleri yapabilme anlamına gelen *genişlik* ve işin çabuk bitirilmesi anlamına gelen *hız* gibi üç yönünün bulunduğunu ve bunların bir arada olmasıyla zekanın tanımlanabileceğini belirtmiştir (Aslan, 2013, s.10).

2.2.1.3. Guilford Çok Faktör Kuramı

Guilford'un ileri sürdüğü modele göre, zekanın üç boyutu bulunmaktadır; içerik, işlem ve ürünler. İçerik; figür, sembol, anlam ve davranış ile ilgili bölümlerden oluşmaktadır. İşlem; biliş, bellek, ayırıştırıcı ve bütünleştirici düşünme ve değerlendirme süreçlerinden oluşmaktadır. Ürünler; birim, grup, ilişki, sistem, farklı hallerde formüle etme (transformasyon) ve doğurgulardır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.9).

Guilford, zihnin birbirinden bağımsız faktörlerden meydana geldiğini ileri sürmüştür. Bazı yönleri ile birbirlerine benzedikleri için bu faktörler sınıflandırılabilir. Bu tip bir sınıflandırma, faktörlerin aykırılığı ilkesine aykırı düşmemektedir. Bireyler, zihinsel faaliyetlerin tamamında aynı ölçüde yetenekli olmayabilir. Bir iş üzerinde başarı gösteren birey, diğer bir işte aynı şekilde başarılı olamayabilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.10).

2.2.1.4. Thurstone Grup Faktör Kuramı

Yaptığı çalışmaların sonunda Thurstone; zekanın birbirinden farklı zihin gücünü gerektiren yeteneklerden oluştuğunu öne sürmüştür (Mumcuoğlu, 2002).

Thurstone'a göre, zihni faaliyeti gerekli kılan işler gruplanabilir. Bu gruplardan her biri için gereken zihin gücüne; temel faktör ya da yetenek adı verilmektedir. Thurstone on iki faktör bulmuş, yapılan çalışmalar ile bunlardan yedisini adlandırmıştır. Bu yedi faktör şunlardır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.10):

1. Sözel yetenek: Okuduğunu anlamayabilme, kelime bilgisi, kelime ilişkileri, benzer ya da farklı kelimeleri bulma.

2. Sözcük akıcılığı: Uyaklı kelimeler bulma, belirli bir ölçüte uygun kelimeleri sıralama hızı.
3. Sayısal yetenek: Basit aritmetik işlemleri hızla ve doğru yapabilme.
4. Uzaysal yetenek: Şekil veya nesnenin boşlukta (zihinde) döndürülmesi veya değişikliğe uğratılması halinde gelecekleri yeni konumu tasarlama.
5. Bellek: Kelime çiftlerini ezberleme, söylenen bir dizi sayıyı tekrarlama.
6. Algısal hız: Görsel ayrıntıları, benzerlikleri veya ayrılıkları doğru ve hızlıca algılama.
7. Akıl yürütme (Muhakeme): Mantıksal ilişkileri kurma, sayı ya da şekil dizilerindeki kuralı bulma.

Thurstone'a göre, herhangi bir karmaşık zihinsel yetenek bunların birkaçının bir araya gelmesiyle açıklanabilir.

2.2.1.5. Cattell-Horn

Cattell (1963); Horn ve Cattell (1966), zihinsel yetenekleri açıklamada akıcı zeka ve kristalize zeka olarak adlandırdıkları iki temel etmen belirlemişlerdir. Kristalize zeka, bireyin bilgi gibi deneyimleri ve eğitim yoluyla edinebileceği daha geniş yetenekler olarak tanımlanmaktadır. Buna rağmen akıcı zeka; bireyin doğuştan sahip olduğu zeka gücüdür. Muhakeme edebilme yeteneği ve bellek yeteneği akıcı zekanın örnekleridir. Kristalize zeka, Cattell tarafından yaşla azalabilir olması ile birlikte değişmez bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Titrek, 2013, s.41).

2.2.1.6. Gardner Çoklu Zeka Kuramı

Nöropsikoloji ve gelişim uzmanı Gardner, geleneksel zeka anlayışını incelemesinden sonra 70'li ve 80'li yıllarda bireylerin bilişsel kapasitelerinin araştırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Boston Üniversitesi'nde yeteneklerin düzenini anlamaya, duyuşsal veya bilişsel kazaların etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Bununla birlikte Harvard Üniversitesi'nde normal ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırmalar yaptığı 'Project Zero' adlı projede çalışmış, bilişsel yeteneklerin gelişim süreçlerini incelemiştir. Bu çalışmalar esnasında psikometrik bakış ile açıklanamayan farklı bir şeyler gözlemediğini fark ederek şöyle ifade etmiştir (Gardner, 1999, s.30):

“Çocuklar ve beyin hasarlı yetişkinlerde yaptığım günlük çalışmalar beni insan doğası ile bedensel bir olguyla derinden etkiledi: İnsanlar çok geniş, çok

sayıda kapasitelerle dolu. Bir bireyin bir alandaki üstünlüğü, bir başka alandaki gücüyle karşılaştırılabilecek ve tahmin edilebilecek kadar basit değil!”

Çoklu Zeka Kuramının başlangıcını bu görüş oluşturmaktadır. 1983’de yayımlanan ‘Zihin Çerçevesi’ (Frames of Mind) kitabında Gardner, yedi farklı evrensel kapasite önermiştir. Farklı kapasite veya zekalar her bireyde doğuştan var olmakla birlikte farklı kültürlerde değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Dil zekasını örnek olarak ele alırsak; tüm toplumlarda doğuştan gelen evrensel bir kapasitedir ama bir kültürde yazma ön plana çıkabilirken bir başkasında konuşma şeklinde ön plana çıkabilmektedir (Bümen, 2005, s.4-5).

Profesör Gardner kendinden önceki bilim adamlarından farklı olarak zekaya yeni bir tanım getirmiştir. (Yavuz, 2009, s.26);

1. Fiili problemi çözmek için gereken yeteneklerin olduğu küme.
2. Bir veya birden fazla kültürde değer atfedilmiş olan bir ürün veya hizmet ortaya koyabilme yeteneği.
3. Yeni bilgi üretmek için problem tespit edebilme, problemi çözebilme veya yeni bir problem yaratabilme kapasitesidir.

Gardner’in zeka konusundaki en önemli katkısı, zekanın geliştirilip geliştirilemeyeceğine odaklanmış olmasıdır. Gardner’e göre, zeka insanın yapabilecekleri ile ilgili, sahip olduğu uzak görüşlülüğüdür. Bu sebeple zekanın geliştirilebilir olduğunu savunur. Ancak bu IQ’dan farklıdır. Bu sonuca Gardner ve Hatch çalışmalarının sonucunda ulaşmışlardır. Buna göre, Gardner’in zeka türlerinin IQ’dan farklı olduğu tespit edilmiştir (Aslan, 2013, s.11).

Gardner’in çoklu zeka teorisinin ilkeleri (Karadağ, 2006, s.7):

1. İnsanların tümü farklı miktarlarda sekiz farklı zeka türüne sahiptir. Bilinen zeka türlerinden farklı olan zekalar da olabilir.
2. Zeka, insanların beyin ve ondan farklı olan zihin sistemlerinin birbiriyle etkileşimi neticesinde ortaya çıkan çok yönlü bir olgudur.
3. Zeka çok yönlü olmasına rağmen kendi içerisinde tam bir bütündür.
4. Her birey kendi zekasını arttırabilme ve geliştirebilme yeteneğine sahiptir.
5. Her zeka; bellek, dikkat, algı ve problem çözme açısından aynı değildir, hepsi farklı birer sisteme sahiptir.

6. Bir bireyin spesifik bir alanda zeki olabilmesinin birbirinden farklı pek çok yolu vardır.
7. Genetik, ait olunan aile, egemen kültür, sahip olunan inanç sistemi, hayat tecrübeleri zeka gelişimi üzerinde etkilidir.
8. İnsan gelişimini üzerine yapılan tüm bilimsel teoriler çoklu zeka teorisini desteklemektedir.

Gardner'in çoklu zeka kuramının ayırt edici yanları sınıflandırıldığında (Bümen, 2005, s.7-8):

1. Zekanın tanımı gerçek hayat içerisindeki zekaya dayanır.
2. Zekaya çoğul bir bakış açısıyla bakar.
3. Bilinen ve bilinmeyen tüm zeka türleri evrenseldir.
4. Zekanın sınırları gelişime ve değişime açıktır.
5. Her zeka aynı zamanda ikincil yetenekler içerir.
6. Farklı zekalar birbirlerinden bağımsız olarak değil; el birliği ile, kaynaşarak çalışırlar.

Zekaların gelişimi de insandan insana değişiklik göstermektedir. Armstrong, zekaların gelişmesinde avantaj sağlayan ve dezavantaj yaratan çevresel etmenleri belirtmektedir (Bümen, 2013, s.8-9):

1. Kaynak: Ailenin fakir olması halinde müzikal zekanın gelişimini sağlayacak enstrümanlar olmadığından bu zeka türünün gelişmesi ve güçlenmesi zorlaşacaktır.
2. Tarihsel-kültürel etkenler: Matematik ve fen bilimlerine dayalı programlar ile öğrenim görme durumu varsa ve bu alanlar önemseniyorsa, matematik ve mantık zekası gelişir.
3. Coğrafi etkenler: Kırsal alanda yetişen bir birey, izole bir alan veya apartmanda büyüyen bir bireye kıyasla, bedene ve doğaya dayalı zekalarını daha çok geliştirebilir.
4. Aile: Güzel sanatlara yönelmek isteyen bir çocuğun ailesi, isteğine rağmen onun avukat olmasını diliyorsa, doğal olarak çocuğun dil zekası desteklenecektir.

5. Durumsal etkenler: Geniş bir aile içerisinde yetişmiş veya geniş bir aile ile birlikte yaşayan insanlar doğalarında sosyalleşme dürtüsü olmadıkça, kendilerini geliştirmek için daha az vakte sahiptirler.

Tablo 1: Zekaya İlişkin Olarak Geliştirilen Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması

Zekaya İlişkin Eski Bakış Açısı	Zekaya İlişkin Yeni Bakış Açısı
1. Zeka, doğuştan gelir ve sabittir. Asla geliştirilemez.	1. Zeka, bireye kalıtsal olarak gelen kapasitedir. Zeka değiştirilebilir, geliştirilebilir ve güçlendirilebilir.
2. Zeka, matematiksel olarak ölçülebilir ve bir sayıya indirgenebilir.	2. Zeka, bir performans sırasında veya bir problem çözme anında ortaya çıktığından matematiksel olarak hesaplanamaz.
3. Zeka tekildir. Bu 'g' faktör olarak tanımlanabilir.	3. Zeka, farklı yol ve yöntemlerle ortaya konulabilir. Tek değil çok faktörlüdür. Bu çok yönlü faktörler, durum bazlı olarak birbirleri ile etkileşim kurmaktadır.
4. Zeka, hayattan soyutlanarak, testler ile ölçülür.	4. Zeka, gerçek yaşamdan ve ona bağlı koşullardan soyutlanamaz. Bu nedenle gerçek yaşam koşullarında gözlemlenmesi önemlidir.
5. Zeka, öğrencileri kendi seviyeleri üzerinden sıralamak, sınıflandırmak ve olası başarılarını ön görmek için kullanılır.	5. Zeka, bireylerin saklı yeteneklerini veya potansiyellerini ve onların başarı elde edebilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılır.
6. Zeka, matematik ve mantığa dayalı hesaplamaları etkin bir biçimde yapma yeteneğidir.	6. Zeka, sadece sayısal hesaplamalara dayalı değil, aynı zamanda çevresel faktörler ile etkileşimde olan sosyal ve duygusal oluşumların etkilediği bir beceridir. Özellikle duyguları anlama ve kendini tanıma becerisi zekanın önemli bir göstergesidir.

(Ömeroğlu, Ulutaş, 2007, s.50)

Zeka kavramının içeriği zamanla değişmiş ve yeni tanımlar ortaya çıkmıştır. Bu yeni tanımların ortaya çıkmasına en büyük katkıyı Howard Gardner yapmıştır. Zekanın tek düzelikten ibaret olmadığını birden fazla zeka türü olduğunu ortaya koymuştur.

Gardner - çoklu zeka kuramının sekiz farklı zeka türü şunlardır;

1. Sözel Zeka - Dilbilimsel Zeka

Ana dile ait kavramların; bir öykücü veya bir siyasetçi gibi sözel olarak veya bir şair, bir köşe yazarı gibi yazılı olarak etkin şekilde kullanabilme yeteneğidir. Bu zeka; bireyin kendi dilinin dil bilgisi kurallarını, vurgusunu ve kavramları da kastettikleri anlamlarına uygun olacak şekilde mahirce kullanmayı gerektirir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste sözel-dilbilimsel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.19):

1. Dinleme ve karşılık verme (ses, ritim, renk ve çeşitli mesajlara).
2. Taklit etme (ses, konuşma, okuma, yazma ve diğer).
3. Dinleyerek, okuyarak, yazarak, tartışarak öğrenme.
4. Etkili dinleme (anlama, özetleme, yorumlama, açıklama).
5. Etkili okuma (okuduğunu anlama, özetleme, yorumlama, açıklama, hatırlatma).
6. Etkili konuşma (çeşitli amaçlarla farklı kişilere anlamlı, inandırıcı, heyecanlı nasıl konuşacağını bilme).
7. Etkili yazma (anlama, gramer kurallarını uygulama, heceleme ve noktalama, etkili sözcükleri kullanma).
8. Farklı yetenekleri ortaya koyma (diğer dilleri öğrenme).
9. Dinleme, yazma, konuşma ve okumayı kullanma (hatırlama, iletişim kurma, tartışma, açıklama, ikna etme, bilgi edinme, anlam oluşturma ve dili yansıtma).
10. Dili etkili kullanmayı geliştirme.
11. İlgili ve meraklı olma (gazetecilik, şairlik, öykü anlatma, tartışma, konuşma, yazma ve yayına hazırlama).
12. Yeni dil formları yaratma, yazma ve iletişimde orijinal ürünler ortaya çıkarma.

2. Mantıksal Zeka - Matematiksel Zeka

Sayılarla çalışabilme, muhakeme edebilme, tümevarım ve tümdengelim teknikleri ile toplamsal düşünebilme, kurgu ve sembolik problemleri çözebilme, kavramlar, düşünceler ve fikirler arasındaki karmaşık ilişkileri algılayabilme yeteneğidir. Sayıları kullanma, aralarındaki ilişkisi anlama ve sonuca varma yetenekleri mantıksal ve matematiksel zekanın anahtarlarıdır (Yavuz, 2009, s.113).

Aşağıdaki liste mantıksal-matematiksel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.22):

1. Nesnelere ve aralarındaki ilişkileri algılama.
2. Nitelik, zaman ve etki kavranılan ile tanışık olma.
3. Somut kavram ve nesnelere temsil eden soyut sembolleri kullanma.
4. Mantıksal problem çözümünde beceri sergileme.
5. İlişki ve benzerlikleri algılama.
6. Denence kurma ve test etme.
7. Sonuçları tahmin etme, problem çözme aşamaları kullanarak hesap yapma, istatistikleri yorumlama ve bilgileri grafik formlarında görsel olarak sunabilme gibi matematiksel becerilerini kullanma.
8. Hesaplamalar, fizik, bilgisayar programları ya da araştırma yapıya gibi karmaşık çalışmalardan hoşlanma.
9. Model formüle etme, örnekler geliştirme, zor tartışmalar oluşturma.
10. Matematik problemlerinin çözümünde teknoloji kullanma.
11. Hesap uzmanlığı, bilgisayar teknolojisi, hukuk, mühendislik ve kimya gibi meslek alanlarına ilgi duyma.
12. Yeni modeller oluşturma, matematik ya da fen bilimlerindeki keşfedilemeyenleri algılama.
13. Neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyma.

3. Görsel Zeka - Uzamsal Zeka

İmgeler zekası veya görsel dünyayı doğru algılama, bireyin görsel yaşantılarını yeniden inşa etme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Şekil, renk, biçim ve dokunuşu 'zihin gözü' ile görme ve bunları tuvale yansıtarak resim gibi somut ürünlere dönüştürme yeteneğini içerdiği ileri sürülmektedir (Başaran, 2004).

Aşağıdaki liste görsel-uzamsal zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.30):

1. Fikir ya da düşünceleri ifade etmek için boya, kil, renkli ve keçeli kalemlerle çalışma.
2. Düş kurma.
3. Görsel detaylarla ilgilenme.
4. Ayrıntıları inceleme.
5. Tasarım yapma.
6. Mimarı, heykel, resim, grafik gibi alanlara ilgi duyma.
7. Yön tayini yapabilme.
8. Ayrıntılı tasvirler yapabilme.
9. Perspektifi algılama, üç boyutlu düşünme.
10. Zihinde haritalar oluşturma

4. Bedensel Zeka - Duyudevinimsel Zeka

Kişinin; bir sporcu, oyuncu veya bir dans sanatçısı gibi duygu ve düşüncelerini bedeninin tümü ile ifade etme mahareti ya da bir zanaatçı veya bir cerrah gibi ellerini kullanma ve elleri ile üretebilme yeteneğidir. Bu zeka; elde çabukluk, elde hassasiyet, koordinasyon, denge, güç, hız, esneklik ve dokusal duyarlılık gibi özellikleri içerir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste bedensel-duyudevinimsel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.26):

1. Nesnelere dokunarak tanımak isteme.
2. Zamanlamayı iyi yapma.
3. Doğrudan katılımcı olma.
4. Somut öğrenime eğilimli olma.
5. Motor becerileri pekiştirme.
6. Spor yapmayı ve dans etmeyi sevme.
7. Çevreye çabuk cevap verme.
8. Fiziksel performansı iyi kullanma.
9. Dansçı, atlet gibi meslek alanlarına eğilimli olma.
10. Vücut kontrol ve kondisyonunda başarılı olma.

5. Müzikal Zeka - Ritmik Zeka

Diğer zeka türleri ile kıyasen bağımsız kendine has kural ve düşünme yapılarına sahiptir. Müzik, üç temel öğeyi aynı anda içeren bir dildir: ses perdesi/uzunluğu, ritim ve ton. Gardner, müzik ile düzenli olarak iç içe olan her insanın, bu üç öğe ile beste yapma, şarkı söyleme ve enstrüman çalma gibi müzikal yeteneklerde sahip olduğu bazı becerileri kullanarak başarılı olacağını söylemektedir (Bümen, 2005, s.13).

Aşağıdaki liste müzikal-ritmik zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.33-34):

1. İnsan sesi, doğadaki/çevredeki sesler ve müzikal sesler dahil olmak üzere bir dizi sesi, ilgiyle dinleme ve tepkide bulunma; bu tür sesleri anlamlı örüntüler içerisinde örgütleme.
2. Öğrenme ortamında müzik ya da çevre seslerini dinleme olanaklarını arama ve bundan hoşlanma. Müzikten ya da müzisyenden öğrenmeye istekli olma.
3. Müziğe yönelerek, icra ederek, besteleyerek ya da dans ederek, bedensel-duyudevinimsel olarak, müziğin iniş-çıkışları ve temposuna duygusal olarak, müziği tartışarak ve analiz ederek zihinsel olarak ve/ya da müziğin konu ve anlamını keşfedip değerlendirerek estetik olarak tepki verme.
4. Farklı müzik stillerini, türlerini ve kültürel değişimleri tanıma ve tartışma. Müziğin insan yaşamında bir rolü olmasına ve bu rolün devam etmesine yönelik ilgi gösterme.
5. Farklı müzik biçimleri hakkında (kayıtlı ya da basılı) örnek ve bilgi toplama, müzik aletlerini toplama ve çalma.
6. Yalnız ya da başkalarıyla bir enstrüman çalma ya da şarkı söyleme becerisini geliştirme.
7. Müzikal sözcükleri ya da notaları kullanma.
8. Müzik dinleme konusunda kişisel bir tercih geliştirme.
9. Seslerle oynamaktan ve doğaçlama yapmaktan hoşlanma; bir müzik dizisi verildiğinde, bunu anlamlı olacak şekilde müzikal bir ifadeyle tamamlama.
10. Bestecinin müzik aracılığıyla verdiği mesajla ilgili olarak kendi yorumunu yapma. Müzikal seçkileri analiz etme ve eleştirme.
11. Müzikle ilgili mesleklere ilgi gösterme.

12. Özgün besteler ya da enstrümanlar yaratma.

6. Sosyal Zeka - Kişilerarası Zeka

Bireyin kendisi dışında kalan diğer insanların ruh hallerini, duygularını, güdülerini, isteklerini, çalışma şekillerini, onlarla çalışabilme yol ve yöntemlerini anlayabilme, yaşanan problemleri ve karışıklıkları çözebilme yeteneğidir (Berkant ve Ekici, 2007).

Aşağıdaki liste sosyal-kişilerarası zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.38-39):

1. Diğer kişilerle kolaylıkla ilişki kurma.
2. Diğer bireylerle iyi bir iletişim içinde bulunma.
3. Sosyal ilişkileri sağlıklı bir şekilde kurma ve gelişimi etkileme.
4. Diğer kişilerin davranışlarını, motivasyonlarını duygu ve düşüncelerini fark etme.
5. Grup çalışmalarında, takipçilerinden liderine kadar ortak çaba gösterme ve farklı roller alma.
6. Başkalarından gelen davetler doğrultusunda, gruplara ve farklı çevrelere göre davranışlarını ayarlama.
7. Farklı yapı ve yetişmişlik düzeyleri olan kişilerle birlikte çalışma, ortak bir konu için anlam öğütme ve ara bulma becerilerini geliştirme.
8. Sosyal-kişilerarası zeka temelli mesleklere (öğretme, sosyal çalışma, danışmanlık, yönetim ve politika) ilgisini ortaya koyma.
9. Başkalarını derinden dinleyip ne söylediğini tam olarak anlama.
10. Sözler olmasa da karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini jest ve mimiklerden anlama.

7. Özedönük Zeka - Bireysel Zeka

İnsanın kendisine dönük bilgi sahibi olması ve bu sahip olduğu bilgi ile hareket etmesi yeteneğidir. Bununla birlikte gücü, yeteneği, kapasitesi ve sınırlılıkları üzerinde reel bir düşünceye sahip olması; iç dünyası, motivasyon alanları, arzuları, ihtiyaçları ve isteklerinin farkında olmasıdır. Bu zeka bireyin

kendisini anlama, güven duyma ve özdenetim becerisini de içerir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste özedönük - bireysel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.42):

1. Kişilik duygusunun beslenmesinde gerekli olan çevreyi oluşturma.
2. Kendine güvenme.
3. Hedefleri belirleme ve başarma.
4. Düşünme becerilerini kullanma.
5. Duyuşsal özelliklere sahip olma.
6. Günlük tutma.
7. Başkaları aracılığıyla kendini tanıma.
8. Yaşam hedefi belirleme ve meraklı olma.
9. Kendi kendine öğrenme.
10. Özedönük süreçlerle teknolojiyi etkili kullanma.

8. Doğacı Zeka - Doğa Zeka

1995’de Gardner tarafından açıklanmış olan son zeka türüdür. Doğa olayı ve doğal olgu üzerinde düşünmeyi, hissetmeyi ve eylem yapmayı içerir, doğal zeka. Tabiata, ekolojiye, hayvanlara karşı ilgi ve araştırma isteği bu zekanın en belirgin özelliğidir. Doğa zekası; mikro veya makro düzeyde çevre değişikliklerini açıklama, evcil hayvanları, vahşi yaşamı, bahçe ve park sevgisi, teleskop mikroskop kullanarak doğayı inceleme, gözleme ve fotoğraf çekme gibi davranışları kapsar (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste doğa zekasının göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.46):

1. Doğal yaşamın bir parçası olmaktan keyif alma.
2. Doğal yaşamda meydana gelen değişimlere karşı yüksek bir duyarlılığa sahip olma.
3. Gelişmiş bir çevre bilincine sahip olma.
4. Doğal yaşamın karakteristik özelliklerini bilme.
5. Doğal yaşamda meydana gelen olayları gözleme ve karşılaştırmalar yapma.

6. Doğal yaşamın geleceğine ilişkin çıkarımlarda bulunma.
7. Yürüyüş yapma, doğayla iç içe yapılan organizasyonlara katılma.
8. Bitki yetiştirme, doğadan yüksek verim alabilmek için çaba gösterme.
9. Doğadaki canlı ve cansız nesnelere sınıflama.

2.3. Duygu ve Zeka İlişkisi

İnsanlık tarihinin tamamı boyunca tartışılmış felsefi bir alandır; duygu ve zeka arasındaki ilişki. Klasik yaklaşımlar ve modern yaklaşımlar olmak üzere iki başlık altında incelenecektir (Çakar ve Arbak, 2004):

2.3.1. Klasik Yaklaşımlar

Bilge kişi, Stoacılar tarafından hiçbir içsel duygu ya da hissin etkisine girmeyen kişi olarak tanımlanmıştır. Platon, duyguların yönsüzlüğü nedeni ile mantık tarafından yönlendirilmelerin gerektiğini öne sürmüştür. Aristo, Platon'un görüşünden devamla duygunun kendi bilinç ve fonksiyonu ile birlikte ortaya çıktığını öne sürmüştür. Galen ise duyguları ruhun hastalığı olarak tanımlamıştır. Skolastik düşüncenin hakim olduğu Ortaçağ boyunca Avrupa'da duygular; şeytana ait şeytansı kötü unsurlar olarak kabul görmüştür. Bununla birlikte yedi ölümcül günahın yorumları da bu kabulü güçlenmiştir. Yedi ölümcül günah olan aç gözlülük, kıskançlık, öfke, şehvet, temellik, gurur ve oburluğun karşısında yedi erdem bulunmaktadır. Bunlar; ölçülü olmak, sebat etmek, basiretli olmak, adalet, inanç, umut ve sevgidir. Her ne kadar yedi erdem içinde de duygu temelli erdemler olsa dahi genel olarak duygular insanı kötülüğe ulaştıran yolun taşları olarak görülmüştür.

Düşünüyorum öyleyse varım (Cogito ergo sum) varsayımı ile hareket eden Descartes için duygular bireyin düşüncesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır; ancak mutlu olmaya değeceğini düşünüyorsak, mutlu oluruz. Descartes; aklın kaynağını oluşturan zihin ile duyguların kaynağını oluşturan vücut birbirinden ayrılmaktadır. Kısacası; Descartes'e göre duyguların kontrolü ilkel unsur olarak tanımlamıştır.

Klasik batı anlayışının duygu ve zihin arasındaki ilişkiye yaklaşımını bir analogiyle ifade edebiliriz; duygu ve zihin yağ ve su gibidir. Duygu yağdır ve

dokunduğu her şeye bulaşır, buna rağmen zihin sudur, temiz ve saftır. Duygu ve zihin birbirine karıştığında ise duygu üste çıkacak ve zihni gölgeleyecektir.

2.3.2. Modern Yaklaşımlar

Bu dönem ile birlikte aklın duygular üzerindeki mutlak egemenliği kabulü sorgulanmaya başlamıştır. Bu sorgulama; insanların akılcılığa tepki gösterip, duygularını ifade ettikleri 68 kuşağı olarak adlandırılan 1960'lı yıllarda Kuzey Amerika ve Avrupa'da görülen sosyal olaylar ile başlamıştır.

Beyin üzerine yapılan araştırmaların gelişmesi akıl ve duygu ilişkisi konusunda yeni bakış açıları getirmeyi sağlamıştır. Örneğin; Nöroloji Profesörü Damasio (1999), Descartes' dan beri süregelen akıl-duygu bölünmüşlüğüne ve aklın mutlak egemenliğine 'Descartes'ın Yanılgısı' adlı eserinde karşı çıkmıştır.

Sonuç olarak, zihnin duyguları mutlak şekilde kontrol ettiği ve vücuttan ayrı bir öge olduğu beyin konusundaki klasik anlayış varsayımları artık terk edilmektedir. İnsanın duyguları ile düşünceleri ayrılamaz bir bütündür ve ikisinin arasında temelde bir zıtlama yoktur. Bu süreçte zihinsel yeteneğin ölçüsü olan IQ ve duygusal yeteneğin ölçüsü olan duygusal zeka EQ kavramları birbirini güçlendiren ve tamamlayan kavramlardır. Duygusal zeka üzerine araştırma yapan Lam & Kirby'nin (2002) elde ettiği sonuçlar da bunu desteklemekte ve duygusal zekaya bağlı yeteneklerin de zihinsel performans üzerine bir katkısının olduğunu işaret etmektedir. Duygu; birlikte çalışmayı, sorumluluk almayı, yaratıcılığı, dönüşümü harekete geçirir. Mantıksal değerlendirmeyse hayalciliği dizginler ve amacı süreç ile uyumlu hale getirir. Sonuç olarak ortaya çıkan duyguların daha iyi veya kötü kavramlar olmadıkları, sadece var olduklarıdır.

2.4. Duygusal Zeka

2.4.1. Duygusal Zeka Tanımı

Bireyin hissettiklerini ve becerilerini tanıma, bu duygu ve becerileri kabul edip yenilerine ve daha iyilerine kendisini kapatmayarak açık olma, kendine ve işine ait hedeflere motive olma, kendisi dışında kalanların duygu, ihtiyaç ve problemlerini anlama, karşısındakileri ciddiye alarak iletişim kurma, takım olarak çalışabilmek için gereken iletişim, ikna ve uzmanlaşma gibi becerilerdir (Maboçoğlu, 2006).

Duygusal zeka kavramı ilk olarak Yale Üniversitesi'nden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi'nden psikolog John Mayer tarafından 1990 yılında tanımlanmıştır. Duygular aracılığıyla anlayabilmeyi sorgulayabilme, duyguları düşünce içinde yoğurabilme, kendinde ve başkalarındaki duyguları düzenleyebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Avşar ve Kaşıkçı, 2009).

Mayer ve Salovey duygusal zekayı; kendi his ve duygularını kullanarak başkalarının his ve duygularını anlama, onların arasında ayırım yapabilme ve elde ettiği bilgiyi birinin düşünce ve hareketlerini yönlendirmek için kullanabilme yeteneğini içeren sosyal zekanın alt boyutu olarak tanımlamıştır (Özcihan, 2014).

Mayer ve Salovey 1997 yılına geldiğinde duygusal zeka kavramına yeni bir daha boyut kazandırmıştır. Böylelikle duygusal zeka; 'duyguları tanıma, anlama, ifade ve analiz etme; duyguları düşüncede kaynaştırma; duygusal bilgiyi kullanma ve entelektüel ve duygusal gelişimi destekleme, duyguları düzenleme yeteneği' olarak tanımlanmıştır (Yılmaz, 2007).

Gardner ve Salovey duygusal zekayı ayrıntılı olarak tanımlamış, duygusal zekanın yeteneklerini beş başlık altında toplamıştır (Goleman, 2014, s.73-74):

1. Özbiliç: Kendini tanıma – duyguyu henüz daha filizlenme aşamasında fark edebilme- duygusal zekanın temelidir. Hislerin her an farkında olabilme yeteneği sezgi ve bireyin kendisini anlaması bakımından şarttır. Duyguların fark edilememesi bireyi savunmasız bir halde duyguların insafına bırakır. Onları tanıyan ve farkına varan bireyler, yaşamlarını daha iyi idare ederlerken hayatlarını sürdüreceği kişiden profesyonel olarak çalışacağı işe kadar bireysel karar gerektiren konularda kendilerinden çok daha emindirler.

2. Duyguları kontrol edebilmek: Bu yetenek; özbilinç temelinin üstünde gelişir. Bireyin kendisini telkin etmesi, kaygı, karamsarlık ve alınganlıklardan kurtulma yeteneğini ve başarısızlık halinin sonuçlarını ele alır. Bu yetenek alanında zayıf olanlar sürekli huzursuzluk hali ile boğuşurken; kuvvetli olanlar ise terslikler ve kötü sonuçlar ile karşılaştıktan sonra daha kolay toparlanabilmektedirler.

3. Kendini harekete geçirmek: Duyguları bir amacı gerçekleştirmek için yönlendirebilmek; dikkat verebilmek, harekete geçebilmek, hakim olabilmek ve yaratıcılık için gereklidir. Duygular üzerindeki özdenetim- tatmin olma arzusunu öteleyebilme ve fevri davranışları engelleyebilme- başarımın altında yatan özelliştir. Anda donup kalmamak (akışa dönebilme) yüksek performansı

mümkün kılar. Bu yetenek sahibi kişiler, mesai harcadıkları alanlarda daha üretken ve etkili olabilmektedirler.

4. Başkalarının duygularını anlamak: Empati; duygusal özbiç temelinde gelişen bir diğere beceri türüdür. Sosyal ilişkiler için aranan temel beceridir. Empati becerisine sahip olan bireyler diğerelelerinin ihtiyaçlarını ve taleplerini işaret eden belli belirsiz sinyallere karşı açıktır. Bu yetenek, sahibi kişiler insan bakımıyla ilgili mesleklerde, öğretmenlik, satıcılık ve idarecilikte daha başarılıdırlar.

5. İlişkileri yürütebilmek: İlişki sanatı, büyük ölçüde başkalarının duyguları üzerinde hakimiyet kurma becerisidir. Bu beceriler popülerliğin, liderliğin, kişiler arası etkililiğin altında yatan unsurlardır. Bu becerilerin çok gelişkin olduğu kişiler, diğereleleri ile sürtüşmesiz bir etkileşim sürdürmeye dayalı her alanda başarılı olur ve parlak bir sosyal yaşam sürdürürler.

1985 yılında Dr. Reuven Bar-On olarak adlandırılan çalışmalarında ‘duygusal alan’ kavramını kullanmıştır ve insanları yaşamlarında başarıya ulaştıracak faktörleri ele almıştır. Bar-On; duygusal zekayı, kişinin kendisi ve başkalarını anlamasını, diğereleleri ile ilişki kurmasını ve an itibariyle içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayıp, ilgili çevreyle başa çıkabilmesini sağlayan yeteneklerden oluşur. Bu da çevreye uyum gücünü arttıran başarıyı yakalar şeklinde tanımlanmıştır (Ören, 2011).

Duygusal zekanın sözlük anlamı içinde sevinç, keder, korku, nefret ya da ilginin olduğu etki biliş durumu, bilincin bilişsel ve gönüllü yapılarını birbirinden ayırt edebilme hususunda deneyimli olma durumu şeklinde tanımlanmaktadır (Erdemir, 2013).

İşbaşında Duygusal Zeka adlı kitabında Goleman duygusal zekayı; ‘Kendimizin ve başkalarının hislerini tanıma, kendimizi motive etme, içimizdeki ve ilişkimizdeki duyguları iyi yönetme yetisi’ olarak tanımlamıştır (Goleman, 2015, s.393).

Duygusal zeka Cooper ve Sawaf tarafından; ‘Duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneği’ olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014).

Weisenger duygusal zekayı: ‘Bireyin duygularını, iyi sonuçlar elde etmek için davranışlarına ve düşüncelerine öncülük etmesi yönünde bilinçli kullanması’ olarak tanımlar (Aslan, 2013, s.37).

Hein duygusal zekayı, duyguları anlayıp yönetme, duygular üzerinden öğrenme, duyguları hatırlama, anlama, iletme ve kullanmanın doğal potansiyeli olarak tanımlamaktadır (Titrek, 2013, s.81).

Psikanalizci Eric Erikson ise duygusal zekayı; kişiliğin çeşitli yönlerini bütünleştirme yani benlik bütünlüğü olarak tanımlamıştır (Bayraktar, 2011).

1.4.2. Duygusal Zeka Modelleri

Duygusal zeka kavramı üzerine fazlaca tanım yapılmıştır. Lakin duygusal zeka modelleri hakkında iki temel yaklaşımdan söz edildiği görülmektedir: Yetenek model yaklaşımı ve karma model yaklaşımı. Mayer ve Salovey tarafından oluşturulan model duygusal zekanın yetenek modelini oluştururken; Bar-On’un, Goleman’ın, Cooper ve Sawaf’ın modelleri ise duygusal zekanın karma modellerini oluşturmaktadır. Duygusal zeka yetenek modeli; duygular hakkında bilgi edinip, elde ettiğimi bilgiler ile onları yönetmemize yardımcı olur. Karma model ise sadece duygu ve zekayı arasındaki ilişkiyi değil daha geniş yelpazede kişisel ve sosyal fonksiyonları da içerir (Kızıl, 2014).

2.4.2.1. John D. Mayer & Peter Salovey Modeli

Mayer ve Salovey duygusal zekayı duyguları doğru olarak değerlendirebilme ve ifade edebilme, düşünceye yardımcı olacakları zaman duygulara kolaylıkla ulaşabilme ve/veya onları oluşturabilme, duyguları ve duygusal bilgiyi anlayabilme ve duygusal ve bilişsel gelişmeyi sağlayacak şekilde duyguları ayarlayabilme yetenekleri olarak tanımlanmıştır (Kalyoncu, 2011).

Salovey ve Mayer çalışmalarını Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı ile temellendirmiştir. Mayer ve Salovey'in ortaya çıkardıkları model yeteneğe dayalı bir modeldir; mutluluk, sıcaklık gibi yetenekten bağımsız faktörler modelde yer almamaktadır. Bu yaklaşım, yeteneğe dayalı olmayan faktörlerin önemli olduğunu reddetmemekle birlikte duygusal zekadan bağımsız olduklarını varsaymaktadır (Kalyoncu, 2011).

Yetenek, Mayer ve Salovey'in de ısrarla üzerinde durdukları bir ölçüt, duygusal zekanın kullanılmasında önemli bir kavramdır. Mayer ve Salovey'in sunduğu kavramsal iskelete göre oluşturulan yapı, psikolojik tabanlı süreçlerden daha karmaşık olarak ele alınır (Kalyoncu, 2011).

Tablo 2: Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli

BÖLÜM	YETENEK
Duyguları Algılama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kendisine ait duyguları anlama ve ifade etmek. 2. Başkalarına ait duyguları anlama ve ifade etmek. 3. Duygunun tam ifade edilebilmesi ve ihtiyaçların aktarımı. 4. Birbidinden farklı duygusal ifadeleri ayırabilmek.
Duyguları Kullanma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygular dikkati yönetmeye ve düşünmeye yarar. 2. Ruh hali değişkenliği bireyin algısında değişikliğe yol açar ve farklı bakış açılarından yararlanmasını sağlar. 3. Duygular farklı problem çözme yaklaşımlarını denemeyi teşvik eder.
Duyguları Anlama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygu ile farklı duygular arasındaki ilişkiyi ve anlamlarını tanımlamak. 2. Duyguların içeriğini ve karşılıklı ilişkilerinin sahip olduğu bilgiyi anlamak. 3. Karmaşık duyguları yorumlamak ve farklı duygular ile olan bileşimini anlamak. 4. Duygular arasındaki geçişleri anlamak.
Duyguları Yönetme	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoş ve hoş olmayan duygulara açık olmak. 2. Duyguları bilinçli bir şekilde duygusal veya zihinsel gelişimde kullanılabilirlik noktasında ayırabilmek ya da birleştirebilmek. 3. Duyguların olumsuz etkisini azaltarak ve olumlu etkisini arttırarak, kendinin ve başkalarının duygularını yönetmek.

(Kalyoncu, 2011)

Yaklaşık 12 yıllık bir süreç içerisinde duygusal zeka kavramını ortaya çıkarmakla yetinmeyen Mayer & Salovey; bu alanda çalışmalar yapmış ve ölçekler geliştirmişlerdir. Diğer duygusal zeka modelleri Mayer & Salovey' in temel varsayımlarından yola çıktığı için oluşturdukları model duygusal zeka modellerinin temelidir (Çakar ve Arbak, 2004).

2.4.2.2. Reuven Bar-On Modeli

Bar-On'un modeline göre duygusal zeka kişinin çevresel talepler ve baskılarla başa çıkmadaki genel kabiliyetine etki eden bir dizi duygusal, kişisel ve kişilerarası becerilerdir. Bu modele göre duygusal açıdan zeki olan insanlar; olumlu özsaygısı olan, potansiyel yeteneklerini gerçekleştiren ve açıkça mutlu yaşamlara öncülük eden; duygularının farkına varabilme ve onları açıklayabilme yetisine sahip insanlardır. Başkalarının ne hissettiğini anlayabilirler ve başkalarına bağlı kalmadan karşılıklı tatminkar ve sağduyulu bir ilişki kurabilir ve sürdürebilirler. Bu insanlar genelde iyimser, esnek, gerçekçi ve kontrolünü kaybetmeksizin stresle başa çıkmada ve problem çözmede başarılı kişilerdir (Karabulut, 2012).

Bar-On'un modeline göre genel zeka, IQ ile hesaplanan bilişsel zeka ve EQ ile hesaplanan duygusal zekadan oluşur. Yeterli derecede duygusal zekası olan kişi oldukça işlevsel, başarılı ve duygusal anlamla sağlıklı bir bireydir. Duygusal zeka zaman içinde gelişir, hayat boyu değişir ve terapötik müdahalelerle olduğu gibi iyileştirici programlar ve eğitimlerle de ilerletilebilir. Bu model sonuç odaklı olmaktan ziyade süreç odaklıdır (Karabulut, 2012).

Bar-On'un duygusal zeka modelinin beş ana boyutu şunlardır (Doğan ve Şahin, 2007):

1. **Kişisel Yetenekler:** Bir kişinin düşünce, duygu ve hislerini anlama ve onların farkında olma yeteneğidir.
2. **Kişiler Arası Yetenekler:** Kişinin diğerlerinin duygu ve hislerini anlama ve farkında olma yeteneğidir.
3. **Uyum:** Değişen faktörlere göre esnek olabilme ve duyguları onlara uygun şekilde değiştirebilme yeteneğidir.
4. **Stres Yönetme:** Bireyin stres haliyle mücadele edebilme ve duygularını kontrol altında tutabilme yeteneğidir.

5. **Genel Ruh Hali:** Olumlu duyguları hissetme, ifade etme ve iyimser olma yeteneğidir.

2.4.2.3. Cooper- Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf'ın duygusal zeka modeli; duygusal zekayı örgüt ve topluluk ortamı içerisinde inceleyerek, duygusal zeka ve liderlik ilişkisi üzerinde durmaktadır (Çakar ve Arbak, 2004).

Duygusal zeka, duygunun gücü ve hızla algılanışı, insan enerjisi, ilişkisi, bilgisi ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneğidir (Altay, 2011).

Cooper ve Sawaf'ın 1997 yılında yazmış oldukları 'Liderlikte Duygusal Zeka' kitabı popüler bir kitaptır. Cooper ve Sawaf, duygusal zekayı dört köşe taşı adını verdikleri bir modelle açıklamışlardır. Bunlar: 'Duygusal Okur-Yazarlık', 'Duygusal Zindelik', 'Duygusal Derinlik' ve 'Duygusal Simya' boyutlarıdır (Aslan, 2013).

Cooper ve Sawaf'ın dört köşe taşı aşağıda anlatılacaktır (Altay, 2011):

Birinci Köşe Taşı Olan Duyguları Öğrenmek: Duygusal bilgiye ulaşarak duygusal birikimi sağlamak olarak değerlendirilmektedir. Duyguları öğrenmek; bireyin inandığı ve hissettiği şeyleri doğru kelimelerle ifade etmesini, kendisine ve çevresine karşı gerçekçi ve güvenilir davranışlar sergilemesini ifade eden duygusal dürüstlük; bireyin günlük hayatındaki enerji ve stres seviyesinin farkında olması ve bunu etkin bir biçimde yönlendirerek, dikkatini bir konu veya birisine vererek enerjisini etkin kullanabilmesi olarak ifade edilen duygusal enerji, duyguların verdiği mesajları algılayabilmesi olarak ifade edilen duygusal geri bildirim ve bir olgunun varlığını hissetmek, yapılan işe karşı duygular beslemek ve içsel duygulara güvenebilme olarak ifade edilen pratik sezgiden oluşmaktadır.

İkinci Köşe Taşı Olan Duygusal Zindelik: Duygu ve düşüncelerini ifade ederken açık olabilmek, başkalarıyla geçinebilmek, güvenilir ve sağlıklı ilişkiler kurmak, içtenlik, esneklik, bireyin kendisi ve başkaları için iyi düşünceler oluşturabilmesi olarak değerlendirilmektedir.

Duygusal zindelik; bireyin güç alanının anlaşılması ve geliştirilmesi için kendisini dinlemesi ve başkalarıyla iletişime daha fazla değer vermesini ifade eden öz varlık; bireyin kendisine güvenip bunu başkalarına yansıtması, güvenilir, dürüst ve gereken ölçüde açık olması temeline dayanan güven çemberi; bireyin hoşnutsuzluğunu yıkıcı bir etki yaratarak değil, duygularını kullanarak ilginin farklı açılardan yorumlanabilmesi ve daha yaratıcı fikirler üretilerek, daha derin güven yaratmak ve iletişim kurmak için kullanılması olarak ifade edilen yapıcı hoşnutsuzluk; bireyin sahip olduğu yeterlilikleri uyumlu hale getirebilmesi için esnek davranabilmesi, başarı ve başarısızlığı kabullenebilmesi, gelişimleri merak ederek takip etmesi ve yenilenmeye açık olması olarak ifade edilen esneklik ve yenilenmeden oluşmaktadır.

Üçüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Derinlik: Bireyin karakterinin oluşumunda, potansiyelinin, bütünlüğünün ve etkinliğinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Birey, duygusal derinlik sayesinde, potansiyelini keşfederek ve bunun sorumluluğunu üstlenerek amaçları için gerekli doğru adımları belirleyebilir. Bireyin içinden gelen sesi dinlemesi ve onun yönlendirmesi, sorumluluk duygusuyla cesaretlendirmesi ve amaçlarına ulaşabilmek için kararlılığını desteklemesi temeline dayanan özgün potansiyel ve amaç; bireyin vicdan ve sorumluluk duygusuyla çalışması ve aldığı karşılığını hakkıyla vermesi temeline dayanan adanmışlık; duygusal samimiyetin derinleşmesi ve genişlemesi olarak ifade edilen dürüstlüğün işler hale gelmesi böylece bireyin gerçek etkisinin, dürüstlüğü, kendine özgü potansiyeli ve amaçlarıyla bağlantılı olarak artacağını savunan dürüstlüğü yaşamak; duygusal zekanın, yönlendirme veya otoriteden bağımsız olarak doğrudan etki ile ilgili olduğunu, mantığa veya sadece teknik analize dayanmak yerine, algılama, öğrenme, ilişkilendirme, yenilikler yaratma, öncelikleri belirleme ve duygusal potansiyelle de dayandığını yani etkilenme ve etkileme ile ilgili olduğunu savuna yetki olmadan etki boyutlarından oluşmaktadır.

Dördüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Simya: Bireyin geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı isteğine göre beyinde canlandırması olarak tanımlanan duygusal değişimi; fırsatları hissedebilmeyi, geleceği yaratabilmeyi, sezgisel yeniliği ve akıcı zekayı içeren bir karışım, diğer bir deyişle simya üretir. Bireyin başkalarının göremediği fırsatları değerlendirmesi ve belirsiz durumlarda verimli karar vermesine yardımcı olan sezgisel akış; bireyin, çevresindekilerin de karşılaştığı aynı durumda

bile, daha keskin içgüdülerle veya daha fazla yaratıcılıkla, daha fazla ilgiyle kendini vererek, daha farklı, daha akıllı ve özgün bir tepki vermesini sağlayan dşşnsel zaman değişimi; bireyin geniş olasılıklar ve fırsatları tarayıp, değerlendirerek önsezisel kapasitesini geliştirmesi gerektiğini savunan fırsatı sezinlemek; bireyin geleceğini gelmesi gereken bir şey olarak durup beklemek yerine, aktif bir şekilde ve tutkuyla yaratması gerektiğini ve duygusal zekanın da bu konu da çok önemli rolü olduğunu savunan geleceğini yaratma boyutlarından oluşmaktadır.

2.4.2.4. Daniel Goleman Modeli

Daniel Goleman Modeli; Mayer ve Salovey'in temel yetenek modelinden farklı olarak zihinsel yetenekleri kişinin duygularının farkında olması ve diğer özellikleri (kendisini motive edebilmesi) içeren bir karma modeldir. Mayer ve Salovey'in modelindeki dezavantaj; duygusal zekanın topluluk faaliyetleri ve liderlik üzerindeki etkisiyle ilgilenmemesidir (Sütlü, 2013).

Duygusal yetenek, bir meta-yetenektir, ham zeka dahil, var olan diğer yeteneklerin kullanılabilirliğinin belirleyicisidir (Kavcar, 2011).

Goleman 'İş Başında Duygusal Zeka' kitabında duygusal zekayı beş boyutta açıklamıştır (Goleman, 2015, s.394):

1. **Özbilinç:** An itibari ile ne hissettiğimizi bilmek ve bunu karar sürecimizi etkileyecek şekilde kullanmak; yeteneklerimize hakkında reel bir değerlendirmeye ve sağlam temelleri olan bir özgüven duygusuna sahip olmak.
2. **Kendine çekidüzen verme:** Duygularımızı, an itibari ile uğraş verdiğimiz şeyi engellemek yerine kolaylaştıracak biçimde kontrol altında tutmak; vicdan sahibi olmak ve koyduğumuz hedefe ulaşmak için an itibari ile sahip olduğumuz arzunun tatminini ertelemek; duygusal sıkıntı durumundan sıyrılıp toparlanmak.
3. **Motivasyon:** Kişiyi belirli hedeflere yöneltecek ve bu bağlamda ona rehberlik edecek, sorumluluk kullanmaya ve iyileşmek için çalışmaya, yenilgi ve engellenmişlik hissi karşısında sabır etmeye yardımcı olacak ötelenmiş tercihlerini kullanması.

4. **Empati:** Diğer bireylerin hissettiklerini sezmek, olaylara diğer bireylerin konumundan, gözünden bakabilmek ve bireye çok uzakta da olsa farklı insanlarla arkadaşlık edip, adapte olabilmek.
5. **Sosyal beceriler:** İkili ilişkilerde sahip olunan duyguları kontrol altında tutmak, sorunsuz etkileşim içinde olmak ve sahip olunan bu becerileri; diğer bireyleri ikna için ve onlara liderlik etmek için, uzlaştırmak için ve çözüm sağlamak için, işbirliği ve takım çalışması için kullanmak.

Goleman'ın duygusal zeka modelinin alt boyutları şunlardır:

Tablo 3: Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları ve Bunların Yapıtaşları

BOYUTLAR	BOYUTUN TANIMI	YAPITAŞLARI
1. Bireyin Sahip Olduğu Duyguların Farkında Olması	Bireyin bir duyguyu hissettiği zaman tanıyabilme, izleyebilme ve bu farkındalığı karar alırken sürece dahil edebilme yeteneği.	*Bireyin özgüven sahibi olabilmesi. *Bireyin gerçeklerden kopmadan kendisi hakkında değerlendirme yapabilmesi. *Bireyin kendiyle dalga geçebilmesi.
2. Bireyin Sahip Olduğu Duyguları Yönetmesi	Bireyin hislerini ve tepkilerini yönetebilme, kendisini telkin edebilme ve olumsuz hislerinin kontrolsüzleşmesinden önce onlara müdahale edebilme yeteneği. Bireyin pozitif sonuçlara ulaşabilmek adına kısa vadeli zevklerinden feragat edebilme veya öteleyebilme yeteneği.	*Bireyin dürüst ve olabilmesi. *Bireyin belirsizliklere karşı ve belirsizlikler halinde rahat olabilmesi. *Bireyin değişikliğe açık olabilmesi.
3. Bireyin Kendisini Motive Etmesi	Bireyin hislerini belirli bir amaca ulaşabilmek adına yönlendirebilme, karşısına çıkan sorunların varlığına rağmen pes etmeme yeteneği. Bireyin 'oluruna bırakma' durumuna geçebilme yeteneği.	*Bireyin iyi sonuca dönük güçlü bir istek duyabilmesi. *Bireyin iyimserlik halini başarısızlık halinde dahi koruyabilmesi. *Bireyin kendisini bir topluluğa adayabilmesi.
4. Empati	Bireyin kendisi dışında kalan kişilerin sahip olduğu his ve düşüncelere tarafsız bir şekilde yaklaşabilme yeteneği. Başkalarının bulunduğu pozisyona kendisini koyabilme yeteneği.	*Bireyin sahip olduğu yetenekleri geliştirmeye yönelik uzmanlık geliştirebilmesi. *Bireyin farklı kültürlerle karşı hassas olabilmesi.
5. Sosyal Beceriler	Bireyin ilişkilerine yönelik iyi kavrama göstermesi ve sosyal durumları algılayabilme yeteneği, diğer kişilerle sorunsuz geçinebilme yeteneği.	*Bireyin etkin liderlik sergileyebilmesi. *Bireyin ikna etme yeteğine sahip olması. *Bireyin takım kurabilme ve mevcut takımlara liderlik edebilmesi.

(Çakar ve Arbak, 2004)

Tablo 4: Duygusal Zeka Modelleri ve Temel Yeterlikleri

Mayer ve Salovey Yetenek Modeli	Bar-On Karma Model	Goleman Karma Model 1996	Goleman Yeterlik Modeli 1998	Goleman Boyatzis ve Hay/McBer Yeterlik Modeli	Cooper Karma Model
Duygusal Algı *Tasarımlar, müzik, hikayelerde ve yüzleşilen duyguların tanımlanması	Kişisel Beceriler *Duygusal öz farkındalık *Özgüven *Özsaygı *Kendini gerçekleştirme *Bağımsızlık	Kendi Duygularının Farkında Olma *Duygusal öz bilinç *Özdeğerlendirme *Özgüven	Kişisel Yeterlik Öz bilinç *Duygusal öz bilinç *Özdeğerlendirme *Özgüven	Öz farkındalık *Duygusal öz farkındalık *Doğru özdeğerlendirme *Özgüven	Güncel Ortam *Yaşam baskıları *Yaşam memnuniyetleri
Duygusal Kolaylaştırma / Uyum *Hisleri dönüştürmek (duygu ve düşünceleri kaynaştırmak). *Yargıda bulunmak için duyguları kullanma (önyargıları hissetme)	Kişilerarası Beceriler *Empati *Kişilerarası ilişkiler *Sosyal sorumluluk	Kendi Duygularını Yönetme *Özdenetim *Güvenilirlik *Olumsuz duygularla başa çıkma	Kendine Yön Verme *Özdenetim *Güvenilirlik *Vicdanlılık *Uyumluluk *Yenilikçilik	Sosyal Farkındalık *Empati *Kurumsal farkındalık *Hizmet uyumu	Duygusal Okuryazarlık *Duygusal öz farkındalık *Duygusal ifade *Duygusal olarak diğerlerinin farkında olma
Duygusal Anlama *Duyguları tanımlama *Karmaşık duygular ve duygusal geçişleri ile duygusal bakış açıları sağlama	Stres Yönetimi *Stres toleransı (sıkıntıya karşı esnek bakış ve hoşgörü) *Dürtü denetimi	Kendini Motive Etme *Hedefe duygularını yönlendirebilme *Sorunlarla baş etme *Akış durumuna geçebilme	Motivasyon *Başarma güdüsü *Bağlılık *İnsiyatif *İyimserlik	Özyönetim *Özdenetim *Güvenilir olma *Vicdanlı olma *Uyumluluk *Başarıya adanmışlık *Girişimcilik	EQ Yeterlikleri *Azimli olma *Yaratıcılık *Esneklik *Kişilerarası bağ kurma *Yapıcı hoşnutsuzluk
Duygusal Yönetim *Kendi duygularını yönetme *Başkalarının duygularını yönetme	Uyumluluk *Problem çözme *Gerçeklik ölçüsü *Esneklik	Empati *Başkalarının duygularını objektif farkında olma	Sosyal Yeterlik Empati *Başkalarını anlamak *Başkalarını geliştirmek *Hizmete yönelik olmak *Çeşitlilikten yararlanma *Siyasi bilinç	Sosyal Beceriler *Başkalarını geliştirme *Liderlik *Etki (başkalarını a sözü dinlenir olma) *İletişim *Değişim katalizörlüğü *Yönetimle çatışma *Takım çalışması	EQ Değerleri ve Tutumları *Vizyon sahibi olma *Şefkat *Güvenilirlik *Bireysel güç *Bütüncül kişilik

	Genel Ruh Hali *Mutluluk *İyimserlik	Sosyal Beceriler *Liderlik *Başkalarının duygularını yönlendirme *İyi ilişkiler kurma	Sosyal Beceriler *Etki *İletişim *Çatışma yönetimi *Liderlik *Değişim katalizörlüğü *Bağ kurmak *İşbirliği ve dayanışma *Takım yetenekleri		EQ Etkileri *Genel sağlık *Yaşam kalitesi *Azami performans ve ilişkiler
--	---	---	---	--	--

(Somuncuoğlu, 2005)

2.5. Duygusal Zeka (EQ) ve Bilişsel Zeka (IQ) Arasındaki İlişki

Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka birbirleriyle çatışan değil, birbirlerinden farklı yetilerdir. Hepimizde akıl ve duygusal hassasiyet karışık ve farklıdır. Bilişsel zekası yüksek olmasına karşın duygusal zekası düşük kişiler, kalıplaşmış inanışlara karşın görece daha enderdir. Esasında Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka'nın bazı yönleri arasında az da olsa bir bağ vardır, ancak bu o kadar ufaktır ki, IQ ile duygusal zekanın birbirinden bağımsız olgular olduğunu açıkça ortaya koyar (Goleman, 2014).

Duygusal zekanın mimarları olan Salovey ve Mayer de, duygusal zeka fikrini ilk olarak geliştirdikleri sıradaki niyetlerinin IQ'yu tamamen ortadan kaldırmak değil, duygu ile akıl arasındaki iş birliğini sergilemek olduğunu ifade etmektedir. Zaten, her ne kadar insanlar mantık ile duyguyu ayırmaya çalışsalar da, insan beyninde mantık ve duygunun kesişmesi kaçınılmazdır. Bu anlamda normal bir insanda, bir kararın oluşturulması sürecinin duygulardan bağımsız bir biçimde gerçekleşmeyeceğini söyleyebiliriz (Güllüce, 2010).

California Üniversitesi'nden psikolog Jack Block, duygusal zekaya fazlaca benzeyen 'Benliğin Dayanıklılığı' olarak adlandırdığı bir ölçüt kullanarak, yüksek IQ'lu bireyler ile gelişmiş duygusal yeteneklere sahip olan bireyleri karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda; IQ zihin dünyasında bir uzman gibi görünse dahi bireysel dünyada yetersiz bir entelektüel görünüm ortaya koymaktadır. Bununla birlikte elde araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular kadınlar ve erkekler arasında da bir takım farklılıklar ortaya koymuştur (Doğan ve Demirel, 2007):

Yüksek Bilişsel Zeka sahibi erkekler, geniş bir entelektüel ilgi ve yetenekler dizisine sahiptir. Hırsla hareket edebilen, ortaya bir ürün veya eser koyabilen, istikrar sahibi, kendine ait sorunları es geçebilen, eleştirmekten kaçınmayan, çevresine yukarıdan bakan, titiz, duygularını engelleyen, cinsel ve duygusal deneyim elde etme noktasında tutuk, mesafeli, duygusallık konusunda ise kayıtsız ve soğuk bir görüntü vermektedirler. Oysa, **yüksek duygusal zekaya sahip olan erkekler**; dengeli bir sosyallık sahibi olan, neşeli, korkaklığa ve derinlere dalmaya yatkın olmayan bireylerdir. Bağlanma, sorumluluk almaktan kaçınmama, etik bir görünüşe sahip olma özellikleri ile dikkat çekmektedirler. İlişkilerinde karşı tarafa karşı sevecen ve ilgi sahibidirler. Kontrollü olmakla birlikte zengin bir duygusal hayata sahiptirler. Hem kendileri hem de çevreleri ile barışıktırlar.

Yüksek Bilişsel Zeka sahibi kadınlar; kendilerinden beklenen entelektüel güven ve estetik ilgi alanına sahiptirler. Düşüncelerini akıcı bir şekilde aktarabilirler. Kendilerini tartabilen, kaygı, derin düşünme ve suçluluk duygusuna yatkın, öfkelerini dışa vurmaktan ve fark ettirmekten kaçınan bireylerdir. Yüksek **duygusal zekaya sahip olan kadınlar ise**, kendilerini ön plana çıkarabilen, duygularını doğrudan dışa vurabilen, kendilerine karşı olumlu bakan, hayatta bir anlam bulan bireylerdir. Aynı zamanda duygusal zekası yüksek erkekler gibi kadınlar da dış dünyaya açık, neşeli, duygularını uygun biçimde dile getirebilen bireylerdir. Sosyal tavırları, yeni bireyler ile temas kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

IQ ve EQ arasındaki farklar şunlardır (Özgen, 2006):

- IQ zihin odaklı sosyal yalıtılmış yaşamdan uzak olarak kullanılırken; EQ sosyal ilişkilerimizdeki sizi ifade eder.
- IQ matematikse; EQ'ya psikolojidir.
- IQ bir problem karşısında farklı çözüm yolları bulmamızı sağlarken; EQ bir problem karşısında duyguları yönetme, yeni uyum yolları bulabilme kabiliyetimizdir.
- IQ'ya laboratuvar dersek EQ'ya hayat diyebiliriz.
- IQ bizim doğuştan üst sınırı belli, kaderimizken; EQ tamamen kaderci değildir. Kişinin bireysel çabaları, kendisi ve başkaları üzerinde duyguları yönetme ve yönetme yöntemlerini öğrenmesi geliştirilebilen bir yetenektir.

- IQ kişinin zeka fonksiyonlarını değerlendirirken; EQ kişinin duygusal fonksiyonlarıyla ilgilidir.

Tablo 5: Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka Becerilerinin Bütünleşmesi

BİLİŞSEL ZEKA (IQ)	DUYGUSAL ZEKA (EQ)
Düşünmek, tartmak	Birleştirmek
Bütün verileri toplamak	Yeni fikirler bulmak
Anlamını kavramak	Yeni anlam yaratmak vermek
Mantıkla karar	Deneme-yanılma yoluyla karar vermek
Zaman ve sükunet	Acele ve sabırsızlık
Beyinle	Farz ederek
Gerçek veriler	Yumuşak bilgi
Analitik	Bütüncül
Mantıkla yönetilen	Duygusal
Beynin sol yarısı	Beynin sağ yarısı
Eğer ve fakat	Burada ve şimdi
Tartarak karar vermek	Anında karar vermek
Düşünmek	Hissetmek
Denemek, kontrol etmek	Verilen kararların doğruluğuna inanmak
Kelimeler ve sayılar	İnsanlar ve durumlar
Geçmiş anlamak	Geleceği etkilemek
Mantık	Psikomantik
Soğuk, kesin	Sıcak, bulanık
Mesafeli	Yakın
Benmerkezci	Çoğulcu
Yalıtılmış	Bağımlı
Eril	Dişil
Anlayış	Duygu
Eğitim	Yürek

(Çakan, 2013)

2.6. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler

Duygusal zeka, IQ yani bilişsel zeka gibi belirli bir yaşa kadar alınan eğitimin kalitesi ve genetik yatkınlıkla maksimum seviyeye ulaşır o maksimum seviyede de herhangi bir rahatsızlık geçirilmediği sürece sabit kalan bir yapı değildir. Aksine duygusal zeka kişiliğin bir parçası olup yaşam boyu geliştirilebilen ve kişisel bir çok faktörden; aile ve çevre, yaş ve eğitim düzeyi, cinsiyet ve değerler; etkilenen bir zeka türüdür (Turgut, 2014).

Aile ve çevre: Çocuklar ilk anlarından itibaren iyi, kötü, doğru veya yanlış oldukça fazla şeyden etkilenerek büyürler. Çevresel tepkiler üzerinden başta kendileri olmak üzere diğerleri ve yaşadıkları çevre ile ilgili düşünceler edinir, bunlar üzerinden hüküm kurar ve bunlar üzerinden davranış ve tutum sahibi olurlar.

Çocukların büyükler ile olan temasları ve ilk yıllarında onlardan edindikleri tecrübeler, duygusal ve beyin gelişimlerinin yanında gelecekteki tutum ve davranışları üzerinde de etkilidir. Çocuk; ebeveynlerinin ve hayatlarında etkin yer tutan diğer yetişkinlerin verdiklerini olduğu gibi alırlar (Maboçoğlu, 2006).

Satır; aileyi insan üreten bir fabrikaya benzetir ve banttan gelecek ‘ürünün’ şeklinin, yetişkinlerin duygusal anlamda destekleyici durumlarına bağlı olduğunu öne sürer (Titrek, 2013).

Yaş ve eğitim düzeyi: Yaş ile duygusal zeka arasında aynı yönde, her ikisinin de arttığı bir ilişki olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle, yaşı ilerleyen bireylerin duygusal zeka düzeyleri de yükselmektedir. Eğitim düzeyleri artan bireylerin duygusal zeka seviyeleri de doğru orantılı olarak artmaktadır. Bunlara ek olarak, duygusal zekanın IQ’da olduğu gibi genetik olarak bir nesilden diğer nesle aktarıldığına işaret eden bir sonucun bulunmadığı belirtilmektedir. Bu yüzden duygusal zekanın artması sadece çocukluk dönemindeki yaşantılarla kısıtlı değildir. Bunu kanıtlar nitelikte, duygusal zekanın eğitim yoluyla edinilebilir ve ilerletilebilir bir kabiliyet olduğu ve aynen bilişsel zeka gibi ufak yaşlarda geliştirmeye konulabileceği ifade edilmektedir (Turgut, 2014).

Cinsiyet: Duygusal zekanın gelişiminde üzerinde durulan konulardan biri cinsiyettir. Bu konudaki genel inanış kadınların duygusal zekası erkeklerinkinden daha gelişmiş olduğu yönündedir. Kadınlar ve erkeklerin yetiştirilmesi arasındaki farkların cinsiyetler arasındaki farklılığa da sebep olduğu düşünülmektedir. Ailelerin toplumsal rolleri nedeni ile kız çocuklarla daha çok duyguları paylaşması, erkek çocuklarda ise daha çok davranışların sonuçları üzerinde durulmasının bu konuda etkili olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha erken dil gelişimlerini tamamlamaları ve bunun sonucunda kız çocukların duygularını açıklamakta, başkalarının duygularını anlamakta daha çabuk ustalaştıkları düşünülmektedir (Uzuner, 2012).

Değerler: İnsanın sahip olduğu duyguları, güçlü olduğu yanları ve sınırları ile kendi değerleri hakkında yeterli bir birikime sahip olduğu anlamına gelir. Öz bilinç bakımından güçlü olan bireyler, kendilerini aşırı şekilde eleştirmedikleri gibi safça umuda da kapılmazlar. Kendileri hakkında hem kendilerine hem de başkalarına karşı dürüstturler. Değerlerin yaşanması, bireyi özüne yaklaştırırken; kendisine ve başkalarına zarar vermesini de azaltır. Değerler içselleştirildiği takdirde, olumlu anlaramızı besler, insan ilişkilerini olumlu yönde etkiler, diğer insanlarla olan

iletişimimizi kuvvetlendirir. Değerlerin bireyi özüne yaklaştırması ise kişinin kendisini daha iyi tanımasını sağlar. Kendisini tanıyabilmiş bireyler ise mutluluğu ve başarıyı yakalayabilirler, kendilerini ve hayata dönük arzularını gerçekleştirebilirler (Yaşar, 2010).

2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar

2.7.1. Türkiye’de Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar

Ural (2001), araştırma örnekleme olarak Bolu İli Merkez İlçe’inde bulunan konaklama işletmeleri yöneticilerini ele alarak; duygusal zekanın üç boyutunu yöneticiler özelinde incelemiştir. Araştırmada; Cooper ve Sawaf’ın geliştirdiği EQ Haritası veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada, örnekleme konu olan yöneticilerin; duygusal zekaya ait her üç boyutta da baskı halinde; araştırmada kullanılan değerlendirme ölçeğinde duygusal zekaya ait en üst düzey olan en iyi dereceye ulaşamadıkları gözlemlenmiştir. Grup; değerlendirme ölçeği özelinde duygusal zekanın üç boyutuna ilişkin ileri düzeyde sonuçlar olarak; pek çok durum karşısında sürekli ve dengeli duygusal zeka düzeyine sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre grubun; kendi hislerinin farkında olma düzeyleri ile diğerlerinin hislerinin farkında olma seviyeleri ve hislerini ifade etme seviyeleri ile başkalarının hislerinin farkında olma seviyeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Acar (2001), 181 yönetici ile oluşturduğu örneklem grubu ile banka şube müdürleri üzerinde, duygusal zekaları ve liderlik davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada; Richard Leifer’in geliştirdiği liderlik anketi ve Bar-On’un geliştirdiği Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın neticesinde, grubun üyelerinin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik davranışları arasında olumlu bir ilişki saptanmış fakat göreve yönelik liderlik davranışı özelinde herhangi bir ilişki saptanamamıştır. İnsana yönelik liderlik davranışı ile duygusal zeka ölçeğinin alt boyutlarından bireysel beceriler, sosyal beceriler, uyumluluk ve genel ruh hali boyutları arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak göreve yönelik liderlik davranışı ile uyumluluk ve genel ruh hali boyutları, pozitif yönde ilişki göstermektedir. Fakat stresle başa çıkma boyutu ile her iki liderlik davranışı arasında ilişki bulunamamıştır.

Bar-On Duygusal Zeka Testi'nin Türkçe dilsel eşdeğerlilik, güvenilirlik ve geçerlik çalışması Mumcuoğlu (2002) tarafından yapılmıştır. Çeşitli sektörlerde çalışan ve üniversitede okuyan 125 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, Bar-On Duygusal Zeka Testi'nin Türkçe dilsel eşdeğerliliğini sağladığı bulunmuştur. Bununla beraber içsel tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik güvenilirlik katsayılarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Bender (2006), doktora tez çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi , Gazi Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi'nde resim-iş bölümünde öğrenim gören rastlantısal olarak seçilmiş 360 kişiden oluşan örneklem grubu ile resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zeka ve yaratıcılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada On Duygusal Zeka Ölçeği, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; duygusal zeka artışı ile yaratıcılığın doğru orantılı olduğu ve yaratıcılığın %7'sinin duygusal zekadan kaynaklandığı saptanmıştır.

Köksal ve Gazioğlu (2007), 134'ü 1, 120'si 2 ve 130'u 3. sınıf olmak üzere toplam 384 ergenden oluşan örneklem grubu ile ergenlerin duygusal zekası ve karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada EQ-NED (Emotional Quotient / Duygusal Zeka Bölümü-NED), Karar Stratejileri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, kızların duygusal zekalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte duygusal zeka ile mantıklı karar verme arasında anlamlı bir ilişki bulunurken; bağımlı karar verme ile duygusal zeka arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Güngör (2008), yüksek lisans tezinde; Marmara Üniversitesi ve Kadir Has Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 306 öğrenciden oluşan örneklem grubu ile üniversite öğrencilerinde duygusal zekanın psikolojik sıkıntı belirtileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği, SCL-90-R ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin psikolojik sıkıntı belirtilerinin duygusal zeka ve demografik değişkenler tarafından yordandığı, duygusal zekanın ve psikolojik sıkıntı belirtilerinin demografik değişkenlere (cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, aile türü ve ekonomik düzey) göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Ergin (2008), Malatya ilinde bulunan 20 ilköğretim okulunda görev yapan 654 öğretmenden oluşan örneklem grubu ile okul yönetiminde duygusal zeka ve

dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algılarını inceleyen bir çalışma yapmıştır. Duygusal Zeka Ölçeği ve Dönüşümsel Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim okul müdürlerinin duygusal zekaya ilişkin öğretmen algıları cinsiyete, öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olmasına ve yönetici ile çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Öğretmenlerin yaşına, en son mezun oldukları okula ve öğretmenlik mesleğinde geçen süreye göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim okulları müdürlerinin dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algıları cinsiyete, öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olmasına göre anlamlı bir farklılık göstermemekteyken öğretmenlerin yaşına en son mezun oldukları okula, öğretmenlik mesleğinde geçen süreye ve şuanki yöneticileriyle çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin duygusal zekaları, dönüşümsel liderliğe ilişkin görüşleri ile düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Aydın (2010), Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde farklı bölüm ve sınıflarda okuyan 449 öğrenciden oluşan örneklem grubu ile üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği, Umut Ölçeği ve Yılmazlık Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, duygusal zekası ve umut düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek olduğu, doğru orantılı bulunmuştur. Ayrıca duygusal zeka, umut ve psikolojik sağlamlığın bazı demografik değişkenler açısından farklılaştığı bulunmuştur.

Torun (2011), Gaziantep ilinde görev yapan fen ve teknoloji öğretmenlerinden 130 kişi oluşan örneklem grubu ile fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada Duygusal Zeka Ölçeği, California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri bazı alt ölçekleri ile duygusal zeka alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Delice ve Günbeyi (2013), duygusal zeka ve liderlik ilişkisini polisler üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, farklı birimlerden ve rütbelere 113 polis lideri oluşturmaktadır. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Stogdill'in Liderlik Davranışları Tanımlama Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, polis liderlerinin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu saptanmıştır.

Soylu (2015), yüksek lisans tezinde psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ve stresle baş etme tarzları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Çukurova Bölgesi içinde yer alan Adana, Mersin, Hatay illerindeki devlet hastanelerinin psikiyatri kliniğinde çalışan 172 hemşire katılmıştır. Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri İçeren Bilgi Formu, Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği ve Rosenbaum Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin tüm yaş gruplarında, her iki cinsiyette duygusal zekaları normal düzeydedir. Yüksek lisans mezunu hemşirelerin empati ve sosyal beceriler alt ölçek boyutunda duygusal zekaları yüksek düzeydedir. Psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin duygusal zekaları ile öğrenilmiş güçlülük ölçeği arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar

Mayer ve Geher (1996), duygu ve düşünceler arasında bağlantı kurma yeteneğinin kişisel farklılıklar özelinde geçirdiği değişiklikleri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, 321 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda, kendi duygu ve düşünceleri arasındaki bağlantıyı iyi düzeyde kurabilen bireylerin diğer kişilerin duygu ve düşüncelerini de iyi anlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dawda ve Hart (2000), Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmışlardır. Araştırmaya 118 erkek ve 125 bayan olmak üzere toplam 243 üniversite öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sonuçları, boyutlar ve alt boyutlar ile Bar-On EQ-i nin madde homojenitesinin ve tutarlılığının oldukça yüksek olduğu göstermektedir. Geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına göre cinsiyet değişkenine göre herhangi bir değişiklik bulunmamıştır. Araştırmacılara göre ölçek duygusal zekayı ölçme de oldukça güvenilir kabul edilmektedir (Baba, 2012).

Newsome, Day ve Catano (2000), çalışmalarında duygusal zekanın başarı performansında etkili bir yetenek olarak görülmesinin doğruluk derecesini araştırmışlar ve akademik başarı, kişilik, bilişsel yetenek ve duygusal zekanın ilişkisini incelemiştir. Kanada Üniversitesi'nden 180 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuş ve veri toplama aracı olarak duygusal zeka Bar-On EQ-i ile

kişiliği ölçmek amacıyla Cattell 16 Kişilik Özelliği Testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre duygusal zekanın kişilik testi ve akademik başarı ile ilişkili olduğu görülmüştür (Ören, 2011).

Van Der Zee, Thijs ve Schakel (2002), duygusal zeka ile akademik zeka ve kişilik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Örneklemeye alınan 116 üniversite öğrencisine duygusal zeka, akademik zeka ve kişilik ölçekleri uygulanmıştır. Duygusal zeka ile akademik zeka arasında düşük bir ilişki olduğu, duygusal zeka ile kişilik ölçekleri arasında ise daha güçlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Ulutaş, 2005).

Caruso, Mayer ve Salovey (2002), duygusal zekanın kişiliğe ait basit bir teori mi yoksa bir zeka türü mü olduğunu incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, öğrenim gören 183 kişi oluşturmaktadır. Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği MEIS veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma ile, duygusal zekanın kişilik özelliklerinden bağımsız değerlendirilebilecek bir zeka türü olduğu sonucuna varılmıştır.

Parker ve arkadaşları (2004), liseden üniversiteye geçiş döneminde duygusal zeka ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ontorio Üniversitesi öğrencilerinden 372 birinci sınıf öğrencisine altı ay süresince Bar-On EQ-i uygulanmış ve akademik yılın sonunda veriler ile öğrenci akademik kayıtları eşleştirilmiştir. EQ-i değişkenleri ortalama değerden yüksek ve düşük olan öğrencilerin akademik başarıları karşılaştırıldığında, akademik başarı duygusal zekanın çeşitli boyutları ile güçlü bir şekilde ilişkili bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ‘tarama modeli’ olarak tasarlanmıştır. ‘Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da halen var olan bir durumu olduğu şekilde tanımlamayı hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırma konusu olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışılır, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez’ (Karasar, 2009, s.77).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında, Türkiye’deki vakıf üniversitesi öğrencilerinin tamamı ve Türkiye’deki psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ilinde bulunan Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi’nde 3. ve 4. sınıfta okuyan psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümü öğrencilerinden seçilen 91 kız, 54 erkek toplam 145 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

‘Bar On Duygusal Zeka Ölçeği’ duygusal zeka düzeylerini belirlemek için ‘Kişisel Bilgi Formu’ ise demografik özellikler hakkında bilgi toplamak için kullanılmıştır.

Bireylere uygulanan duygusal zeka ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.668$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur. Bireylere uygulanan duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinin genel güvenilirliği;

- Kişisel farkındalık alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.385$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Kendini gerçekleştirme alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.160$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Kendine saygı alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.177$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

- Kararlılık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.128$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Duygusal benlik bilinci alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.40$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Bağımsızlık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.641$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
- Kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.482$ olarak düşük derecede güvenilir bulunmuştur.
 - Kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.479$ olarak düşük derecede güvenilir bulunmuştur.
 - Sosyal sorumluluk alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.233$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Empati alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.095$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Şartlara ve çevreye uyum alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.139$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Problem çözme alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.035$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Esneklik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.169$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Gerçekçilik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.166$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Stres yönetimi alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.555$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
 - Strese dayanıklılık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.122$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Dürtü kontrolü alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.669$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
- Genel ruh hali alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.179$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - İyimserlik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.210$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

- Mutluluk alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha = .112$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme kriteri (Özdamar, 2004);

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği

1997 yılında Dr. Reuven Bar-On tarafından geliştirilen, duygusal zeka boyutlarını ölçen 133 maddelik, 1-5 arası artan derecelendirme ölçeğine göre cevaplanan bir kalem-kağıt testidir. 15 duygusal zeka boyutunun gruplandırıldığı 5 ana boyutu bulunmaktadır. Kişilerarası, Kişiyi Özgü, Stres Yönetimi / Denetimi, Uyumluluk ve Genel Mizaç. Her ölçek kendi içinde iki ila beş alt ölçeğe ayrılmıştır. Kişiyi özgü ölçek beş alt ölçekle ölçülmektedir: Duygusal Öz Farkındalık, Girişkenlik, Öz Saygı, Öz-Gerçekleştirim ve Bağımsızlık. Kişilerarası ölçeği üç alt ölçek oluşturmaktadır: Empati, Sosyal Sorumluluk ve Kişilerarası İlişkiler. Uyumluluk ölçeği üç alt ölçek oluşturmaktadır: Gerçeklik Değerlendirmesi, Esneklik ve Problem Çözme. Dördüncü ölçek olan Stres Denetimi iki alt ölçek üzerinden ölçülmektedir: Stres Tolerasyonu ve Dürtü Kontrolü. Beşinci ölçek olan Genel Mizaç ölçeği iki alt ölçekle ölçülmektedir: İyimserlik ve Mutluluk (Mumcuoğlu, 2002). (Ek: 1).

Bar-On 133 maddelik formun 16 yaş ve üzerindeki kişilere uygulanabileceğini belirtmiştir (Pektaş, 2013).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin Ortaya Çıkışı ve Türkçeye Uyarlanması

Duygusal zeka alanı çok yeni olmasına rağmen, yapılan literatür taramasında; duygusal zekayı ölçtüğünü iddia eden fazlaca anket elde edilmiştir. Fakat geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Haifan Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Reuven Bar-On'un tarafından yapılan Bar-On EQ anketi, bugüne değin bir çok akademik çalışmada kullanılmakla beraber bu alanda çalışan kişiler tarafından duygusal zekayı

en iyi ölçen araç olduğu belirtilmektedir. Anketin telif hakları Amerikan MHS şirketindedir. MHS'den anket formu ve User's Manual kitapçığı alınarak, üç farklı İngilizce okutmanı aracılığı ile ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiş ve farklı bir dördüncü kişi aracılığı ile tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Orijinal anket ve elde edilen çeviri karşılaştırılarak, yanlış anlaşılmaya müsait ifadeler tekrar elden geçirilmiştir (Acar, 2001).

5 banka müdürü ve 2 müdür yardımcısıyla yüzyüze görüşme yöntemiyle anketin pilot uygulaması gerçekleştirilirken; ifadelerin içerik geçerliliği test edilmiştir. Uygulama esnasında karşılaşılan en büyük problem, ankette yer alan ifadelerin sayısının fazlalığı idi. Esas çalışmada da pilot çalışmada ortaya çıkan problem ile karşılaşılacağı düşünülerek, ifadelerin sayısı azaltılmıştır. Anket içeriğindeki 133 ifadeden 15'i anketi cevaplandıran bireyin anketi doldurma eğilimini ölçen ifadelerdi ve ankette çıkarıldılar. Konuya hakim olan 4 kişiyle yapılan görüşmeler sonrasında, belirsizliğe sahip ifadeler, çift anlamlılar ve benzerlik taşıyan ifadeler belirlenerek ankette çıkarılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde 5 boyut ve onların altında yer alan 15 boyutu ölçen 87 ifadeden oluşan bir anket elde edildi. Anketin son ifadesi: 'anketteki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim.' olan 88. maddeye 'kesinlikle katılıyorum' seçeneği dışında cevap verenlerin anketleri değerlendirme dışında bırakılmıştır. Bu ifadeler, 5'li likert ölçeğinde 1-Tamamen katılıyorum ile 5-Kesinlikle katılmıyorum arasında değişmektedir (Acar, 2001).

Tablo 6: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Boyutları ve Alt Boyutları

Boyutlar	Alt Boyutlar	Maddeler
Kişisel Farkındalık	Kendini Gerçekleştirme	15, 17, 19, 21, 28, 35
	Kendine Saygı	10, 14, 26, 44, 55, 69
	Kararlılık	7, 9, 20, 27, 39, 86
	Duygusal Benlik Bilinci	2, 8, 13, 38, 53, 84
	Bağımsızlık	22, 24, 47, 64, 73
Kişilerarası İlişkiler	Kişilerarası İlişkiler	16, 32, 42, 46, 57, 62, 67
	Sosyal Sorumluluk	34, 43, 45, 48, 59, 79
	Empati	25, 30, 49, 77, 81
Şartlara ve Çevreye Uyum	Problem Çözme	1, 23, 33, 51, 87
	Esneklik	18, 50, 58, 61, 71
	Gerçekçilik	4, 12, 52, 56, 82
Stres Yönetimi	Strese Dayanıklılık	3, 6, 60, 63, 68, 75, 80
	Dürtü Kontrolü	11, 29, 36, 41, 66, 70
Genel Ruh Hali	İyimserlik	5, 31, 76, 78, 85
	Mutluluk	37, 40, 54, 65, 72, 74, 83

Yukarıda belirtilen maddelerden 3, 6, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 24, 29, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 47, 51, 56, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 73, 77, 79, 80, 82, 83, 85 ve 86. sorular ters yönde değerlendirilen ifadelerdir (Pektaş, 2013).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin Boyutları

1. Kişisel Farkındalık Boyutu

Bireyin, duygusal öz-farkındalığını, kendine güvenini, kendine saygısını, kendini gerçekleştirmesini ve bağımsızlığını kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009).

Kişisel farkındalık boyutunda yüksek skora sahip olan kişiler, duygularının farkında, kendilerini “iyi” şeklinde değerlendiren ve yaşam faaliyetleri hakkında olumlu düşünen bireylerdir. Bu bireyler duygularını rahatça ifade edebilir, düşüncelerini ve inançlarını ifade etmekte bağımsız, güçlü ve kendilerine güvenlidirler.

- **Kendini Gerçekleştirme:** Bu alt boyuttan yüksek alan kişiler, kendi potansiyelinin farkında olan ve yaşamını anlamlı, zengin ve dolu kılmaya çalışan kişilerdir. Bu faktör, bireyin en iyisini yapma ve kendisini geliştirme çabasıyla ilgilidir. Kendini gerçekleştirme, iş tatmini ile yakından ilgilidir (Mumcuoğlu, 2002).
- **Kendine Saygı:** Bu alt boyutta yüksek skor sahibi bireyler, kendilerine saygı duyarak durumlarını kabul ederler. Bu durum; bireyin kendisini

algılamasında pozitif ve negatif yönlerini, sınırlarını ve becerilerini olduğu gibi kabul etmesidir. Bireyin kendisine saygı duyması, kendisini olduğu gibi sevmesidir. Bu bireyler sahip oldukları özellikler ve yeteneklerden memnundur. Kendisine saygı duymayan bireyler sürekli olarak yetersiz ve önemsiz hissederler (Nazlı, 2013).

- **Kararlılık:** Bu alt boyuttan yüksek skor almış kişiler, duygularını, düşüncelerini ifade edebilir ve kendi haklarını savunabilirler. Aşırı kontrollü veya utangaç kişiler değildirler. Bu kişiler, diğerlerinin kendilerini rahatsız etmesine veya avantaj sağlamalarına izin vermezler (Nazlı, 2013).
- **Bağımsızlık:** Kendisine bağlı, öz yönetime sahip, düşüncelerinde davranışlarında dış dünyaya karşı özerk ve bağımsız kişiler bu faktörden yüksek puan elde ederler. Bu özelliğe sahip bireyler diğer insanların tavsiyelerine başvurur, onların tavsiyelerini göz ardı etmez ama önemli kararlarında kendisi dışında kalanlara bağlı kalmazlar. Aynı zamanda duygusal gereksinimleri için başka kişilere bağlı değildirler. Duygusal anlamda da bağımsızdırlar. Bağımsızlık; kendine güven, içsel güce ve beklenti gerekliliklerin esiri olmadan yerine getirme istediğinin gücüne bağlıdır.
- **Duygusal Benlik Bilinci:** Bu alt boyuttan yüksek skor almış kişiler, duygularını tanımlayabilir, neler hissettiklerini bilir ve niçin böyle hissettiklerini anlayabilirler (Nazlı, 2013).

2. Kişilerarası İlişkiler Boyutu

Kişilerarası ilişkiler boyutu, diğer kişileri anlama, ilişki kurma ve iyi geçinmeyi kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009). Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, sosyal yetenekleri iyi olan, sosyal sorumluluk sahibi olan kişilerdir. Bu kişiler diğer bireyleri anlar, onlarla ilişki kurar ve iyi geçinirler (Mumcuoğlu, 2002).

- **Kişilerarası İlişkiler:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler; arkadaşlık kurabilen, sevgi alış veriş yapabilen bireylerdir. Bu bireylerin sahip oldukları ilişkiler, sosyal etkileşimin istekli ve eğlenceli olduğu ilişkilerdir. Bu yetenek, başkalarına karşı duyarlılığı, temas etmekte istekli olmayı ve ilişkilerde doyumlu olmayı gerektirir (Nazlı, 2013).

- **Sosyal Sorumluluk:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler, buldukları grupların işbirlikçi, destekleyici ve yapıcı üyeleridir. Bu boyut sorumlulukların bilincinde olma ve yerine getirme yeteneğini tanımlar. Bu boyut sosyal bilinci de içermektedir. Bireyler, insan ilişkilerinde duyarlıdır ve becerilerini ve tecrübelerini diğerlerinin veya grubun amaçlarına fayda sağlamak için kullanırlar (Nazlı, 2013).
- **Empati:** Beyinde yer alan ayna nöronlar hem aksiyon hem de aksiyonu izleme sırasında ateşleme özelliğine sahiptir. Bu ateşleme aksiyona karşı verilecek cevabın ve iletişimin ön hazırlığıdır. Beyinde ayna nöron faaliyetlerinin yoğun olduğu alanlar premotor ve inferior parietal kortekslerdir. İnsan beyinde ayna nöronlar sisteminin doğumdan sonraki 12 ay içinde geliştiği ve bebeğin bundan dolayı etrafıyla empati kurabilmeye başladığı bilinmektedir. Araştırmacılar ayna nöron sisteminin yetersizliği ile otizm arasında ilişki kurmaktadır (Tarhan, Gümüsel ve Sayım, 2015, s.93-94). Bu alt boyuta yüksek puan sahibi olan bireyler, diğerlerinin hissettiklerinin farkında olan ve onları tartabilen bireylerdir. Karşısındakilerin neyi, nasıl ve niçin hissettiklerini anlar ve onlara karşı duyarlıdır (Nazlı, 2013).

3. Şartlara ve Çevreye Uyum Boyutu

Uyumluluk boyutu, problem çözme, gerçekçilik ve esneklik özelliklerini kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009). Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, problemleri tanımlamada ve uygun çözüm yollarına ulaşmakta esnek ve reelistlerdir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları zorluklara uygun çözümler üretebilirler. Uyumluluk boyutu, özel yaşamın dışında iş yaşamlarında da geçerlidir (Mumcuoğlu, 2002).

- **Problem Çözme:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler, sorunları fark edip, etkin çözümler bulup uygulama becerisine sahip olan kişilerdir. Problem çözme sürecinde bireyin, bilinçli, disiplinli, metodolojik ve sistematik olması gereklidir. Birey problemlerden kaçmak yerine üstüne gider (Mumcuoğlu, 2002).
- **Esneklik:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değişen durum ve şartlara göre uydurabilen kişilerdir. Bireyin olası durumlara uyum sağlayabilmesi ile ilgilidir. Yanlıklarını kabul edip,

fikirlerini deęiřtirebilirler. Her zaman farklı fikir ve dūřüncelere açıktırlar (Nazlı, 2013).

- **Gerçekçilik:** Bu boyuttan yüksek puan alan kişiler, yaşadıkları ile gerçekte var olanlar arasındaki benzerlikleri değerlendirebilen kişilerdir. Ayakları yere basan, gerektiğinde hayallerden sıyrılıp, olayların gerçekliğine dōnebilen kişilerdir. Tarafsızlık ve her şeyi olduğu gibi gōrebilmek, bu boyutun önemli özelliklerindedir (Nazlı, 2013).

4. Stres Yōnetimi Boyutu

Stres yōnetimi boyutu, bireyin içerisinde bulunduęu stres hali ile umutsuzluęa kapılmadan ve kontrolü yitirmeden bař edebilme yeteneęini içermektedir (řahin, Gōler ve Basım, 2009). Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, umutsuzluęa dūřmeden veya kontrollerini kaybetmeden stresle bař edebilirler (Mumcuoęlu, 2002).

- **Strese Dayanıklılık:** Bu boyutta yüksek skor alan kişiler, olumsuz olaylar karşısında ve stresli durumlarda soğukkanlılıklarını koruyabilen ve bununla bař edebilen kişilerdir. Çok ender, endişelenirler. Stres tōleransı, gōçl¼kleri bastırmadan ya da yok saymadan űstüne gidip onunla bařa ıkabilmektir (Mumcuoęlu, 2002).
- **D¼rt¼ Kontrol¼:** Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, g¼d¼lerini, ihtiyaçlarını űteleyebilen veya direnebilen kiřilerdir. D¼rt¼ kontrol¼, saldırganlık d¼rt¼s¼n¼ kabullenebilme, sakin olabilme, çatıřmayı, dūřmanca ve sorumsuz davranıřları kontrol edebilme kapasitesini gerektirir (Nazlı, 2013).

5. Genel Ruh Hali Boyutu

Genel ruh hali boyutu, bireyin yaşama bakış açısını, yaşamdan aldığı zevki ve yaşamla ilgili duygularını kapsamaktadır (şahin, Gōler ve Basım, 2009). Bu boyutun yüksek skoru yaşamdan nasıl zevk alacağını bilen neşeli, olumlu umutlu ve iyimser kişileri tanımlar (Mumcuoğlu, 2002).

- **İyimserlik:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, yaşamın g¼zel yanlarından bakabilen, sıkıntılara rağmen olumlu dūřünebilen kişilerdir. İyimserlik yaşama umutlu bakmaktır ve yaşama karşı olumlu tutuma sahip olmaktır (Nazlı, 2013).

- **Mutluluk:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler yaşamdan zevk alırlar. Genelde mutlu mizaçları vardır ve bu kişilerle birlikte olmak çok zevklidir (Nazlı, 2013).

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, örneklemindeki öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla 4 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler cinsiyet, okuduğu okul, okuduğu bölüm ve okuduğu sınıf olarak belirlenmiştir (Ek: 2).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Duygusal zeka envanterinin bazı alt ölçekleri normal dağılmaktadır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Bağımsız Örneklem T Testi testi kullanılmıştır. Duygusal zeka envanterinin bazı alt ölçekleri normal dağılım göstermemektedir. Ayrıca örneklem sayımız 30'dan küçük olan değişkenler de niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Spearman korelasyon ile test edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon ilişkileri aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2006, s.116);

<u>R</u>	<u>İlişki</u>
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=145)

		<i>F</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kız	91	62.8
	Erkek	54	37.2
Okul	Beykent üniversitesi	119	82.1
	Yeditepe üniversitesi	26	17.9
Bölüm	Psikoloji bölümü	75	51.7
	Mühendislik-mimarlık bölümü	70	48.3
Sınıf	Üçüncü sınıf	86	59.3
	Dördüncü sınıf	59	40.7

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 145 bireyin 91'i (%62.8) kızlardan ve 54'ü (%37.2) erkeklerden oluşmaktadır.

Bireylerin 119'u (%82.1) Beykent Üniversitesi'nde okumakta olduğu ve 26'sı (%17.9) Yeditepe Üniversitesi'nde okumakta olduğu görülmüştür.

Bireylerin 75'i (%51.7) psikoloji bölümünde okumakta olduğu ve 70'i (%48.3) mühendislik-mimarlık bölümünde okumakta olduğu görülmüştür.

Bireylerin 86'sı (%59.3) üçüncü sınıfta okumakta olduğu ve 59'u (%40.7) dördüncü sınıfta okumakta olduğu görülmüştür.

Tablo.4.2. Bireylerin Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

	Ort. ve SD
KİŞİSEL FARKINDALIK ÖLÇEĞİ	109.77±13.01
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	21.93±3.14
Kendine saygı alt ölçeği	23.86±3.32
Kararlılık alt ölçeği	23.47±3.80
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	22.02±3.40
Bağımsızlık alt ölçeği	18.47±3.52
KİŞİLERARASI İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ	71.02±7.83
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	27.00±3.24
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	23.77±3.40
Empati alt ölçeği	20.25±2.84
ŞARTLARA VE CEVREYE UYUM ÖLÇEĞİ	54.10±6.10
Problem çözme alt ölçeği	19.76±2.56
Esneklik alt ölçeği	16.60±2.62
Gerçekçilik alt ölçeği	17.73±3.38
STRES YÖNETİMİ ÖLÇEĞİ	39.62±7.55
Strese dayanıklılık alt ölçeği	21.92±4.38
Dürtü kontrolü alt ölçeği	17.69±4.66
GENEL RUH HALİ ÖLÇEĞİ	47.19±6.60
İyimserlik alt ölçeği	19.14±3.01
Mutluluk alt ölçeği	28.04±4.41

Bireylerin kişisel farkındalık ölçeğinin ortalaması (109.77±13.01) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişisel farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kendini gerçekleştirme alt ölçeğinin ortalaması (21.93±3.14) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kendini gerçekleştirme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kendine saygı alt ölçeğinin ortalaması (23.86±3.32) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kendine saygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kararlılık alt ölçeğinin ortalaması (23.47±3.80) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kararlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin duygusal benlik bilinci alt ölçeğinin ortalaması (22.02±3.40) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun duygusal benlik bilinci düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin bağımsızlık alt ölçeğinin ortalaması (18.47±3.52) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun bağımsızlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kişilerarası ilişkiler ölçeğinin ortalaması (71.02±7.83) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişilerarası ilişkiler düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin ortalaması (27.00±3.24) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişilerarası ilişkiler düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin sosyal sorumluluk alt ölçeğinin ortalaması (23.77±3.40) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin empati alt ölçeğinin ortalaması (20.25±2.84) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun empati düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin şartlara ve çevreye uyum ölçeğinin ortalaması (54.10 ± 6.10) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun şartlara ve çevreye uyum düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin problem çözme alt ölçeğinin ortalaması (19.76 ± 2.56) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun problem çözme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin esneklik alt ölçeğinin ortalaması (16.60 ± 2.62) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun esneklik düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin gerçekçilik alt ölçeğinin ortalaması (17.73 ± 3.38) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun gerçekçilik düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin stres yönetimi ölçeğinin ortalaması (39.62 ± 7.55) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun stres yönetimi düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin strese dayanıklılık alt ölçeğinin ortalaması (39.62 ± 7.55) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun Strese dayanıklılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin dürtü kontrolü alt ölçeğinin ortalaması (17.69 ± 4.66) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun strese dayanıklılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin genel ruh hali ölçeğinin ortalaması (47.19 ± 6.60) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun genel ruh hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin iyimserlik alt ölçeğinin ortalaması (19.14±3.01) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun iyimserlik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin mutluluk alt ölçeğinin ortalaması (28.04±4.41) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde birinci olarak “psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.3. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişisel farkındalık ölçeği	Kız	57	36.14	2060.00			
	Erkek	18	43.89	790.00	407.00	-1.31	.188
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Kız	57	35.19	2006.00			
	Erkek	18	46.89	844.00	353.00	-1.99	.046*
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Kız	57	36.41	2075.50			
	Erkek	18	43.03	774.50	422.50	-1.13	.258
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
kararlılık alt ölçeği	Kız	57	37.08	2113.50			
	Erkek	18	40.92	736.50	460.50	-.654	.513
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Kız	57	37.34	2128.50			
	Erkek	18	40.08	721.50	475.50	-.467	.640
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Kız	57	36.93	2105.00			
	Erkek	18	41.39	745.00	452.00	-.760	.447
	Toplam	75					

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Kız	57	39.84	2271.00			
	Erkek	18	32.17	579.00	408.00	-1.30	.192
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Kız	57	38.97	2107.50			
	Erkek	18	41.25	742.50	454.50	-.731	.465
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Kız	57	40.99	2336.50			
	Erkek	18	28.53	513.50	342.50	-2.12	0.033*
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Empati alt ölçeği	Kız	57	40.24	2293.50			
	Erkek	18	30.92	556.50	385.50	-1.59	.111
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Kız	57	38.12	2173.00			
	Erkek	18	37.61	677.00	506.00	-.087	.931
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Problem çözme alt ölçeği	Kız	57	36.04	2054.00			
	Erkek	18	44.22	796.00	401.00	-1.40	.159
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Esneklik alt ölçeği	Kız	57	37.63	2145.00			
	Erkek	18	39.17	705.00	492.00	-.263	.793
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Gerçekçilik alt ölçeği	Kız	57	39.62	2258.50			
	Erkek	18	32.86	591.50	420.50	-1.15	.249
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Stres yönetimi ölçeği	Kız	57	38.12	2173.00			
	Erkek	18	37.61	677.00	506.00	-.087	.931
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Kız	57	36.86	2101.00			
	Erkek	18	41.61	749.00	448.00	-.809	.419
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Kız	57	39.19	2234.00			
	Erkek	18	34.22	616.00	445.00	-.845	.398
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Genel ruh hali ölçęęi	Kız	57	38.48	2193.50			
	Erkek	18	36.47	656.50	485.50	-.342	.733
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
İyimserlik alt ölçęęi	Kız	57	37.94	2162.50			
	Erkek	18	38.19	687.50	509.50	-.044	.965
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Mutluluk alt ölçęęi	Kız	57	38.82	2212.50			
	Erkek	18	35.42	637.50	466.50	-.579	.562
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal zeka ölçęęi	Kız	57	38.07	2170.00			
	Erkek	18	37.78	680.00	509.00	-.050	.273
	Toplam	75					

* $p < 0.05$

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni özelinde anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını belirlemek adına yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçęęi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçęęi cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçęęi puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=343.00$, $p=0.046$]. **Erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçęęi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre Sosyal sorumluluk alt ölçęęi cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçęęi puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır

[$u=342.50$, $p=.033$]. **Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişisel farkındalık ölçeği	Kız	34	112.44	13,61	1.80	.076	
	Erkek	36	106.66	13.16			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Kız	34	40.93	1391.50	427.50	-2.18	0.029*
	Erkek	36	30.38	1093.50			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Kız	34	37.07	1260.50	558.50	-.631	.528
	Erkek	36	34.01	1224.50			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kararlılık alt ölçeği	Kız	34	24.64	3.55	2.04	0.045*	
	Erkek	36	22.83	3.85			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Kız	34	21.88	3.13	.807	.423	
	Erkek	36	21.25	3.40			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Kız	34	39.91	1357.00	462.00	-1.77	.076
	Erkek	36	31.33	1128.00			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Kız	34	71.97	8.63	2.15	0.035*	
	Erkek	36	67.52	8.61			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Kız	34	41.21	1401.00			
	Erkek	36	30.11	1084.00	418.00	-2.29	0.022*
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Kız	34	42.25	1436.50			
	Erkek	36	29.13	1048.50	382.50	-2.71	0.007*
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Empati alt ölçeği	Kız	34	38.19	1298.50			
	Erkek	36	32.96	1186.50	520.50	-1.08	.279
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Kız	34	55.35	5.78			
	Erkek	36	53.69	6.77		1.09	.276
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Problem çözme alt ölçeği	Kız	34	39.35	1338.00			
	Erkek	36	31.86	1147.00	481.00	-1.55	.119
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Esneklik alt ölçeği	Kız	34	33.56	1141.00			
	Erkek	36	37.33	1344.00	546.00	-.783	.434
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Gerçekçilik alt ölçeği	Kız	34	18.44	2.74			
	Erkek	36	17.44	3.62		1.29	.201
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Stres yönetimi ölçeği	Kız	34	40.41	6.54			
	Erkek	36	40.19	7.28		.131	.896
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Kız	34	32.51	1105.50			
	Erkek	36	38.32	1379.50	510.50	-1.19	.231
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Kız	34	18.44	4.11			
	Erkek	36	17.19	4.80		1.16	.249
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Genel ruh hali ölçeği	Kız	34	48.35	7.13			
	Erkek	36	45.30	6.70		1.84	.070
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

İyimserlik alt ölçeği	Kız	34	38.12	1296.00	523.00	-1.05	.292
	Erkek	36	33.03	1189.00			
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.	t	p	
Mutluluk alt ölçeği	Kız	34	28.85	4.73	2.02	0.047*	
	Erkek	36	26.55	4.77			
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.	t	p	
Duygusal zeka ölçeği	Kız	34	328.52	32.23	1.86	.067	
	Erkek	36	313.38	35.53			
	Toplam	70					

*p<0.05

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendine saygı, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [u=427.50, p=0.029]. **Kızların erkeklere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kararlılık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre Kararlılık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kararlılık alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [t=2.04, p=0.045]. **Kızların erkeklere oranla kararlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kişilerarası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.15$, $p=0.035$]. **Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=418.00$, $p=0.022$]. **Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=382.50$, $p=0.007$]. **Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre mutluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.02$, $p=0.047$]. **Kızların erkeklere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin hangi bölümde okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.5. Bireylerin Hangi Bölümde Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

		Bölüm	<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişisel farkındalık ölçeği	Psikoloji		75	110.05	12.52			
	Mühendislik-mimarlık		70	109.47	13.60	.268	.789	
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Psikoloji		75	72.00	5400.00			
	Mühendislik-mimarlık		70	74.07	5185.00	2550.00	-.299	.765
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Psikoloji		75	72.13	5409.50			
	Mühendislik-mimarlık		70	73.94	5175.50	2559.50	-.260	.795
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kararlılık alt ölçeği	Psikoloji		75	70.83	5312.00			
	Mühendislik-mimarlık		70	75.33	5273.00	2462.00	-.647	.517
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Psikoloji		75	79.21	5941.00			
	Mühendislik-mimarlık		70	66.34	4644.00	2159.00	1.85	.064
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Psikoloji		75	74.47	5585.50			
	Mühendislik-mimarlık		70	71.42	4999.50	2514.50	-.439	.660
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Psikoloji		75	72.28	6.56			
	Mühendislik-mimarlık		70	69.68	8.84		1.99	0.048*
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Psikoloji		75	78.74	5905.50			
	Mühendislik-mimarlık		70	66.85	4679.50	2194.50	1.71	.087
	Toplam		145					
		Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Psikoloji	75	76.71	5753.50	2346.50	-	1.10	.268
	Mühendislik-mimarlık	70	69.02	4831.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Empati alt ölçeği	Psikoloji	75	77.35	5801.00	2299.00	-	1.29	.194
	Mühendislik-mimarlık	70	68.34	4784.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Psikoloji	75	53.73	5.91		-	.754	.452
	Mühendislik-mimarlık	70	54.50	6.32				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Problem çözme alt ölçeği	Psikoloji	75	70.42	5281.50	2431.50	-	.774	.439
	Mühendislik-mimarlık	70	75.76	5303.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Esneklik alt ölçeği	Psikoloji	75	72.00	5400.00	2550.00	-	.299	.765
	Mühendislik-mimarlık	70	74.07	5185.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Gerçekçilik alt ölçeği	Psikoloji	75	71.22	5341.50	2491.50	-	.530	.596
	Mühendislik-mimarlık	70	74.91	5243.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Stres yönetimi ölçeği	Psikoloji	75	38.98	8.11		-	1.04	.297
	Mühendislik-mimarlık	70	40.30	6.88				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Psikoloji	75	69.48	5211.00	2361.00	-	1.04	.295
	Mühendislik-mimarlık	70	76.77	5374.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Psikoloji	75	17.60	4.85		-	.257	.798
	Mühendislik-mimarlık	70	17.80	4.49				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	

Genel ruh hali ölçeği	Psikoloji	75	74.61	5596.00	2504.00	-	.479	.632
	Mühendislik-mimarlık	70	71.27	4989.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
İyimserlik alt ölçeği	Psikoloji	75	72.64	5448.00	2598.00	-	.108	.914
	Mühendislik-mimarlık	70	73.39	5137.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Mutluluk alt ölçeği	Psikoloji	75	75.37	5652.50	2447.50	-	.704	.481
	Mühendislik-mimarlık	70	70.46	4932.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>		
Duygusal zeka ölçeği	Psikoloji	75	322.62	30.47				
	Mühendislik-mimarlık	70	320.74	34.57				
	Toplam	145						

*p<0.05

Tablo 4.5’da görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, sosyal sorumluluk, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının bölüm değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kişiler arası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=1.99$, $p=0.048$]. **Kızların erkeklere oranla kişiler arası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “psikoloji bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin

alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.6. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişisel farkındalık ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.50	1935.50			
	Dördüncü sınıf	26	35.17	914.50	563.50	-.819	.413
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.27	1924.00			
	Dördüncü sınıf	26	35.62	926.00	575.00	-.695	.487
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.00	1862.00			
	Dördüncü sınıf	26	38.00	988.00	637.00	.000	1.00
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kararlılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.58	1939.50			
	Dördüncü sınıf	26	35.02	910.50	559.50	-.867	.386
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.53	1888.00			
	Dördüncü sınıf	26	37.00	962.00	611.00	-.291	.771
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	41.16	2017.00			
	Dördüncü sınıf	26	32.04	833.00	482.00	-1.73	.083
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.56	1840.50			
	Dördüncü sınıf	26	38.83	1009.50	615.50	-.240	.811
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.16	1870.00	629.00	-.090	.929
	Dördüncü sınıf	26	37.69	980.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.29	1827.00	659.00	-.392	.695
	Dördüncü sınıf	26	39.35	1023.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Empati alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.13	1819.50	594.50	-.477	.633
	Dördüncü sınıf	26	39.63	1030.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Üçüncü sınıf	49	36.82	1804.00	579.00	-.647	.518
	Dördüncü sınıf	26	40.23	1046.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Problem çözme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	40.35	1977.00	522.00	-1.29	.195
	Dördüncü sınıf	26	33.58	873.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Esneklik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.53	1888.00	611.00	-.292	.770
	Dördüncü sınıf	26	37.00	962.00			
	Toplam	75					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Gerçekçilik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	34.90	1710.00	485.00	-1.69	.089
	Dördüncü sınıf	26	43.85	1140.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Stres yönetimi ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.71	1897.00	602.00	-.390	.696
	Dördüncü sınıf	26	36.65	953.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.72	1897.50	601.50	-.396	.692
	Dördüncü sınıf	26	36.63	952.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			

Dürtü kontrolü alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.89	1905.50	593.50	-.485	.628
	Dördüncü sınıf	26	36.33	944.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Genel ruh hali ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.73	1898.00	601.00	-.401	.688
	Dördüncü sınıf	26	36.62	952.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
İyimserlik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.80	1950.00	549.00	-.986	.324
	Dördüncü sınıf	26	34.62	900.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Mutluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.17	1870.50	628.50	-.095	.924
	Dördüncü sınıf	26	37.67	979.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Duygusal zeka ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.43	1883.00	616.00	-.234	.815
	Dördüncü sınıf	26	37.19	967.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			

Tablo 4.6’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, sosyal sorumluluk, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni özelinde anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını belirlemek adına yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.7. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
Kişisel farkındalık ölçeği	Üçüncü sınıf	37	113.35	13.11			
	Dördüncü sınıf	33	105.12	12.97			
	Toplam	70			2.63	0.010*	
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	41.45	1533.50			
	Dördüncü sınıf	33	28.83	951.50			
	Toplam	70			390.50	-2.60	0.009*
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.27	1453.00			
	Dördüncü sınıf	33	31.27	1032.00			
	Toplam	70			471.00	-1.64	.099
	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
kararlılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	24.27	3.86			
	Dördüncü sınıf	33	23.09	3.67			
	Toplam	70			1.30	.197	
	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	22.56	2.89			
	Dördüncü sınıf	33	20.42	3.33			
	Toplam	70			2.88	0.005*	
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.38	1457.00			
	Dördüncü sınıf	33	31.15	1028.00			
	Toplam	70			467.00	-1.69	.089
	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Üçüncü sınıf	37	71.18	8.94			
	Dördüncü sınıf	33	68.00	8.56			
	Toplam	70			1.52	.133	
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	40.01	1480.50	443.50	-1.97	0.048*
	Dördüncü sınıf	33	30.44	1004.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	38.14	1411.00	513.00	-1.15	.249
	Dördüncü sınıf	33	32.55	1074.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Empati alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	38.03	1407.00	517.00	-1.10	.268
	Dördüncü sınıf	33	32.67	1078.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Üçüncü sınıf	37	55.32	6.32		1.15	.251
	Dördüncü sınıf	33	53.57	6.28			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Problem çözme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	37.73	1396.00	528.00	-.983	.326
	Dördüncü sınıf	33	33.00	1089.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Esneklik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	36.68	1357.00	567.00	-.516	.606
	Dördüncü sınıf	33	34.18	1128.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Gerçekçilik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	18.27	2.86		.932	.355
	Dördüncü sınıf	33	17.54	3.63			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Stres yönetimi ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.27	6.21		-1.33	.187
	Dördüncü sınıf	33	41.45	7.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	33.36	1234.50	531.50	-.933	.351
	Dördüncü sınıf	33	37.89	1250.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			

Dürtü kontrolü alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	17.29	3.84			
	Dördüncü sınıf	33	18.36	5.13			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Genel ruh hali ölçeği	Üçüncü sınıf	37	48.48	6.34			
	Dördüncü sınıf	33	44.87	7.36			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
İyimserlik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	19.37	3.30			
	Dördüncü sınıf	33	18.81	2.88			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Mutluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	29.10	3.99			
	Dördüncü sınıf	33	26.06	5.28			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Duygusal zeka ölçeği	Üçüncü sınıf	37	327.62	33.32			
	Dördüncü sınıf	33	313.03	34.82			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	

*p<0.05

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi; bireylerin kendine saygı, kararlılık, bağımsızlık, kişiler arası ilişki, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, iyimserlik ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişisel farkındalık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kişisel farkındalık alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişisel farkındalık alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [t=2.63, p=.0010]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişisel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendini gerçekleştirme alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=-.260$, $p=0.009$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre duygusal benlik bilinci alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=.288$, $p=0.005$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla duygusal benlik bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kişilerarası ilişkiler alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=-1.97$, $p=0.048$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında genel ruh sağlığı ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre genel ruh sağlığı ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Genel ruh sağlığı ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.20$, $p=.0031$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla genel ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre mutluluk alt ölçeği sınıf değişkenine göre

farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.74$, $p=0.008$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

SONUÇ

- Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır. Erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kararlılık alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kararlılık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kararlılık alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kararlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kişilerarası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.

Buna göre Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre mutluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişiler arası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [t=1.99, p=.048]. Kızların erkeklere oranla kişiler arası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişisel farkındalık alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişisel farkındalık alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişisel farkındalık alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişisel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kendini gerçekleştirme alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği

puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre duygusal benlik bilinci alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla duygusal benlik bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişilerarası ilişkiler alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında genel ruh sağlığı ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre genel ruh sağlığı ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Genel ruh sağlığı ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla genel ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre mutluluk alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırması amacıyla İstanbul'da bulunan vakıf üniversitelerinden 145 öğrencinin katılımıyla veri toplanmıştır. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada ilk olarak karşımıza çıkan psikoloji bölümünde ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamasıyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yüksel'in (2006) 'Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi', Gazioğlu ve Köksal'ın (2007) 'Ergenlerde Duygusal Zeka ve Karar Verme Stratejileri', Kenarlı'nın (2007) 'Duygusal Zeka-Akademik Başarı Etkileşimine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi Dicle Üniversitesi örneği' ve Erdoğan'ın (2008) 'Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi' araştırmalarında kızların duygusal zeka düzeyi erkeklerinkinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Güler'in (2006) 'İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', Spahi'nin (2010) 'Kosova ve Türkiye'de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi' ve Pektaş'ın (2013) 'Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Diğer Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyinin Karşılaştırılması' adlı araştırmaların sonucuna göre, araştırma sonucumuza paralel olarak, duygusal zeka düzeyi puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında önemli bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmanın bulgusu olan kız öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması ile erkek öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması arasında anlamlı bir fark çıkmaması bulgusu ele alındığında; çalışmadaki tüm öğrencilerin hemen hemen aynı yaş grubunda ve aynı eğitim düzeyine sahip olmaları gösterilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin hangi bölümde okuduklarının duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerinin puan ortalamasıyla bölüm değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Pektaş'ın (2013) araştırmasında öğrencilerin okudukları lise

türüne göre duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Göçet'in (2006) 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başaçıkma Tutumları Arasındaki İlişki' adlı tez çalışmasında, sözel bölüm öğrencilerinin sayısal bölüm öğrencilerine göre daha yüksek duygusal zeka düzeyine sahip olduğu bulunmuştur.

Bender'in (2006) ' Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri' adlı çalışmada araştırmamıza paralel olarak; okul türü değişkeni ile duygusal zeka arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Araştırmanın bulgusu olan bireylerin hangi bölümde okuduklarının duygusal zekanın alt ölçeklerinin bölüm değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmaması bulgusu ele alındığında; sadece bireylerin hangi bölümde okuduklarıyla kişilerarası ölçeği açısından anlamlı fark bulunmuştur. Bununla beraber cinsiyet değişkenine göre de fark yaratmaktadır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk ve empati alt ölçeklerinden aldıkları puanlara göre anlamlı fark bulunmuştur.

Araştırmanın sonucuna göre, psikoloji bölümünde ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin kaçınca sınıfta okudukları ile duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerini puan ortalamasıyla sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Seyis (2011), 'Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki' ve Dicle'nin (2006) 'Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi' adlı tez çalışmalarında öğrencilerin kaçınca sınıfta okuduklarıyla duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır bulgusu elde edilmiştir.

Araştırma sonucumuza paralel olarak, Aydın'ın (2010) 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' ve Bender'in (2006) çalışmasında da öğrencilerin kaçınca sınıfta okuduklarıyla duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmanın bulgusu olan psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin kaçınca sınıfta okudukları ile duygusal zeka

ölçeğinin puan ortalamasıyla sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmaması bizi sınıf düzeyinin duygusal zeka üzerinde etkisi olmadığı sonucuna götürmez. Sınıf düzeyinin duygusal zeka üzerindeki etkisini öğrenebilmek için ölçeği aynı öğrencilere her sınıf düzeyinin sonunda tekrar uygulamak daha doğru bir yöntem olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2001). Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akamca, G., Hamurcu, H. (2005). Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı Tutumları ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 178-187.
- Altay, Ü. (2011). Yöneticilerin duygusal Zeka Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisi ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, Ş. (2013). Duygusal Zeka Dönüştürücü ve Etkileşimci Liderlik. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Avşar, G., Kaşıkçı, M. (2009). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Duygusal Zeka Düzeyi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 13(1), 1-6.
- Aydın, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Baba, H. (2012). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Öğrencilerin Kinestetik ve Duygusal Zekalarının, İç-Dış Kontrol Odaklarının Akademik Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka: Bir İnceleme. Ege Eğitim Dergisi, (5), 7-15.
- Bayraktar, Ö. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Bender, Tekin, M. (2006). Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Berkant, H., Ekici, G. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Öğretmen Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri İle Zeka Türleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1), 113-132.
- Bümen, T. N. (2005). Okulda Çoklu Zeka Kuramı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Caruso, D. R., Mayer, J. D. and Salovey, P. (2002). Relation of Ability Measure of Emotional to Personality. Journal of Personality Assessment., 79(2), 306-320.
- Çakan, B. (2013). Konut Sektöründe Beyaz Yaka Çalışanlarının İş Doyumu ve Duygusal Zekalarının Yaşam Doyumları Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakar, U., Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6(3), 23-48.
- Delice, M., Günbeyi, M. (2013). Duygusal Zeka ve Liderlik İlişkisinin İncelenmesi: Polis Teşkilatı Örneği. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 27(1), 209-239.
- Dicle, A. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Doğan, S., Demirel, Ö. (2007). Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi. Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 14(1), 209-230.

- Doğan, S., Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16(1), 231-252.
- Erdemir, S. (2013). İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Arasındaki Bir İlişki Üzerine Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Erdoğdu, Y. (2008). Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 7(23), 62-76.
- Ergin, D. (2008). Okul Yönetiminde Duygusal Zeka ve Dönüşümsel Liderliğe İlişkin Öğretmen Algıları. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Eröz, S. S. (2011). Duygusal Zeka ve İletifim Arasındaki İlişki: Bir Uygulama, Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gardner, H. (1999). Çoklu Zeka Görüşmeler ve Makaleler. (ev. M. Tüzel). İstanbul: ENKA Okulları.
- Gardner, H. (2010). Zihin ereveleri Çoklu Zeka Kuramı. (ev. E. Kılıç). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Gazioğlu, E., Köksal, A. (2007). Ergenlerde Duygusal Zeka İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi. 7(1), 133-146.
- Geçcel, S. (2011). Duygusal Zekanın Örgütsel Vatandaşlık DavranıŐına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Goleman, D. (2014). Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?. (ev. B. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2015). İŞbaşında Duygusal Zeka. (ev. H. Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.

- Göçet, E. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güllüce, A. (2010). Duygusal Zekanın İşyerindeki Psikolojik Taciz Algısındaki Rolünün Birey Tolerans Düzeyi Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güllüce, A., İşcan, Ö. (2010). Mesleki Tükenmişlik ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 5(2), 7-29.
- Güngör, S. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zekanın Psikolojik Sıkıntı Belirtileri Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/zeka> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Kalyoncu, Z. (2011). Duygusal Zeka İle Örgütten Kaynaklanan Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karabulut, A. (2012). Duygusal Zeka: Bar-On Ölçeği Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karabulut, E. (2014). Psikolojik Danışman Adaylarının Duygusal Zeka Düzeyleri ile Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karadağ, A. (2006). Okul Öncesinde Çoklu Zeka. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kavcar, B. (2011). Duygusal Zeka İle Akademik Başarı ve Bazı Demografik Değişkenlerin İlişkileri: Bir Devlet Üniversitesi Örneği. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kenarlı, Ö. (2007). Duygusal Zeka-Akademik Başarı Etkileşimine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Kızıl, Ş. (2014). Öğretmenlerin Duygusal Zekaları İle Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kişisel Başarı, <http://www.kisiselbasari.com/zekanin-tanimlari-ve-tarihsel-gelisimi.html> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Köksal, M. S. (2006). Kavram Öğretimi ve Çoklu Zeka Teorisi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(2), 473-480.
- Köroğlu, E. (2015). Psikiyatri Sözlüğü. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Maboçoğlu, F. (2006). Duygusal Zeka ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mayer, J. D. and Geher, G. (1996). Emotional Intelligence and The Identificaton of Emotion. Intelligence, 22, 89-113.
- Mumcuoğlu, Ö. (2002). Bar-On Duygusal Zeka Testinin Türkçe Dilsel Eşdeğerlilik, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nazlı, S. (2013). Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ömeroğlu, E., Ulutaş, İ. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ören, I. (2011). Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Özcan, D., Başbay, A., Erdem, E. (2006). Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özcihan, T. (2014). Organizasyonlarda Stratejik Duygusal Zeka Kullanımı Makyavelizm İlişkisi ve Çatışma Yönetimine Yansımaları: Tasarım Mühendisliğinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özdamar, K. (2004). Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özgen, Ö. (2006). Başarı ve İlişkide Duygusal Zekanın Rolü. Yayımlanmış Makale. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parker, J. D. A., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J., Majeski, S. (2004). Emotional Intelligence and Academic Success: Examining The Transition From High School To University. *Personality and Individual Differences*, 36, 163-172.
- Pektaş, S. (2013). Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Diğer Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Seyis, S. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal Zeka Yeterliliklerinin Kuramsal Çerçevesi ve Eğitimdeki Rolü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11, 269-293.
- Soylu, P. (2015). Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Tarzları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Spahi, E. (2010). Kosova ve Türkiye’de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sütlü, S. (2013). Sağlık Çalışanlarında Duygusal Zeka ve Tükenmişlik İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, N., Güler, M., Basım, N. (2009). A Tipi Kişilik Örüntüsünde Bilişsel ve Duygusal Zekanın Stresle Başa Çıkma ve Stres Belirtileri İle İlişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 20(3), 243-254.
- Tarhan, N., Gümüşel, O., Sayım, A. (2015). Pozitif Psikoloji. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Titrek, O. (2013). IQ'dan EQ'ya Duyguları Zekice Yönetme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Torun, N. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal Zeka. Klinik Psikiyatri Dergisi, 1, 12-20.
- Turgut, G. (2014). Algılanan Sosyal Destek ve Duygusal Zeka Düzeyinin İş Tatminine Etkisinin Devlette Çalışan Üç Farklı Meslek Grubunda Karşılaştırılması: Mühendis, Doktor ve Öğretmen. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr> (25.05.15 tarihinde erişilmiştir).
- Türkiye Zeka Vakfı, <http://tzv.org.tr/zeka/zeka-nedir> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Ulutaş, İ. (2005). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekalarına Duygusal Zeka Eğitiminin İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ural, A. (2001). Yöneticilerde Duygusal Zekanın Üç Boyutu. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 209-219.

- Uzuner, A. (2012). Yönetici Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Boyun Eğici Davranışların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, M. (2010). Duygusal Zeka ve Sporcu Performansı İlişkisi: Kayseri’de Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yavuz, K. E. (2009). Çoklu Zeka. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2007). Duygusal Zeka ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, C. (2014). Kamu Kurumlarında Duygusal Zeka ve Örgütsel İklimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Yüksel, M. (2006). Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

Ek-1: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği

BAR-ON DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ

Sayın katılımcı, aşağıdaki ifadelere vereceğiniz cevapları 1'den 5'e kadar sıralanan

1- Tamamen katılıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılmıyorum

Açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekiyor. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

	1	2	3	4	5
1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım adım adım ilerlemektir.					
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.					
3. Çok fazla strese dayanmam.					
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine kolayca dönebilirim.					
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin düzeleceğine inanırım.					
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.					
7. Biriyle aynı fikirde olmadımda bunu ona söyleyebilirim.					
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.					
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.					
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.					
11. Huysuz bir insanımdır.					
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.					
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşmam.					
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığı zaman kendimi iyi hissederim.					
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.					
16. Sevgimi belli edemem.					
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.					
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.					
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye çalışırım.					
20. Başkalarına kızdığında bunu onlara söyleyebilirim.					
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.					
22. Yapacakları bana sık sık söylendiği bir işte çalışmayı tercih ederim.					
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine karar veririm.					

24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.					
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi anlarım.					
26. Fiziksel görüntümden memnunum.					
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.					
28. İlgimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.					
29. Sabırsız bir insanım.					
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.					
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için motivasyonum vardır					
32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.					
33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamayı isterim.					
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.					
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.					
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.					
	1	2	3	4	5
37. Hayattan zevk almıyorum.					
38. Duygularımı tanımlamak benim için zordur.					
39. Haklarımı savunamam.					
40. Oldukça neşeli bir insanımdır.					
41. Düşünmeden hareket edişim problemler yaratır.					
42. İnsanlar benim sosyal olduğumu düşünürler.					
43. Kurallara uyan bir vatandaş olmak çok önemlidir.					
44. Kendimi olduğum gibi kabul etmek bana zor geliyor.					
45. Aynı anda başka bir yerde bulunmak zorunda olsam da, ağlayan bir çocuğun anne ve babasını bulmasına yardım ederim.					
46. Arkadaşlarım bana özel şeylerini anlatabilirler.					
47. Kendi başıma karar veremem.					
48. Başka insanlara saygı duyarım.					
49. Başkalarına neler olduğunu önemserim.					
50. Bazı şeyler hakkında fikrimi değiştirmem zordur.					
51. Problemlerin çözümüne ilişkin farklı çözüm yolları düşünmeye çalışınca genellikle tıkanır kalırım.					
52. Fanteziler ya da hayaller kurmadan her şeyi gerçekte olduğu gibi görmeye çalışırım.					
53. Neler hissettiğimi bilirim.					

54. Benimle birlikte olmak eğlencelidir.					
55. Sahip olduğum kişilik tarzından memnunum.					
56. Hayal ve fantezilerime kendimi kaptırıyorum.					
57. Yakın ilişkilerim benim ve arkadaşlarım için çok önemlidir					
58. Yeni şeylere başlamak benim için zordur.					
59. Eğer yasaları çiğnemem gerekirse, bunu yaparım.					
60. Endişeliyimdir.					
61. Yeni şartlara ayak uydurmak benim için kolaydır.					
62. Kolayca arkadaş edinebilirim.					
63. Can sıkıcı problemlerle nasıl baş edebileceğimi bilirim.					
64. Başkaları ile çalışırken kendi fikirlerimden çok onlarınkine güvenirim.					
65. Kendimi çok sık, kötü hissederim.					
66. Konuşmaya başlayınca zor susarım					
67. Çevremdekilerle iyi geçinemem.					
68. Zor şartlarda serin kanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.					
69. Kendimi takdir ederim.					
70. İnsanlarla tartışırken, bana sesimi alçaltmamı söylerler.					
71. Tarzımı değiştirmem zordur.					
72. Hayatımdan memnunum.					
73. Başkalarının bana ihtiyaç duymalarından çok, ben başkalarına ihtiyaç duyarım.					
74. Hafta sonlarını ve tatilleri severim.					
75. Çok sinirlenmeden stresle baş edebilirim.					
76. Çok zor durumların üstesinden geleceğime inanıyorum.					
77. Acı çeken insanların farkına varamam.					
78. Genellikle en iyisini ümit ederim.					
79. Başkalarına göre, bana güvenmek zordur.					
80. Endişemi kontrol etmemin zor olduğunu biliyorum.					
81. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını, kolaylıkla fark ederim.					
82. Abartmayı severim.					
83. Gülümsemek benim için zordur.					
84. Uygun bir zamanda negatif duygularıyla yüzleşir, onları gözden geçiririm.					
	1	2	3	4	5

85. Yeni bir şeylere başlamadan önce genellikle başarısız olacağım hissine kapılıyorum.					
86. İstedğim zaman "hayır" demek benim için zordur.					
87. Bir problemle karşılaştığımda önce durur ve düşünürüm.					
88. Yukarıdaki ifadelere samimi bir şekilde cevap verdim.					

Ek-2: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı, aşağıda bir araştırma kapsamında hazırlanmış kişisel bilgi formu bulunmaktadır. Sonuçlar, akademik çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyeti:

Kız () Erkek ()

Okuduğu Okul:

Beykent Üniversitesi () Yeditepe Üniversitesi ()

Okuduğu Bölüm:

Psikoloji () Mühendislik-Mimarlık ()

Okuduğu Sınıf:

3. sınıf () 4.sınıf ()

ÖZGEÇMİŞ

22 Kasım 1989 tarihi Bursa ili Yıldırım ilçesi doğumluyum. İlk, orta ve liseyi yine aynı ilde tamamladıktan sonra Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2013 yılında mezun olduktan sonra, yine aynı yıl Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans eğitimine başladım. Eylül ayından beri, Küçükçekmece Belediyesi Aile Danışmalık Merkezi'nde psikolog olarak çalışmaktayım.

Hande SOYKAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK
BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Hande SOYKAN

İstanbul, 2015

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK
BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Hande SOYKAN

Öğrenci No:

130790030

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ

İstanbul, 2015

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum '**Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması**' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 16.09.2015

Hande SOYKAN

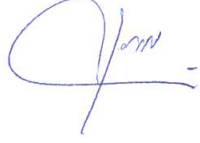
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

16.09.2015

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 130790030 numaralı *Hande SOYKAN*'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Psikoloji Bölümü ve Mühendislik-Mimarlık Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karşılaştırılması*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 15.09.2015 tarih ve 2015/37 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düşünme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. HÜSEYİN EBADİ
(BEYKENT ÜNİVERSİTESİ)

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. NESLİM DOKSAT
(BEYKENT ÜNİVERSİTESİ)

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. MELEK ASTAR
(FATİH SULTAN MEHMET ÜNİVERSİTESİ)

Adı-Soyadı : Hande SOYKAN
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2015
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Duygu, Zeka, Duygusal zeka

ÖZ

PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu araştırmada, psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği (Bkz. Ek-1), Kişisel Bilgi Formu (Bkz. Ek-2) kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümünden 145 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 145 öğrencinin; 91'i kız 54'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin kişisel farkındalık, kişilerarası ilişkiler ve genel ruh hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Şartlara ve çevreye uyum, stres yönetimi düzeylerinin ise orta olduğu görülmüştür. Araştırmada sosyo-demografik özelliklere göre bakıldığında; cinsiyet, okudukları bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Name and Surname : Hande SOYKAN
Supervisor : Assist Prof. Dr. Hüseyin EBADİ
Degree and Date : Master's degree, 2015
Major : Clinical Psychology
Key Words : Emotion, Intelligence, Emotional Intellege

ABSTRACT

THE COMPARISION OF THE EMOTIONAL QUOTIENT LEVEL OF THE STUDENTS WHO STUDYING IN THE DEPARTMENTS OF PSCYHOLOGY, ARCHITECTURE AND ENGINEERING

In this research, it is aimed to specify the emotional quotient level of the students who studying in the departmets of pscyhology , architecture and engineering. In the research, Personal Information Form (See appendix-2) and Bar-On Emotional Intelligence Scale (See appendix-1) were used as a data collection tool. The sample of the research is composed of 145 students who studying in the departments of pychology, architecture and engineering at Beykent University with second and third grade students of Yeditepe University that are located in İstanbul. Of the 145 students who attended in the research, 91 are girls women and 54 are men.

In consequence of the research,it was observed that self- conciosness, interpersonal relationship and overall mantal state of the students were very high. Condition and environment adaptation, the level of stress management were found avarege. When the research investigated in the view of socio demographic features ; a meaningful difference was found considering the variables of sex,departmens students study in and classes.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ.....v

KISALTMALAR..... vi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	2
1.5. Araştırmanın Alt Problemleri.....	2
1.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.8. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.9. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Duygu Tanımları.....	5
2.2. Zeka Tanımları.....	6
2.2.1. Zeka Kuramları.....	7
2.2.1.1. Spearman İki Faktör Kuramı.....	7
2.2.1.2. Thorndike Çok Faktörlü Zeka Kuramı.....	8
2.2.1.3. Guilford Çok Faktör Kuramı.....	9
2.2.1.4. Thurstone Grup Faktör Kuramı.....	9
2.2.1.5. Cattell-Horn.....	10
2.2.1.6. Gardner Çoklu Zeka Kuramı.....	10
2.3. Duygu ve Zeka İlişkisi.....	20
2.3.1. Klasik Yaklaşımlar.....	20
2.3.2. Modern Yaklaşımlar.....	21
2.4. Duygusal Zeka.....	21
2.4.1. Duygusal Zeka Tanımı.....	21

2.4.2. Duygusal Zeka Modelleri	24
2.4.2.1. John D. Mayer & Peter Salovey Modeli	24
2.4.2.2. Reuven Bar-On Modeli	26
2.4.2.3. Cooper- Sawaf Modeli	27
2.4.2.4. Daniel Goleman Modeli	29
2.5. Duygusal Zeka (EQ) ve Bilişsel Zeka (IQ) Arasındaki İlişki	32
2.6. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler	34
2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar	36
2.7.1. Türkiye’de Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar	36
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar	39
BÖLÜM III	
YÖNTEM	
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	41
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği	43
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	49
3.4. Verilerin İstatiksel Analizi	49
BÖLÜM IV	
BULGULAR	
SONUÇ	72
BÖLÜM V	
TARTIŞMA VE YORUM	
KAYNAKÇA	78
EKLER	86
Ek-1: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği	86
Ek-2: Kişisel Bilgi Formu	90

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: Zekaya İlişkin Olarak Geliştirilen Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması	13
Tablo 2: Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli	25
Tablo 3: Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları ve Bunların Yapıtaşları	30
Tablo 4: Duygusal Zeka Modelleri ve Temel Yeterlikleri	31
Tablo 5: Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka Becerilerinin Bütünleşmesi	34
Tablo 6: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Boyutları ve Alt Boyutları	45
Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=145)	50
Tablo.4.2. Bireylerin Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı	51
Tablo 4.3. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	54
Tablo 4.4. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	57
Tablo 4.5. Bireylerin Hangi Bölümde Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	61
Tablo 4.6. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçıncı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	64
Tablo 4.7. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçıncı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	67

KISALTMALAR

IQ : Bilişsel Zeka

EQ : Duygusal Zeka

SPSS : Statistical Package for Social Sciences

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Zekanın geçmişten günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır. Bunun sebebi zekanın tek bir kavramla açıklanamayacak olmasıdır.

Gardner, 1983’de klasik zeka kavramı olan IQ’ya yeni bir boyut kazandırarak zekanın; tek düze bilişsel yeteneklerden ibaret olmadığını savunmuştur. Harvard Üniversitesi’nde ‘Project Zero’ adlı bir proje hazırlayan Gardner, bu proje ile zeka kavramına birçok yeni ve farklı bakış açısı getirmiştir (Pektaş, 2013).

Gardner’ın Çoklu Zeka Kuramı’nda bulunan sekiz zeka türü şunlardır:

- 1) Dilbilimsel Zeka – Sözel Zeka
- 2) Matematiksel Zeka – Mantıksal Zeka
- 3) Uzamsal Zeka – Görsel Zeka
- 4) Duyudevinimsel Zeka – Bedensel Zeka
- 5) Ritmik Zeka – Müzikal Zeka
- 6) Kişilerarası Zeka – Sosyal Zeka
- 7) Bireysel Zeka – Özedönük Zeka
- 8) Doğa Zeka – Doğacı Zeka

Mantıksal Zeka - Matematiksel Zeka

Sayılar ile düşünebilme, hesap yapabilme, sonuç çıkarabilme, mantık ilişkisi kurabilme, hipotez üretebilme, problem çözebilme, eleştirel düşünebilme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasında ilişki kurma becerisidir (Köksal, 2006).

Görsel Zeka - Uzamsal Zeka

Resimler, simgeler, şekiller ve çizgilerle düşünebilme, üç boyutlu nesnelere algılayabilme ve muhakeme etme becerisidir (Köksal, 2006).

Sosyal Zeka - Kişilerarası Zeka

Grup içinde takım ile çalışabilme, sözlü ve sözsüz iletişim kurabilme, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilme, paylaşabilme, ifade edebilme, yorumlayabilme ve ikna edebilme becerisidir (Köksal, 2006).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Duygusal zeka, bireyin kendini tanımasına, kendisiyle barışık olup kendini doğru ifade edebilmesine ve kişilerarası ilişkilerde empati yapabilmesi sağlıklı bir toplum için gerekli olan hususlardandır.

Duygusal zeka günümüzde giderek önem kazanmaktadır ve duygusal zekanın geliştirilebilir bir yetenek olduğunu düşüldüğünde farklı meslek gruplarının duygusal zeka üzerindeki etkisi incelenerek, bundan sonra yapılacak olan araştırmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi

Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması.

1.5. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Psikoloji bölümünde okuyan kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zeka düzeyi arasında fark vardır.
2. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişisel becerileri arasında fark yoktur.
3. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişilerarası becerileri arasında fark vardır.
4. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin uyumluluk düzeyi arasında fark yoktur.
5. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin stresle başa çıkma boyutu arasında fark vardır.
6. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin genel ruh durumu boyutu arasında fark yoktur.

1.6. Araştırmanın Hipotezleri

1. Psikoloji bölümünde okuyan kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zeka düzeyi arasında fark vardır.
2. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişisel becerileri arasında fark yoktur.
3. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişilerarası becerileri arasında fark vardır.
4. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin uyumluluk düzeyi arasında fark yoktur.
5. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin stresle başa çıkma boyutu arasında fark vardır.
6. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin genel ruh durumu boyutu arasında fark yoktur.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma; 2014-2015 yılında eğitim öğretim gören İstanbul ilinde bulunan; Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi, 3. ve 4. sınıfta okuyan psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma verileri, araştırmada kullanılan Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu ölçme araçlarının ölçtüğü bilgi ile sınırlıdır.

1.8. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan 3. ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinin, okudukları bölümler ile duygusal zeka düzeylerini değerlendirebilmek ve karşılaştırabilmek için daha iyi bir sınıf düzeyi olduğu kabul edilmiştir.
2. Araştırma kapsamındaki Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu gönüllü öğrencilere uygulanmıştır.
3. Ölçekler araştırmacının gözetiminde uygulanmıştır.
4. Öğrencilere verilen Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunun öğrenciler tarafından içten ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevaplandıkları kabul edilmiştir.

1.9. Tanımlar

Zeka: Kişinin deneyimlerinden öğrenme, yeni durumlara uyum sağlayabilme, soyut kavramları anlayıp kullanabilme ve edindiği bilgileri uygulayabilme yetilerinden oluşan zihinsel işlevler bütünü (Köroğlu, 2015, s.316).

Duygusal Zeka: Duyguyu ve duygusal bilgiyi anlama, duyguları ifade edebilme ve duygusal entelektüel büyümenin geliştirilmesi için duyguları düzenleme yeteneğidir (Güllüce ve İşcan, 2010).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Duygu Tanımları

Duygu kavramına ilişkin tanımlardan bazıları şunlardır:

Duygu, bir his ve ona özgü düşünceler, psikolojik ve biyolojik haller ve bir dizi hareket eğilimi olarak tanımlanır (Tuğrul, 1999).

Duygular harekete geçmemiz için bizi iten dürtülerdir. Duygu (emotion) sözcüğü, Latince’de hareket etmek anlamına gelen ‘motere’den türemiştir. Köke ‘-e’ ön eki getirildiğinde uzaklaşmak anlamını kazanır. Bu da, her duygunun bir harekete yöneltildiği fikrini vermektedir (Goleman, 2014, s.32-33).

Duygular insanlığın özünü oluşturan temel unsurlardan biridir. Duygular insan hayatına anlam katarlar. İnsanların iç ve dış dünyaları arasındaki önemli bir bağ oluştururlar. Kimi zaman duygular davranışlar yoluyla insanların dış dünyalarını etkilerken, kimi zamanda dış dünya da meydana gelen olay ve durumlar, duygular aracılığıyla bireyleri etkilemektedir. Aynı zamanda duygular bireylerin insan varlığının temel sorunlarıyla yüzleşmesini de sağlarlar (Karabulut, 2014).

Cooper ve Sawaf (1999) duyguları; bireyin kendi içinde yükselen değerleri harekete geçiren ve davranışlarını şekillendiren enerji akımlarının dışa doğru yayılarak başkalarını etkilemesi olarak ifade eder. (Ural, 2001).

Konu üzerinde araştırmacıların hepsi aynı düşüncede buluşuyor olmasalar da kuramcıların bir kısmı temel duygu kümeleri olduğunu öne sürmektedir. Bu kümelerin başlıca adayları ve üyeleri şöyledir (Goleman, 2014, s.373-374):

- Öfke: Hakaret etme, içleme, acı çekme, hiddet, tükenme, sinirlenme, hınç, kin duyma, rahatsız hissetme, alınganlık gösterme, düşmanlık duyma ve en uç nokta olarak; patolojik nefret ve şiddet.
- Üzüntü: Acı duyma, kederli hissetme, neşesizlik, kasvet hali, melankolik davranışlar, kendine dönük acıma hissi, yalnızlık, can sıkıntısı, umutsuzluk ve patolojik boyuta ulaştığında şiddetli depresyon.

- Korku: Sinirlilik hali, kaygı duyma, kuruntu, tasalı olma, hayret, şüphe etme, uyanıklık, vicdan azabı çekme, huzursuz hissetme, çekinme, ürkme, dehşet; patolojik boyutta ise fobi ve panik.
- Zevk: Tatmin olma, haz alma, mutlu hissetme, coşku duyma, rahatlamaya kavuşma, sevinçli olma, eğlenme, gururlanma, fiziksel zevk, heyecanlanma, hoşnut hissetme, fiziksel olarak zinde hissetme, kapris ve en uç nokta olarak mani.
- Sevgi: Muhabbet, kabullenilme, arkadaşlık kurabilme, güven duygusu hissetme, iyilik, yakın ilgi, bağlılık, hayranlık, tutkunluk.
- Şaşkınlık: Şok, hayret etme, afallama, merak etme.
- İğrenme: Küçük görme, hor görme, aşağılama, tikslenme, nefret duygusu, hoşlanmama, itici bulma.
- Utanç: Mahcubiyet hissetme, suçluluk, hayal kırıklığı, pişmanlık duyma, küçük düşme, üzülme, çile çekme ve nedamet.

1.2. Zeka Tanımları

Zeka, psikolojide üzerinde en çok araştırma yürütülen ve en çok tartışmalar yapılan temel konudur. Üzerinde binlerce araştırma yapılmasına karşın ‘Zeka nedir?’ sorusuna bilim adamlarınca henüz net bir cevap verilememiştir. Araştırmacılar, bugüne kadar insanların zihinsel özelliklerine, yeterliliklerine ve davranışlarına bakarak zeka üzerine çıkarımlar yapmaya çalışmışlardır. Zeka, 1900’lerin başından beri pek çok psikolog tarafından farklı açılardan ele alınmıştır. Bilim adamlarının bazıları zekayı tanımlamada birkaç sayısal ifade, bazıları çevreye uyum, bazıları ise problem çözme becerisi gibi değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Zekayı değerlendirmede farklı bilim adamları farklı faktörleri ele almışlar ve bu faktörler doğrultusunda zekayı tanımlamaya çalışmışlardır (Yavuz, 2009, s.21-22).

Soyut kavram olarak ilk kullanımı Aristoteles’e kadar uzanmaktadır. ‘İntelligentia’ kökünden türemiş olan zeka teriminin ilk olarak Çiçero tarafından kullanıldığı düşünülmektedir (Geçcel, 2011).

Zeka; doğuştan sahip olunan, kalıtım yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan, merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim, öğrenme ve çevresel etkenlerle şekillenen bir bileşimdir (www.tzv.org.tr 15 Mayıs 2015).

‘Intellectus’ kelimesi; Latince algılama, bilme, anlayış, tanıma anlamına gelmektedir (Eröz, 2011).

Zeka, TDK tarafından düşünme, akıl yürütme, objektif gerçeklikleri algılama, muhakeme etme ve sonuç çıkarma yeteneklerinin toplamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr 25 Mayıs 2015).

Binet’ e göre zeka; bellek, duyum ve tepki hızı gibi basit zihinsel faaliyetler ile değil; kavrama, hüküm kurma, akıl yürütme gibi karmaşık işlemlerle kendini göstermektedir. Bu tip karmaşık zihinsel etkinlikleri doğrudan ölçmek mümkün değildir. Bireyin zekası hakkında güvenilir bir fikir edinebilmek için, onu çözümünde yüksek zihni işlemlerin kullanılması gereken problemler ile sınamak ve bireyin yaptıklarını objektif olarak saptamaktır (www.kisiselbasari.com 15 Mayıs 2015).

Wechsler zekayı; bireyin, amaca göre davranma, rasyonel düşünme ve çevresiyle etkili iletişim kurma yetisi olarak tanımlar (Özcan, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Terman (1944), ‘soyut semboller üzerinde düşünebilme’ yeteneğini zeka olarak tanımlamıştır. Buna ek olarak birey ne kadar soyut düşünebiliyorsa o ölçüde zeki olduğu söylemiştir (Titrek, 2013, s.7).

Thorndike’a göre zeka, birçok düşüncesel yeteneğin karışımıdır ve mekanik zeka, sosyal zeka ve soyut zeka olmak üzere üç başlık altında incelenmelidir (www.wikipedia.org 15 Mayıs 2015).

Sternberg (1997), çevre seçimi, çevreyi biçimlendirme ve çevreye uyum için gerekli olan zihinsel yetenekler olarak zekayı tanımlamıştır (Titrek, 2013, s.9).

1.2.1. Zeka Kuramları

2.2.1.1 Spearman İki Faktör Kuramı

İki faktör kuramı 1904 yılında Spearman tarafından ortaya atılmıştır. Kuram ile bireylerin genel zeka düzeyleri ile farklı derslerdeki başarı durumları ve duyum keskinlikleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Spearman, faktör analizini kullanarak yaptığı analizlerin sonucunda tüm zihinsel faaliyette ortak olan genel bir zihinsel enerji olduğunu saptamış ve buna ‘g faktörü’ demiştir. Spearman, farklı zihni yetenekleri ölçmeye yarayan testler arasındaki korelasyonların mükemmel olmayışını; zihinde özel faktörlerin varlığına bağlamış ve bu özel faktörlere de ‘s’ demiştir. Genel zihinsel yeteneğin (g) dışında ihtiyaç duyulan belirli bir zihinsel etkinliğin gösterilebilmesi için gereken zihin gücü; özel faktör (s)’dir. Özel faktörlerin sayısı, birbirinden farklı zihin gücünü gerektiren zihinsel faaliyetlerin sayısı kadar çoktur. Bir zihinsel faaliyetin meydana gelebilmesi için bir genel yeteneğe ve o etkinliğe özgü bir özel yeteneğe ihtiyaç bulunmaktadır. Spearman’a göre, sahip olunan genel zihinsel yetenek (g) yönüyle insanlar farklılaşırlar. Zekayı ölçmek demek ‘g’ yi ölçmek demektir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Genel zihni yetenekle daha çok yüklü bulunan etkinlikler şunlardır (Titrek, 2013, s.34):

1. Kendi yaşantılarını anlama,
2. İlişkileri bulma,
3. Benzer ilişkileri bulma.

2.2.1.2. Thorndike Çok Faktörlü Zeka Kuramı

Thorndike’a göre zeka; birbirinden ayrı ve birbirimden bağımsız faktörlerden meydana gelmektedir ve genel bir zekanın sözü edilemez. Bir zihinsel problemin çözümünde birden fazla faktör yer almaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.9).

Thorndike, zekayı üç ana farklılık çerçevesinde sınıflandırmıştır. Bu zeka türleri kısaca şu şekilde tanımlanabilir (Aslan, 2013, s.10):

- a) Soyut Zeka: Sembol kullanarak düşünme yeteneğine soyut zeka denilmektedir. Mesela, matematiksel işlemleri kurma buna örnek verilebilir.
- b) Mekanik (Somut) Zeka: Araç gereçleri, makineleri kullanma ve yapma yeteneğidir.

- c) Sosyal Zeka: Toplumsal çevreye uyum sağlama ve insanlarla iyi ilişkiler kuma yeteneğidir.

Thorndike, zekanın işin zorluk derecesi anlamına gelen *seviye*, kapsam yönünden farklı işlevleri yapabilme anlamına gelen *genişlik* ve işin çabuk bitirilmesi anlamına gelen *hız* gibi üç yönünün bulunduğunu ve bunların bir arada olmasıyla zekanın tanımlanabileceğini belirtmiştir (Aslan, 2013, s.10).

2.2.1.3. Guilford Çok Faktör Kuramı

Guilford'un ileri sürdüğü modele göre, zekanın üç boyutu bulunmaktadır; içerik, işlem ve ürünler. İçerik; figür, sembol, anlam ve davranış ile ilgili bölümlerden oluşmaktadır. İşlem; biliş, bellek, ayırıştırıcı ve bütünleştirici düşünme ve değerlendirme süreçlerinden oluşmaktadır. Ürünler; birim, grup, ilişki, sistem, farklı hallerde formüle etme (transformasyon) ve doğurgulardır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.9).

Guilford, zihnin birbirinden bağımsız faktörlerden meydana geldiğini ileri sürmüştür. Bazı yönleri ile birbirlerine benzedikleri için bu faktörler sınıflandırılabilir. Bu tip bir sınıflandırma, faktörlerin aykırılığı ilkesine aykırı düşmemektedir. Bireyler, zihinsel faaliyetlerin tamamında aynı ölçüde yetenekli olmayabilir. Bir iş üzerinde başarı gösteren birey, diğer bir işte aynı şekilde başarılı olamayabilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.10).

2.2.1.4. Thurstone Grup Faktör Kuramı

Yaptığı çalışmaların sonunda Thurstone; zekanın birbirinden farklı zihin gücünü gerektiren yeteneklerden oluştuğunu öne sürmüştür (Mumcuoğlu, 2002).

Thurstone'a göre, zihni faaliyeti gerekli kılan işler gruplanabilir. Bu gruplardan her biri için gereken zihin gücüne; temel faktör ya da yetenek adı verilmektedir. Thurstone on iki faktör bulmuş, yapılan çalışmalar ile bunlardan yedisini adlandırmıştır. Bu yedi faktör şunlardır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.10):

1. Sözel yetenek: Okuduğunu anlamayabilme, kelime bilgisi, kelime ilişkileri, benzer ya da farklı kelimeleri bulma.

2. Sözcük akıcılığı: Uyaklı kelimeler bulma, belirli bir ölçüte uygun kelimeleri sıralama hızı.
3. Sayısal yetenek: Basit aritmetik işlemleri hızla ve doğru yapabilme.
4. Uzaysal yetenek: Şekil veya nesnenin boşlukta (zihinde) döndürülmesi veya değişikliğe uğratılması halinde gelecekleri yeni konumu tasarlama.
5. Bellek: Kelime çiftlerini ezberleme, söylenen bir dizi sayıyı tekrarlama.
6. Algısal hız: Görsel ayrıntıları, benzerlikleri veya ayrılıkları doğru ve hızlıca algılama.
7. Akıl yürütme (Muhakeme): Mantıksal ilişkileri kurma, sayı ya da şekil dizilerindeki kuralı bulma.

Thurstone'a göre, herhangi bir karmaşık zihinsel yetenek bunların birkaçının bir araya gelmesiyle açıklanabilir.

2.2.1.5. Cattell-Horn

Cattell (1963); Horn ve Cattell (1966), zihinsel yetenekleri açıklamada akıcı zeka ve kristalize zeka olarak adlandırdıkları iki temel etmen belirlemişlerdir. Kristalize zeka, bireyin bilgi gibi deneyimleri ve eğitim yoluyla edinebileceği daha geniş yetenekler olarak tanımlanmaktadır. Buna rağmen akıcı zeka; bireyin doğuştan sahip olduğu zeka gücüdür. Muhakeme edebilme yeteneği ve bellek yeteneği akıcı zekanın örnekleridir. Kristalize zeka, Cattell tarafından yaşla azalabilir olması ile birlikte değişmez bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Titrek, 2013, s.41).

2.2.1.6. Gardner Çoklu Zeka Kuramı

Nöropsikoloji ve gelişim uzmanı Gardner, geleneksel zeka anlayışını incelemesinden sonra 70'li ve 80'li yıllarda bireylerin bilişsel kapasitelerinin araştırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Boston Üniversitesi'nde yeteneklerin düzenini anlamaya, duyuşsal veya bilişsel kazaların etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Bununla birlikte Harvard Üniversitesi'nde normal ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırmalar yaptığı 'Project Zero' adlı projede çalışmış, bilişsel yeteneklerin gelişim süreçlerini incelemiştir. Bu çalışmalar esnasında psikometrik bakış ile açıklanamayan farklı bir şeyler gözlemediğini fark ederek şöyle ifade etmiştir (Gardner, 1999, s.30):

“Çocuklar ve beyin hasarlı yetişkinlerde yaptığım günlük çalışmalar beni insan doğası ile bedensel bir olguyla derinden etkiledi: İnsanlar çok geniş, çok

sayıda kapasitelerle dolu. Bir bireyin bir alandaki üstünlüğü, bir başka alandaki gücüyle karşılaştırılabilecek ve tahmin edilebilecek kadar basit değil!”

Çoklu Zeka Kuramının başlangıcını bu görüş oluşturmaktadır. 1983’de yayımlanan ‘Zihin Çerçevesi’ (Frames of Mind) kitabında Gardner, yedi farklı evrensel kapasite önermiştir. Farklı kapasite veya zekalar her bireyde doğuştan var olmakla birlikte farklı kültürlerde değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Dil zekasını örnek olarak ele alırsak; tüm toplumlarda doğuştan gelen evrensel bir kapasitedir ama bir kültürde yazma ön plana çıkabilirken bir başkasında konuşma şeklinde ön plana çıkabilmektedir (Bümen, 2005, s.4-5).

Profesör Gardner kendinden önceki bilim adamlarından farklı olarak zekaya yeni bir tanım getirmiştir. (Yavuz, 2009, s.26);

1. Fiili problemi çözmek için gereken yeteneklerin olduğu küme.
2. Bir veya birden fazla kültürde değer atfedilmiş olan bir ürün veya hizmet ortaya koyabilme yeteneği.
3. Yeni bilgi üretmek için problem tespit edebilme, problemi çözebilme veya yeni bir problem yaratabilme kapasitesidir.

Gardner’in zeka konusundaki en önemli katkısı, zekanın geliştirilip geliştirilemeyeceğine odaklanmış olmasıdır. Gardner’e göre, zeka insanın yapabilecekleri ile ilgili, sahip olduğu uzak görüşlülüğüdür. Bu sebeple zekanın geliştirilebilir olduğunu savunur. Ancak bu IQ’dan farklıdır. Bu sonuca Gardner ve Hatch çalışmalarının sonucunda ulaşmışlardır. Buna göre, Gardner’in zeka türlerinin IQ’dan farklı olduğu tespit edilmiştir (Aslan, 2013, s.11).

Gardner’in çoklu zeka teorisinin ilkeleri (Karadağ, 2006, s.7):

1. İnsanların tümü farklı miktarlarda sekiz farklı zeka türüne sahiptir. Bilinen zeka türlerinden farklı olan zekalar da olabilir.
2. Zeka, insanların beyin ve ondan farklı olan zihin sistemlerinin birbiriyle etkileşimi neticesinde ortaya çıkan çok yönlü bir olgudur.
3. Zeka çok yönlü olmasına rağmen kendi içerisinde tam bir bütündür.
4. Her birey kendi zekasını arttırabilme ve geliştirebilme yeteneğine sahiptir.
5. Her zeka; bellek, dikkat, algı ve problem çözme açısından aynı değildir, hepsi farklı birer sisteme sahiptir.

6. Bir bireyin spesifik bir alanda zeki olabilmesinin birbirinden farklı pek çok yolu vardır.
7. Genetik, ait olunan aile, egemen kültür, sahip olunan inanç sistemi, hayat tecrübeleri zeka gelişimi üzerinde etkilidir.
8. İnsan gelişimini üzerine yapılan tüm bilimsel teoriler çoklu zeka teorisini desteklemektedir.

Gardner'in çoklu zeka kuramının ayırt edici yanları sınıflandırıldığında (Bümen, 2005, s.7-8):

1. Zekanın tanımı gerçek hayat içerisindeki zekaya dayanır.
2. Zekaya çoğul bir bakış açısıyla bakar.
3. Bilinen ve bilinmeyen tüm zeka türleri evrenseldir.
4. Zekanın sınırları gelişime ve değişime açıktır.
5. Her zeka aynı zamanda ikincil yetenekler içerir.
6. Farklı zekalar birbirlerinden bağımsız olarak değil; el birliği ile, kaynaşarak çalışırlar.

Zekaların gelişimi de insandan insana değişiklik göstermektedir. Armstrong, zekaların gelişmesinde avantaj sağlayan ve dezavantaj yaratan çevresel etmenleri belirtmektedir (Bümen, 2013, s.8-9):

1. Kaynak: Ailenin fakir olması halinde müzikal zekanın gelişimini sağlayacak enstrümanlar olmadığından bu zeka türünün gelişmesi ve güçlenmesi zorlaşacaktır.
2. Tarihsel-kültürel etkenler: Matematik ve fen bilimlerine dayalı programlar ile öğrenim görme durumu varsa ve bu alanlar önemseniyorsa, matematik ve mantık zekası gelişir.
3. Coğrafi etkenler: Kırsal alanda yetişen bir birey, izole bir alan veya apartmanda büyüyen bir bireye kıyasla, bedene ve doğaya dayalı zekalarını daha çok geliştirebilir.
4. Aile: Güzel sanatlara yönelmek isteyen bir çocuğun ailesi, isteğine rağmen onun avukat olmasını diliyorsa, doğal olarak çocuğun dil zekası desteklenecektir.

5. Durumsal etkenler: Geniş bir aile içerisinde yetişmiş veya geniş bir aile ile birlikte yaşayan insanlar doğalarında sosyalleşme dürtüsü olmadıkça, kendilerini geliştirmek için daha az vakte sahiptirler.

Tablo 1: Zekaya İlişkin Olarak Geliştirilen Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması

Zekaya İlişkin Eski Bakış Açısı	Zekaya İlişkin Yeni Bakış Açısı
1. Zeka, doğuştan gelir ve sabittir. Asla geliştirilemez.	1. Zeka, bireye kalıtsal olarak gelen kapasitedir. Zeka değiştirilebilir, geliştirilebilir ve güçlendirilebilir.
2. Zeka, matematiksel olarak ölçülebilir ve bir sayıya indirgenebilir.	2. Zeka, bir performans sırasında veya bir problem çözme anında ortaya çıktığından matematiksel olarak hesaplanamaz.
3. Zeka tekildir. Bu 'g' faktör olarak tanımlanabilir.	3. Zeka, farklı yol ve yöntemlerle ortaya konulabilir. Tek değil çok faktörlüdür. Bu çok yönlü faktörler, durum bazlı olarak birbirleri ile etkileşim kurmaktadır.
4. Zeka, hayattan soyutlanarak, testler ile ölçülür.	4. Zeka, gerçek yaşamdan ve ona bağlı koşullardan soyutlanamaz. Bu nedenle gerçek yaşam koşullarında gözlemlenmesi önemlidir.
5. Zeka, öğrencileri kendi seviyeleri üzerinden sıralamak, sınıflandırmak ve olası başarılarını ön görmek için kullanılır.	5. Zeka, bireylerin saklı yeteneklerini veya potansiyellerini ve onların başarı elde edebilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılır.
6. Zeka, matematik ve mantığa dayalı hesaplamaları etkin bir biçimde yapma yeteneğidir.	6. Zeka, sadece sayısal hesaplamalara dayalı değil, aynı zamanda çevresel faktörler ile etkileşimde olan sosyal ve duygusal oluşumların etkilediği bir beceridir. Özellikle duyguları anlama ve kendini tanıma becerisi zekanın önemli bir göstergesidir.

(Ömeroğlu, Ulutaş, 2007, s.50)

Zeka kavramının içeriği zamanla değişmiş ve yeni tanımlar ortaya çıkmıştır. Bu yeni tanımların ortaya çıkmasına en büyük katkıyı Howard Gardner yapmıştır. Zekanın tek düzelikten ibaret olmadığını birden fazla zeka türü olduğunu ortaya koymuştur.

Gardner - çoklu zeka kuramının sekiz farklı zeka türü şunlardır;

1. Sözel Zeka - Dilbilimsel Zeka

Ana dile ait kavramların; bir öykücü veya bir siyasetçi gibi sözel olarak veya bir şair, bir köşe yazarı gibi yazılı olarak etkin şekilde kullanabilme yeteneğidir. Bu zeka; bireyin kendi dilinin dil bilgisi kurallarını, vurgusunu ve kavramları da kastettikleri anlamlarına uygun olacak şekilde mahirce kullanmayı gerektirir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste sözel-dilbilimsel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.19):

1. Dinleme ve karşılık verme (ses, ritim, renk ve çeşitli mesajlara).
2. Taklit etme (ses, konuşma, okuma, yazma ve diğer).
3. Dinleyerek, okuyarak, yazarak, tartışarak öğrenme.
4. Etkili dinleme (anlama, özetleme, yorumlama, açıklama).
5. Etkili okuma (okuduğunu anlama, özetleme, yorumlama, açıklama, hatırlatma).
6. Etkili konuşma (çeşitli amaçlarla farklı kişilere anlamlı, inandırıcı, heyecanlı nasıl konuşacağını bilme).
7. Etkili yazma (anlama, gramer kurallarını uygulama, heceleme ve noktalama, etkili sözcükleri kullanma).
8. Farklı yetenekleri ortaya koyma (diğer dilleri öğrenme).
9. Dinleme, yazma, konuşma ve okumayı kullanma (hatırlama, iletişim kurma, tartışma, açıklama, ikna etme, bilgi edinme, anlam oluşturma ve dili yansıtma).
10. Dili etkili kullanmayı geliştirme.
11. İlgili ve meraklı olma (gazetecilik, şairlik, öykü anlatma, tartışma, konuşma, yazma ve yayına hazırlama).
12. Yeni dil formları yaratma, yazma ve iletişimde orijinal ürünler ortaya çıkarma.

2. Mantıksal Zeka - Matematiksel Zeka

Sayılarla çalışabilme, muhakeme edebilme, tümevarım ve tümdengelim teknikleri ile toplamsal düşünebilme, kurgu ve sembolik problemleri çözebilme, kavramlar, düşünceler ve fikirler arasındaki karmaşık ilişkileri algılayabilme yeteneğidir. Sayıları kullanma, aralarındaki ilişkisi anlama ve sonuca varma yetenekleri mantıksal ve matematiksel zekanın anahtarlarıdır (Yavuz, 2009, s.113).

Aşağıdaki liste mantıksal-matematiksel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.22):

1. Nesnelere ve aralarındaki ilişkileri algılama.
2. Nitelik, zaman ve etki kavranılan ile tanışık olma.
3. Somut kavram ve nesnelere temsil eden soyut sembolleri kullanma.
4. Mantıksal problem çözümünde beceri sergileme.
5. İlişki ve benzerlikleri algılama.
6. Denence kurma ve test etme.
7. Sonuçları tahmin etme, problem çözme aşamaları kullanarak hesap yapma, istatistikleri yorumlama ve bilgileri grafik formlarında görsel olarak sunabilme gibi matematiksel becerilerini kullanma.
8. Hesaplamalar, fizik, bilgisayar programları ya da araştırma yapıya gibi karmaşık çalışmalardan hoşlanma.
9. Model formüle etme, örnekler geliştirme, zor tartışmalar oluşturma.
10. Matematik problemlerinin çözümünde teknoloji kullanma.
11. Hesap uzmanlığı, bilgisayar teknolojisi, hukuk, mühendislik ve kimya gibi meslek alanlarına ilgi duyma.
12. Yeni modeller oluşturma, matematik ya da fen bilimlerindeki keşfedilemeyenleri algılama.
13. Neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyma.

3. Görsel Zeka - Uzamsal Zeka

İmgeler zekası veya görsel dünyayı doğru algılama, bireyin görsel yaşantılarını yeniden inşa etme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Şekil, renk, biçim ve dokunuşu 'zihin gözü' ile görme ve bunları tuvale yansıtarak resim gibi somut ürünlere dönüştürme yeteneğini içerdiği ileri sürülmektedir (Başaran, 2004).

Aşağıdaki liste görsel-uzamsal zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.30):

1. Fikir ya da düşünceleri ifade etmek için boya, kil, renkli ve keçeli kalemlerle çalışma.
2. Düş kurma.
3. Görsel detaylarla ilgilenme.
4. Ayrıntıları inceleme.
5. Tasarım yapma.
6. Mimarı, heykel, resim, grafik gibi alanlara ilgi duyma.
7. Yön tayini yapabilme.
8. Ayrıntılı tasvirler yapabilme.
9. Perspektifi algılama, üç boyutlu düşünme.
10. Zihinde haritalar oluşturma

4. Bedensel Zeka - Duyudevinimsel Zeka

Kişinin; bir sporcu, oyuncu veya bir dans sanatçısı gibi duygu ve düşüncelerini bedeninin tümü ile ifade etme mahareti ya da bir zanaatçı veya bir cerrah gibi ellerini kullanma ve elleri ile üretebilme yeteneğidir. Bu zeka; elde çabukluk, elde hassasiyet, koordinasyon, denge, güç, hız, esneklik ve dokusal duyarlılık gibi özellikleri içerir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste bedensel-duyudevinimsel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.26):

1. Nesnelere dokunarak tanımak isteme.
2. Zamanlamayı iyi yapma.
3. Doğrudan katılımcı olma.
4. Somut öğrenime eğilimli olma.
5. Motor becerileri pekiştirme.
6. Spor yapmayı ve dans etmeyi sevme.
7. Çevreye çabuk cevap verme.
8. Fiziksel performansı iyi kullanma.
9. Dansçı, atlet gibi meslek alanlarına eğilimli olma.
10. Vücut kontrol ve kondisyonunda başarılı olma.

5. Müzikal Zeka - Ritmik Zeka

Diğer zeka türleri ile kıyasen bağımsız kendine has kural ve düşünme yapılarına sahiptir. Müzik, üç temel öğeyi aynı anda içeren bir dildir: ses perdesi/uzunluğu, ritim ve ton. Gardner, müzik ile düzenli olarak iç içe olan her insanın, bu üç öğe ile beste yapma, şarkı söyleme ve enstrüman çalma gibi müzikal yeteneklerde sahip olduğu bazı becerileri kullanarak başarılı olacağını söylemektedir (Bümen, 2005, s.13).

Aşağıdaki liste müzikal-ritmik zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.33-34):

1. İnsan sesi, doğadaki/çevredeki sesler ve müzikal sesler dahil olmak üzere bir dizi sesi, ilgiyle dinleme ve tepkide bulunma; bu tür sesleri anlamlı örüntüler içerisinde örgütleme.
2. Öğrenme ortamında müzik ya da çevre seslerini dinleme olanaklarını arama ve bundan hoşlanma. Müzikten ya da müzisyenden öğrenmeye istekli olma.
3. Müziğe yönelerek, icra ederek, besteleyerek ya da dans ederek, bedensel-duyudevinimsel olarak, müziğin iniş-çıkışları ve temposuna duygusal olarak, müziği tartışarak ve analiz ederek zihinsel olarak ve/ya da müziğin konu ve anlamını keşfedip değerlendirerek estetik olarak tepki verme.
4. Farklı müzik stillerini, türlerini ve kültürel değişimleri tanıma ve tartışma. Müziğin insan yaşamında bir rolü olmasına ve bu rolün devam etmesine yönelik ilgi gösterme.
5. Farklı müzik biçimleri hakkında (kayıtlı ya da basılı) örnek ve bilgi toplama, müzik aletlerini toplama ve çalma.
6. Yalnız ya da başkalarıyla bir enstrüman çalma ya da şarkı söyleme becerisini geliştirme.
7. Müzikal sözcükleri ya da notaları kullanma.
8. Müzik dinleme konusunda kişisel bir tercih geliştirme.
9. Seslerle oynamaktan ve doğaçlama yapmaktan hoşlanma; bir müzik dizisi verildiğinde, bunu anlamlı olacak şekilde müzikal bir ifadeyle tamamlama.
10. Bestecinin müzik aracılığıyla verdiği mesajla ilgili olarak kendi yorumunu yapma. Müzikal seçkileri analiz etme ve eleştirme.
11. Müzikle ilgili mesleklere ilgi gösterme.

12. Özgün besteler ya da enstrümanlar yaratma.

6. Sosyal Zeka - Kişilerarası Zeka

Bireyin kendisi dışında kalan diğer insanların ruh hallerini, duygularını, güdülerini, isteklerini, çalışma şekillerini, onlarla çalışabilme yol ve yöntemlerini anlayabilme, yaşanan problemleri ve karışıklıkları çözebilme yeteneğidir (Berkant ve Ekici, 2007).

Aşağıdaki liste sosyal-kişilerarası zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.38-39):

1. Diğer kişilerle kolaylıkla ilişki kurma.
2. Diğer bireylerle iyi bir iletişim içinde bulunma.
3. Sosyal ilişkileri sağlıklı bir şekilde kurma ve gelişimi etkileme.
4. Diğer kişilerin davranışlarını, motivasyonlarını duygu ve düşüncelerini fark etme.
5. Grup çalışmalarında, takipçilerinden liderine kadar ortak çaba gösterme ve farklı roller alma.
6. Başkalarından gelen davetler doğrultusunda, gruplara ve farklı çevrelere göre davranışlarını ayarlama.
7. Farklı yapı ve yetişmişlik düzeyleri olan kişilerle birlikte çalışma, ortak bir konu için anlam öğütme ve ara bulma becerilerini geliştirme.
8. Sosyal-kişilerarası zeka temelli mesleklere (öğretme, sosyal çalışma, danışmanlık, yönetim ve politika) ilgisini ortaya koyma.
9. Başkalarını derinden dinleyip ne söylediğini tam olarak anlama.
10. Sözler olmasa da karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini jest ve mimiklerden anlama.

7. Özedönük Zeka - Bireysel Zeka

İnsanın kendisine dönük bilgi sahibi olması ve bu sahip olduğu bilgi ile hareket etmesi yeteneğidir. Bununla birlikte gücü, yeteneği, kapasitesi ve sınırlılıkları üzerinde reel bir düşünceye sahip olması; iç dünyası, motivasyon alanları, arzuları, ihtiyaçları ve isteklerinin farkında olmasıdır. Bu zeka bireyin

kendisini anlama, güven duyma ve özdenetim becerisini de içerir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste özedönük - bireysel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.42):

1. Kişilik duygusunun beslenmesinde gerekli olan çevreyi oluşturma.
2. Kendine güvenme.
3. Hedefleri belirleme ve başarma.
4. Düşünme becerilerini kullanma.
5. Duyuşsal özelliklere sahip olma.
6. Günlük tutma.
7. Başkaları aracılığıyla kendini tanıma.
8. Yaşam hedefi belirleme ve meraklı olma.
9. Kendi kendine öğrenme.
10. Özedönük süreçlerle teknolojiyi etkili kullanma.

8. Doğacı Zeka - Doğa Zeka

1995’de Gardner tarafından açıklanmış olan son zeka türüdür. Doğa olayı ve doğal olgu üzerinde düşünmeyi, hissetmeyi ve eylem yapmayı içerir, doğal zeka. Tabiata, ekolojiye, hayvanlara karşı ilgi ve araştırma isteği bu zekanın en belirgin özelliğidir. Doğa zekası; mikro veya makro düzeyde çevre değişikliklerini açıklama, evcil hayvanları, vahşi yaşamı, bahçe ve park sevgisi, teleskop mikroskop kullanarak doğayı inceleme, gözleme ve fotoğraf çekme gibi davranışları kapsar (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste doğa zekasının göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.46):

1. Doğal yaşamın bir parçası olmaktan keyif alma.
2. Doğal yaşamda meydana gelen değişimlere karşı yüksek bir duyarlılığa sahip olma.
3. Gelişmiş bir çevre bilincine sahip olma.
4. Doğal yaşamın karakteristik özelliklerini bilme.
5. Doğal yaşamda meydana gelen olayları gözleme ve karşılaştırmalar yapma.

6. Doğal yaşamın geleceğine ilişkin çıkarımlarda bulunma.
7. Yürüyüş yapma, doğayla iç içe yapılan organizasyonlara katılma.
8. Bitki yetiştirme, doğadan yüksek verim alabilmek için çaba gösterme.
9. Doğadaki canlı ve cansız nesnelere sınıflama.

2.3. Duygu ve Zeka İlişkisi

İnsanlık tarihinin tamamı boyunca tartışılmış felsefi bir alandır; duygu ve zeka arasındaki ilişki. Klasik yaklaşımlar ve modern yaklaşımlar olmak üzere iki başlık altında incelenecektir (Çakar ve Arbak, 2004):

2.3.1. Klasik Yaklaşımlar

Bilge kişi, Stoacılar tarafından hiçbir içsel duygu ya da hissin etkisine girmeyen kişi olarak tanımlanmıştır. Platon, duyguların yönsüzlüğü nedeni ile mantık tarafından yönlendirilmelerin gerektiğini öne sürmüştür. Aristo, Platon'un görüşünden devamla duygunun kendi bilinç ve fonksiyonu ile birlikte ortaya çıktığını öne sürmüştür. Galen ise duyguları ruhun hastalığı olarak tanımlamıştır. Skolastik düşüncenin hakim olduğu Ortaçağ boyunca Avrupa'da duygular; şeytana ait şeytansı kötü unsurlar olarak kabul görmüştür. Bununla birlikte yedi ölümcül günahın yorumları da bu kabulü güçlenmiştir. Yedi ölümcül günah olan aç gözlülük, kıskançlık, öfke, şehvet, temellik, gurur ve oburluğun karşısında yedi erdem bulunmaktadır. Bunlar; ölçülü olmak, sebat etmek, basiretli olmak, adalet, inanç umut ve sevgidir. Her ne kadar yedi erdem içinde de duygu temelli erdemler olsa dahi genel olarak duygular insanı kötülüğe ulaştıran yolun taşları olarak görülmüştür.

Düşünüyorum öyleyse varım (Cogito ergo sum) varsayımı ile hareket eden Descartes için duygular bireyin düşüncesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır; ancak mutlu olmaya değeceğini düşünüyorsak, mutlu oluruz. Descartes; aklın kaynağını oluşturan zihin ile duyguların kaynağını oluşturan vücut birbirinden ayrılmaktadır. Kısacası; Descartes'e göre duyguların kontrolü ilkel unsur olarak tanımlamıştır.

Klasik batı anlayışının duygu ve zihin arasındaki ilişkiye yaklaşımını bir analogiyle ifade edebiliriz; duygu ve zihin yağ ve su gibidir. Duygu yağdır ve

dokunduğu her şeye bulaşır, buna rağmen zihin sudur, temiz ve saftır. Duygu ve zihin birbirine karıştığında ise duygu üste çıkacak ve zihni gölgeleyecektir.

2.3.2. Modern Yaklaşımlar

Bu dönem ile birlikte aklın duygular üzerindeki mutlak egemenliği kabulü sorgulanmaya başlamıştır. Bu sorgulama; insanların akılcılığa tepki gösterip, duygularını ifade ettikleri 68 kuşağı olarak adlandırılan 1960'lı yıllarda Kuzey Amerika ve Avrupa'da görülen sosyal olaylar ile başlamıştır.

Beyin üzerine yapılan araştırmaların gelişmesi akıl ve duygu ilişkisi konusunda yeni bakış açıları getirmeyi sağlamıştır. Örneğin; Nöroloji Profesörü Damasio (1999), Descartes' dan beri süregelen akıl-duygu bölünmüşlüğü'nün ve aklın mutlak egemenliğine 'Descartes'ın Yanılgısı' adlı eserinde karşı çıkmıştır.

Sonuç olarak, zihnin duyguları mutlak şekilde kontrol ettiği ve vücuttan ayrı bir öge olduğu beyin konusundaki klasik anlayış varsayımları artık terk edilmektedir. İnsanın duyguları ile düşünceleri ayrılamaz bir bütündür ve ikisinin arasında temelde bir zıtlama yoktur. Bu süreçte zihinsel yeteneğin ölçüsü olan IQ ve duygusal yeteneğin ölçüsü olan duygusal zeka EQ kavramları birbirini güçlendiren ve tamamlayan kavramlardır. Duygusal zeka üzerine araştırma yapan Lam & Kirby'nin (2002) elde ettiği sonuçlar da bunu desteklemekte ve duygusal zekaya bağlı yeteneklerin de zihinsel performans üzerine bir katkısının olduğunu işaret etmektedir. Duygu; birlikte çalışmayı, sorumluluk almayı, yaratıcılığı, dönüşümü harekete geçirir. Mantıksal değerlendirmeyse hayalciliği dizginler ve amacı süreç ile uyumlu hale getirir. Sonuç olarak ortaya çıkan duyguların daha iyi veya kötü kavramlar olmadıkları, sadece var olduklarıdır.

2.4. Duygusal Zeka

2.4.1. Duygusal Zeka Tanımı

Bireyin hissettiklerini ve becerilerini tanıma, bu duygu ve becerileri kabul edip yenilerine ve daha iyilerine kendisini kapatmayarak açık olma, kendine ve işine ait hedeflere motive olma, kendisi dışında kalanların duygu, ihtiyaç ve problemlerini anlama, karşısındakileri ciddiye alarak iletişim kurma, takım olarak çalışabilmek için gereken iletişim, ikna ve uzmanlaşma gibi becerilerdir (Maboçoğlu, 2006).

Duygusal zeka kavramı ilk olarak Yale Üniversitesi'nden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi'nden psikolog John Mayer tarafından 1990 yılında tanımlanmıştır. Duygular aracılığıyla anlayabilmeyi sorgulayabilme, duyguları düşünce içinde yoğurabilme, kendinde ve başkalarındaki duyguları düzenleyebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Avşar ve Kaşıkçı, 2009).

Mayer ve Salovey duygusal zekayı; kendi his ve duygularını kullanarak başkalarının his ve duygularını anlama, onların arasında ayırım yapabilme ve elde ettiği bilgiyi birinin düşünce ve hareketlerini yönlendirmek için kullanabilme yeteneğini içeren sosyal zekanın alt boyutu olarak tanımlamıştır (Özcihan, 2014).

Mayer ve Salovey 1997 yılına geldiğinde duygusal zeka kavramına yeni bir daha boyut kazandırmıştır. Böylelikle duygusal zeka; 'duyguları tanıma, anlama, ifade ve analiz etme; duyguları düşüncede kaynaştırma; duygusal bilgiyi kullanma ve entelektüel ve duygusal gelişimi destekleme, duyguları düzenleme yeteneği' olarak tanımlanmıştır (Yılmaz, 2007).

Gardner ve Salovey duygusal zekayı ayrıntılı olarak tanımlamış, duygusal zekanın yeteneklerini beş başlık altında toplamıştır (Goleman, 2014, s.73-74):

1. Özbiliç: Kendini tanıma – duyguyu henüz daha filizlenme aşamasında fark edebilme- duygusal zekanın temelidir. Hislerin her an farkında olabilme yeteneği sezgi ve bireyin kendisini anlaması bakımından şarttır. Duyguların fark edilememesi bireyi savunmasız bir halde duyguların insafına bırakır. Onları tanıyan ve farkına varan bireyler, yaşamlarını daha iyi idare ederlerken hayatlarını sürdüreceği kişiden profesyonel olarak çalışacağı işe kadar bireysel karar gerektiren konularda kendilerinden çok daha emindirler.

2. Duyguları kontrol edebilmek: Bu yetenek; özbilinç temelinin üstünde gelişir. Bireyin kendisini telkin etmesi, kaygı, karamsarlık ve alınganlıklardan kurtulma yeteneğini ve başarısızlık halinin sonuçlarını ele alır. Bu yetenek alanında zayıf olanlar sürekli huzursuzluk hali ile boğuşurken; kuvvetli olanlar ise terslikler ve kötü sonuçlar ile karşılaştıktan sonra daha kolay toparlanabilmektedirler.

3. Kendini harekete geçirmek: Duyguları bir amacı gerçekleştirmek için yönlendirebilmek; dikkat verebilmek, harekete geçebilmek, hakim olabilmek ve yaratıcılık için gereklidir. Duygular üzerindeki özdenetim- tatmin olma arzusunu öteleyebilme ve fevri davranışları engelleyebilme- başarımın altında yatan özelliştir. Anda donup kalmamak (akışa dönebilme) yüksek performansı

mümkün kılar. Bu yetenek sahibi kişiler, mesai harcadıkları alanlarda daha üretken ve etkili olabilmektedirler.

4. Başkalarının duygularını anlamak: Empati; duygusal özbiç temelinde gelişen bir diğere beceri türüdür. Sosyal ilişkiler için aranan temel beceridir. Empati becerisine sahip olan bireyler diğerelelerinin ihtiyaçlarını ve taleplerini işaret eden belli belirsiz sinyallere karşı açıktır. Bu yetenek, sahibi kişiler insan bakımıyla ilgili mesleklerde, öğretmenlik, satıcılık ve idarecilikte daha başarılıdırlar.

5. İlişkileri yürütebilmek: İlişki sanatı, büyük ölçüde başkalarının duyguları üzerinde hakimiyet kurma becerisidir. Bu beceriler popülerliğin, liderliğin, kişiler arası etkililiğin altında yatan unsurlardır. Bu becerilerin çok gelişkin olduğu kişiler, diğereleleri ile sürtüşmesiz bir etkileşim sürdürmeye dayalı her alanda başarılı olur ve parlak bir sosyal yaşam sürdürürler.

1985 yılında Dr. Reuven Bar-On olarak adlandırılan çalışmalarda ‘duygusal alan’ kavramını kullanmıştır ve insanları yaşamlarında başarıya ulaştıracak faktörleri ele almıştır. Bar-On; duygusal zekayı, kişinin kendisi ve başkalarını anlamasını, diğereleleri ile ilişki kurmasını ve an itibariyle içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayıp, ilgili çevreyle başa çıkabilmesini sağlayan yeteneklerden oluşur. Bu da çevreye uyum gücünü arttıran başarıyı yakalar şeklinde tanımlanmıştır (Ören, 2011).

Duygusal zekanın sözlük anlamı içinde sevinç, keder, korku, nefret ya da ilginin olduğu etki biliş durumu, bilincin bilişsel ve gönüllü yapılarını birbirinden ayırt edebilme hususunda deneyimli olma durumu şeklinde tanımlanmaktadır (Erdemir, 2013).

İşbaşında Duygusal Zeka adlı kitabında Goleman duygusal zekayı; ‘Kendimizin ve başkalarının hislerini tanıma, kendimizi motive etme, içimizdeki ve ilişkimizdeki duyguları iyi yönetme yetisi’ olarak tanımlamıştır (Goleman, 2015, s.393).

Duygusal zeka Cooper ve Sawaf tarafından; ‘Duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneği’ olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014).

Weisenger duygusal zekayı: ‘Bireyin duygularını, iyi sonuçlar elde etmek için davranışlarına ve düşüncelerine öncülük etmesi yönünde bilinçli kullanması’ olarak tanımlar (Aslan, 2013, s.37).

Hein duygusal zekayı, duyguları anlayıp yönetme, duygular üzerinden öğrenme, duyguları hatırlama, anlama, iletme ve kullanmanın doğal potansiyeli olarak tanımlamaktadır (Titrek, 2013, s.81).

Psikanalizci Eric Erikson ise duygusal zekayı; kişiliğin çeşitli yönlerini bütünleştirme yani benlik bütünlüğü olarak tanımlamıştır (Bayraktar, 2011).

1.4.2. Duygusal Zeka Modelleri

Duygusal zeka kavramı üzerine fazlaca tanım yapılmıştır. Lakin duygusal zeka modelleri hakkında iki temel yaklaşımdan söz edildiği görülmektedir: Yetenek model yaklaşımı ve karma model yaklaşımı. Mayer ve Salovey tarafından oluşturulan model duygusal zekanın yetenek modelini oluştururken; Bar-On’un, Goleman’ın, Cooper ve Sawaf’ın modelleri ise duygusal zekanın karma modellerini oluşturmaktadır. Duygusal zeka yetenek modeli; duygular hakkında bilgi edinip, elde ettiğimi bilgiler ile onları yönetmemize yardımcı olur. Karma model ise sadece duygu ve zekayı arasındaki ilişkiyi değil daha geniş yelpazede kişisel ve sosyal fonksiyonları da içerir (Kızıl, 2014).

2.4.2.1. John D. Mayer & Peter Salovey Modeli

Mayer ve Salovey duygusal zekayı duyguları doğru olarak değerlendirebilme ve ifade edebilme, düşünceye yardımcı olacakları zaman duygulara kolaylıkla ulaşabilme ve/veya onları oluşturabilme, duyguları ve duygusal bilgiyi anlayabilme ve duygusal ve bilişsel gelişmeyi sağlayacak şekilde duyguları ayarlayabilme yetenekleri olarak tanımlanmıştır (Kalyoncu, 2011).

Salovey ve Mayer çalışmalarını Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı ile temellendirmiştir. Mayer ve Salovey'in ortaya çıkardıkları model yeteneğe dayalı bir modeldir; mutluluk, sıcaklık gibi yetenekten bağımsız faktörler modelde yer almamaktadır. Bu yaklaşım, yeteneğe dayalı olmayan faktörlerin önemli olduğunu reddetmemekle birlikte duygusal zekadan bağımsız olduklarını varsaymaktadır (Kalyoncu, 2011).

Yetenek, Mayer ve Salovey'in de ısrarla üzerinde durdukları bir ölçüt, duygusal zekanın kullanılmasında önemli bir kavramdır. Mayer ve Salovey'in sunduğu kavramsal iskelete göre oluşturulan yapı, psikolojik tabanlı süreçlerden daha karmaşık olarak ele alınır (Kalyoncu, 2011).

Tablo 2: Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli

BÖLÜM	YETENEK
Duyguları Algılama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kendisine ait duyguları anlama ve ifade etmek. 2. Başkalarına ait duyguları anlama ve ifade etmek. 3. Duygunun tam ifade edilebilmesi ve ihtiyaçların aktarımı. 4. Birbidinden farklı duygusal ifadeleri ayırabilmek.
Duyguları Kullanma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygular dikkati yönetmeye ve düşünmeye yarar. 2. Ruh hali değişkenliği bireyin algısında değişikliğe yol açar ve farklı bakış açılarından yararlanmasını sağlar. 3. Duygular farklı problem çözme yaklaşımlarını denemeyi teşvik eder.
Duyguları Anlama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygu ile farklı duygular arasındaki ilişkiyi ve anlamlarını tanımlamak. 2. Duyguların içeriğini ve karşılıklı ilişkilerinin sahip olduğu bilgiyi anlamak. 3. Karmaşık duyguları yorumlamak ve farklı duygular ile olan bileşimini anlamak. 4. Duygular arasındaki geçişleri anlamak.
Duyguları Yönetme	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoş ve hoş olmayan duygulara açık olmak. 2. Duyguları bilinçli bir şekilde duygusal veya zihinsel gelişimde kullanılabilirlik noktasında ayırabilmek ya da birleştirebilmek. 3. Duyguların olumsuz etkisini azaltarak ve olumlu etkisini arttırarak, kendinin ve başkalarının duygularını yönetmek.

(Kalyoncu, 2011)

Yaklaşık 12 yıllık bir süreç içerisinde duygusal zeka kavramını ortaya çıkarmakla yetinmeyen Mayer & Salovey; bu alanda çalışmalar yapmış ve ölçekler geliştirmişlerdir. Diğer duygusal zeka modelleri Mayer & Salovey' in temel varsayımlarından yola çıktığı için oluşturdukları model duygusal zeka modellerinin temelidir (Çakar ve Arbak, 2004).

2.4.2.2. Reuven Bar-On Modeli

Bar-On'un modeline göre duygusal zeka kişinin çevresel talepler ve baskılarla başa çıkmadaki genel kabiliyetine etki eden bir dizi duygusal, kişisel ve kişilerarası becerilerdir. Bu modele göre duygusal açıdan zeki olan insanlar; olumlu özsaygısı olan, potansiyel yeteneklerini gerçekleştiren ve açıkça mutlu yaşamlara öncülük eden; duygularının farkına varabilme ve onları açıklayabilme yetisine sahip insanlardır. Başkalarının ne hissettiğini anlayabilirler ve başkalarına bağlı kalmadan karşılıklı tatminkar ve sağduyulu bir ilişki kurabilir ve sürdürebilirler. Bu insanlar genelde iyimser, esnek, gerçekçi ve kontrolünü kaybetmeksizin stresle başa çıkmada ve problem çözmede başarılı kişilerdir (Karabulut, 2012).

Bar-On'un modeline göre genel zeka, IQ ile hesaplanan bilişsel zeka ve EQ ile hesaplanan duygusal zekadan oluşur. Yeterli derecede duygusal zekası olan kişi oldukça işlevsel, başarılı ve duygusal anlamla sağlıklı bir bireydir. Duygusal zeka zaman içinde gelişir, hayat boyu değişir ve terapötik müdahalelerle olduğu gibi iyileştirici programlar ve eğitimlerle de ilerletilebilir. Bu model sonuç odaklı olmaktan ziyade süreç odaklıdır (Karabulut, 2012).

Bar-On'un duygusal zeka modelinin beş ana boyutu şunlardır (Doğan ve Şahin, 2007):

1. **Kişisel Yetenekler:** Bir kişinin düşünce, duygu ve hislerini anlama ve onların farkında olma yeteneğidir.
2. **Kişiler Arası Yetenekler:** Kişinin diğerlerinin duygu ve hislerini anlama ve farkında olma yeteneğidir.
3. **Uyum:** Değişen faktörlere göre esnek olabilme ve duyguları onlara uygun şekilde değiştirebilme yeteneğidir.
4. **Stres Yönetme:** Bireyin stres haliyle mücadele edebilme ve duygularını kontrol altında tutabilme yeteneğidir.

5. **Genel Ruh Hali:** Olumlu duyguları hissetme, ifade etme ve iyimser olma yeteneğidir.

2.4.2.3. Cooper- Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf'ın duygusal zeka modeli; duygusal zekayı örgüt ve topluluk ortamı içerisinde inceleyerek, duygusal zeka ve liderlik ilişkisi üzerinde durmaktadır (Çakar ve Arbak, 2004).

Duygusal zeka, duygunun gücü ve hızla algılanışı, insan enerjisi, ilişkisi, bilgisi ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneğidir (Altay, 2011).

Cooper ve Sawaf'ın 1997 yılında yazmış oldukları 'Liderlikte Duygusal Zeka' kitabı popüler bir kitaptır. Cooper ve Sawaf, duygusal zekayı dört köşe taşı adını verdikleri bir modelle açıklamışlardır. Bunlar: 'Duygusal Okur-Yazarlık', 'Duygusal Zindelik', 'Duygusal Derinlik' ve 'Duygusal Simya' boyutlarıdır (Aslan, 2013).

Cooper ve Sawaf'ın dört köşe taşı aşağıda anlatılacaktır (Altay, 2011):

Birinci Köşe Taşı Olan Duyguları Öğrenmek: Duygusal bilgiye ulaşarak duygusal birikimi sağlamak olarak değerlendirilmektedir. Duyguları öğrenmek; bireyin inandığı ve hissettiği şeyleri doğru kelimelerle ifade etmesini, kendisine ve çevresine karşı gerçekçi ve güvenilir davranışlar sergilemesini ifade eden duygusal dürüstlük; bireyin günlük hayatındaki enerji ve stres seviyesinin farkında olması ve bunu etkin bir biçimde yönlendirerek, dikkatini bir konu veya birisine vererek enerjisini etkin kullanabilmesi olarak ifade edilen duygusal enerji, duyguların verdiği mesajları algılayabilmesi olarak ifade edilen duygusal geri bildirim ve bir olgunun varlığını hissetmek, yapılan işe karşı duygular beslemek ve içsel duygulara güvenebilme olarak ifade edilen pratik sezgiden oluşmaktadır.

İkinci Köşe Taşı Olan Duygusal Zindelik: Duygu ve düşüncelerini ifade ederken açık olabilmek, başkalarıyla geçinebilmek, güvenilir ve sağlıklı ilişkiler kurmak, içtenlik, esneklik, bireyin kendisi ve başkaları için iyi düşünceler oluşturabilmesi olarak değerlendirilmektedir.

Duygusal zindelik; bireyin güç alanının anlaşılması ve geliştirilmesi için kendisini dinlemesi ve başkalarıyla iletişime daha fazla değer vermesini ifade eden öz varlık; bireyin kendisine güvenip bunu başkalarına yansıtması, güvenilir, dürüst ve gereken ölçüde açık olması temeline dayanan güven çemberi; bireyin hoşnutsuzluğunu yıkıcı bir etki yaratarak değil, duygularını kullanarak ilginin farklı açılardan yorumlanabilmesi ve daha yaratıcı fikirler üretilerek, daha derin güven yaratmak ve iletişim kurmak için kullanılması olarak ifade edilen yapıcı hoşnutsuzluk; bireyin sahip olduğu yeterlilikleri uyumlu hale getirebilmesi için esnek davranabilmesi, başarı ve başarısızlığı kabullenebilmesi, gelişimleri merak ederek takip etmesi ve yenilenmeye açık olması olarak ifade edilen esneklik ve yenilenmeden oluşmaktadır.

Üçüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Derinlik: Bireyin karakterinin oluşumunda, potansiyelinin, bütünlüğünün ve etkinliğinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Birey, duygusal derinlik sayesinde, potansiyelini keşfederek ve bunun sorumluluğunu üstlenerek amaçları için gerekli doğru adımları belirleyebilir. Bireyin içinden gelen sesi dinlemesi ve onun yönlendirmesi, sorumluluk duygusuyla cesaretlendirmesi ve amaçlarına ulaşabilmek için kararlılığını desteklemesi temeline dayanan özgün potansiyel ve amaç; bireyin vicdan ve sorumluluk duygusuyla çalışması ve aldığı karşılığını hakkıyla vermesi temeline dayanan adanmışlık; duygusal samimiyetin derinleşmesi ve genişlemesi olarak ifade edilen dürüstlüğün işler hale gelmesi böylece bireyin gerçek etkisinin, dürüstlüğü, kendine özgü potansiyeli ve amaçlarıyla bağlantılı olarak artacağını savunan dürüstlüğü yaşamak; duygusal zekanın, yönlendirme veya otoriteden bağımsız olarak doğrudan etki ile ilgili olduğunu, mantığa veya sadece teknik analize dayanmak yerine, algılama, öğrenme, ilişkilendirme, yenilikler yaratma, öncelikleri belirleme ve duygusal potansiyelle de dayandığını yani etkilenme ve etkileme ile ilgili olduğunu savuna yetki olmadan etki boyutlarından oluşmaktadır.

Dördüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Simya: Bireyin geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı isteğine göre beyinde canlandırması olarak tanımlanan duygusal değişimi; fırsatları hissedebilmeyi, geleceği yaratabilmeyi, sezgisel yeniliği ve akıcı zekayı içeren bir karışım, diğer bir deyişle simya üretir. Bireyin başkalarının göremediği fırsatları değerlendirmesi ve belirsiz durumlarda verimli karar vermesine yardımcı olan sezgisel akış; bireyin, çevresindekilerin de karşılaştığı aynı durumda

bile, daha keskin içgüdülerle veya daha fazla yaratıcılıkla, daha fazla ilgiyle kendini vererek, daha farklı, daha akıllı ve özgün bir tepki vermesini sağlayan dşşnsel zaman değişimi; bireyin geniş olasılıklar ve fırsatları tarayıp, değerlendirerek önsezisel kapasitesini geliştirmesi gerektiğini savunan fırsatı sezinlemek; bireyin geleceğini gelmesi gereken bir şey olarak durup beklemek yerine, aktif bir şekilde ve tutkuyla yaratması gerektiğini ve duygusal zekanın da bu konu da çok önemli rolü olduğunu savunan geleceğini yaratma boyutlarından oluşmaktadır.

2.4.2.4. Daniel Goleman Modeli

Daniel Goleman Modeli; Mayer ve Salovey'in temel yetenek modelinden farklı olarak zihinsel yetenekleri kişinin duygularının farkında olması ve diğer özellikleri (kendisini motive edebilmesi) içeren bir karma modeldir. Mayer ve Salovey'in modelindeki dezavantaj; duygusal zekanın topluluk faaliyetleri ve liderlik üzerindeki etkisiyle ilgilenmemesidir (Sütlü, 2013).

Duygusal yetenek, bir meta-yetenektir, ham zeka dahil, var olan diğer yeteneklerin kullanılabilirliğinin belirleyicisidir (Kavcar, 2011).

Goleman 'İş Başında Duygusal Zeka' kitabında duygusal zekayı beş boyutta açıklamıştır (Goleman, 2015, s.394):

1. **Özbilinç:** An itibari ile ne hissettiğimizi bilmek ve bunu karar sürecimizi etkileyecek şekilde kullanmak; yeteneklerimize hakkında reel bir değerlendirmeye ve sağlam temelleri olan bir özgüven duygusuna sahip olmak.
2. **Kendine çekidüzen verme:** Duygularımızı, an itibari ile uğraş verdiğimiz şeyi engellemek yerine kolaylaştıracak biçimde kontrol altında tutmak; vicdan sahibi olmak ve koyduğumuz hedefe ulaşmak için an itibari ile sahip olduğumuz arzunun tatminini ertelemek; duygusal sıkıntı durumundan sıyrılıp toparlanmak.
3. **Motivasyon:** Kişiyi belirli hedeflere yöneltecek ve bu bağlamda ona rehberlik edecek, sorumluluk kullanmaya ve iyileşmek için çalışmaya, yenilgi ve engellenmişlik hissi karşısında sabır etmeye yardımcı olacak ötelenmiş tercihlerini kullanması.

4. **Empati:** Diğer bireylerin hissettiklerini sezmek, olaylara diğer bireylerin konumundan, gözünden bakabilmek ve bireye çok uzakta da olsa farklı insanlarla arkadaşlık edip, adapte olabilmek.
5. **Sosyal beceriler:** İkili ilişkilerde sahip olunan duyguları kontrol altında tutmak, sorunsuz etkileşim içinde olmak ve sahip olunan bu becerileri; diğer bireyleri ikna için ve onlara liderlik etmek için, uzlaştırmak için ve çözüm sağlamak için, işbirliği ve takım çalışması için kullanmak.

Goleman'ın duygusal zeka modelinin alt boyutları şunlardır:

Tablo 3: Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları ve Bunların Yapıtaşları

BOYUTLAR	BOYUTUN TANIMI	YAPITAŞLARI
1. Bireyin Sahip Olduğu Duyguların Farkında Olması	Bireyin bir duyguyu hissettiği zaman tanıyabilme, izleyebilme ve bu farkındalığı karar alırken sürece dahil edebilme yeteneği.	*Bireyin özgüven sahibi olabilmesi. *Bireyin gerçeklerden kopmadan kendisi hakkında değerlendirme yapabilmesi. *Bireyin kendiyle dalga geçebilmesi.
2. Bireyin Sahip Olduğu Duyguları Yönetmesi	Bireyin hislerini ve tepkilerini yönetebilme, kendisini telkin edebilme ve olumsuz hislerinin kontrolsüzleşmesinden önce onlara müdahale edebilme yeteneği. Bireyin pozitif sonuçlara ulaşabilmek adına kısa vadeli zevklerinden feragat edebilme veya öteleyebilme yeteneği.	*Bireyin dürüst ve olabilmesi. *Bireyin belirsizliklere karşı ve belirsizlikler halinde rahat olabilmesi. *Bireyin değişikliğe açık olabilmesi.
3. Bireyin Kendisini Motive Etmesi	Bireyin hislerini belirli bir amaca ulaşabilmek adına yönlendirebilme, karşısına çıkan sorunların varlığına rağmen pes etmeme yeteneği. Bireyin 'oluruna bırakma' durumuna geçebilme yeteneği.	*Bireyin iyi sonuca dönük güçlü bir istek duyabilmesi. *Bireyin iyimserlik halini başarısızlık halinde dahi koruyabilmesi. *Bireyin kendisini bir topluluğa adayabilmesi.
4. Empati	Bireyin kendisi dışında kalan kişilerin sahip olduğu his ve düşüncelere tarafsız bir şekilde yaklaşabilme yeteneği. Başkalarının bulunduğu pozisyona kendisini koyabilme yeteneği.	*Bireyin sahip olduğu yetenekleri geliştirmeye yönelik uzmanlık geliştirebilmesi. *Bireyin farklı kültürlere karşı hassas olabilmesi.
5. Sosyal Beceriler	Bireyin ilişkilerine yönelik iyi kavrama göstermesi ve sosyal durumları algılayabilme yeteneği, diğer kişilerle sorunsuz geçinebilme yeteneği.	*Bireyin etkin liderlik sergileyebilmesi. *Bireyin ikna etme yeteğine sahip olması. *Bireyin takım kurabilme ve mevcut takımlara liderlik edebilmesi.

(Çakar ve Arbak, 2004)

Tablo 4: Duygusal Zeka Modelleri ve Temel Yeterlikleri

Mayer ve Salovey Yetenek Modeli	Bar-On Karma Model	Goleman Karma Model 1996	Goleman Yeterlik Modeli 1998	Goleman Boyatzis ve Hay/McBer Yeterlik Modeli	Cooper Karma Model
Duygusal Algı *Tasarımlar, müzik, hikayelerde ve yüzleşilen duyguların tanımlanması	Kişisel Beceriler *Duygusal öz farkındalık *Özgüven *Özsaygı *Kendini gerçekleştirme *Bağımsızlık	Kendi Duygularının Farkında Olma *Duygusal öz bilinç *Özdeğerlendirme *Özgüven	Kişisel Yeterlik Öz bilinç *Duygusal öz bilinç *Özdeğerlendirme *Özgüven	Öz farkındalık *Duygusal öz farkındalık *Doğru özdeğerlendirme *Özgüven	Güncel Ortam *Yaşam baskıları *Yaşam memnuniyetleri
Duygusal Kolaylaştırma / Uyum *Hisleri dönüştürmek (duygu ve düşünceleri kaynaştırmak). *Yargıda bulunmak için duyguları kullanma (önyargıları hissetme)	Kişilerarası Beceriler *Empati *Kişilerarası ilişkiler *Sosyal sorumluluk	Kendi Duygularını Yönetme *Özdenetim *Güvenilirlik *Olumsuz duygularla başa çıkma	Kendine Yön Verme *Özdenetim *Güvenilirlik *Vicdanlılık *Uyumluluk *Yenilikçilik	Sosyal Farkındalık *Empati *Kurumsal farkındalık *Hizmet uyumu	Duygusal Okuryazarlık *Duygusal öz farkındalık *Duygusal ifade *Duygusal olarak diğerlerinin farkında olma
Duygusal Anlama *Duyguları tanımlama *Karmaşık duygular ve duygusal geçişleri ile duygusal bakış açıları sağlama	Stres Yönetimi *Stres toleransı (sıkıntıya karşı esnek bakış ve hoşgörü) *Dürtü denetimi	Kendini Motive Etme *Hedefe duygularını yönlendirebilme *Sorunlarla baş etme *Akış durumuna geçebilme	Motivasyon *Başarma güdüsü *Bağlılık *İnsiyatif *İyimserlik	Özyönetim *Özdenetim *Güvenilir olma *Vicdanlı olma *Uyumluluk *Başarıya adanmışlık *Girişimcilik	EQ Yeterlikleri *Azimli olma *Yaratıcılık *Esneklik *Kişilerarası bağ kurma *Yapıcı hoşnutsuzluk
Duygusal Yönetim *Kendi duygularını yönetme *Başkalarının duygularını yönetme	Uyumluluk *Problem çözme *Gerçeklik ölçüsü *Esneklik	Empati *Başkalarının duygularını objektif farkında olma	Sosyal Yeterlik Empati *Başkalarını anlamak *Başkalarını geliştirmek *Hizmete yönelik olmak *Çeşitlilikte yararlanma *Siyasi bilinç	Sosyal Beceriler *Başkalarını geliştirme *Liderlik *Etki (başkalarını a sözü dinlenir olma) *İletişim *Değişim katalizörlüğü *Yönetimle çatışma *Takım çalışması	EQ Değerleri ve Tutumları *Vizyon sahibi olma *Şefkat *Güvenilirlik *Bireysel güç *Bütüncül kişilik

	Genel Ruh Hali *Mutluluk *İyimserlik	Sosyal Beceriler *Liderlik *Başkalarının duygularını yönlendirme *İyi ilişkiler kurma	Sosyal Beceriler *Etki *İletişim *Çatışma yönetimi *Liderlik *Değişim katalizörlüğü *Bağ kurmak *İşbirliği ve dayanışma *Takım yetenekleri		EQ Etkileri *Genel sağlık *Yaşam kalitesi *Azami performans ve ilişkiler
--	---	---	---	--	--

(Somuncuoğlu, 2005)

2.5. Duygusal Zeka (EQ) ve Bilişsel Zeka (IQ) Arasındaki İlişki

Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka birbirleriyle çatışan değil, birbirlerinden farklı yetilerdir. Hepimizde akıl ve duygusal hassasiyet karışık ve farklıdır. Bilişsel zekası yüksek olmasına karşın duygusal zekası düşük kişiler, kalıplaşmış inanışlara karşın görece daha enderdir. Esasında Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka'nın bazı yönleri arasında az da olsa bir bağ vardır, ancak bu o kadar ufaktır ki, IQ ile duygusal zekanın birbirinden bağımsız olgular olduğunu açıkça ortaya koyar (Goleman, 2014).

Duygusal zekanın mimarları olan Salovey ve Mayer de, duygusal zeka fikrini ilk olarak geliştirdikleri sıradaki niyetlerinin IQ'yu tamamen ortadan kaldırmak değil, duygu ile akıl arasındaki iş birliğini sergilemek olduğunu ifade etmektedir. Zaten, her ne kadar insanlar mantık ile duyguyu ayırmaya çalışsalar da, insan beyninde mantık ve duygunun kesişmesi kaçınılmazdır. Bu anlamda normal bir insanda, bir kararın oluşturulması sürecinin duygulardan bağımsız bir biçimde gerçekleşmeyeceğini söyleyebiliriz (Güllüce, 2010).

California Üniversitesi'nden psikolog Jack Block, duygusal zekaya fazlaca benzeyen 'Benliğin Dayanıklılığı' olarak adlandırdığı bir ölçüt kullanarak, yüksek IQ'lu bireyler ile gelişmiş duygusal yeteneklere sahip olan bireyleri karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda; IQ zihin dünyasında bir uzman gibi görünse dahi bireysel dünyada yetersiz bir entelektüel görünüm ortaya koymaktadır. Bununla birlikte elde araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular kadınlar ve erkekler arasında da bir takım farklılıklar ortaya koymuştur (Doğan ve Demirel, 2007):

Yüksek Bilişsel Zeka sahibi erkekler, geniş bir entelektüel ilgi ve yetenekler dizisine sahiptir. Hırsla hareket edebilen, ortaya bir ürün veya eser koyabilen, istikrar sahibi, kendine ait sorunları es geçebilen, eleştirmekten kaçınmayan, çevresine yukarıdan bakan, titiz, duygularını engelleyen, cinsel ve duygusal deneyim elde etme noktasında tutuk, mesafeli, duygusallık konusunda ise kayıtsız ve soğuk bir görüntü vermektedirler. Oysa, **yüksek duygusal zekaya sahip olan erkekler**; dengeli bir sosyallik sahibi olan, neşeli, korkaklığa ve derinlere dalmaya yatkın olmayan bireylerdir. Bağlanma, sorumluluk almaktan kaçınmama, etik bir görünüşe sahip olma özellikleri ile dikkat çekmektedirler. İlişkilerinde karşı tarafa karşı sevecen ve ilgi sahibidirler. Kontrollü olmakla birlikte zengin bir duygusal hayata sahiptirler. Hem kendileri hem de çevreleri ile barışıktırlar.

Yüksek Bilişsel Zeka sahibi kadınlar; kendilerinden beklenen entelektüel güven ve estetik ilgi alanına sahiptirler. Düşüncelerini akıcı bir şekilde aktarabilirler. Kendilerini tartabilen, kaygı, derin düşünme ve suçluluk duygusuna yatkın, öfkelerini dışa vurmaktan ve fark ettirmekten kaçınan bireylerdir. Yüksek **duygusal zekaya sahip olan kadınlar ise**, kendilerini ön plana çıkarabilen, duygularını doğrudan dışa vurabilen, kendilerine karşı olumlu bakan, hayatta bir anlam bulan bireylerdir. Aynı zamanda duygusal zekası yüksek erkekler gibi kadınlar da dış dünyaya açık, neşeli, duygularını uygun biçimde dile getirebilen bireylerdir. Sosyal tavırları, yeni bireyler ile temas kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

IQ ve EQ arasındaki farklar şunlardır (Özgen, 2006):

- IQ zihin odaklı sosyal yalıtılmış yaşamdan uzak olarak kullanılırken; EQ sosyal ilişkilerimizdeki sizi ifade eder.
- IQ matematikse; EQ'ya psikolojidir.
- IQ bir problem karşısında farklı çözüm yolları bulmamızı sağlarken; EQ bir problem karşısında duyguları yönetme, yeni uyum yolları bulabilme kabiliyetimizdir.
- IQ'ya laboratuvar dersek EQ'ya hayat diyebiliriz.
- IQ bizim doğuştan üst sınırı belli, kaderimizken; EQ tamamen kaderci değildir. Kişinin bireysel çabaları, kendisi ve başkaları üzerinde duyguları yönetme ve yönetme yöntemlerini öğrenmesi geliştirilebilen bir yetenektir.

- IQ kişinin zeka fonksiyonlarını değerlendirirken; EQ kişinin duygusal fonksiyonlarıyla ilgilidir.

Tablo 5: Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka Becerilerinin Bütünleşmesi

BİLİŞSEL ZEKA (IQ)	DUYGUSAL ZEKA (EQ)
Düşünmek, tartmak	Birleştirmek
Bütün verileri toplamak	Yeni fikirler bulmak
Anlamını kavramak	Yeni anlam yaratmak vermek
Mantıkla karar	Deneme-yanılma yoluyla karar vermek
Zaman ve sükunet	Acele ve sabırsızlık
Beyinle	Farz ederek
Gerçek veriler	Yumuşak bilgi
Analitik	Bütüncül
Mantıkla yönetilen	Duygusal
Beynin sol yarısı	Beynin sağ yarısı
Eğer ve fakat	Burada ve şimdi
Tartarak karar vermek	Anında karar vermek
Düşünmek	Hissetmek
Denemek, kontrol etmek	Verilen kararların doğruluğuna inanmak
Kelimeler ve sayılar	İnsanlar ve durumlar
Geçmiş anlamak	Geleceği etkilemek
Mantık	Psikomantik
Soğuk, kesin	Sıcak, bulanık
Mesafeli	Yakın
Benmerkezci	Çoğulcu
Yalıtılmış	Bağımlı
Eril	Dişil
Anlayış	Duygu
Eğitim	Yürek

(Çakan, 2013)

2.6. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler

Duygusal zeka, IQ yani bilişsel zeka gibi belirli bir yaşa kadar alınan eğitimin kalitesi ve genetik yatkınlıkla maksimum seviyeye ulaşır o maksimum seviyede de herhangi bir rahatsızlık geçirilmediği sürece sabit kalan bir yapı değildir. Aksine duygusal zeka kişiliğin bir parçası olup yaşam boyu geliştirilebilen ve kişisel bir çok faktörden; aile ve çevre, yaş ve eğitim düzeyi, cinsiyet ve değerler; etkilenen bir zeka türüdür (Turgut, 2014).

Aile ve çevre: Çocuklar ilk anlarından itibaren iyi, kötü, doğru veya yanlış oldukça fazla şeyden etkilenerek büyürler. Çevresel tepkiler üzerinden başta kendileri olmak üzere diğerleri ve yaşadıkları çevre ile ilgili düşünceler edinir, bunlar üzerinden hüküm kurar ve bunlar üzerinden davranış ve tutum sahibi olurlar.

Çocukların büyükler ile olan temasları ve ilk yıllarında onlardan edindikleri tecrübeler, duygusal ve beyin gelişimlerinin yanında gelecekteki tutum ve davranışları üzerinde de etkilidir. Çocuk; ebeveynlerinin ve hayatlarında etkin yer tutan diğer yetişkinlerin verdiklerini olduğu gibi alırlar (Maboçoğlu, 2006).

Satır; aileyi insan üreten bir fabrikaya benzetir ve banttan gelecek ‘ürünün’ şeklinin, yetişkinlerin duygusal anlamda destekleyici durumlarına bağlı olduğunu öne sürer (Titrek, 2013).

Yaş ve eğitim düzeyi: Yaş ile duygusal zeka arasında aynı yönde, her ikisinin de arttığı bir ilişki olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle, yaşı ilerleyen bireylerin duygusal zeka düzeyleri de yükselmektedir. Eğitim düzeyleri artan bireylerin duygusal zeka seviyeleri de doğru orantılı olarak artmaktadır. Bunlara ek olarak, duygusal zekanın IQ’da olduğu gibi genetik olarak bir nesilden diğer nesle aktarıldığına işaret eden bir sonucun bulunmadığı belirtilmektedir. Bu yüzden duygusal zekanın artması sadece çocukluk dönemindeki yaşantılarla kısıtlı değildir. Bunu kanıtlar nitelikte, duygusal zekanın eğitim yoluyla edinilebilir ve ilerletilebilir bir kabiliyet olduğu ve aynen bilişsel zeka gibi ufak yaşlarda geliştirmeye konulabileceği ifade edilmektedir (Turgut, 2014).

Cinsiyet: Duygusal zekanın gelişiminde üzerinde durulan konulardan biri cinsiyettir. Bu konudaki genel inanış kadınların duygusal zekası erkeklerinkinden daha gelişmiş olduğu yönündedir. Kadınlar ve erkeklerin yetiştirilmesi arasındaki farkların cinsiyetler arasındaki farklılığa da sebep olduğu düşünülmektedir. Ailelerin toplumsal rolleri nedeni ile kız çocuklarla daha çok duyguları paylaşması, erkek çocuklarda ise daha çok davranışların sonuçları üzerinde durulmasının bu konuda etkili olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha erken dil gelişimlerini tamamlamaları ve bunun sonucunda kız çocukların duygularını açıklamakta, başkalarının duygularını anlamakta daha çabuk ustalaştıkları düşünülmektedir (Uzuner, 2012).

Değerler: İnsanın sahip olduğu duyguları, güçlü olduğu yanları ve sınırları ile kendi değerleri hakkında yeterli bir birikime sahip olduğu anlamına gelir. Öz bilinç bakımından güçlü olan bireyler, kendilerini aşırı şekilde eleştirmedikleri gibi safça umuda da kapılmazlar. Kendileri hakkında hem kendilerine hem de başkalarına karşı dürüstturler. Değerlerin yaşanması, bireyi özüne yaklaştırırken; kendisine ve başkalarına zarar vermesini de azaltır. Değerler içselleştirildiği takdirde, olumlu anlaramızı besler, insan ilişkilerini olumlu yönde etkiler, diğer insanlarla olan

iletişimimizi kuvvetlendirir. Değerlerin bireyi özüne yaklaştırması ise kişinin kendisini daha iyi tanımasını sağlar. Kendisini tanıyabilmiş bireyler ise mutluluğu ve başarıyı yakalayabilirler, kendilerini ve hayata dönük arzularını gerçekleştirebilirler (Yaşar, 2010).

2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar

2.7.1. Türkiye’de Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar

Ural (2001), araştırma örnekleme olarak Bolu İli Merkez İlçe’inde bulunan konaklama işletmeleri yöneticilerini ele alarak; duygusal zekanın üç boyutunu yöneticiler özelinde incelemiştir. Araştırmada; Cooper ve Sawaf’ın geliştirdiği EQ Haritası veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada, örnekleme konu olan yöneticilerin; duygusal zekaya ait her üç boyutta da baskı halinde; araştırmada kullanılan değerlendirme ölçeğinde duygusal zekaya ait en üst düzey olan en iyi dereceye ulaşamadıkları gözlemlenmiştir. Grup; değerlendirme ölçeği özelinde duygusal zekanın üç boyutuna ilişkin ileri düzeyde sonuçlar olarak; pek çok durum karşısında sürekli ve dengeli duygusal zeka düzeyine sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre grubun; kendi hislerinin farkında olma düzeyleri ile diğerlerinin hislerinin farkında olma seviyeleri ve hislerini ifade etme seviyeleri ile başkalarının hislerinin farkında olma seviyeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Acar (2001), 181 yönetici ile oluşturduğu örneklem grubu ile banka şube müdürleri üzerinde, duygusal zekaları ve liderlik davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada; Richard Leifer’in geliştirdiği liderlik anketi ve Bar-On’un geliştirdiği Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın neticesinde, grubun üyelerinin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik davranışları arasında olumlu bir ilişki saptanmış fakat göreve yönelik liderlik davranışı özelinde herhangi bir ilişki saptanamamıştır. İnsana yönelik liderlik davranışı ile duygusal zeka ölçeğinin alt boyutlarından bireysel beceriler, sosyal beceriler, uyumluluk ve genel ruh hali boyutları arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak göreve yönelik liderlik davranışı ile uyumluluk ve genel ruh hali boyutları, pozitif yönde ilişki göstermektedir. Fakat stresle başa çıkma boyutu ile her iki liderlik davranışı arasında ilişki bulunamamıştır.

Bar-On Duygusal Zeka Testi'nin Türkçe dilsel eşdeğerlilik, güvenilirlik ve geçerlik çalışması Mumcuoğlu (2002) tarafından yapılmıştır. Çeşitli sektörlerde çalışan ve üniversitede okuyan 125 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, Bar-On Duygusal Zeka Testi'nin Türkçe dilsel eşdeğerliliğini sağladığı bulunmuştur. Bununla beraber içsel tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik güvenilirlik katsayılarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Bender (2006), doktora tez çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi , Gazi Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi'nde resim-iş bölümünde öğrenim gören rastlantısal olarak seçilmiş 360 kişiden oluşan örneklem grubu ile resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zeka ve yaratıcılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada On Duygusal Zeka Ölçeği, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; duygusal zeka artışı ile yaratıcılığın doğru orantılı olduğu ve yaratıcılığın %7'sinin duygusal zekadan kaynaklandığı saptanmıştır.

Köksal ve Gazioğlu (2007), 134'ü 1, 120'si 2 ve 130'u 3. sınıf olmak üzere toplam 384 ergenden oluşan örneklem grubu ile ergenlerin duygusal zekası ve karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada EQ-NED (Emotional Quotient / Duygusal Zeka Bölümü-NED), Karar Stratejileri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, kızların duygusal zekalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte duygusal zeka ile mantıklı karar verme arasında anlamlı bir ilişki bulunurken; bağımlı karar verme ile duygusal zeka arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Güngör (2008), yüksek lisans tezinde; Marmara Üniversitesi ve Kadir Has Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 306 öğrenciden oluşan örneklem grubu ile üniversite öğrencilerinde duygusal zekanın psikolojik sıkıntı belirtileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği, SCL-90-R ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin psikolojik sıkıntı belirtilerinin duygusal zeka ve demografik değişkenler tarafından yordandığı, duygusal zekanın ve psikolojik sıkıntı belirtilerinin demografik değişkenlere (cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, aile türü ve ekonomik düzey) göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Ergin (2008), Malatya ilinde bulunan 20 ilköğretim okulunda görev yapan 654 öğretmenden oluşan örneklem grubu ile okul yönetiminde duygusal zeka ve

dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algılarını inceleyen bir çalışma yapmıştır. Duygusal Zeka Ölçeği ve Dönüşümsel Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim okul müdürlerinin duygusal zekaya ilişkin öğretmen algıları cinsiyete, öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olmasına ve yönetici ile çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Öğretmenlerin yaşına, en son mezun oldukları okula ve öğretmenlik mesleğinde geçen süreye göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim okulları müdürlerinin dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algıları cinsiyete, öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olmasına göre anlamlı bir farklılık göstermemekteyken öğretmenlerin yaşına en son mezun oldukları okula, öğretmenlik mesleğinde geçen süreye ve şuan ki yöneticileriyle çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin duygusal zekaları, dönüşümsel liderliğe ilişkin görüşleri ile düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Aydın (2010), Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde farklı bölüm ve sınıflarda okuyan 449 öğrenciden oluşan örneklem grubu ile üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği, Umut Ölçeği ve Yılmazlık Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, duygusal zekası ve umut düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek olduğu, doğru orantılı bulunmuştur. Ayrıca duygusal zeka, umut ve psikolojik sağlamlığın bazı demografik değişkenler açısından farklılaştığı bulunmuştur.

Torun (2011), Gaziantep ilinde görev yapan fen ve teknoloji öğretmenlerinden 130 kişi oluşan örneklem grubu ile fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada Duygusal Zeka Ölçeği, California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri bazı alt ölçekleri ile duygusal zeka alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Delice ve Günbeyi (2013), duygusal zeka ve liderlik ilişkisini polisler üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, farklı birimlerden ve rütbelere 113 polis lideri oluşturmaktadır. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Stogdill'in Liderlik Davranışları Tanımlama Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, polis liderlerinin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu saptanmıştır.

Soylu (2015), yüksek lisans tezinde psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ve stresle baş etme tarzları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Çukurova Bölgesi içinde yer alan Adana, Mersin, Hatay illerindeki devlet hastanelerinin psikiyatri kliniğinde çalışan 172 hemşire katılmıştır. Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri İçeren Bilgi Formu, Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği ve Rosenbaum Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin tüm yaş gruplarında, her iki cinsiyette duygusal zekaları normal düzeydedir. Yüksek lisans mezunu hemşirelerin empati ve sosyal beceriler alt ölçek boyutunda duygusal zekaları yüksek düzeydedir. Psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin duygusal zekaları ile öğrenilmiş güçlülük ölçeği arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar

Mayer ve Geher (1996), duygu ve düşünceler arasında bağlantı kurma yeteneğinin kişisel farklılıklar özelinde geçirdiği değişiklikleri incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, 321 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda, kendi duygu ve düşünceleri arasındaki bağlantıyı iyi düzeyde kurabilen bireylerin diğer kişilerin duygu ve düşüncelerini de iyi anlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dawda ve Hart (2000), Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmışlardır. Araştırmaya 118 erkek ve 125 bayan olmak üzere toplam 243 üniversite öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sonuçları, boyutlar ve alt boyutlar ile Bar-On EQ-i nin madde homojenitesinin ve tutarlılığının oldukça yüksek olduğu göstermektedir. Geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına göre cinsiyet değişkenine göre herhangi bir değişiklik bulunmamıştır. Araştırmacılara göre ölçek duygusal zekayı ölçme de oldukça güvenilir kabul edilmektedir (Baba, 2012).

Newsome, Day ve Catano (2000), çalışmalarında duygusal zekanın başarı performansında etkili bir yetenek olarak görülmesinin doğruluk derecesini araştırmışlar ve akademik başarı, kişilik, bilişsel yetenek ve duygusal zekanın ilişkisini incelemişlerdir. Kanada Üniversitesi'nden 180 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuş ve veri toplama aracı olarak duygusal zeka Bar-On EQ-i ile

kişiliği ölçmek amacıyla Cattell 16 Kişilik Özelliği Testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre duygusal zekanın kişilik testi ve akademik başarı ile ilişkili olduğu görülmüştür (Ören, 2011).

Van Der Zee, Thijs ve Schakel (2002), duygusal zeka ile akademik zeka ve kişilik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Örneklemeye alınan 116 üniversite öğrencisine duygusal zeka, akademik zeka ve kişilik ölçekleri uygulanmıştır. Duygusal zeka ile akademik zeka arasında düşük bir ilişki olduğu, duygusal zeka ile kişilik ölçekleri arasında ise daha güçlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Ulutaş, 2005).

Caruso, Mayer ve Salovey (2002), duygusal zekanın kişiliğe ait basit bir teori mi yoksa bir zeka türü mü olduğunu incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, öğrenim gören 183 kişi oluşturmaktadır. Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği MEIS veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma ile, duygusal zekanın kişilik özelliklerinden bağımsız değerlendirilebilecek bir zeka türü olduğu sonucuna varılmıştır.

Parker ve arkadaşları (2004), liseden üniversiteye geçiş döneminde duygusal zeka ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ontario Üniversitesi öğrencilerinden 372 birinci sınıf öğrencisine altı ay süresince Bar-On EQ-i uygulanmış ve akademik yılın sonunda veriler ile öğrenci akademik kayıtları eşleştirilmiştir. EQ-i değişkenleri ortalama değerden yüksek ve düşük olan öğrencilerin akademik başarıları karşılaştırıldığında, akademik başarı duygusal zekanın çeşitli boyutları ile güçlü bir şekilde ilişkili bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ‘tarama modeli’ olarak tasarlanmıştır. ‘Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da halen var olan bir durumu olduğu şekilde tanımlamayı hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırma konusu olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışılır, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez’ (Karasar, 2009, s.77).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında, Türkiye’deki vakıf üniversitesi öğrencilerinin tamamı ve Türkiye’deki psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ilinde bulunan Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi’nde 3. ve 4. sınıfta okuyan psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümü öğrencilerinden seçilen 91 kız, 54 erkek toplam 145 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

‘Bar On Duygusal Zeka Ölçeği’ duygusal zeka düzeylerini belirlemek için ‘Kişisel Bilgi Formu’ ise demografik özellikler hakkında bilgi toplamak için kullanılmıştır.

Bireylere uygulanan duygusal zeka ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.668$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur. Bireylere uygulanan duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinin genel güvenilirliği;

- Kişisel farkındalık alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.385$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Kendini gerçekleştirme alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.160$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Kendine saygı alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.177$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

- Kararlılık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.128$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Duygusal benlik bilinci alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.40$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Bağımsızlık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.641$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
- Kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.482$ olarak düşük derecede güvenilir bulunmuştur.
 - Kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.479$ olarak düşük derecede güvenilir bulunmuştur.
 - Sosyal sorumluluk alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.233$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Empati alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.095$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Şartlara ve çevreye uyum alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.139$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Problem çözme alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.035$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Esneklik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.169$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Gerçekçilik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.166$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Stres yönetimi alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.555$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
 - Strese dayanıklılık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.122$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Dürtü kontrolü alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.669$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
- Genel ruh hali alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.179$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - İyimserlik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.210$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

- Mutluluk alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha = .112$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme kriteri (Özdamar, 2004);

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği

1997 yılında Dr. Reuven Bar-On tarafından geliştirilen, duygusal zeka boyutlarını ölçen 133 maddelik, 1-5 arası artan derecelendirme ölçeğine göre cevaplanan bir kalem-kağıt testidir. 15 duygusal zeka boyutunun gruplandırıldığı 5 ana boyutu bulunmaktadır. Kişilerarası, Kişiyeye Özgü, Stres Yönetimi / Denetimi, Uyumluluk ve Genel Mizaç. Her ölçek kendi içinde iki ila beş alt ölçeğe ayrılmıştır. Kişiyeye özgü ölçek beş alt ölçekle ölçülmektedir: Duygusal Öz Farkındalık, Girişkenlik, Öz Saygı, Öz-Gerçekleştirim ve Bağımsızlık. Kişilerarası ölçeği üç alt ölçek oluşturmaktadır: Empati, Sosyal Sorumluluk ve Kişilerarası İlişkiler. Uyumluluk ölçeği üç alt ölçek oluşturmaktadır: Gerçeklik Değerlendirmesi, Esneklik ve Problem Çözme. Dördüncü ölçek olan Stres Denetimi iki alt ölçek üzerinden ölçülmektedir: Stres Tolerasyonu ve Dürtü Kontrolü. Beşinci ölçek olan Genel Mizaç ölçeği iki alt ölçekle ölçülmektedir: İyimserlik ve Mutluluk (Mumcuoğlu, 2002). (Ek: 1).

Bar-On 133 maddelik formun 16 yaş ve üzerindeki kişilere uygulanabileceğini belirtmiştir (Pektaş, 2013).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin Ortaya Çıkışı ve Türkçeye Uyarlanması

Duygusal zeka alanı çok yeni olmasına rağmen, yapılan literatür taramasında; duygusal zekayı ölçtüğünü iddia eden fazlaca anket elde edilmiştir. Fakat geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Haifan Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Reuven Bar-On'un tarafından yapılan Bar-On EQ anketi, bugüne değin bir çok akademik çalışmada kullanılmakla beraber bu alanda çalışan kişiler tarafından duygusal zekayı

en iyi ölçen araç olduğu belirtilmektedir. Anketin telif hakları Amerikan MHS şirketindedir. MHS'den anket formu ve User's Manual kitapçığı alınarak, üç farklı İngilizce okutmanı aracılığı ile ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiş ve farklı bir dördüncü kişi aracılığı ile tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Orijinal anket ve elde edilen çeviri karşılaştırılarak, yanlış anlaşılmaya müsait ifadeler tekrar elden geçirilmiştir (Acar, 2001).

5 banka müdürü ve 2 müdür yardımcısıyla yüzyüze görüşme yöntemiyle anketin pilot uygulaması gerçekleştirilirken; ifadelerin içerik geçerliliği test edilmiştir. Uygulama esnasında karşılaşılan en büyük problem, ankette yer alan ifadelerin sayısının fazlalığı idi. Esas çalışmada da pilot çalışmada ortaya çıkan problem ile karşılaşılacağı düşünülerek, ifadelerin sayısı azaltılmıştır. Anket içeriğindeki 133 ifadeden 15'i anketi cevaplandıran bireyin anketi doldurma eğilimini ölçen ifadelerdi ve ankette çıkarıldılar. Konuya hakim olan 4 kişiyle yapılan görüşmeler sonrasında, belirsizliğe sahip ifadeler, çift anlamlılar ve benzerlik taşıyan ifadeler belirlenerek ankette çıkarılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde 5 boyut ve onların altında yer alan 15 boyutu ölçen 87 ifadeden oluşan bir anket elde edildi. Anketin son ifadesi: 'anketteki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim.' olan 88. maddeye 'kesinlikle katılıyorum' seçeneği dışında cevap verenlerin anketleri değerlendirme dışında bırakılmıştır. Bu ifadeler, 5'li likert ölçeğinde 1-Tamamen katılıyorum ile 5-Kesinlikle katılmıyorum arasında değişmektedir (Acar, 2001).

Tablo 6: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Boyutları ve Alt Boyutları

Boyutlar	Alt Boyutlar	Maddeler
Kişisel Farkındalık	Kendini Gerçekleştirme	15, 17, 19, 21, 28, 35
	Kendine Saygı	10, 14, 26, 44, 55, 69
	Kararlılık	7, 9, 20, 27, 39, 86
	Duygusal Benlik Bilinci	2, 8, 13, 38, 53, 84
	Bağımsızlık	22, 24, 47, 64, 73
Kişilerarası İlişkiler	Kişilerarası İlişkiler	16, 32, 42, 46, 57, 62, 67
	Sosyal Sorumluluk	34, 43, 45, 48, 59, 79
	Empati	25, 30, 49, 77, 81
Şartlara ve Çevreye Uyum	Problem Çözme	1, 23, 33, 51, 87
	Esneklik	18, 50, 58, 61, 71
	Gerçekçilik	4, 12, 52, 56, 82
Stres Yönetimi	Strese Dayanıklılık	3, 6, 60, 63, 68, 75, 80
	Dürtü Kontrolü	11, 29, 36, 41, 66, 70
Genel Ruh Hali	İyimserlik	5, 31, 76, 78, 85
	Mutluluk	37, 40, 54, 65, 72, 74, 83

Yukarıda belirtilen maddelerden 3, 6, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 24, 29, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 47, 51, 56, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 73, 77, 79, 80, 82, 83, 85 ve 86. sorular ters yönde değerlendirilen ifadelerdir (Pektaş, 2013).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin Boyutları

1. Kişisel Farkındalık Boyutu

Bireyin, duygusal öz-farkındalığını, kendine güvenini, kendine saygısını, kendini gerçekleştirmesini ve bağımsızlığını kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009).

Kişisel farkındalık boyutunda yüksek skora sahip olan kişiler, duygularının farkında, kendilerini “iyi” şeklinde değerlendiren ve yaşam faaliyetleri hakkında olumlu düşünen bireylerdir. Bu bireyler duygularını rahatça ifade edebilir, düşüncelerini ve inançlarını ifade etmekte bağımsız, güçlü ve kendilerine güvenlidirler.

- **Kendini Gerçekleştirme:** Bu alt boyuttan yüksek alan kişiler, kendi potansiyelinin farkında olan ve yaşamını anlamlı, zengin ve dolu kılmaya çalışan kişilerdir. Bu faktör, bireyin en iyisini yapma ve kendisini geliştirme çabasıyla ilgilidir. Kendini gerçekleştirme, iş tatmini ile yakından ilgilidir (Mumcuoğlu, 2002).
- **Kendine Saygı:** Bu alt boyutta yüksek skor sahibi bireyler, kendilerine saygı duyarak durumlarını kabul ederler. Bu durum; bireyin kendisini

algılamasında pozitif ve negatif yönlerini, sınırlarını ve becerilerini olduğu gibi kabul etmesidir. Bireyin kendisine saygı duyması, kendisini olduğu gibi sevmesidir. Bu bireyler sahip oldukları özellikler ve yeteneklerden memnundur. Kendisine saygı duymayan bireyler sürekli olarak yetersiz ve önemsiz hissederler (Nazlı, 2013).

- **Kararlılık:** Bu alt boyuttan yüksek skor almış kişiler, duygularını, düşüncelerini ifade edebilir ve kendi haklarını savunabilirler. Aşırı kontrollü veya utangaç kişiler değildirler. Bu kişiler, diğerlerinin kendilerini rahatsız etmesine veya avantaj sağlamalarına izin vermezler (Nazlı, 2013).
- **Bağımsızlık:** Kendisine bağlı, öz yönetime sahip, düşüncelerinde davranışlarında dış dünyaya karşı özerk ve bağımsız kişiler bu faktörden yüksek puan elde ederler. Bu özelliğe sahip bireyler diğer insanların tavsiyelerine başvurur, onların tavsiyelerini göz ardı etmez ama önemli kararlarında kendisi dışında kalanlara bağlı kalmazlar. Aynı zamanda duygusal gereksinimleri için başka kişilere bağlı değildirler. Duygusal anlamda da bağımsızdırlar. Bağımsızlık; kendine güven, içsel güce ve beklenti gerekliliklerin esiri olmadan yerine getirme istediğinin gücüne bağlıdır.
- **Duygusal Benlik Bilinci:** Bu alt boyuttan yüksek skor almış kişiler, duygularını tanımlayabilir, neler hissettiklerini bilir ve niçin böyle hissettiklerini anlayabilirler (Nazlı, 2013).

2. Kişilerarası İlişkiler Boyutu

Kişilerarası ilişkiler boyutu, diğer kişileri anlama, ilişki kurma ve iyi geçinmeyi kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009). Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, sosyal yetenekleri iyi olan, sosyal sorumluluk sahibi olan kişilerdir. Bu kişiler diğer bireyleri anlar, onlarla ilişki kurar ve iyi geçinirler (Mumcuoğlu, 2002).

- **Kişilerarası İlişkiler:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler; arkadaşlık kurabilen, sevgi alış veriş yapabilen bireylerdir. Bu bireylerin sahip oldukları ilişkiler, sosyal etkileşimin istekli ve eğlenceli olduğu ilişkilerdir. Bu yetenek, başkalarına karşı duyarlılığı, temas etmekte istekli olmayı ve ilişkilerde doyumlu olmayı gerektirir (Nazlı, 2013).

- **Sosyal Sorumluluk:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler, buldukları grupların işbirlikçi, destekleyici ve yapıcı üyeleridir. Bu boyut sorumlulukların bilincinde olma ve yerine getirme yeteneğini tanımlar. Bu boyut sosyal bilinci de içermektedir. Bireyler, insan ilişkilerinde duyarlıdır ve becerilerini ve tecrübelerini diğerlerinin veya grubun amaçlarına fayda sağlamak için kullanırlar (Nazlı, 2013).
- **Empati:** Beyinde yer alan ayna nöronlar hem aksiyon hem de aksiyonu izleme sırasında ateşleme özelliğine sahiptir. Bu ateşleme aksiyona karşı verilecek cevabın ve iletişimin ön hazırlığıdır. Beyinde ayna nöron faaliyetlerinin yoğun olduğu alanlar premotor ve inferior parietal kortekslerdir. İnsan beyinde ayna nöronlar sisteminin doğumdan sonraki 12 ay içinde geliştiği ve bebeğin bundan dolayı etrafıyla empati kurabilmeye başladığı bilinmektedir. Araştırmacılar ayna nöron sisteminin yetersizliği ile otizm arasında ilişki kurmaktadır (Tarhan, Gümüsel ve Sayım, 2015, s.93-94). Bu alt boyuta yüksek puan sahibi olan bireyler, diğerlerinin hissettiklerinin farkında olan ve onları tartabilen bireylerdir. Karşısındakilerin neyi, nasıl ve niçin hissettiklerini anlar ve onlara karşı duyarlıdır (Nazlı, 2013).

3. Şartlara ve Çevreye Uyum Boyutu

Uyumluluk boyutu, problem çözme, gerçekçilik ve esneklik özelliklerini kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009). Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, problemleri tanımlamada ve uygun çözüm yollarına ulaşmakta esnek ve reelistlerdir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları zorluklara uygun çözümler üretebilirler. Uyumluluk boyutu, özel yaşamın dışında iş yaşamlarında da geçerlidir (Mumcuoğlu, 2002).

- **Problem Çözme:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler, sorunları fark edip, etkin çözümler bulup uygulama becerisine sahip olan kişilerdir. Problem çözme sürecinde bireyin, bilinçli, disiplinli, metodolojik ve sistematik olması gereklidir. Birey problemlerden kaçmak yerine üstüne gider (Mumcuoğlu, 2002).
- **Esneklik:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değişen durum ve şartlara göre uydurabilen kişilerdir. Bireyin olası durumlara uyum sağlayabilmesi ile ilgilidir. Yanlıklarını kabul edip,

fikirlerini deęiřtirebilirler. Her zaman farklı fikir ve dūřüncelere açıktırlar (Nazlı, 2013).

- **Gerçekçilik:** Bu boyuttan yüksek puan alan kişiler, yaşadıkları ile gerçekte var olanlar arasındaki benzerlikleri değerlendirebilen kişilerdir. Ayakları yere basan, gerektiğinde hayallerden sıyrılıp, olayların gerçekliğine dōnebilen kişilerdir. Tarafsızlık ve her şeyi olduğu gibi gōrebilmek, bu boyutun önemli özelliklerindedir (Nazlı, 2013).

4. Stres Yōnetimi Boyutu

Stres yōnetimi boyutu, bireyin içerisinde bulunduęu stres hali ile umutsuzluęa kapılmadan ve kontrolü yitirmeden bař edebilme yeteneęini içermektedir (řahin, Gōler ve Basım, 2009). Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, umutsuzluęa dūřmeden veya kontrollerini kaybetmeden stresle bař edebilirler (Mumcuoęlu, 2002).

- **Strese Dayanıklılık:** Bu boyutta yüksek skor alan kişiler, olumsuz olaylar karşısında ve stresli durumlarda soğukkanlılıklarını koruyabilen ve bununla bař edebilen kişilerdir. Çok ender, endişelenirler. Stres tōleransı, gōçl¼kleri bastırmadan ya da yok saymadan űstüne gidip onunla bařa ıkabilmektir (Mumcuoęlu, 2002).
- **D¼rt¼ Kontrol¼:** Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, g¼d¼lerini, ihtiyaçlarını űteleyebilen veya direnebilen kiřilerdir. D¼rt¼ kontrol¼, saldırganlık d¼rt¼s¼n¼ kabullenebilme, sakin olabilme, çatıřmayı, dūřmanca ve sorumsuz davranıřları kontrol edebilme kapasitesini gerektirir (Nazlı, 2013).

5. Genel Ruh Hali Boyutu

Genel ruh hali boyutu, bireyin yaşama bakış açısını, yaşamdan aldığı zevki ve yaşamla ilgili duygularını kapsamaktadır (şahin, Gōler ve Basım, 2009). Bu boyutun yüksek skoru yaşamdan nasıl zevk alacağını bilen neşeli, olumlu umutlu ve iyimser kişileri tanımlar (Mumcuoğlu, 2002).

- **İyimserlik:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, yaşamın g¼zel yanlarından bakabilen, sıkıntılara rağmen olumlu dūřünebilen kişilerdir. İyimserlik yaşama umutlu bakmaktır ve yaşama karşı olumlu tutuma sahip olmaktır (Nazlı, 2013).

- **Mutluluk:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler yaşamdan zevk alırlar. Genelde mutlu mizaçları vardır ve bu kişilerle birlikte olmak çok zevklidir (Nazlı, 2013).

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, örneklemindeki öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla 4 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler cinsiyet, okuduğu okul, okuduğu bölüm ve okuduğu sınıf olarak belirlenmiştir (Ek: 2).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Duygusal zeka envanterinin bazı alt ölçekleri normal dağılmaktadır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Bağımsız Örneklem T Testi testi kullanılmıştır. Duygusal zeka envanterinin bazı alt ölçekleri normal dağılım göstermemektedir. Ayrıca örneklem sayımız 30'dan küçük olan değişkenler de niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Spearman korelasyon ile test edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon ilişkileri aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2006, s.116);

<u>R</u>	<u>İlişki</u>
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=145)

		<i>F</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kız	91	62.8
	Erkek	54	37.2
Okul	Beykent üniversitesi	119	82.1
	Yeditepe üniversitesi	26	17.9
Bölüm	Psikoloji bölümü	75	51.7
	Mühendislik-mimarlık bölümü	70	48.3
Sınıf	Üçüncü sınıf	86	59.3
	Dördüncü sınıf	59	40.7

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 145 bireyin 91’i (%62.8) kızlardan ve 54’ü (%37.2) erkeklerden oluşmaktadır.

Bireylerin 119’u (%82.1) Beykent Üniversitesi’nde okumakta olduğu ve 26’sı (%17.9) Yeditepe Üniversitesi’nde okumakta olduğu görülmüştür.

Bireylerin 75’i (%51.7) psikoloji bölümünde okumakta olduğu ve 70’i (%48.3) mühendislik-mimarlık bölümünde okumakta olduğu görülmüştür.

Bireylerin 86’sı (%59.3) üçüncü sınıfta okumakta olduğu ve 59’u (%40.7) dördüncü sınıfta okumakta olduğu görülmüştür.

Tablo.4.2. Bireylerin Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

	Ort. ve SD
KİŞİSEL FARKINDALIK ÖLÇEĞİ	109.77±13.01
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	21.93±3.14
Kendine saygı alt ölçeği	23.86±3.32
Kararlılık alt ölçeği	23.47±3.80
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	22.02±3.40
Bağımsızlık alt ölçeği	18.47±3.52
KİŞİLERARASI İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ	71.02±7.83
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	27.00±3.24
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	23.77±3.40
Empati alt ölçeği	20.25±2.84
ŞARTLARA VE CEVREYE UYUM ÖLÇEĞİ	54.10±6.10
Problem çözme alt ölçeği	19.76±2.56
Esneklik alt ölçeği	16.60±2.62
Gerçekçilik alt ölçeği	17.73±3.38
STRES YÖNETİMİ ÖLÇEĞİ	39.62±7.55
Strese dayanıklılık alt ölçeği	21.92±4.38
Dürtü kontrolü alt ölçeği	17.69±4.66
GENEL RUH HALİ ÖLÇEĞİ	47.19±6.60
İyimserlik alt ölçeği	19.14±3.01
Mutluluk alt ölçeği	28.04±4.41

Bireylerin kişisel farkındalık ölçeğinin ortalaması (109.77±13.01) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişisel farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kendini gerçekleştirme alt ölçeğinin ortalaması (21.93±3.14) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kendini gerçekleştirme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kendine saygı alt ölçeğinin ortalaması (23.86 ± 3.32) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kendine saygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kararlılık alt ölçeğinin ortalaması (23.47 ± 3.80) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kararlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin duygusal benlik bilinci alt ölçeğinin ortalaması (22.02 ± 3.40) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun duygusal benlik bilinci düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin bağımsızlık alt ölçeğinin ortalaması (18.47 ± 3.52) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun bağımsızlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kişilerarası ilişkiler ölçeğinin ortalaması (71.02 ± 7.83) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişilerarası ilişkiler düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin ortalaması (27.00 ± 3.24) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişilerarası ilişkiler düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin sosyal sorumluluk alt ölçeğinin ortalaması (23.77 ± 3.40) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin empati alt ölçeğinin ortalaması (20.25 ± 2.84) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun empati düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin şartlara ve çevreye uyum ölçeğinin ortalaması (54.10 ± 6.10) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun şartlara ve çevreye uyum düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin problem çözme alt ölçeğinin ortalaması (19.76 ± 2.56) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun problem çözme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin esneklik alt ölçeğinin ortalaması (16.60 ± 2.62) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun esneklik düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin gerçekçilik alt ölçeğinin ortalaması (17.73 ± 3.38) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun gerçekçilik düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin stres yönetimi ölçeğinin ortalaması (39.62 ± 7.55) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun stres yönetimi düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin strese dayanıklılık alt ölçeğinin ortalaması (39.62 ± 7.55) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun Strese dayanıklılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin dürtü kontrolü alt ölçeğinin ortalaması (17.69 ± 4.66) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun strese dayanıklılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin genel ruh hali ölçeğinin ortalaması (47.19 ± 6.60) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun genel ruh hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin iyimserlik alt ölçeğinin ortalaması (19.14±3.01) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun iyimserlik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin mutluluk alt ölçeğinin ortalaması (28.04±4.41) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde birinci olarak “psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.3. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişisel farkındalık ölçeği	Kız	57	36.14	2060.00			
	Erkek	18	43.89	790.00	407.00	-1.31	.188
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Kız	57	35.19	2006.00			
	Erkek	18	46.89	844.00	353.00	-1.99	.046*
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Kız	57	36.41	2075.50			
	Erkek	18	43.03	774.50	422.50	-1.13	.258
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
kararlılık alt ölçeği	Kız	57	37.08	2113.50			
	Erkek	18	40.92	736.50	460.50	-.654	.513
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Kız	57	37.34	2128.50			
	Erkek	18	40.08	721.50	475.50	-.467	.640
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Kız	57	36.93	2105.00			
	Erkek	18	41.39	745.00	452.00	-.760	.447
	Toplam	75					

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Kız	57	39.84	2271.00			
	Erkek	18	32.17	579.00	408.00	-1.30	.192
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Kız	57	38.97	2107.50			
	Erkek	18	41.25	742.50	454.50	-.731	.465
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Kız	57	40.99	2336.50			
	Erkek	18	28.53	513.50	342.50	-2.12	0.033*
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Empati alt ölçeği	Kız	57	40.24	2293.50			
	Erkek	18	30.92	556.50	385.50	-1.59	.111
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Kız	57	38.12	2173.00			
	Erkek	18	37.61	677.00	506.00	-.087	.931
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Problem çözme alt ölçeği	Kız	57	36.04	2054.00			
	Erkek	18	44.22	796.00	401.00	-1.40	.159
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Esneklik alt ölçeği	Kız	57	37.63	2145.00			
	Erkek	18	39.17	705.00	492.00	-.263	.793
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Gerçekçilik alt ölçeği	Kız	57	39.62	2258.50			
	Erkek	18	32.86	591.50	420.50	-1.15	.249
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Stres yönetimi ölçeği	Kız	57	38.12	2173.00			
	Erkek	18	37.61	677.00	506.00	-.087	.931
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Kız	57	36.86	2101.00			
	Erkek	18	41.61	749.00	448.00	-.809	.419
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Kız	57	39.19	2234.00			
	Erkek	18	34.22	616.00	445.00	-.845	.398
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Genel ruh hali ölçęęi	Kız	57	38.48	2193.50			
	Erkek	18	36.47	656.50	485.50	-.342	.733
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
İyimserlik alt ölçęęi	Kız	57	37.94	2162.50			
	Erkek	18	38.19	687.50	509.50	-.044	.965
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Mutluluk alt ölçęęi	Kız	57	38.82	2212.50			
	Erkek	18	35.42	637.50	466.50	-.579	.562
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal zeka ölçęęi	Kız	57	38.07	2170.00			
	Erkek	18	37.78	680.00	509.00	-.050	.273
	Toplam	75					

* $p < 0.05$

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni özelinde anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını belirlemek adına yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçęęi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçęęi cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçęęi puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=343.00$, $p=0.046$]. **Erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçęęi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre Sosyal sorumluluk alt ölçęęi cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçęęi puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır

[$u=342.50$, $p=.033$]. **Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişisel farkındalık ölçeği	Kız	34	112.44	13,61	1.80	.076	
	Erkek	36	106.66	13.16			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Kız	34	40.93	1391.50	427.50	-2.18	0.029*
	Erkek	36	30.38	1093.50			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Kız	34	37.07	1260.50	558.50	-.631	.528
	Erkek	36	34.01	1224.50			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kararlılık alt ölçeği	Kız	34	24.64	3.55	2.04	0.045*	
	Erkek	36	22.83	3.85			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Kız	34	21.88	3.13	.807	.423	
	Erkek	36	21.25	3.40			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Kız	34	39.91	1357.00	462.00	-1.77	.076
	Erkek	36	31.33	1128.00			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Kız	34	71.97	8.63	2.15	0.035*	
	Erkek	36	67.52	8.61			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Kız	34	41.21	1401.00			
	Erkek	36	30.11	1084.00	418.00	-2.29	0.022*
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Kız	34	42.25	1436.50			
	Erkek	36	29.13	1048.50	382.50	-2.71	0.007*
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Empati alt ölçeği	Kız	34	38.19	1298.50			
	Erkek	36	32.96	1186.50	520.50	-1.08	.279
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.		t	p
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Kız	34	55.35	5.78			
	Erkek	36	53.69	6.77		1.09	.276
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Problem çözme alt ölçeği	Kız	34	39.35	1338.00			
	Erkek	36	31.86	1147.00	481.00	-1.55	.119
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Esneklik alt ölçeği	Kız	34	33.56	1141.00			
	Erkek	36	37.33	1344.00	546.00	-.783	.434
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.		t	p
Gerçekçilik alt ölçeği	Kız	34	18.44	2.74			
	Erkek	36	17.44	3.62		1.29	.201
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.		t	p
Stres yönetimi ölçeği	Kız	34	40.41	6.54			
	Erkek	36	40.19	7.28		.131	.896
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Kız	34	32.51	1105.50			
	Erkek	36	38.32	1379.50	510.50	-1.19	.231
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.		t	p
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Kız	34	18.44	4.11			
	Erkek	36	17.19	4.80		1.16	.249
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.		t	p
Genel ruh hali ölçeği	Kız	34	48.35	7.13			
	Erkek	36	45.30	6.70		1.84	.070
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p

İyimserlik alt ölçeği	Kız	34	38.12	1296.00	523.00	-1.05	.292
	Erkek	36	33.03	1189.00			
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.	t	p	
Mutluluk alt ölçeği	Kız	34	28.85	4.73	2.02	0.047*	
	Erkek	36	26.55	4.77			
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.	t	p	
Duygusal zeka ölçeği	Kız	34	328.52	32.23	1.86	.067	
	Erkek	36	313.38	35.53			
	Toplam	70					

*p<0.05

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendine saygı, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=427.50$, $p=0.029$]. **Kızların erkeklere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kararlılık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kararlılık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kararlılık alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.04$, $p=0.045$]. **Kızların erkeklere oranla kararlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kişilerarası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.15$, $p=0.035$]. **Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=418.00$, $p=0.022$]. **Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=382.50$, $p=0.007$]. **Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre mutluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.02$, $p=0.047$]. **Kızların erkeklere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin hangi bölümde okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.5. Bireylerin Hangi Bölümde Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Bölüm	<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Kişisel farkındalık ölçeği	Psikoloji	75	110.05	12.52			
	Mühendislik-mimarlık	70	109.47	13.60		.268	.789
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Psikoloji	75	72.00	5400.00			
	Mühendislik-mimarlık	70	74.07	5185.00	2550.00	-.299	.765
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Psikoloji	75	72.13	5409.50			
	Mühendislik-mimarlık	70	73.94	5175.50	2559.50	-.260	.795
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kararlılık alt ölçeği	Psikoloji	75	70.83	5312.00			
	Mühendislik-mimarlık	70	75.33	5273.00	2462.00	-.647	.517
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Psikoloji	75	79.21	5941.00			
	Mühendislik-mimarlık	70	66.34	4644.00	2159.00	1.85	.064
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Psikoloji	75	74.47	5585.50			
	Mühendislik-mimarlık	70	71.42	4999.50	2514.50	-.439	.660
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Psikoloji	75	72.28	6.56			
	Mühendislik-mimarlık	70	69.68	8.84		1.99	0.048*
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Psikoloji	75	78.74	5905.50			
	Mühendislik-mimarlık	70	66.85	4679.50	2194.50	1.71	.087
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Psikoloji	75	76.71	5753.50	2346.50	-	1.10	.268
	Mühendislik-mimarlık	70	69.02	4831.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Empati alt ölçeği	Psikoloji	75	77.35	5801.00	2299.00	-	1.29	.194
	Mühendislik-mimarlık	70	68.34	4784.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Psikoloji	75	53.73	5.91		-	.754	.452
	Mühendislik-mimarlık	70	54.50	6.32				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Problem çözme alt ölçeği	Psikoloji	75	70.42	5281.50	2431.50	-	.774	.439
	Mühendislik-mimarlık	70	75.76	5303.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Esneklik alt ölçeği	Psikoloji	75	72.00	5400.00	2550.00	-	.299	.765
	Mühendislik-mimarlık	70	74.07	5185.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Gerçekçilik alt ölçeği	Psikoloji	75	71.22	5341.50	2491.50	-	.530	.596
	Mühendislik-mimarlık	70	74.91	5243.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Stres yönetimi ölçeği	Psikoloji	75	38.98	8.11		-	1.04	.297
	Mühendislik-mimarlık	70	40.30	6.88				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Psikoloji	75	69.48	5211.00	2361.00	-	1.04	.295
	Mühendislik-mimarlık	70	76.77	5374.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Psikoloji	75	17.60	4.85		-	.257	.798
	Mühendislik-mimarlık	70	17.80	4.49				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	

Genel ruh hali ölçeği	Psikoloji	75	74.61	5596.00	2504.00	-	.479	.632
	Mühendislik-mimarlık	70	71.27	4989.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
İyimserlik alt ölçeği	Psikoloji	75	72.64	5448.00	2598.00	-	.108	.914
	Mühendislik-mimarlık	70	73.39	5137.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Mutluluk alt ölçeği	Psikoloji	75	75.37	5652.50	2447.50	-	.704	.481
	Mühendislik-mimarlık	70	70.46	4932.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>		
Duygusal zeka ölçeği	Psikoloji	75	322.62	30.47				
	Mühendislik-mimarlık	70	320.74	34.57				
	Toplam	145						

*p<0.05

Tablo 4.5’da görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, sosyal sorumluluk, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının bölüm değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kişiler arası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=1.99$, $p=0.048$]. **Kızların erkeklere oranla kişiler arası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “psikoloji bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin

alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.6. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişisel farkındalık ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.50	1935.50			
	Dördüncü sınıf	26	35.17	914.50	563.50	-.819	.413
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.27	1924.00			
	Dördüncü sınıf	26	35.62	926.00	575.00	-.695	.487
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.00	1862.00			
	Dördüncü sınıf	26	38.00	988.00	637.00	.000	1.00
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kararlılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.58	1939.50			
	Dördüncü sınıf	26	35.02	910.50	559.50	-.867	.386
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.53	1888.00			
	Dördüncü sınıf	26	37.00	962.00	611.00	-.291	.771
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	41.16	2017.00			
	Dördüncü sınıf	26	32.04	833.00	482.00	-1.73	.083
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.56	1840.50			
	Dördüncü sınıf	26	38.83	1009.50	615.50	-.240	.811
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.16	1870.00	629.00	-.090	.929
	Dördüncü sınıf	26	37.69	980.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.29	1827.00	659.00	-.392	.695
	Dördüncü sınıf	26	39.35	1023.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Empati alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.13	1819.50	594.50	-.477	.633
	Dördüncü sınıf	26	39.63	1030.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Üçüncü sınıf	49	36.82	1804.00	579.00	-.647	.518
	Dördüncü sınıf	26	40.23	1046.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Problem çözme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	40.35	1977.00	522.00	-1.29	.195
	Dördüncü sınıf	26	33.58	873.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Esneklik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.53	1888.00	611.00	-.292	.770
	Dördüncü sınıf	26	37.00	962.00			
	Toplam	75					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Gerçekçilik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	34.90	1710.00	485.00	-1.69	.089
	Dördüncü sınıf	26	43.85	1140.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Stres yönetimi ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.71	1897.00	602.00	-.390	.696
	Dördüncü sınıf	26	36.65	953.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.72	1897.50	601.50	-.396	.692
	Dördüncü sınıf	26	36.63	952.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			

Dürtü kontrolü alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.89	1905.50	593.50	-.485	.628
	Dördüncü sınıf	26	36.33	944.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Genel ruh hali ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.73	1898.00	601.00	-.401	.688
	Dördüncü sınıf	26	36.62	952.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
İyimserlik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.80	1950.00	549.00	-.986	.324
	Dördüncü sınıf	26	34.62	900.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Mutluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.17	1870.50	628.50	-.095	.924
	Dördüncü sınıf	26	37.67	979.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Duygusal zeka ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.43	1883.00	616.00	-.234	.815
	Dördüncü sınıf	26	37.19	967.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			

Tablo 4.6’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, sosyal sorumluluk, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni özelinde anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını belirlemek adına yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.7. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	X²	S.S.		t	p
Kişisel farkındalık ölçeği	Üçüncü sınıf	37	113.35	13.11			
	Dördüncü sınıf	33	105.12	12.97			
	Toplam	70				2.63	0.010*
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	41.45	1533.50			
	Dördüncü sınıf	33	28.83	951.50			
	Toplam	70			390.50	-2.60	0.009*
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.27	1453.00			
	Dördüncü sınıf	33	31.27	1032.00			
	Toplam	70			471.00	-1.64	.099
	Sınıf	N	X²	S.S.		t	p
kararlılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	24.27	3.86			
	Dördüncü sınıf	33	23.09	3.67			
	Toplam	70				1.30	.197
	Sınıf	N	X²	S.S.		t	p
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	22.56	2.89			
	Dördüncü sınıf	33	20.42	3.33			
	Toplam	70				2.88	0.005*
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.38	1457.00			
	Dördüncü sınıf	33	31.15	1028.00			
	Toplam	70			467.00	-1.69	.089
	Sınıf	N	X²	S.S.		t	p
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Üçüncü sınıf	37	71.18	8.94			
	Dördüncü sınıf	33	68.00	8.56			
	Toplam	70				1.52	.133
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	40.01	1480.50	443.50	-1.97	0.048*
	Dördüncü sınıf	33	30.44	1004.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	38.14	1411.00	513.00	-1.15	.249
	Dördüncü sınıf	33	32.55	1074.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Empati alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	38.03	1407.00	517.00	-1.10	.268
	Dördüncü sınıf	33	32.67	1078.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Üçüncü sınıf	37	55.32	6.32		1.15	.251
	Dördüncü sınıf	33	53.57	6.28			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Problem çözme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	37.73	1396.00	528.00	-.983	.326
	Dördüncü sınıf	33	33.00	1089.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Esneklik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	36.68	1357.00	567.00	-.516	.606
	Dördüncü sınıf	33	34.18	1128.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Gerçekçilik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	18.27	2.86		.932	.355
	Dördüncü sınıf	33	17.54	3.63			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Stres yönetimi ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.27	6.21		-1.33	.187
	Dördüncü sınıf	33	41.45	7.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	33.36	1234.50	531.50	-.933	.351
	Dördüncü sınıf	33	37.89	1250.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			

Dürtü kontrolü alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	17.29	3.84			
	Dördüncü sınıf	33	18.36	5.13			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Genel ruh hali ölçeği	Üçüncü sınıf	37	48.48	6.34			
	Dördüncü sınıf	33	44.87	7.36			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
İyimserlik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	19.37	3.30			
	Dördüncü sınıf	33	18.81	2.88			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Mutluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	29.10	3.99			
	Dördüncü sınıf	33	26.06	5.28			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Duygusal zeka ölçeği	Üçüncü sınıf	37	327.62	33.32			
	Dördüncü sınıf	33	313.03	34.82			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	

*p<0.05

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi; bireylerin kendine saygı, kararlılık, bağımsızlık, kişiler arası ilişki, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, iyimserlik ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişisel farkındalık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kişisel farkındalık alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişisel farkındalık alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [t=2.63, p=.0010]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişisel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendini gerçekleştirme alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=-.260$, $p=0.009$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre duygusal benlik bilinci alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=.288$, $p=0.005$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla duygusal benlik bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kişilerarası ilişkiler alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=-1.97$, $p=0.048$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında genel ruh sağlığı ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre genel ruh sağlığı ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Genel ruh sağlığı ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.20$, $p=.0031$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla genel ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre mutluluk alt ölçeği sınıf değişkenine göre

farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.74$, $p=0.008$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

SONUÇ

- Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır. Erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kararlılık alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kararlılık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kararlılık alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kararlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kişilerarası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.

Buna göre Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre mutluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişiler arası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [t=1.99, p=.048]. Kızların erkeklere oranla kişiler arası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişisel farkındalık alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişisel farkındalık alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişisel farkındalık alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişisel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kendini gerçekleştirme alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği

puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre duygusal benlik bilinci alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla duygusal benlik bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişilerarası ilişkiler alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında genel ruh sağlığı ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre genel ruh sağlığı ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Genel ruh sağlığı ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla genel ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre mutluluk alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırması amacıyla İstanbul'da bulunan vakıf üniversitelerinden 145 öğrencinin katılımıyla veri toplanmıştır. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada ilk olarak karşımıza çıkan psikoloji bölümünde ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamasıyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yüksel'in (2006) 'Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi', Gazioğlu ve Köksal'ın (2007) 'Ergenlerde Duygusal Zeka ve Karar Verme Stratejileri', Kenarlı'nın (2007) 'Duygusal Zeka-Akademik Başarı Etkileşimine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi Dicle Üniversitesi örneği' ve Erdoğan'ın (2008) 'Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi' araştırmalarında kızların duygusal zeka düzeyi erkeklerinkinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Güler'in (2006) 'İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', Spahi'nin (2010) 'Kosova ve Türkiye'de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi' ve Pektaş'ın (2013) 'Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Diğer Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyinin Karşılaştırılması' adlı araştırmaların sonucuna göre, araştırma sonucumuza paralel olarak, duygusal zeka düzeyi puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında önemli bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmanın bulgusu olan kız öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması ile erkek öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması arasında anlamlı bir fark çıkmaması bulgusu ele alındığında; çalışmadaki tüm öğrencilerin hemen hemen aynı yaş grubunda ve aynı eğitim düzeyine sahip olmaları gösterilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin hangi bölümde okuduklarının duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerinin puan ortalamasıyla bölüm değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Pektaş'ın (2013) araştırmasında öğrencilerin okudukları lise

türüne göre duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Göçet'in (2006) 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başaçıkma Tutumları Arasındaki İlişki' adlı tez çalışmasında, sözel bölüm öğrencilerinin sayısal bölüm öğrencilerine göre daha yüksek duygusal zeka düzeyine sahip olduğu bulunmuştur.

Bender'in (2006) ' Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri' adlı çalışmada araştırmamıza paralel olarak; okul türü değişkeni ile duygusal zeka arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Araştırmanın bulgusu olan bireylerin hangi bölümde okuduklarının duygusal zekanın alt ölçeklerinin bölüm değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmaması bulgusu ele alındığında; sadece bireylerin hangi bölümde okuduklarıyla kişilerarası ölçeği açısından anlamlı fark bulunmuştur. Bununla beraber cinsiyet değişkenine göre de fark yaratmaktadır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk ve empati alt ölçeklerinden aldıkları puanlara göre anlamlı fark bulunmuştur.

Araştırmanın sonucuna göre, psikoloji bölümünde ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin kaçınca sınıfta okudukları ile duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerini puan ortalamasıyla sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Seyis (2011), 'Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki' ve Dicle'nin (2006) 'Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi' adlı tez çalışmalarında öğrencilerin kaçınca sınıfta okuduklarıyla duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır bulgusu elde edilmiştir.

Araştırma sonucumuza paralel olarak, Aydın'ın (2010) 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' ve Bender'in (2006) çalışmasında da öğrencilerin kaçınca sınıfta okuduklarıyla duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmanın bulgusu olan psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin kaçınca sınıfta okudukları ile duygusal zeka

ölçeğinin puan ortalamasıyla sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmaması bizi sınıf düzeyinin duygusal zeka üzerinde etkisi olmadığı sonucuna götürmez. Sınıf düzeyinin duygusal zeka üzerindeki etkisini öğrenebilmek için ölçeği aynı öğrencilere her sınıf düzeyinin sonunda tekrar uygulamak daha doğru bir yöntem olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2001). Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akamca, G., Hamurcu, H. (2005). Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı Tutumları ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 178-187.
- Altay, Ü. (2011). Yöneticilerin duygusal Zeka Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisi ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, Ş. (2013). Duygusal Zeka Dönüştürücü ve Etkileşimci Liderlik. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Avşar, G., Kaşıkçı, M. (2009). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Duygusal Zeka Düzeyi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 13(1), 1-6.
- Aydın, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Baba, H. (2012). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Öğrencilerin Kinestetik ve Duygusal Zekalarının, İç-Dış Kontrol Odaklarının Akademik Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka: Bir İnceleme. Ege Eğitim Dergisi, (5), 7-15.
- Bayraktar, Ö. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Bender, Tekin, M. (2006). Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Berkant, H., Ekici, G. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Öğretmen Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri İle Zeka Türleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1), 113-132.
- Bümen, T. N. (2005). Okulda Çoklu Zeka Kuramı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Caruso, D. R., Mayer, J. D. and Salovey, P. (2002). Relation of Ability Measure of Emotional to Personality. Journal of Personality Assessment., 79(2), 306-320.
- Çakan, B. (2013). Konut Sektöründe Beyaz Yaka Çalışanlarının İş Doyumu ve Duygusal Zekalarının Yaşam Doyumları Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakar, U., Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6(3), 23-48.
- Delice, M., Günbeyi, M. (2013). Duygusal Zeka ve Liderlik İlişkisinin İncelenmesi: Polis Teşkilatı Örneği. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 27(1), 209-239.
- Dicle, A. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Doğan, S., Demirel, Ö. (2007). Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi. Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 14(1), 209-230.

- Doğan, S., Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16(1), 231-252.
- Erdemir, S. (2013). İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Arasındaki Bir İlişki Üzerine Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Erdoğdu, Y. (2008). Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 7(23), 62-76.
- Ergin, D. (2008). Okul Yönetiminde Duygusal Zeka ve Dönüşümsel Liderliğe İlişkin Öğretmen Algıları. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Eröz, S. S. (2011). Duygusal Zeka ve İletifim Arasındaki İlişki: Bir Uygulama, Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gardner, H. (1999). Çoklu Zeka Görüşmeler ve Makaleler. (ev. M. Tüzel). İstanbul: ENKA Okulları.
- Gardner, H. (2010). Zihin ereveleri Çoklu Zeka Kuramı. (ev. E. Kılıç). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Gazioğlu, E., Köksal, A. (2007). Ergenlerde Duygusal Zeka İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi. 7(1), 133-146.
- Geçcel, S. (2011). Duygusal Zekanın Örgütsel Vatandaşlık DavranıŐına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Goleman, D. (2014). Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?. (ev. B. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2015). İşbaşında Duygusal Zeka. (ev. H. Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.

Göçet, E. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Güllüce, A. (2010). Duygusal Zekanın İşyerindeki Psikolojik Taciz Algısındaki Rolünün Birey Tolerans Düzeyi Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Güllüce, A., İşcan, Ö. (2010). Mesleki Tükenmişlik ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 5(2), 7-29.

Güngör, S. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zekanın Psikolojik Sıkıntı Belirtileri Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/zeka> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).

Kalyoncu, Z. (2011). Duygusal Zeka İle Örgütten Kaynaklanan Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karabulut, A. (2012). Duygusal Zeka: Bar-On Ölçeği Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karabulut, E. (2014). Psikolojik Danışman Adaylarının Duygusal Zeka Düzeyleri ile Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karadağ, A. (2006). Okul Öncesinde Çoklu Zeka. Ankara: Kök Yayıncılık.

Karasar, N. (2009). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kavcar, B. (2011). Duygusal Zeka İle Akademik Başarı ve Bazı Demografik Değişkenlerin İlişkileri: Bir Devlet Üniversitesi Örneği. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kenarlı, Ö. (2007). Duygusal Zeka-Akademik Başarı Etkileşimine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Kızıl, Ş. (2014). Öğretmenlerin Duygusal Zekaları İle Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kişisel Başarı, <http://www.kisiselbasari.com/zekanin-tanimlari-ve-tarihsel-gelisimi.html> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Köksal, M. S. (2006). Kavram Öğretimi ve Çoklu Zeka Teorisi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(2), 473-480.
- Köroğlu, E. (2015). Psikiyatri Sözlüğü. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Maboçoğlu, F. (2006). Duygusal Zeka ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mayer, J. D. and Geher, G. (1996). Emotional Intelligence and The Identificaton of Emotion. Intelligence, 22, 89-113.
- Mumcuoğlu, Ö. (2002). Bar-On Duygusal Zeka Testinin Türkçe Dilsel Eşdeğerlilik, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nazlı, S. (2013). Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ömeroğlu, E., Ulutaş, İ. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ören, I. (2011). Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Özcan, D., Başbay, A., Erdem, E. (2006). Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özcihan, T. (2014). Organizasyonlarda Stratejik Duygusal Zeka Kullanımı Makyavelizm İlişkisi ve Çatışma Yönetimine Yansımaları: Tasarım Mühendisliğinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özdamar, K. (2004). Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özgen, Ö. (2006). Başarı ve İlişkide Duygusal Zekanın Rolü. Yayımlanmış Makale. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parker, J. D. A., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J., Majeski, S. (2004). Emotional Intelligence and Academic Success: Examining The Transition From High School To University. *Personality and Individual Differences*, 36, 163-172.
- Pektaş, S. (2013). Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Diğer Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Seyis, S. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal Zeka Yeterliliklerinin Kuramsal Çerçevesi ve Eğitimdeki Rolü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11, 269-293.
- Soylu, P. (2015). Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Tarzları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Spahi, E. (2010). Kosova ve Türkiye’de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sütlü, S. (2013). Sağlık Çalışanlarında Duygusal Zeka ve Tükenmişlik İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, N., Güler, M., Basım, N. (2009). A Tipi Kişilik Örüntüsünde Bilişsel ve Duygusal Zekanın Stresle Başa Çıkma ve Stres Belirtileri İle İlişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 20(3), 243-254.
- Tarhan, N., Gümüşel, O., Sayım, A. (2015). Pozitif Psikoloji. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Titrek, O. (2013). IQ'dan EQ'ya Duyguları Zekice Yönetme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Torun, N. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal Zeka. Klinik Psikiyatri Dergisi, 1, 12-20.
- Turgut, G. (2014). Algılanan Sosyal Destek ve Duygusal Zeka Düzeyinin İş Tatminine Etkisinin Devlette Çalışan Üç Farklı Meslek Grubunda Karşılaştırılması: Mühendis, Doktor ve Öğretmen. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr> (25.05.15 tarihinde erişilmiştir).
- Türkiye Zeka Vakfı, <http://tzv.org.tr/zeka/zeka-nedir> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Ulutaş, İ. (2005). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekalarına Duygusal Zeka Eğitiminin İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ural, A. (2001). Yöneticilerde Duygusal Zekanın Üç Boyutu. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 209-219.

- Uzuner, A. (2012). Yönetici Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Boyun Eğici Davranışların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, M. (2010). Duygusal Zeka ve Sporcu Performansı İlişkisi: Kayseri’de Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yavuz, K. E. (2009). Çoklu Zeka. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2007). Duygusal Zeka ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, C. (2014). Kamu Kurumlarında Duygusal Zeka ve Örgütsel İklimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Yüksel, M. (2006). Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

Ek-1: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği

BAR-ON DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ

Sayın katılımcı, aşağıdaki ifadelere vereceğiniz cevapları 1'den 5'e kadar sıralanan

1- Tamamen katılıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılmıyorum

Açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekiyor. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

	1	2	3	4	5
1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım adım adım ilerlemektir.					
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.					
3. Çok fazla strese dayanmam.					
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine kolayca dönebilirim.					
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin düzeleceğine inanırım.					
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.					
7. Biriyle aynı fikirde olmadımda bunu ona söyleyebilirim.					
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.					
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.					
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.					
11. Huysuz bir insanımdır.					
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.					
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşmam.					
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığı zaman kendimi iyi hissederim.					
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.					
16. Sevgimi belli edemem.					
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.					
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.					
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye çalışırım.					
20. Başkalarına kızdığımda bunu onlara söyleyebilirim.					
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.					
22. Yapacakları bana sık sık söylendiği bir işte çalışmayı tercih ederim.					
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine karar veririm.					

24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.					
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi anlarım.					
26. Fiziksel görüntümden memnunum.					
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.					
28. İlgimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.					
29. Sabırsız bir insanım.					
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.					
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için motivasyonum vardır					
32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.					
33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamayı isterim.					
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.					
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.					
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.					
	1	2	3	4	5
37. Hayattan zevk almıyorum.					
38. Duygularımı tanımlamak benim için zordur.					
39. Haklarımı savunamam.					
40. Oldukça neşeli bir insanımdır.					
41. Düşünmeden hareket edişim problemler yaratır.					
42. İnsanlar benim sosyal olduğumu düşünürler.					
43. Kurallara uyan bir vatandaş olmak çok önemlidir.					
44. Kendimi olduğum gibi kabul etmek bana zor geliyor.					
45. Aynı anda başka bir yerde bulunmak zorunda olsam da, ağlayan bir çocuğun anne ve babasını bulmasına yardım ederim.					
46. Arkadaşlarım bana özel şeylerini anlatabilirler.					
47. Kendi başıma karar veremem.					
48. Başka insanlara saygı duyarım.					
49. Başkalarına neler olduğunu önemserim.					
50. Bazı şeyler hakkında fikrimi değiştirmem zordur.					
51. Problemlerin çözümüne ilişkin farklı çözüm yolları düşünmeye çalışınca genellikle tıkanır kalırım.					
52. Fanteziler ya da hayaller kurmadan her şeyi gerçekte olduğu gibi görmeye çalışırım.					
53. Neler hissettiğimi bilirim.					

54. Benimle birlikte olmak eğlencelidir.					
55. Sahip olduğum kişilik tarzından memnunum.					
56. Hayal ve fantezilerime kendimi kaptırıyorum.					
57. Yakın ilişkilerim benim ve arkadaşlarım için çok önemlidir					
58. Yeni şeylere başlamak benim için zordur.					
59. Eğer yasaları çiğnemem gerekirse, bunu yaparım.					
60. Endişeliyimdir.					
61. Yeni şartlara ayak uydurmak benim için kolaydır.					
62. Kolayca arkadaş edinebilirim.					
63. Can sıkıcı problemlerle nasıl baş edebileceğimi bilirim.					
64. Başkaları ile çalışırken kendi fikirlerimden çok onlarınkine güvenirim.					
65. Kendimi çok sık, kötü hissederim.					
66. Konuşmaya başlayınca zor susarım					
67. Çevremdekilerle iyi geçinemem.					
68. Zor şartlarda serin kanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.					
69. Kendimi takdir ederim.					
70. İnsanlarla tartışırken, bana sesimi alçaltmamı söylerler.					
71. Tarzımı değiştirmem zordur.					
72. Hayatımdan memnunum.					
73. Başkalarının bana ihtiyaç duymalarından çok, ben başkalarına ihtiyaç duyarım.					
74. Hafta sonlarını ve tatilleri severim.					
75. Çok sinirlenmeden stresle baş edebilirim.					
76. Çok zor durumların üstesinden geleceğime inanıyorum.					
77. Acı çeken insanların farkına varamam.					
78. Genellikle en iyisini ümit ederim.					
79. Başkalarına göre, bana güvenmek zordur.					
80. Endişemi kontrol etmemin zor olduğunu biliyorum.					
81. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını, kolaylıkla fark ederim.					
82. Abartmayı severim.					
83. Gülümsemek benim için zordur.					
84. Uygun bir zamanda negatif duygularıyla yüzleşir, onları gözden geçiririm.					
	1	2	3	4	5

85. Yeni bir şeylere başlamadan önce genellikle başarısız olacağım hissine kapılıyorum.					
86. İstedğim zaman "hayır" demek benim için zordur.					
87. Bir problemle karşılaştığımda önce durur ve düşünürüm.					
88. Yukarıdaki ifadelere samimi bir şekilde cevap verdim.					

Ek-2: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı, aşağıda bir araştırma kapsamında hazırlanmış kişisel bilgi formu bulunmaktadır. Sonuçlar, akademik çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyeti:

Kız () Erkek ()

Okuduğu Okul:

Beykent Üniversitesi () Yeditepe Üniversitesi ()

Okuduğu Bölüm:

Psikoloji () Mühendislik-Mimarlık ()

Okuduğu Sınıf:

3. sınıf () 4.sınıf ()

ÖZGEÇMİŞ

22 Kasım 1989 tarihi Bursa ili Yıldırım ilçesi doğumluyum. İlk, orta ve liseyi yine aynı ilde tamamladıktan sonra Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2013 yılında mezun olduktan sonra, yine aynı yıl Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans eğitimine başladım. Eylül ayından beri, Küçükçekmece Belediyesi Aile Danışmalık Merkezi'nde psikolog olarak çalışmaktayım.

Hande SOYKAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK
BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Hande SOYKAN

İstanbul, 2015

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK
BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Hande SOYKAN

Öğrenci No:

130790030

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ

İstanbul, 2015

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum '**Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması**' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 16.09.2015

Hande SOYKAN

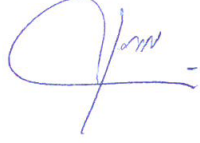
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

16.09.2015

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 130790030 numaralı *Hande SOYKAN*'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Psikoloji Bölümü ve Mühendislik-Mimarlık Bölümlerinde Okuyan Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karşılaştırılması*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 15.09.2015 tarih ve 2015/37 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düşünme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. HÜSEYİN EBADİ
(BEYKENT ÜNİVERSİTESİ)

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. NESLİM DOKSAT
(BEYKENT ÜNİVERSİTESİ)

ÜYE
YRD. DOÇ. DR. MELEK ASTAR
(FATİH SULTAN MEHMET ÜNİVERSİTESİ)

Adı-Soyadı : Hande SOYKAN
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2015
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Duygu, Zeka, Duygusal zeka

ÖZ

PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ VE MÜHENDİSLİK-MİMARLIK BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu araştırmada, psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği (Bkz. Ek-1), Kişisel Bilgi Formu (Bkz. Ek-2) kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'nde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümünden 145 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 145 öğrencinin; 91'i kız 54'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin kişisel farkındalık, kişilerarası ilişkiler ve genel ruh hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Şartlara ve çevreye uyum, stres yönetimi düzeylerinin ise orta olduğu görülmüştür. Araştırmada sosyo-demografik özelliklere göre bakıldığında; cinsiyet, okudukları bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Name and Surname : Hande SOYKAN
Supervisor : Assist Prof. Dr. Hüseyin EBADİ
Degree and Date : Master's degree, 2015
Major : Clinical Psychology
Key Words : Emotion, Intelligence, Emotional Intellege

ABSTRACT

THE COMPARISION OF THE EMOTIONAL QUOTIENT LEVEL OF THE STUDENTS WHO STUDYING IN THE DEPARTMENTS OF PSCYHOLOGY, ARCHITECTURE AND ENGINEERING

In this research, it is aimed to specify the emotional quotient level of the students who studying in the departmets of pscyhology , architecture and engineering. In the research, Personal Information Form (See appendix-2) and Bar-On Emotional Intelligence Scale (See appendix-1) were used as a data collection tool. The sample of the research is composed of 145 students who studying in the departments of pychology, architecture and engineering at Beykent University with second and third grade students of Yeditepe University that are located in İstanbul. Of the 145 students who attended in the research, 91 are girls women and 54 are men.

In consequence of the research,it was observed that self- conciosness, interpersonal relationship and overall mantal state of the students were very high. Condition and environment adaptation, the level of stress management were found avarege. When the research investigated in the view of socio demographic features ; a meaningful difference was found considering the variables of sex,departmens students study in and classes.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ.....v

KISALTMALAR..... vi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	2
1.5. Araştırmanın Alt Problemleri.....	2
1.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.8. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.9. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Duygu Tanımları.....	5
2.2. Zeka Tanımları.....	6
2.2.1. Zeka Kuramları.....	7
2.2.1.1. Spearman İki Faktör Kuramı.....	7
2.2.1.2. Thorndike Çok Faktörlü Zeka Kuramı.....	8
2.2.1.3. Guilford Çok Faktör Kuramı.....	9
2.2.1.4. Thurstone Grup Faktör Kuramı.....	9
2.2.1.5. Cattell-Horn.....	10
2.2.1.6. Gardner Çoklu Zeka Kuramı.....	10
2.3. Duygu ve Zeka İlişkisi.....	20
2.3.1. Klasik Yaklaşımlar.....	20
2.3.2. Modern Yaklaşımlar.....	21
2.4. Duygusal Zeka.....	21
2.4.1. Duygusal Zeka Tanımı.....	21

2.4.2. Duygusal Zeka Modelleri	24
2.4.2.1. John D. Mayer & Peter Salovey Modeli	24
2.4.2.2. Reuven Bar-On Modeli	26
2.4.2.3. Cooper- Sawaf Modeli	27
2.4.2.4. Daniel Goleman Modeli	29
2.5. Duygusal Zeka (EQ) ve Bilişsel Zeka (IQ) Arasındaki İlişki	32
2.6. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler	34
2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar	36
2.7.1. Türkiye’de Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar	36
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar	39
BÖLÜM III	
YÖNTEM	
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	41
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği	43
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	49
3.4. Verilerin İstatiksel Analizi	49
BÖLÜM IV	
BULGULAR	
SONUÇ	72
BÖLÜM V	
TARTIŞMA VE YORUM	
KAYNAKÇA	78
EKLER	86
Ek-1: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği	86
Ek-2: Kişisel Bilgi Formu	90

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: Zekaya İlişkin Olarak Geliştirilen Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması	13
Tablo 2: Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli	25
Tablo 3: Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları ve Bunların Yapıtaşları	30
Tablo 4: Duygusal Zeka Modelleri ve Temel Yeterlikleri	31
Tablo 5: Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka Becerilerinin Bütünleşmesi	34
Tablo 6: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Boyutları ve Alt Boyutları	45
Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=145)	50
Tablo.4.2. Bireylerin Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı	51
Tablo 4.3. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	54
Tablo 4.4. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	57
Tablo 4.5. Bireylerin Hangi Bölümde Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	61
Tablo 4.6. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçıncı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	64
Tablo 4.7. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçıncı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	67

KISALTMALAR

IQ : Bilişsel Zeka

EQ : Duygusal Zeka

SPSS : Statistical Package for Social Sciences

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Zekanın geçmişten günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır. Bunun sebebi zekanın tek bir kavramla açıklanamayacak olmasıdır.

Gardner, 1983’de klasik zeka kavramı olan IQ’ya yeni bir boyut kazandırarak zekanın; tek düze bilişsel yeteneklerden ibaret olmadığını savunmuştur. Harvard Üniversitesi’nde ‘Project Zero’ adlı bir proje hazırlayan Gardner, bu proje ile zeka kavramına birçok yeni ve farklı bakış açısı getirmiştir (Pektaş, 2013).

Gardner’ın Çoklu Zeka Kuramı’nda bulunan sekiz zeka türü şunlardır:

- 1) Dilbilimsel Zeka – Sözel Zeka
- 2) Matematiksel Zeka – Mantıksal Zeka
- 3) Uzamsal Zeka – Görsel Zeka
- 4) Duyudevinimsel Zeka – Bedensel Zeka
- 5) Ritmik Zeka – Müzikal Zeka
- 6) Kişilerarası Zeka – Sosyal Zeka
- 7) Bireysel Zeka – Özedönük Zeka
- 8) Doğa Zeka – Doğacı Zeka

Mantıksal Zeka - Matematiksel Zeka

Sayılar ile düşünebilme, hesap yapabilme, sonuç çıkarabilme, mantık ilişkisi kurabilme, hipotez üretebilme, problem çözebilme, eleştirel düşünebilme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasında ilişki kurma becerisidir (Köksal, 2006).

Görsel Zeka - Uzamsal Zeka

Resimler, simgeler, şekiller ve çizgilerle düşünebilme, üç boyutlu nesnelere algılayabilme ve muhakeme etme becerisidir (Köksal, 2006).

Sosyal Zeka - Kişilerarası Zeka

Grup içinde takım ile çalışabilme, sözlü ve sözsüz iletişim kurabilme, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilme, paylaşabilme, ifade edebilme, yorumlayabilme ve ikna edebilme becerisidir (Köksal, 2006).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada psikoloji bölümünde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Duygusal zeka, bireyin kendini tanımasına, kendisiyle barışık olup kendini doğru ifade edebilmesine ve kişilerarası ilişkilerde empati yapabilmesi sağlıklı bir toplum için gerekli olan hususlardandır.

Duygusal zeka günümüzde giderek önem kazanmaktadır ve duygusal zekanın geliştirilebilir bir yetenek olduğunu düşüldüğünde farklı meslek gruplarının duygusal zeka üzerindeki etkisi incelenerek, bundan sonra yapılacak olan araştırmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi

Psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması.

1.5. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Psikoloji bölümünde okuyan kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zeka düzeyi arasında fark vardır.
2. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişisel becerileri arasında fark yoktur.
3. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişilerarası becerileri arasında fark vardır.
4. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin uyumluluk düzeyi arasında fark yoktur.
5. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin stresle başa çıkma boyutu arasında fark vardır.
6. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin genel ruh durumu boyutu arasında fark yoktur.

1.6. Araştırmanın Hipotezleri

1. Psikoloji bölümünde okuyan kız öğrencilerle erkek öğrencilerin duygusal zeka düzeyi arasında fark vardır.
2. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişisel becerileri arasında fark yoktur.
3. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin kişilerarası becerileri arasında fark vardır.
4. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin uyumluluk düzeyi arasında fark yoktur.
5. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin stresle başa çıkma boyutu arasında fark vardır.
6. Psikoloji bölümü öğrencileri ile mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin genel ruh durumu boyutu arasında fark yoktur.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma; 2014-2015 yılında eğitim öğretim gören İstanbul ilinde bulunan; Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi, 3. ve 4. sınıfta okuyan psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma verileri, araştırmada kullanılan Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu ölçme araçlarının ölçtüğü bilgi ile sınırlıdır.

1.8. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan 3. ve 4. sınıf üniversite öğrencilerinin, okudukları bölümler ile duygusal zeka düzeylerini değerlendirebilmek ve karşılaştırabilmek için daha iyi bir sınıf düzeyi olduğu kabul edilmiştir.
2. Araştırma kapsamındaki Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu gönüllü öğrencilere uygulanmıştır.
3. Ölçekler araştırmacının gözetiminde uygulanmıştır.
4. Öğrencilere verilen Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunun öğrenciler tarafından içten ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevaplandıkları kabul edilmiştir.

1.9. Tanımlar

Zeka: Kişinin deneyimlerinden öğrenme, yeni durumlara uyum sağlayabilme, soyut kavramları anlayıp kullanabilme ve edindiği bilgileri uygulayabilme yetilerinden oluşan zihinsel işlevler bütünü (Köroğlu, 2015, s.316).

Duygusal Zeka: Duyguyu ve duygusal bilgiyi anlama, duyguları ifade edebilme ve duygusal entelektüel büyümenin geliştirilmesi için duyguları düzenleme yeteneğidir (Güllüce ve İşcan, 2010).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Duygu Tanımları

Duygu kavramına ilişkin tanımlardan bazıları şunlardır:

Duygu, bir his ve ona özgü düşünceler, psikolojik ve biyolojik haller ve bir dizi hareket eğilimi olarak tanımlanır (Tuğrul, 1999).

Duygular harekete geçmemiz için bizi iten dürtülerdir. Duygu (emotion) sözcüğü, Latince’de hareket etmek anlamına gelen ‘motere’den türemiştir. Köke ‘-e’ ön eki getirildiğinde uzaklaşmak anlamını kazanır. Bu da, her duygunun bir harekete yöneltildiği fikrini vermektedir (Goleman, 2014, s.32-33).

Duygular insanlığın özünü oluşturan temel unsurlardan biridir. Duygular insan hayatına anlam katarlar. İnsanların iç ve dış dünyaları arasındaki önemli bir bağ oluştururlar. Kimi zaman duygular davranışlar yoluyla insanların dış dünyalarını etkilerken, kimi zamanda dış dünya da meydana gelen olay ve durumlar, duygular aracılığıyla bireyleri etkilemektedir. Aynı zamanda duygular bireylerin insan varlığının temel sorunlarıyla yüzleşmesini de sağlarlar (Karabulut, 2014).

Cooper ve Sawaf (1999) duyguları; bireyin kendi içinde yükselen değerleri harekete geçiren ve davranışlarını şekillendiren enerji akımlarının dışa doğru yayılarak başkalarını etkilemesi olarak ifade eder. (Ural, 2001).

Konu üzerinde araştırmacıların hepsi aynı düşüncede buluşuyor olmasalar da kuramcıların bir kısmı temel duygu kümeleri olduğunu öne sürmektedir. Bu kümelerin başlıca adayları ve üyeleri şöyledir (Goleman, 2014, s.373-374):

- Öfke: Hakaret etme, içleme, acı çekme, hiddet, tükenme, sinirlenme, hınç, kin duyma, rahatsız hissetme, alınganlık gösterme, düşmanlık duyma ve en uç nokta olarak; patolojik nefret ve şiddet.
- Üzüntü: Acı duyma, kederli hissetme, neşesizlik, kasvet hali, melankolik davranışlar, kendine dönük acıma hissi, yalnızlık, can sıkıntısı, umutsuzluk ve patolojik boyuta ulaştığında şiddetli depresyon.

- Korku: Sinirlilik hali, kaygı duyma, kuruntu, tasalı olma, hayret, şüphe etme, uyanıklık, vicdan azabı çekme, huzursuz hissetme, çekinme, ürkme, dehşet; patolojik boyutta ise fobi ve panik.
- Zevk: Tatmin olma, haz alma, mutlu hissetme, coşku duyma, rahatlamaya kavuşma, sevinçli olma, eğlenme, gururlanma, fiziksel zevk, heyecanlanma, hoşnut hissetme, fiziksel olarak zinde hissetme, kapris ve en uç nokta olarak mani.
- Sevgi: Muhabbet, kabullenilme, arkadaşlık kurabilme, güven duygusu hissetme, iyilik, yakın ilgi, bağlılık, hayranlık, tutkunluk.
- Şaşkınlık: Şok, hayret etme, afallama, merak etme.
- İğrenme: Küçük görme, hor görme, aşağılama, tikslenme, nefret duygusu, hoşlanmama, itici bulma.
- Utanç: Mahcubiyet hissetme, suçluluk, hayal kırıklığı, pişmanlık duyma, küçük düşme, üzülme, çile çekme ve nedamet.

1.2. Zeka Tanımları

Zeka, psikolojide üzerinde en çok araştırma yürütülen ve en çok tartışmalar yapılan temel konudur. Üzerinde binlerce araştırma yapılmasına karşın ‘Zeka nedir?’ sorusuna bilim adamlarınca henüz net bir cevap verilememiştir. Araştırmacılar, bugüne kadar insanların zihinsel özelliklerine, yeterliliklerine ve davranışlarına bakarak zeka üzerine çıkarımlar yapmaya çalışmışlardır. Zeka, 1900’lerin başından beri pek çok psikolog tarafından farklı açılardan ele alınmıştır. Bilim adamlarının bazıları zekayı tanımlamada birkaç sayısal ifade, bazıları çevreye uyum, bazıları ise problem çözme becerisi gibi değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Zekayı değerlendirmede farklı bilim adamları farklı faktörleri ele almışlar ve bu faktörler doğrultusunda zekayı tanımlamaya çalışmışlardır (Yavuz, 2009, s.21-22).

Soyut kavram olarak ilk kullanımı Aristoteles’e kadar uzanmaktadır. ‘İntelligentia’ kökünden türemiş olan zeka teriminin ilk olarak Çiçero tarafından kullanıldığı düşünülmektedir (Geçcel, 2011).

Zeka; doğuştan sahip olunan, kalıtım yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan, merkez sinir sisteminin işlevlerini kapsayan; deneyim, öğrenme ve çevresel etkenlerle şekillenen bir bileşimdir (www.tzv.org.tr 15 Mayıs 2015).

‘Intellectus’ kelimesi; Latince algılama, bilme, anlayış, tanıma anlamına gelmektedir (Eröz, 2011).

Zeka, TDK tarafından düşünme, akıl yürütme, objektif gerçeklikleri algılama, muhakeme etme ve sonuç çıkarma yeteneklerinin toplamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr 25 Mayıs 2015).

Binet’ e göre zeka; bellek, duyum ve tepki hızı gibi basit zihinsel faaliyetler ile değil; kavrama, hüküm kurma, akıl yürütme gibi karmaşık işlemlerle kendini göstermektedir. Bu tip karmaşık zihinsel etkinlikleri doğrudan ölçmek mümkün değildir. Bireyin zekası hakkında güvenilir bir fikir edinebilmek için, onu çözümünde yüksek zihni işlemlerin kullanılması gereken problemler ile sınamak ve bireyin yaptıklarını objektif olarak saptamaktır (www.kisiselbasari.com 15 Mayıs 2015).

Wechsler zekayı; bireyin, amaca göre davranma, rasyonel düşünme ve çevresiyle etkili iletişim kurma yetisi olarak tanımlar (Özcan, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Terman (1944), ‘soyut semboller üzerinde düşünebilme’ yeteneğini zeka olarak tanımlamıştır. Buna ek olarak birey ne kadar soyut düşünebiliyorsa o ölçüde zeki olduğu söylemiştir (Titrek, 2013, s.7).

Thorndike’a göre zeka, birçok düşüncesel yeteneğin karışımıdır ve mekanik zeka, sosyal zeka ve soyut zeka olmak üzere üç başlık altında incelenmelidir (www.wikipedia.org 15 Mayıs 2015).

Sternberg (1997), çevre seçimi, çevreyi biçimlendirme ve çevreye uyum için gerekli olan zihinsel yetenekler olarak zekayı tanımlamıştır (Titrek, 2013, s.9).

1.2.1. Zeka Kuramları

2.2.1.1 Spearman İki Faktör Kuramı

İki faktör kuramı 1904 yılında Spearman tarafından ortaya atılmıştır. Kuram ile bireylerin genel zeka düzeyleri ile farklı derslerdeki başarı durumları ve duyum keskinlikleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Spearman, faktör analizini kullanarak yaptığı analizlerin sonucunda tüm zihinsel faaliyette ortak olan genel bir zihinsel enerji olduğunu saptamış ve buna ‘g faktörü’ demiştir. Spearman, farklı zihni yetenekleri ölçmeye yarayan testler arasındaki korelasyonların mükemmel olmayışını; zihinde özel faktörlerin varlığına bağlamış ve bu özel faktörlere de ‘s’ demiştir. Genel zihinsel yeteneğin (g) dışında ihtiyaç duyulan belirli bir zihinsel etkinliğin gösterilebilmesi için gereken zihin gücü; özel faktör (s)’dir. Özel faktörlerin sayısı, birbirinden farklı zihin gücünü gerektiren zihinsel faaliyetlerin sayısı kadar çoktur. Bir zihinsel faaliyetin meydana gelebilmesi için bir genel yeteneğe ve o etkinliğe özgü bir özel yeteneğe ihtiyaç bulunmaktadır. Spearman’a göre, sahip olunan genel zihinsel yetenek (g) yönüyle insanlar farklılaşır. Zekayı ölçmek demek ‘g’ yi ölçmek demektir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.8).

Genel zihni yetenekle daha çok yüklü bulunan etkinlikler şunlardır (Titrek, 2013, s.34):

1. Kendi yaşantılarını anlama,
2. İlişkileri bulma,
3. Benzer ilişkileri bulma.

2.2.1.2. Thorndike Çok Faktörlü Zeka Kuramı

Thorndike’a göre zeka; birbirinden ayrı ve birbirimden bağımsız faktörlerden meydana gelmektedir ve genel bir zekanın sözü edilemez. Bir zihinsel problemin çözümünde birden fazla faktör yer almaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.9).

Thorndike, zekayı üç ana farklılık çerçevesinde sınıflandırmıştır. Bu zeka türleri kısaca şu şekilde tanımlanabilir (Aslan, 2013, s.10):

- a) Soyut Zeka: Sembol kullanarak düşünme yeteneğine soyut zeka denilmektedir. Mesela, matematiksel işlemleri kurma buna örnek verilebilir.
- b) Mekanik (Somut) Zeka: Araç gereçleri, makineleri kullanma ve yapma yeteneğidir.

- c) Sosyal Zeka: Toplumsal çevreye uyum sağlama ve insanlarla iyi ilişkiler kuma yeteneğidir.

Thorndike, zekanın işin zorluk derecesi anlamına gelen *seviye*, kapsam yönünden farklı işlevleri yapabilme anlamına gelen *genişlik* ve işin çabuk bitirilmesi anlamına gelen *hız* gibi üç yönünün bulunduğunu ve bunların bir arada olmasıyla zekanın tanımlanabileceğini belirtmiştir (Aslan, 2013, s.10).

2.2.1.3. Guilford Çok Faktör Kuramı

Guilford'un ileri sürdüğü modele göre, zekanın üç boyutu bulunmaktadır; içerik, işlem ve ürünler. İçerik; figür, sembol, anlam ve davranış ile ilgili bölümlerden oluşmaktadır. İşlem; biliş, bellek, ayırıştırıcı ve bütünleştirici düşünme ve değerlendirme süreçlerinden oluşmaktadır. Ürünler; birim, grup, ilişki, sistem, farklı hallerde formüle etme (transformasyon) ve doğurgulardır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.9).

Guilford, zihnin birbirinden bağımsız faktörlerden meydana geldiğini ileri sürmüştür. Bazı yönleri ile birbirlerine benzedikleri için bu faktörler sınıflandırılabilir. Bu tip bir sınıflandırma, faktörlerin aykırılığı ilkesine aykırı düşmemektedir. Bireyler, zihinsel faaliyetlerin tamamında aynı ölçüde yetenekli olmayabilir. Bir iş üzerinde başarı gösteren birey, diğer bir işte aynı şekilde başarılı olamayabilir (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.10).

2.2.1.4. Thurstone Grup Faktör Kuramı

Yaptığı çalışmaların sonunda Thurstone; zekanın birbirinden farklı zihin gücünü gerektiren yeteneklerden oluştuğunu öne sürmüştür (Mumcuoğlu, 2002).

Thurstone'a göre, zihni faaliyeti gerekli kılan işler gruplanabilir. Bu gruplardan her biri için gereken zihin gücüne; temel faktör ya da yetenek adı verilmektedir. Thurstone on iki faktör bulmuş, yapılan çalışmalar ile bunlardan yedisini adlandırmıştır. Bu yedi faktör şunlardır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.10):

1. Sözel yetenek: Okuduğunu anlamayabilme, kelime bilgisi, kelime ilişkileri, benzer ya da farklı kelimeleri bulma.

2. Sözcük akıcılığı: Uyaklı kelimeler bulma, belirli bir ölçüte uygun kelimeleri sıralama hızı.
3. Sayısal yetenek: Basit aritmetik işlemleri hızla ve doğru yapabilme.
4. Uzaysal yetenek: Şekil veya nesnenin boşlukta (zihinde) döndürülmesi veya değişikliğe uğratılması halinde gelecekleri yeni konumu tasarlama.
5. Bellek: Kelime çiftlerini ezberleme, söylenen bir dizi sayıyı tekrarlama.
6. Algısal hız: Görsel ayrıntıları, benzerlikleri veya ayrılıkları doğru ve hızlıca algılama.
7. Akıl yürütme (Muhakeme): Mantıksal ilişkileri kurma, sayı ya da şekil dizilerindeki kuralı bulma.

Thurstone'a göre, herhangi bir karmaşık zihinsel yetenek bunların birkaçının bir araya gelmesiyle açıklanabilir.

2.2.1.5. Cattell-Horn

Cattell (1963); Horn ve Cattell (1966), zihinsel yetenekleri açıklamada akıcı zeka ve kristalize zeka olarak adlandırdıkları iki temel etmen belirlemişlerdir. Kristalize zeka, bireyin bilgi gibi deneyimleri ve eğitim yoluyla edinebileceği daha geniş yetenekler olarak tanımlanmaktadır. Buna rağmen akıcı zeka; bireyin doğuştan sahip olduğu zeka gücüdür. Muhakeme edebilme yeteneği ve bellek yeteneği akıcı zekanın örnekleridir. Kristalize zeka, Cattell tarafından yaşla azalabilir olması ile birlikte değişmez bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Titrek, 2013, s.41).

2.2.1.6. Gardner Çoklu Zeka Kuramı

Nöropsikoloji ve gelişim uzmanı Gardner, geleneksel zeka anlayışını incelemesinden sonra 70'li ve 80'li yıllarda bireylerin bilişsel kapasitelerinin araştırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Boston Üniversitesi'nde yeteneklerin düzenini anlamaya, duyuşsal veya bilişsel kazaların etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Bununla birlikte Harvard Üniversitesi'nde normal ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırmalar yaptığı 'Project Zero' adlı projede çalışmış, bilişsel yeteneklerin gelişim süreçlerini incelemiştir. Bu çalışmalar esnasında psikometrik bakış ile açıklanamayan farklı bir şeyler gözlemediğini fark ederek şöyle ifade etmiştir (Gardner, 1999, s.30):

“Çocuklar ve beyin hasarlı yetişkinlerde yaptığım günlük çalışmalar beni insan doğası ile bedensel bir olguyla derinden etkiledi: İnsanlar çok geniş, çok

sayıda kapasitelerle dolu. Bir bireyin bir alandaki üstünlüğü, bir başka alandaki gücüyle karşılaştırılabilecek ve tahmin edilebilecek kadar basit değil!”

Çoklu Zeka Kuramının başlangıcını bu görüş oluşturmaktadır. 1983’de yayımlanan ‘Zihin Çerçevesi’ (Frames of Mind) kitabında Gardner, yedi farklı evrensel kapasite önermiştir. Farklı kapasite veya zekalar her bireyde doğuştan var olmakla birlikte farklı kültürlerde değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Dil zekasını örnek olarak ele alırsak; tüm toplumlarda doğuştan gelen evrensel bir kapasitedir ama bir kültürde yazma ön plana çıkabilirken bir başkasında konuşma şeklinde ön plana çıkabilmektedir (Bümen, 2005, s.4-5).

Profesör Gardner kendinden önceki bilim adamlarından farklı olarak zekaya yeni bir tanım getirmiştir. (Yavuz, 2009, s.26);

1. Fiili problemi çözmek için gereken yeteneklerin olduğu küme.
2. Bir veya birden fazla kültürde değer atfedilmiş olan bir ürün veya hizmet ortaya koyabilme yeteneği.
3. Yeni bilgi üretmek için problem tespit edebilme, problemi çözebilme veya yeni bir problem yaratabilme kapasitesidir.

Gardner’in zeka konusundaki en önemli katkısı, zekanın geliştirilip geliştirilemeyeceğine odaklanmış olmasıdır. Gardner’e göre, zeka insanın yapabilecekleri ile ilgili, sahip olduğu uzak görüşlülüğüdür. Bu sebeple zekanın geliştirilebilir olduğunu savunur. Ancak bu IQ’dan farklıdır. Bu sonuca Gardner ve Hatch çalışmalarının sonucunda ulaşmışlardır. Buna göre, Gardner’in zeka türlerinin IQ’dan farklı olduğu tespit edilmiştir (Aslan, 2013, s.11).

Gardner’in çoklu zeka teorisinin ilkeleri (Karadağ, 2006, s.7):

1. İnsanların tümü farklı miktarlarda sekiz farklı zeka türüne sahiptir. Bilinen zeka türlerinden farklı olan zekalar da olabilir.
2. Zeka, insanların beyin ve ondan farklı olan zihin sistemlerinin birbiriyle etkileşimi neticesinde ortaya çıkan çok yönlü bir olgudur.
3. Zeka çok yönlü olmasına rağmen kendi içerisinde tam bir bütündür.
4. Her birey kendi zekasını arttırabilme ve geliştirebilme yeteneğine sahiptir.
5. Her zeka; bellek, dikkat, algı ve problem çözme açısından aynı değildir, hepsi farklı birer sisteme sahiptir.

6. Bir bireyin spesifik bir alanda zeki olabilmesinin birbirinden farklı pek çok yolu vardır.
7. Genetik, ait olunan aile, egemen kültür, sahip olunan inanç sistemi, hayat tecrübeleri zeka gelişimi üzerinde etkilidir.
8. İnsan gelişimini üzerine yapılan tüm bilimsel teoriler çoklu zeka teorisini desteklemektedir.

Gardner'in çoklu zeka kuramının ayırt edici yanları sınıflandırıldığında (Bümen, 2005, s.7-8):

1. Zekanın tanımı gerçek hayat içerisindeki zekaya dayanır.
2. Zekaya çoğul bir bakış açısıyla bakar.
3. Bilinen ve bilinmeyen tüm zeka türleri evrenseldir.
4. Zekanın sınırları gelişime ve değişime açıktır.
5. Her zeka aynı zamanda ikincil yetenekler içerir.
6. Farklı zekalar birbirlerinden bağımsız olarak değil; el birliği ile, kaynaşarak çalışırlar.

Zekaların gelişimi de insandan insana değişiklik göstermektedir. Armstrong, zekaların gelişmesinde avantaj sağlayan ve dezavantaj yaratan çevresel etmenleri belirtmektedir (Bümen, 2013, s.8-9):

1. Kaynak: Ailenin fakir olması halinde müzikal zekanın gelişimini sağlayacak enstrümanlar olmadığından bu zeka türünün gelişmesi ve güçlenmesi zorlaşacaktır.
2. Tarihsel-kültürel etkenler: Matematik ve fen bilimlerine dayalı programlar ile öğrenim görme durumu varsa ve bu alanlar önemseniyorsa, matematik ve mantık zekası gelişir.
3. Coğrafi etkenler: Kırsal alanda yetişen bir birey, izole bir alan veya apartmanda büyüyen bir bireye kıyasla, bedene ve doğaya dayalı zekalarını daha çok geliştirebilir.
4. Aile: Güzel sanatlara yönelmek isteyen bir çocuğun ailesi, isteğine rağmen onun avukat olmasını diliyorsa, doğal olarak çocuğun dil zekası desteklenecektir.

5. Durumsal etkenler: Geniş bir aile içerisinde yetişmiş veya geniş bir aile ile birlikte yaşayan insanlar doğalarında sosyalleşme dürtüsü olmadıkça, kendilerini geliştirmek için daha az vakte sahiptirler.

Tablo 1: Zekaya İlişkin Olarak Geliştirilen Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması

Zekaya İlişkin Eski Bakış Açısı	Zekaya İlişkin Yeni Bakış Açısı
1. Zeka, doğuştan gelir ve sabittir. Asla geliştirilemez.	1. Zeka, bireye kalıtsal olarak gelen kapasitedir. Zeka değiştirilebilir, geliştirilebilir ve güçlendirilebilir.
2. Zeka, matematiksel olarak ölçülebilir ve bir sayıya indirgenebilir.	2. Zeka, bir performans sırasında veya bir problem çözme anında ortaya çıktığından matematiksel olarak hesaplanamaz.
3. Zeka tekildir. Bu 'g' faktör olarak tanımlanabilir.	3. Zeka, farklı yol ve yöntemlerle ortaya konulabilir. Tek değil çok faktörlüdür. Bu çok yönlü faktörler, durum bazlı olarak birbirleri ile etkileşim kurmaktadır.
4. Zeka, hayattan soyutlanarak, testler ile ölçülür.	4. Zeka, gerçek yaşamdan ve ona bağlı koşullardan soyutlanamaz. Bu nedenle gerçek yaşam koşullarında gözlemlenmesi önemlidir.
5. Zeka, öğrencileri kendi seviyeleri üzerinden sıralamak, sınıflandırmak ve olası başarılarını ön görmek için kullanılır.	5. Zeka, bireylerin saklı yeteneklerini veya potansiyellerini ve onların başarı elde edebilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılır.
6. Zeka, matematik ve mantığa dayalı hesaplamaları etkin bir biçimde yapma yeteneğidir.	6. Zeka, sadece sayısal hesaplamalara dayalı değil, aynı zamanda çevresel faktörler ile etkileşimde olan sosyal ve duygusal oluşumların etkilediği bir beceridir. Özellikle duyguları anlama ve kendini tanıma becerisi zekanın önemli bir göstergesidir.

(Ömeroğlu, Ulutaş, 2007, s.50)

Zeka kavramının içeriği zamanla değişmiş ve yeni tanımlar ortaya çıkmıştır. Bu yeni tanımların ortaya çıkmasına en büyük katkıyı Howard Gardner yapmıştır. Zekanın tek düzelikten ibaret olmadığını birden fazla zeka türü olduğunu ortaya koymuştur.

Gardner - çoklu zeka kuramının sekiz farklı zeka türü şunlardır;

1. Sözel Zeka - Dilbilimsel Zeka

Ana dile ait kavramların; bir öykücü veya bir siyasetçi gibi sözel olarak veya bir şair, bir köşe yazarı gibi yazılı olarak etkin şekilde kullanabilme yeteneğidir. Bu zeka; bireyin kendi dilinin dil bilgisi kurallarını, vurgusunu ve kavramları da kastettikleri anlamlarına uygun olacak şekilde mahirce kullanmayı gerektirir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste sözel-dilbilimsel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.19):

1. Dinleme ve karşılık verme (ses, ritim, renk ve çeşitli mesajlara).
2. Taklit etme (ses, konuşma, okuma, yazma ve diğer).
3. Dinleyerek, okuyarak, yazarak, tartışarak öğrenme.
4. Etkili dinleme (anlama, özetleme, yorumlama, açıklama).
5. Etkili okuma (okuduğunu anlama, özetleme, yorumlama, açıklama, hatırlatma).
6. Etkili konuşma (çeşitli amaçlarla farklı kişilere anlamlı, inandırıcı, heyecanlı nasıl konuşacağını bilme).
7. Etkili yazma (anlama, gramer kurallarını uygulama, heceleme ve noktalama, etkili sözcükleri kullanma).
8. Farklı yetenekleri ortaya koyma (diğer dilleri öğrenme).
9. Dinleme, yazma, konuşma ve okumayı kullanma (hatırlama, iletişim kurma, tartışma, açıklama, ikna etme, bilgi edinme, anlam oluşturma ve dili yansıtma).
10. Dili etkili kullanmayı geliştirme.
11. İlgili ve meraklı olma (gazetecilik, şairlik, öykü anlatma, tartışma, konuşma, yazma ve yayına hazırlama).
12. Yeni dil formları yaratma, yazma ve iletişimde orijinal ürünler ortaya çıkarma.

2. Mantıksal Zeka - Matematiksel Zeka

Sayılarla çalışabilme, muhakeme edebilme, tümevarım ve tümdengelim teknikleri ile toplamsal düşünebilme, kurgu ve sembolik problemleri çözebilme, kavramlar, düşünceler ve fikirler arasındaki karmaşık ilişkileri algılayabilme yeteneğidir. Sayıları kullanma, aralarındaki ilişkisi anlama ve sonuca varma yetenekleri mantıksal ve matematiksel zekanın anahtarlarıdır (Yavuz, 2009, s.113).

Aşağıdaki liste mantıksal-matematiksel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.22):

1. Nesnelere ve aralarındaki ilişkileri algılama.
2. Nitelik, zaman ve etki kavranılan ile tanışık olma.
3. Somut kavram ve nesnelere temsil eden soyut sembolleri kullanma.
4. Mantıksal problem çözümünde beceri sergileme.
5. İlişki ve benzerlikleri algılama.
6. Denence kurma ve test etme.
7. Sonuçları tahmin etme, problem çözme aşamaları kullanarak hesap yapma, istatistikleri yorumlama ve bilgileri grafik formlarında görsel olarak sunabilme gibi matematiksel becerilerini kullanma.
8. Hesaplamalar, fizik, bilgisayar programları ya da araştırma yapıya gibi karmaşık çalışmalardan hoşlanma.
9. Model formüle etme, örnekler geliştirme, zor tartışmalar oluşturma.
10. Matematik problemlerinin çözümünde teknoloji kullanma.
11. Hesap uzmanlığı, bilgisayar teknolojisi, hukuk, mühendislik ve kimya gibi meslek alanlarına ilgi duyma.
12. Yeni modeller oluşturma, matematik ya da fen bilimlerindeki keşfedilemeyenleri algılama.
13. Neden-sonuç ilişkilerini ortaya koyma.

3. Görsel Zeka - Uzamsal Zeka

İmgeler zekası veya görsel dünyayı doğru algılama, bireyin görsel yaşantılarını yeniden inşa etme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Şekil, renk, biçim ve dokunuşu 'zihin gözü' ile görme ve bunları tuvale yansıtarak resim gibi somut ürünlere dönüştürme yeteneğini içerdiği ileri sürülmektedir (Başaran, 2004).

Aşağıdaki liste görsel-uzamsal zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.30):

1. Fikir ya da düşünceleri ifade etmek için boya, kil, renkli ve keçeli kalemlerle çalışma.
2. Düş kurma.
3. Görsel detaylarla ilgilenme.
4. Ayrıntıları inceleme.
5. Tasarım yapma.
6. Mimarı, heykel, resim, grafik gibi alanlara ilgi duyma.
7. Yön tayini yapabilme.
8. Ayrıntılı tasvirler yapabilme.
9. Perspektifi algılama, üç boyutlu düşünme.
10. Zihinde haritalar oluşturma

4. Bedensel Zeka - Duyudevinimsel Zeka

Kişinin; bir sporcu, oyuncu veya bir dans sanatçısı gibi duygu ve düşüncelerini bedeninin tümü ile ifade etme mahareti ya da bir zanaatçı veya bir cerrah gibi ellerini kullanma ve elleri ile üretebilme yeteneğidir. Bu zeka; elde çabukluk, elde hassasiyet, koordinasyon, denge, güç, hız, esneklik ve dokusal duyarlılık gibi özellikleri içerir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste bedensel-duyudevinimsel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.26):

1. Nesneleri dokunarak tanımak isteme.
2. Zamanlamayı iyi yapma.
3. Doğrudan katılımcı olma.
4. Somut öğrenime eğilimli olma.
5. Motor becerileri pekiştirme.
6. Spor yapmayı ve dans etmeyi sevme.
7. Çevreye çabuk cevap verme.
8. Fiziksel performansı iyi kullanma.
9. Dansçı, atlet gibi meslek alanlarına eğilimli olma.
10. Vücut kontrol ve kondisyonunda başarılı olma.

5. Müzikal Zeka - Ritmik Zeka

Diğer zeka türleri ile kıyasen bağımsız kendine has kural ve düşünme yapılarına sahiptir. Müzik, üç temel öğeyi aynı anda içeren bir dildir: ses perdesi/uzunluğu, ritim ve ton. Gardner, müzik ile düzenli olarak iç içe olan her insanın, bu üç öğe ile beste yapma, şarkı söyleme ve enstrüman çalma gibi müzikal yeteneklerde sahip olduğu bazı becerileri kullanarak başarılı olacağını söylemektedir (Bümen, 2005, s.13).

Aşağıdaki liste müzikal-ritmik zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.33-34):

1. İnsan sesi, doğadaki/çevredeki sesler ve müzikal sesler dahil olmak üzere bir dizi sesi, ilgiyle dinleme ve tepkide bulunma; bu tür sesleri anlamlı örüntüler içerisinde örgütlenme.
2. Öğrenme ortamında müzik ya da çevre seslerini dinleme olanaklarını arama ve bundan hoşlanma. Müzikten ya da müzisyenden öğrenmeye istekli olma.
3. Müziğe yönelerek, icra ederek, besteleyerek ya da dans ederek, bedensel-duyudevinimsel olarak, müziğin iniş-çıkışları ve temposuna duygusal olarak, müziği tartışarak ve analiz ederek zihinsel olarak ve/ya da müziğin konu ve anlamını keşfedip değerlendirerek estetik olarak tepki verme.
4. Farklı müzik stillerini, türlerini ve kültürel değişimleri tanıma ve tartışma. Müziğin insan yaşamında bir rolü olmasına ve bu rolün devam etmesine yönelik ilgi gösterme.
5. Farklı müzik biçimleri hakkında (kayıtlı ya da basılı) örnek ve bilgi toplama, müzik aletlerini toplama ve çalma.
6. Yalnız ya da başkalarıyla bir enstrüman çalma ya da şarkı söyleme becerisini geliştirme.
7. Müzikal sözcükleri ya da notaları kullanma.
8. Müzik dinleme konusunda kişisel bir tercih geliştirme.
9. Seslerle oynamaktan ve doğaçlama yapmaktan hoşlanma; bir müzik dizisi verildiğinde, bunu anlamlı olacak şekilde müzikal bir ifadeyle tamamlama.
10. Bestecinin müzik aracılığıyla verdiği mesajla ilgili olarak kendi yorumunu yapma. Müzikal seçkileri analiz etme ve eleştirme.
11. Müzikle ilgili mesleklere ilgi gösterme.

12. Özgün besteler ya da enstrümanlar yaratma.

6. Sosyal Zeka - Kişilerarası Zeka

Bireyin kendisi dışında kalan diğer insanların ruh hallerini, duygularını, güdülerini, isteklerini, çalışma şekillerini, onlarla çalışabilme yol ve yöntemlerini anlayabilme, yaşanan problemleri ve karışıklıkları çözebilme yeteneğidir (Berkant ve Ekici, 2007).

Aşağıdaki liste sosyal-kişilerarası zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.38-39):

1. Diğer kişilerle kolaylıkla ilişki kurma.
2. Diğer bireylerle iyi bir iletişim içinde bulunma.
3. Sosyal ilişkileri sağlıklı bir şekilde kurma ve gelişimi etkileme.
4. Diğer kişilerin davranışlarını, motivasyonlarını duygu ve düşüncelerini fark etme.
5. Grup çalışmalarında, takipçilerinden liderine kadar ortak çaba gösterme ve farklı roller alma.
6. Başkalarından gelen davetler doğrultusunda, gruplara ve farklı çevrelere göre davranışlarını ayarlama.
7. Farklı yapı ve yetişmişlik düzeyleri olan kişilerle birlikte çalışma, ortak bir konu için anlam öğütme ve ara bulma becerilerini geliştirme.
8. Sosyal-kişilerarası zeka temelli mesleklere (öğretme, sosyal çalışma, danışmanlık, yönetim ve politika) ilgisini ortaya koyma.
9. Başkalarını derinden dinleyip ne söylediğini tam olarak anlama.
10. Sözler olmasa da karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini jest ve mimiklerden anlama.

7. Özedönük Zeka - Bireysel Zeka

İnsanın kendisine dönük bilgi sahibi olması ve bu sahip olduğu bilgi ile hareket etmesi yeteneğidir. Bununla birlikte gücü, yeteneği, kapasitesi ve sınırlılıkları üzerinde reel bir düşünceye sahip olması; iç dünyası, motivasyon alanları, arzuları, ihtiyaçları ve isteklerinin farkında olmasıdır. Bu zeka bireyin

kendisini anlama, güven duyma ve özdenetim becerisini de içerir (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste özedönük - bireysel zekanın göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.42):

1. Kişilik duygusunun beslenmesinde gerekli olan çevreyi oluşturma.
2. Kendine güvenme.
3. Hedefleri belirleme ve başarma.
4. Düşünme becerilerini kullanma.
5. Duyuşsal özelliklere sahip olma.
6. Günlük tutma.
7. Başkaları aracılığıyla kendini tanıma.
8. Yaşam hedefi belirleme ve meraklı olma.
9. Kendi kendine öğrenme.
10. Özedönük süreçlerle teknolojiyi etkili kullanma.

8. Doğacı Zeka - Doğa Zeka

1995’de Gardner tarafından açıklanmış olan son zeka türüdür. Doğa olayı ve doğal olgu üzerinde düşünmeyi, hissetmeyi ve eylem yapmayı içerir, doğal zeka. Tabiata, ekolojiye, hayvanlara karşı ilgi ve araştırma isteği bu zekanın en belirgin özelliğidir. Doğa zekası; mikro veya makro düzeyde çevre değişikliklerini açıklama, evcil hayvanları, vahşi yaşamı, bahçe ve park sevgisi, teleskop mikroskop kullanarak doğayı inceleme, gözleme ve fotoğraf çekme gibi davranışları kapsar (Akamca ve Hamurcu, 2005).

Aşağıdaki liste doğa zekasının göstergelerini sıralamaktadır (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006, s.46):

1. Doğal yaşamın bir parçası olmaktan keyif alma.
2. Doğal yaşamda meydana gelen değişimlere karşı yüksek bir duyarlılığa sahip olma.
3. Gelişmiş bir çevre bilincine sahip olma.
4. Doğal yaşamın karakteristik özelliklerini bilme.
5. Doğal yaşamda meydana gelen olayları gözleme ve karşılaştırmalar yapma.

6. Doğal yaşamın geleceğine ilişkin çıkarımlarda bulunma.
7. Yürüyüş yapma, doğayla iç içe yapılan organizasyonlara katılma.
8. Bitki yetiştirme, doğadan yüksek verim alabilmek için çaba gösterme.
9. Doğadaki canlı ve cansız nesnelere sınıflama.

2.3. Duygu ve Zeka İlişkisi

İnsanlık tarihinin tamamı boyunca tartışılmış felsefi bir alandır; duygu ve zeka arasındaki ilişki. Klasik yaklaşımlar ve modern yaklaşımlar olmak üzere iki başlık altında incelenecektir (Çakar ve Arbak, 2004):

2.3.1. Klasik Yaklaşımlar

Bilge kişi, Stoacılar tarafından hiçbir içsel duygu ya da hissin etkisine girmeyen kişi olarak tanımlanmıştır. Platon, duyguların yönsüzlüğü nedeni ile mantık tarafından yönlendirilmelerin gerektiğini öne sürmüştür. Aristo, Platon'un görüşünden devamla duygunun kendi bilinç ve fonksiyonu ile birlikte ortaya çıktığını öne sürmüştür. Galen ise duyguları ruhun hastalığı olarak tanımlamıştır. Skolastik düşüncenin hakim olduğu Ortaçağ boyunca Avrupa'da duygular; şeytana ait şeytansı kötü unsurlar olarak kabul görmüştür. Bununla birlikte yedi ölümcül günahın yorumları da bu kabulü güçlenmiştir. Yedi ölümcül günah olan aç gözlülük, kıskançlık, öfke, şehvet, temellik, gurur ve oburluğun karşısında yedi erdem bulunmaktadır. Bunlar; ölçülü olmak, sebat etmek, basiretli olmak, adalet, inanç umut ve sevgidir. Her ne kadar yedi erdem içinde de duygu temelli erdemler olsa dahi genel olarak duygular insanı kötülüğe ulaştıran yolun taşları olarak görülmüştür.

Düşünüyorum öyleyse varım (Cogito ergo sum) varsayımı ile hareket eden Descartes için duygular bireyin düşüncesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır; ancak mutlu olmaya değeceğini düşünüyorsak, mutlu oluruz. Descartes; aklın kaynağını oluşturan zihin ile duyguların kaynağını oluşturan vücut birbirinden ayrılmaktadır. Kısacası; Descartes'e göre duyguların kontrolü ilkel unsur olarak tanımlamıştır.

Klasik batı anlayışının duygu ve zihin arasındaki ilişkiye yaklaşımını bir analogiyle ifade edebiliriz; duygu ve zihin yağ ve su gibidir. Duygu yağdır ve

dokunduğu her şeye bulaşır, buna rağmen zihin sudur, temiz ve saftır. Duygu ve zihin birbirine karıştığında ise duygu üste çıkacak ve zihni gölgeleyecektir.

2.3.2. Modern Yaklaşımlar

Bu dönem ile birlikte aklın duygular üzerindeki mutlak egemenliği kabulü sorgulanmaya başlamıştır. Bu sorgulama; insanların akılcılığa tepki gösterip, duygularını ifade ettikleri 68 kuşağı olarak adlandırılan 1960'lı yıllarda Kuzey Amerika ve Avrupa'da görülen sosyal olaylar ile başlamıştır.

Beyin üzerine yapılan araştırmaların gelişmesi akıl ve duygu ilişkisi konusunda yeni bakış açıları getirmeyi sağlamıştır. Örneğin; Nöroloji Profesörü Damasio (1999), Descartes' dan beri süregelen akıl-duygu bölünmüşlüğüne ve aklın mutlak egemenliğine 'Descartes'ın Yanılgısı' adlı eserinde karşı çıkmıştır.

Sonuç olarak, zihnin duyguları mutlak şekilde kontrol ettiği ve vücuttan ayrı bir öge olduğu beyin konusundaki klasik anlayış varsayımları artık terk edilmektedir. İnsanın duyguları ile düşünceleri ayrılamaz bir bütündür ve ikisinin arasında temelde bir zıtlama yoktur. Bu süreçte zihinsel yeteneğin ölçüsü olan IQ ve duygusal yeteneğin ölçüsü olan duygusal zeka EQ kavramları birbirini güçlendiren ve tamamlayan kavramlardır. Duygusal zeka üzerine araştırma yapan Lam & Kirby'nin (2002) elde ettiği sonuçlar da bunu desteklemekte ve duygusal zekaya bağlı yeteneklerin de zihinsel performans üzerine bir katkısının olduğunu işaret etmektedir. Duygu; birlikte çalışmayı, sorumluluk almayı, yaratıcılığı, dönüşümü harekete geçirir. Mantıksal değerlendirmeyse hayalciliği dizginler ve amacı süreç ile uyumlu hale getirir. Sonuç olarak ortaya çıkan duyguların daha iyi veya kötü kavramlar olmadıkları, sadece var olduklarıdır.

2.4. Duygusal Zeka

2.4.1. Duygusal Zeka Tanımı

Bireyin hissettiklerini ve becerilerini tanıma, bu duygu ve becerileri kabul edip yenilerine ve daha iyilerine kendisini kapatmayarak açık olma, kendine ve işine ait hedeflere motive olma, kendisi dışında kalanların duygu, ihtiyaç ve problemlerini anlama, karşısındakileri ciddiye alarak iletişim kurma, takım olarak çalışabilmek için gereken iletişim, ikna ve uzmanlaşma gibi becerilerdir (Maboçoğlu, 2006).

Duygusal zeka kavramı ilk olarak Yale Üniversitesi'nden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi'nden psikolog John Mayer tarafından 1990 yılında tanımlanmıştır. Duygular aracılığıyla anlayabilmeyi sorgulayabilme, duyguları düşünce içinde yoğurabilme, kendinde ve başkalarındaki duyguları düzenleyebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Avşar ve Kaşıkçı, 2009).

Mayer ve Salovey duygusal zekayı; kendi his ve duygularını kullanarak başkalarının his ve duygularını anlama, onların arasında ayırım yapabilme ve elde ettiği bilgiyi birinin düşünce ve hareketlerini yönlendirmek için kullanabilme yeteneğini içeren sosyal zekanın alt boyutu olarak tanımlamıştır (Özcihan, 2014).

Mayer ve Salovey 1997 yılına geldiğinde duygusal zeka kavramına yeni bir daha boyut kazandırmıştır. Böylelikle duygusal zeka; 'duyguları tanıma, anlama, ifade ve analiz etme; duyguları düşüncede kaynaştırma; duygusal bilgiyi kullanma ve entelektüel ve duygusal gelişimi destekleme, duyguları düzenleme yeteneği' olarak tanımlanmıştır (Yılmaz, 2007).

Gardner ve Salovey duygusal zekayı ayrıntılı olarak tanımlamış, duygusal zekanın yeteneklerini beş başlık altında toplamıştır (Goleman, 2014, s.73-74):

1. Özbiliç: Kendini tanıma – duyguyu henüz daha filizlenme aşamasında fark edebilme- duygusal zekanın temelidir. Hislerin her an farkında olabilme yeteneği sezgi ve bireyin kendisini anlaması bakımından şarttır. Duyguların fark edilememesi bireyi savunmasız bir halde duyguların insafına bırakır. Onları tanıyan ve farkına varan bireyler, yaşamlarını daha iyi idare ederlerken hayatlarını sürdüreceği kişiden profesyonel olarak çalışacağı işe kadar bireysel karar gerektiren konularda kendilerinden çok daha emindirler.

2. Duyguları kontrol edebilmek: Bu yetenek; özbilinç temelinin üstünde gelişir. Bireyin kendisini telkin etmesi, kaygı, karamsarlık ve alınganlıklardan kurtulma yeteneğini ve başarısızlık halinin sonuçlarını ele alır. Bu yetenek alanında zayıf olanlar sürekli huzursuzluk hali ile boğuşurken; kuvvetli olanlar ise terslikler ve kötü sonuçlar ile karşılaştıktan sonra daha kolay toparlanabilmektedirler.

3. Kendini harekete geçirmek: Duyguları bir amacı gerçekleştirmek için yönlendirebilmek; dikkat verebilmek, harekete geçebilmek, hakim olabilmek ve yaratıcılık için gereklidir. Duygular üzerindeki özdenetim- tatmin olma arzusunu öteleyebilme ve fevri davranışları engelleyebilme- başarımın altında yatan özelliştir. Anda donup kalmamak (akışa dönebilmek) yüksek performansı

mümkün kılar. Bu yetenek sahibi kişiler, mesai harcadıkları alanlarda daha üretken ve etkili olabilmektedirler.

4. Başkalarının duygularını anlamak: Empati; duygusal özbiliç temelinde gelişen bir diğer beceri türüdür. Sosyal ilişkiler için aranan temel beceridir. Empati becerisine sahip olan bireyler diğerlerinin ihtiyaçlarını ve taleplerini işaret eden belli belirsiz sinyallere karşı açıktır. Bu yetenek, sahibi kişiler insan bakımıyla ilgili mesleklerde, öğretmenlik, satıcılık ve idarecilikte daha başarılıdırlar.

5. İlişkileri yürütebilmek: İlişki sanatı, büyük ölçüde başkalarının duyguları üzerinde hakimiyet kurma becerisidir. Bu beceriler popülerliğin, liderliğin, kişiler arası etkililiğin altında yatan unsurlardır. Bu becerilerin çok gelişkin olduğu kişiler, diğerleri ile sürtüşmesiz bir etkileşim sürdürmeye dayalı her alanda başarılı olur ve parlak bir sosyal yaşam sürdürürler.

1985 yılında Dr. Reuven Bar-On olarak adlandırılan çalışmalarında ‘duygusal alan’ kavramını kullanmıştır ve insanları yaşamlarında başarıya ulaştıracak faktörleri ele almıştır. Bar-On; duygusal zekayı, kişinin kendisi ve başkalarını anlamasını, diğerleri ile ilişki kurmasını ve an itibariyle içinde bulunduğu çevreye uyum sağlayıp, ilgili çevreyle başa çıkabilmesini sağlayan yeteneklerden oluşur. Bu da çevreye uyum gücünü arttıran başarıyı yakalar şeklinde tanımlanmıştır (Ören, 2011).

Duygusal zekanın sözlük anlamı içinde sevinç, keder, korku, nefret ya da ilginin olduğu etki biliş durumu, bilincin bilişsel ve gönüllü yapılarını birbirinden ayırt edebilme hususunda deneyimli olma durumu şeklinde tanımlanmaktadır (Erdemir, 2013).

İşbaşında Duygusal Zeka adlı kitabında Goleman duygusal zekayı; ‘Kendimizin ve başkalarının hislerini tanıma, kendimizi motive etme, içimizdeki ve ilişkimizdeki duyguları iyi yönetme yetisi’ olarak tanımlamıştır (Goleman, 2015, s.393).

Duygusal zeka Cooper ve Sawaf tarafından; ‘Duyguların gücünü ve hızlı algılayışını, insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneği’ olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014).

Weisenger duygusal zekayı: ‘Bireyin duygularını, iyi sonuçlar elde etmek için davranışlarına ve düşüncelerine öncülük etmesi yönünde bilinçli kullanması’ olarak tanımlar (Aslan, 2013, s.37).

Hein duygusal zekayı, duyguları anlayıp yönetme, duygular üzerinden öğrenme, duyguları hatırlama, anlama, iletme ve kullanmanın doğal potansiyeli olarak tanımlamaktadır (Titrek, 2013, s.81).

Psikanalizci Eric Erikson ise duygusal zekayı; kişiliğin çeşitli yönlerini bütünleştirme yani benlik bütünlüğü olarak tanımlamıştır (Bayraktar, 2011).

1.4.2. Duygusal Zeka Modelleri

Duygusal zeka kavramı üzerine fazlaca tanım yapılmıştır. Lakin duygusal zeka modelleri hakkında iki temel yaklaşımdan söz edildiği görülmektedir: Yetenek model yaklaşımı ve karma model yaklaşımı. Mayer ve Salovey tarafından oluşturulan model duygusal zekanın yetenek modelini oluştururken; Bar-On’un, Goleman’ın, Cooper ve Sawaf’ın modelleri ise duygusal zekanın karma modellerini oluşturmaktadır. Duygusal zeka yetenek modeli; duygular hakkında bilgi edinip, elde ettiğimi bilgiler ile onları yönetmemize yardımcı olur. Karma model ise sadece duygu ve zekayı arasındaki ilişkiyi değil daha geniş yelpazede kişisel ve sosyal fonksiyonları da içerir (Kızıl, 2014).

2.4.2.1. John D. Mayer & Peter Salovey Modeli

Mayer ve Salovey duygusal zekayı duyguları doğru olarak değerlendirebilme ve ifade edebilme, düşünceye yardımcı olacakları zaman duygulara kolaylıkla ulaşabilme ve/veya onları oluşturabilme, duyguları ve duygusal bilgiyi anlayabilme ve duygusal ve bilişsel gelişmeyi sağlayacak şekilde duyguları ayarlayabilme yetenekleri olarak tanımlanmıştır (Kalyoncu, 2011).

Salovey ve Mayer çalışmalarını Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı ile temellendirmiştir. Mayer ve Salovey'in ortaya çıkardıkları model yeteneğe dayalı bir modeldir; mutluluk, sıcaklık gibi yetenekten bağımsız faktörler modelde yer almamaktadır. Bu yaklaşım, yeteneğe dayalı olmayan faktörlerin önemli olduğunu reddetmemekle birlikte duygusal zekadan bağımsız olduklarını varsaymaktadır (Kalyoncu, 2011).

Yetenek, Mayer ve Salovey'in de ısrarla üzerinde durdukları bir ölçüt, duygusal zekanın kullanılmasında önemli bir kavramdır. Mayer ve Salovey'in sunduğu kavramsal iskelete göre oluşturulan yapı, psikolojik tabanlı süreçlerden daha karmaşık olarak ele alınır (Kalyoncu, 2011).

Tablo 2: Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli

BÖLÜM	YETENEK
Duyguları Algılama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kendisine ait duyguları anlama ve ifade etmek. 2. Başkalarına ait duyguları anlama ve ifade etmek. 3. Duygunun tam ifade edilebilmesi ve ihtiyaçların aktarımı. 4. Birbidinden farklı duygusal ifadeleri ayırabilmek.
Duyguları Kullanma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygular dikkati yönetmeye ve düşünmeye yarar. 2. Ruh hali değişkenliği bireyin algısında değişikliğe yol açar ve farklı bakış açılarından yararlanmasını sağlar. 3. Duygular farklı problem çözme yaklaşımlarını denemeyi teşvik eder.
Duyguları Anlama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duygu ile farklı duygular arasındaki ilişkiyi ve anlamlarını tanımlamak. 2. Duyguların içeriğini ve karşılıklı ilişkilerinin sahip olduğu bilgiyi anlamak. 3. Karmaşık duyguları yorumlamak ve farklı duygular ile olan bileşimini anlamak. 4. Duygular arasındaki geçişleri anlamak.
Duyguları Yönetme	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoş ve hoş olmayan duygulara açık olmak. 2. Duyguları bilinçli bir şekilde duygusal veya zihinsel gelişimde kullanılabilirlik noktasında ayırabilmek ya da birleştirebilmek. 3. Duyguların olumsuz etkisini azaltarak ve olumlu etkisini arttırarak, kendinin ve başkalarının duygularını yönetmek.

(Kalyoncu, 2011)

Yaklaşık 12 yıllık bir süreç içerisinde duygusal zeka kavramını ortaya çıkarmakla yetinmeyen Mayer & Salovey; bu alanda çalışmalar yapmış ve ölçekler geliştirmişlerdir. Diğer duygusal zeka modelleri Mayer & Salovey' in temel varsayımlarından yola çıktığı için oluşturdukları model duygusal zeka modellerinin temelidir (Çakar ve Arbak, 2004).

2.4.2.2. Reuven Bar-On Modeli

Bar-On'un modeline göre duygusal zeka kişinin çevresel talepler ve baskılarla başa çıkmadaki genel kabiliyetine etki eden bir dizi duygusal, kişisel ve kişilerarası becerilerdir. Bu modele göre duygusal açıdan zeki olan insanlar; olumlu özsaygısı olan, potansiyel yeteneklerini gerçekleştiren ve açıkça mutlu yaşamlara öncülük eden; duygularının farkına varabilme ve onları açıklayabilme yetisine sahip insanlardır. Başkalarının ne hissettiğini anlayabilirler ve başkalarına bağlı kalmadan karşılıklı tatminkar ve sağduyulu bir ilişki kurabilir ve sürdürebilirler. Bu insanlar genelde iyimser, esnek, gerçekçi ve kontrolünü kaybetmeksizin stresle başa çıkmada ve problem çözmede başarılı kişilerdir (Karabulut, 2012).

Bar-On'un modeline göre genel zeka, IQ ile hesaplanan bilişsel zeka ve EQ ile hesaplanan duygusal zekadan oluşur. Yeterli derecede duygusal zekası olan kişi oldukça işlevsel, başarılı ve duygusal anlamla sağlıklı bir bireydir. Duygusal zeka zaman içinde gelişir, hayat boyu değişir ve terapötik müdahalelerle olduğu gibi iyileştirici programlar ve eğitimlerle de ilerletilebilir. Bu model sonuç odaklı olmaktan ziyade süreç odaklıdır (Karabulut, 2012).

Bar-On'un duygusal zeka modelinin beş ana boyutu şunlardır (Doğan ve Şahin, 2007):

1. **Kişisel Yetenekler:** Bir kişinin düşünce, duygu ve hislerini anlama ve onların farkında olma yeteneğidir.
2. **Kişiler Arası Yetenekler:** Kişinin diğerlerinin duygu ve hislerini anlama ve farkında olma yeteneğidir.
3. **Uyum:** Değişen faktörlere göre esnek olabilme ve duyguları onlara uygun şekilde değiştirebilme yeteneğidir.
4. **Stres Yönetme:** Bireyin stres haliyle mücadele edebilme ve duygularını kontrol altında tutabilme yeteneğidir.

5. **Genel Ruh Hali:** Olumlu duyguları hissetme, ifade etme ve iyimser olma yeteneğidir.

2.4.2.3. Cooper- Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf'ın duygusal zeka modeli; duygusal zekayı örgüt ve topluluk ortamı içerisinde inceleyerek, duygusal zeka ve liderlik ilişkisi üzerinde durmaktadır (Çakar ve Arbak, 2004).

Duygusal zeka, duygunun gücü ve hızla algılanışı, insan enerjisi, ilişkisi, bilgisi ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneğidir (Altay, 2011).

Cooper ve Sawaf'ın 1997 yılında yazmış oldukları 'Liderlikte Duygusal Zeka' kitabı popüler bir kitaptır. Cooper ve Sawaf, duygusal zekayı dört köşe taşı adını verdikleri bir modelle açıklamışlardır. Bunlar: 'Duygusal Okur-Yazarlık', 'Duygusal Zindelik', 'Duygusal Derinlik' ve 'Duygusal Simya' boyutlarıdır (Aslan, 2013).

Cooper ve Sawaf'ın dört köşe taşı aşağıda anlatılacaktır (Altay, 2011):

Birinci Köşe Taşı Olan Duyguları Öğrenmek: Duygusal bilgiye ulaşarak duygusal birikimi sağlamak olarak değerlendirilmektedir. Duyguları öğrenmek; bireyin inandığı ve hissettiği şeyleri doğru kelimelerle ifade etmesini, kendisine ve çevresine karşı gerçekçi ve güvenilir davranışlar sergilemesini ifade eden duygusal dürüstlük; bireyin günlük hayatındaki enerji ve stres seviyesinin farkında olması ve bunu etkin bir biçimde yönlendirerek, dikkatini bir konu veya birisine vererek enerjisini etkin kullanabilmesi olarak ifade edilen duygusal enerji, duyguların verdiği mesajları algılayabilmesi olarak ifade edilen duygusal geri bildirim ve bir olgunun varlığını hissetmek, yapılan işe karşı duygular beslemek ve içsel duygulara güvenebilme olarak ifade edilen pratik sezgiden oluşmaktadır.

İkinci Köşe Taşı Olan Duygusal Zindelik: Duygu ve düşüncelerini ifade ederken açık olabilmek, başkalarıyla geçinebilmek, güvenilir ve sağlıklı ilişkiler kurmak, içtenlik, esneklik, bireyin kendisi ve başkaları için iyi düşünceler oluşturabilmesi olarak değerlendirilmektedir.

Duygusal zindelik; bireyin güç alanının anlaşılması ve geliştirilmesi için kendisini dinlemesi ve başkalarıyla iletişime daha fazla değer vermesini ifade eden öz varlık; bireyin kendisine güvenip bunu başkalarına yansıtması, güvenilir, dürüst ve gereken ölçüde açık olması temeline dayanan güven çemberi; bireyin hoşnutsuzluğunu yıkıcı bir etki yaratarak değil, duygularını kullanarak ilginin farklı açılardan yorumlanabilmesi ve daha yaratıcı fikirler üretilerek, daha derin güven yaratmak ve iletişim kurmak için kullanılması olarak ifade edilen yapıcı hoşnutsuzluk; bireyin sahip olduğu yeterlilikleri uyumlu hale getirebilmesi için esnek davranabilmesi, başarı ve başarısızlığı kabullenebilmesi, gelişimleri merak ederek takip etmesi ve yenilenmeye açık olması olarak ifade edilen esneklik ve yenilenmeden oluşmaktadır.

Üçüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Derinlik: Bireyin karakterinin oluşumunda, potansiyelinin, bütünlüğünün ve etkinliğinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Birey, duygusal derinlik sayesinde, potansiyelini keşfederek ve bunun sorumluluğunu üstlenerek amaçları için gerekli doğru adımları belirleyebilir. Bireyin içinden gelen sesi dinlemesi ve onun yönlendirmesi, sorumluluk duygusuyla cesaretlendirmesi ve amaçlarına ulaşabilmek için kararlılığını desteklemesi temeline dayanan özgün potansiyel ve amaç; bireyin vicdan ve sorumluluk duygusuyla çalışması ve aldığı karşılığını hakkıyla vermesi temeline dayanan adanmışlık; duygusal samimiyetin derinleşmesi ve genişlemesi olarak ifade edilen dürüstlüğün işler hale gelmesi böylece bireyin gerçek etkisinin, dürüstlüğü, kendine özgü potansiyeli ve amaçlarıyla bağlantılı olarak artacağını savunan dürüstlüğü yaşamak; duygusal zekanın, yönlendirme veya otoriteden bağımsız olarak doğrudan etki ile ilgili olduğunu, mantığa veya sadece teknik analize dayanmak yerine, algılama, öğrenme, ilişkilendirme, yenilikler yaratma, öncelikleri belirleme ve duygusal potansiyelle de dayandığını yani etkilenme ve etkileme ile ilgili olduğunu savuna yetki olmadan etki boyutlarından oluşmaktadır.

Dördüncü Köşe Taşı Olan Duygusal Simya: Bireyin geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı isteğine göre beyinde canlandırması olarak tanımlanan duygusal değişimi; fırsatları hissedebilmeyi, geleceği yaratabilmeyi, sezgisel yeniliği ve akıcı zekayı içeren bir karışım, diğer bir deyişle simya üretir. Bireyin başkalarının göremediği fırsatları değerlendirmesi ve belirsiz durumlarda verimli karar vermesine yardımcı olan sezgisel akış; bireyin, çevresindekilerin de karşılaştığı aynı durumda

bile, daha keskin içgüdülerle veya daha fazla yaratıcılıkla, daha fazla ilgiyle kendini vererek, daha farklı, daha akıllı ve özgün bir tepki vermesini sağlayan dşşnsel zaman değişimi; bireyin geniş olasılıklar ve fırsatları tarayıp, değerlendirerek önsezisel kapasitesini geliştirmesi gerektiğini savunan fırsatı sezinlemek; bireyin geleceğini gelmesi gereken bir şey olarak durup beklemek yerine, aktif bir şekilde ve tutkuyla yaratması gerektiğini ve duygusal zekanın da bu konu da çok önemli rolü olduğunu savunan geleceğini yaratma boyutlarından oluşmaktadır.

2.4.2.4. Daniel Goleman Modeli

Daniel Goleman Modeli; Mayer ve Salovey'in temel yetenek modelinden farklı olarak zihinsel yetenekleri kişinin duygularının farkında olması ve diğer özellikleri (kendisini motive edebilmesi) içeren bir karma modeldir. Mayer ve Salovey'in modelindeki dezavantaj; duygusal zekanın topluluk faaliyetleri ve liderlik üzerindeki etkisiyle ilgilenmemesidir (Sütlü, 2013).

Duygusal yetenek, bir meta-yetenektir, ham zeka dahil, var olan diğer yeteneklerin kullanılabilirliğinin belirleyicisidir (Kavcar, 2011).

Goleman 'İş Başında Duygusal Zeka' kitabında duygusal zekayı beş boyutta açıklamıştır (Goleman, 2015, s.394):

1. **Özbilinç:** An itibari ile ne hissettiğimizi bilmek ve bunu karar sürecimizi etkileyecek şekilde kullanmak; yeteneklerimize hakkında reel bir değerlendirmeye ve sağlam temelleri olan bir özgüven duygusuna sahip olmak.
2. **Kendine çekidüzen verme:** Duygularımızı, an itibari ile uğraş verdiğimiz şeyi engellemek yerine kolaylaştıracak biçimde kontrol altında tutmak; vicdan sahibi olmak ve koyduğumuz hedefe ulaşmak için an itibari ile sahip olduğumuz arzunun tatminini ertelemek; duygusal sıkıntı durumundan sıyrılıp toparlanmak.
3. **Motivasyon:** Kişiyi belirli hedeflere yöneltecek ve bu bağlamda ona rehberlik edecek, sorumluluk kullanmaya ve iyileşmek için çalışmaya, yenilgi ve engellenmişlik hissi karşısında sabır etmeye yardımcı olacak ötelenmiş tercihlerini kullanması.

4. **Empati:** Diğer bireylerin hissettiklerini sezmek, olaylara diğer bireylerin konumundan, gözünden bakabilmek ve bireye çok uzakta da olsa farklı insanlarla arkadaşlık edip, adapte olabilmek.
5. **Sosyal beceriler:** İkili ilişkilerde sahip olunan duyguları kontrol altında tutmak, sorunsuz etkileşim içinde olmak ve sahip olunan bu becerileri; diğer bireyleri ikna için ve onlara liderlik etmek için, uzlaştırmak için ve çözüm sağlamak için, işbirliği ve takım çalışması için kullanmak.

Goleman'ın duygusal zeka modelinin alt boyutları şunlardır:

Tablo 3: Daniel Goleman'ın Duygusal Zeka Boyutları ve Bunların Yapıtaşları

BOYUTLAR	BOYUTUN TANIMI	YAPITAŞLARI
1. Bireyin Sahip Olduğu Duyguların Farkında Olması	Bireyin bir duyguyu hissettiği zaman tanıyabilme, izleyebilme ve bu farkındalığı karar alırken sürece dahil edebilme yeteneği.	*Bireyin özgüven sahibi olabilmesi. *Bireyin gerçeklerden kopmadan kendisi hakkında değerlendirme yapabilmesi. *Bireyin kendiyle dalga geçebilmesi.
2. Bireyin Sahip Olduğu Duyguları Yönetmesi	Bireyin hislerini ve tepkilerini yönetebilme, kendisini telkin edebilme ve olumsuz hislerinin kontrolsüzleşmesinden önce onlara müdahale edebilme yeteneği. Bireyin pozitif sonuçlara ulaşabilmek adına kısa vadeli zevklerinden feragat edebilme veya öteleyebilme yeteneği.	*Bireyin dürüst ve olabilmesi. *Bireyin belirsizliklere karşı ve belirsizlikler halinde rahat olabilmesi. *Bireyin değişikliğe açık olabilmesi.
3. Bireyin Kendisini Motive Etmesi	Bireyin hislerini belirli bir amaca ulaşabilmek adına yönlendirebilme, karşısına çıkan sorunların varlığına rağmen pes etmeme yeteneği. Bireyin 'oluruna bırakma' durumuna geçebilme yeteneği.	*Bireyin iyi sonuca dönük güçlü bir istek duyabilmesi. *Bireyin iyimserlik halini başarısızlık halinde dahi koruyabilmesi. *Bireyin kendisini bir topluluğa adayabilmesi.
4. Empati	Bireyin kendisi dışında kalan kişilerin sahip olduğu his ve düşüncelere tarafsız bir şekilde yaklaşabilme yeteneği. Başkalarının bulunduğu pozisyona kendisini koyabilme yeteneği.	*Bireyin sahip olduğu yetenekleri geliştirmeye yönelik uzmanlık geliştirebilmesi. *Bireyin farklı kültürlerle karşı hassas olabilmesi.
5. Sosyal Beceriler	Bireyin ilişkilerine yönelik iyi kavrama göstermesi ve sosyal durumları algılayabilme yeteneği, diğer kişilerle sorunsuz geçinebilme yeteneği.	*Bireyin etkin liderlik sergileyebilmesi. *Bireyin ikna etme yeteğine sahip olması. *Bireyin takım kurabilme ve mevcut takımlara liderlik edebilmesi.

(Çakar ve Arbak, 2004)

Tablo 4: Duygusal Zeka Modelleri ve Temel Yeterlikleri

Mayer ve Salovey Yetenek Modeli	Bar-On Karma Model	Goleman Karma Model 1996	Goleman Yeterlik Modeli 1998	Goleman Boyatzis ve Hay/McBer Yeterlik Modeli	Cooper Karma Model
Duygusal Algı *Tasarımlar, müzik, hikayelerde ve yüzleşilen duyguların tanımlanması	Kişisel Beceriler *Duygusal öz farkındalık *Özgüven *Özsaygı *Kendini gerçekleştirme *Bağımsızlık	Kendi Duygularının Farkında Olma *Duygusal öz bilinç *Özdeğerlendirme *Özgüven	Kişisel Yeterlik Öz bilinç *Duygusal öz bilinç *Özdeğerlendirme *Özgüven	Öz farkındalık *Duygusal öz farkındalık *Doğru özdeğerlendirme *Özgüven	Güncel Ortam *Yaşam baskıları *Yaşam memnuniyetleri
Duygusal Kolaylaştırma / Uyum *Hisleri dönüştürmek (duygu ve düşünceleri kaynaştırmak). *Yargıda bulunmak için duyguları kullanma (önyargıları hissetme)	Kişilerarası Beceriler *Empati *Kişilerarası ilişkiler *Sosyal sorumluluk	Kendi Duygularını Yönetme *Özdenetim *Güvenilirlik *Olumsuz duygularla başa çıkma	Kendine Yön Verme *Özdenetim *Güvenilirlik *Vicdanlılık *Uyumluluk *Yenilikçilik	Sosyal Farkındalık *Empati *Kurumsal farkındalık *Hizmet uyumu	Duygusal Okuryazarlık *Duygusal öz farkındalık *Duygusal ifade *Duygusal olarak diğerlerinin farkında olma
Duygusal Anlama *Duyguları tanımlama *Karmaşık duygular ve duygusal geçişleri ile duygusal bakış açıları sağlama	Stres Yönetimi *Stres toleransı (sıkıntıya karşı esnek bakış ve hoşgörü) *Dürtü denetimi	Kendini Motive Etme *Hedefe duygularını yönlendirebilme *Sorunlarla baş etme *Akış durumuna geçebilme	Motivasyon *Başarma güdüsü *Bağlılık *İnsiyatif *İyimserlik	Özyönetim *Özdenetim *Güvenilir olma *Vicdanlı olma *Uyumluluk *Başarıya adanmışlık *Girişimcilik	EQ Yeterlikleri *Azimli olma *Yaratıcılık *Esneklik *Kişilerarası bağ kurma *Yapıcı hoşnutsuzluk
Duygusal Yönetim *Kendi duygularını yönetme *Başkalarının duygularını yönetme	Uyumluluk *Problem çözme *Gerçeklik ölçüsü *Esneklik	Empati *Başkalarının duygularını objektif farkında olma	Sosyal Yeterlik Empati *Başkalarını anlamak *Başkalarını geliştirmek *Hizmete yönelik olmak *Çeşitlilikte yararlanma *Siyasi bilinç	Sosyal Beceriler *Başkalarını geliştirme *Liderlik *Etki (başkalarını a sözü dinlenir olma) *İletişim *Değişim katalizörlüğü *Yönetimle çatışma *Takım çalışması	EQ Değerleri ve Tutumları *Vizyon sahibi olma *Şefkat *Güvenilirlik *Bireysel güç *Bütüncül kişilik

	Genel Ruh Hali *Mutluluk *İyimserlik	Sosyal Beceriler *Liderlik *Başkalarının duygularını yönlendirme *İyi ilişkiler kurma	Sosyal Beceriler *Etki *İletişim *Çatışma yönetimi *Liderlik *Değişim katalizörlüğü *Bağ kurmak *İşbirliği ve dayanışma *Takım yetenekleri		EQ Etkileri *Genel sağlık *Yaşam kalitesi *Azami performans ve ilişkiler
--	---	---	---	--	--

(Somuncuoğlu, 2005)

2.5. Duygusal Zeka (EQ) ve Bilişsel Zeka (IQ) Arasındaki İlişki

Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka birbirleriyle çatışan değil, birbirlerinden farklı yetilerdir. Hepimizde akıl ve duygusal hassasiyet karışık ve farklıdır. Bilişsel zekası yüksek olmasına karşın duygusal zekası düşük kişiler, kalıplaşmış inanışlara karşın görece daha enderdir. Esasında Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka'nın bazı yönleri arasında az da olsa bir bağ vardır, ancak bu o kadar ufaktır ki, IQ ile duygusal zekanın birbirinden bağımsız olgular olduğunu açıkça ortaya koyar (Goleman, 2014).

Duygusal zekanın mimarları olan Salovey ve Mayer de, duygusal zeka fikrini ilk olarak geliştirdikleri sıradaki niyetlerinin IQ'yu tamamen ortadan kaldırmak değil, duygu ile akıl arasındaki iş birliğini sergilemek olduğunu ifade etmektedir. Zaten, her ne kadar insanlar mantık ile duyguyu ayırmaya çalışsalar da, insan beyninde mantık ve duygunun kesişmesi kaçınılmazdır. Bu anlamda normal bir insanda, bir kararın oluşturulması sürecinin duygulardan bağımsız bir biçimde gerçekleşmeyeceğini söyleyebiliriz (Güllüce, 2010).

California Üniversitesi'nden psikolog Jack Block, duygusal zekaya fazlaca benzeyen 'Benliğin Dayanıklılığı' olarak adlandırdığı bir ölçüt kullanarak, yüksek IQ'lu bireyler ile gelişmiş duygusal yeteneklere sahip olan bireyleri karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda; IQ zihin dünyasında bir uzman gibi görünse dahi bireysel dünyada yetersiz bir entelektüel görünüm ortaya koymaktadır. Bununla birlikte elde araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular kadınlar ve erkekler arasında da bir takım farklılıklar ortaya koymuştur (Doğan ve Demirel, 2007):

Yüksek Bilişsel Zeka sahibi erkekler, geniş bir entelektüel ilgi ve yetenekler dizisine sahiptir. Hırsla hareket edebilen, ortaya bir ürün veya eser koyabilen, istikrar sahibi, kendine ait sorunları es geçebilen, eleştirmekten kaçınmayan, çevresine yukarıdan bakan, titiz, duygularını engelleyen, cinsel ve duygusal deneyim elde etme noktasında tutuk, mesafeli, duygusallık konusunda ise kayıtsız ve soğuk bir görüntü vermektedirler. Oysa, **yüksek duygusal zekaya sahip olan erkekler**; dengeli bir sosyallik sahibi olan, neşeli, korkaklığa ve derinlere dalmaya yatkın olmayan bireylerdir. Bağlanma, sorumluluk almaktan kaçınmama, etik bir görünüşe sahip olma özellikleri ile dikkat çekmektedirler. İlişkilerinde karşı tarafa karşı sevecen ve ilgi sahibidirler. Kontrollü olmakla birlikte zengin bir duygusal hayata sahiptirler. Hem kendileri hem de çevreleri ile barışıktırlar.

Yüksek Bilişsel Zeka sahibi kadınlar; kendilerinden beklenen entelektüel güven ve estetik ilgi alanına sahiptirler. Düşüncelerini akıcı bir şekilde aktarabilirler. Kendilerini tartabilen, kaygı, derin düşünme ve suçluluk duygusuna yatkın, öfkelerini dışa vurmaktan ve fark ettirmekten kaçınan bireylerdir. Yüksek **duygusal zekaya sahip olan kadınlar ise**, kendilerini ön plana çıkarabilen, duygularını doğrudan dışa vurabilen, kendilerine karşı olumlu bakan, hayatta bir anlam bulan bireylerdir. Aynı zamanda duygusal zekası yüksek erkekler gibi kadınlar da dış dünyaya açık, neşeli, duygularını uygun biçimde dile getirebilen bireylerdir. Sosyal tavırları, yeni bireyler ile temas kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

IQ ve EQ arasındaki farklar şunlardır (Özgen, 2006):

- IQ zihin odaklı sosyal yalıtılmış yaşamdan uzak olarak kullanılırken; EQ sosyal ilişkilerimizdeki sizi ifade eder.
- IQ matematikse; EQ'ya psikolojidir.
- IQ bir problem karşısında farklı çözüm yolları bulmamızı sağlarken; EQ bir problem karşısında duyguları yönetme, yeni uyum yolları bulabilme kabiliyetimizdir.
- IQ'ya laboratuvar dersek EQ'ya hayat diyebiliriz.
- IQ bizim doğuştan üst sınırı belli, kaderimizken; EQ tamamen kaderci değildir. Kişinin bireysel çabaları, kendisi ve başkaları üzerinde duyguları yönetme ve yönetme yöntemlerini öğrenmesi geliştirilebilen bir yetenektir.

- IQ kişinin zeka fonksiyonlarını değerlendirirken; EQ kişinin duygusal fonksiyonlarıyla ilgilidir.

Tablo 5: Bilişsel Zeka ve Duygusal Zeka Becerilerinin Bütünleşmesi

BİLİŞSEL ZEKA (IQ)	DUYGUSAL ZEKA (EQ)
Düşünmek, tartmak	Birleştirmek
Bütün verileri toplamak	Yeni fikirler bulmak
Anlamını kavramak	Yeni anlam yaratmak vermek
Mantıkla karar	Deneme-yanılma yoluyla karar vermek
Zaman ve sükunet	Acele ve sabırsızlık
Beyinle	Farz ederek
Gerçek veriler	Yumuşak bilgi
Analitik	Bütüncül
Mantıkla yönetilen	Duygusal
Beynin sol yarısı	Beynin sağ yarısı
Eğer ve fakat	Burada ve şimdi
Tartarak karar vermek	Anında karar vermek
Düşünmek	Hissetmek
Denemek, kontrol etmek	Verilen kararların doğruluğuna inanmak
Kelimeler ve sayılar	İnsanlar ve durumlar
Geçmiş anlamak	Geleceği etkilemek
Mantık	Psikomantik
Soğuk, kesin	Sıcak, bulanık
Mesafeli	Yakın
Benmerkezci	Çoğulcu
Yalıtılmış	Bağımlı
Eril	Dişil
Anlayış	Duygu
Eğitim	Yürek

(Çakan, 2013)

2.6. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler

Duygusal zeka, IQ yani bilişsel zeka gibi belirli bir yaşa kadar alınan eğitimin kalitesi ve genetik yatkınlıkla maksimum seviyeye ulaşır o maksimum seviyede de herhangi bir rahatsızlık geçirilmediği sürece sabit kalan bir yapı değildir. Aksine duygusal zeka kişiliğin bir parçası olup yaşam boyu geliştirilebilen ve kişisel bir çok faktörden; aile ve çevre, yaş ve eğitim düzeyi, cinsiyet ve değerler; etkilenen bir zeka türüdür (Turgut, 2014).

Aile ve çevre: Çocuklar ilk anlarından itibaren iyi, kötü, doğru veya yanlış oldukça fazla şeyden etkilenerek büyürler. Çevresel tepkiler üzerinden başta kendileri olmak üzere diğerleri ve yaşadıkları çevre ile ilgili düşünceler edinir, bunlar üzerinden hüküm kurar ve bunlar üzerinden davranış ve tutum sahibi olurlar.

Çocukların büyükler ile olan temasları ve ilk yıllarında onlardan edindikleri tecrübeler, duygusal ve beyin gelişimlerinin yanında gelecekteki tutum ve davranışları üzerinde de etkilidir. Çocuk; ebeveynlerinin ve hayatlarında etkin yer tutan diğer yetişkinlerin verdiklerini olduğu gibi alırlar (Maboçoğlu, 2006).

Satır; aileyi insan üreten bir fabrikaya benzetir ve banttan gelecek ‘ürünün’ şeklinin, yetişkinlerin duygusal anlamda destekleyici durumlarına bağlı olduğunu öne sürer (Titrek, 2013).

Yaş ve eğitim düzeyi: Yaş ile duygusal zeka arasında aynı yönde, her ikisinin de arttığı bir ilişki olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle, yaşı ilerleyen bireylerin duygusal zeka düzeyleri de yükselmektedir. Eğitim düzeyleri artan bireylerin duygusal zeka seviyeleri de doğru orantılı olarak artmaktadır. Bunlara ek olarak, duygusal zekanın IQ’da olduğu gibi genetik olarak bir nesilden diğer nesle aktarıldığına işaret eden bir sonucun bulunmadığı belirtilmektedir. Bu yüzden duygusal zekanın artması sadece çocukluk dönemindeki yaşantılarla kısıtlı değildir. Bunu kanıtlar nitelikte, duygusal zekanın eğitim yoluyla edinilebilir ve ilerletilebilir bir kabiliyet olduğu ve aynen bilişsel zeka gibi ufak yaşlarda geliştirmeye konulabileceği ifade edilmektedir (Turgut, 2014).

Cinsiyet: Duygusal zekanın gelişiminde üzerinde durulan konulardan biri cinsiyettir. Bu konudaki genel inanış kadınların duygusal zekası erkeklerinkinden daha gelişmiş olduğu yönündedir. Kadınlar ve erkeklerin yetiştirilmesi arasındaki farkların cinsiyetler arasındaki farklılığa da sebep olduğu düşünülmektedir. Ailelerin toplumsal rolleri nedeni ile kız çocuklarla daha çok duyguları paylaşması, erkek çocuklarda ise daha çok davranışların sonuçları üzerinde durulmasının bu konuda etkili olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha erken dil gelişimlerini tamamlamaları ve bunun sonucunda kız çocukların duygularını açıklamakta, başkalarının duygularını anlamakta daha çabuk ustalaştıkları düşünülmektedir (Uzuner, 2012).

Değerler: İnsanın sahip olduğu duyguları, güçlü olduğu yanları ve sınırları ile kendi değerleri hakkında yeterli bir birikime sahip olduğu anlamına gelir. Öz bilinç bakımından güçlü olan bireyler, kendilerini aşırı şekilde eleştirmedikleri gibi safça umuda da kapılmazlar. Kendileri hakkında hem kendilerine hem de başkalarına karşı dürüstturler. Değerlerin yaşanması, bireyi özüne yaklaştırırken; kendisine ve başkalarına zarar vermesini de azaltır. Değerler içselleştirildiği takdirde, olumlu anlaramızı besler, insan ilişkilerini olumlu yönde etkiler, diğer insanlarla olan

iletişimimizi kuvvetlendirir. Değerlerin bireyi özüne yaklaştırması ise kişinin kendisini daha iyi tanımasını sağlar. Kendisini tanıyabilmiş bireyler ise mutluluğu ve başarıyı yakalayabilirler, kendilerini ve hayata dönük arzularını gerçekleştirebilirler (Yaşar, 2010).

2.7. İlgili Yayın ve Araştırmalar

2.7.1. Türkiye’de Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar

Ural (2001), araştırma örnekleme olarak Bolu İli Merkez İlçe’inde bulunan konaklama işletmeleri yöneticilerini ele alarak; duygusal zekanın üç boyutunu yöneticiler özelinde incelemiştir. Araştırmada; Cooper ve Sawaf’ın geliştirdiği EQ Haritası veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada, örnekleme konu olan yöneticilerin; duygusal zekaya ait her üç boyutta da baskı halinde; araştırmada kullanılan değerlendirme ölçeğinde duygusal zekaya ait en üst düzey olan en iyi dereceye ulaşamadıkları gözlemlenmiştir. Grup; değerlendirme ölçeği özelinde duygusal zekanın üç boyutuna ilişkin ileri düzeyde sonuçlar olarak; pek çok durum karşısında sürekli ve dengeli duygusal zeka düzeyine sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre grubun; kendi hislerinin farkında olma düzeyleri ile diğerlerinin hislerinin farkında olma seviyeleri ve hislerini ifade etme seviyeleri ile başkalarının hislerinin farkında olma seviyeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Acar (2001), 181 yönetici ile oluşturduğu örneklem grubu ile banka şube müdürleri üzerinde, duygusal zekaları ve liderlik davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada; Richard Leifer’in geliştirdiği liderlik anketi ve Bar-On’un geliştirdiği Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın neticesinde, grubun üyelerinin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik davranışları arasında olumlu bir ilişki saptanmış fakat göreve yönelik liderlik davranışı özelinde herhangi bir ilişki saptanamamıştır. İnsana yönelik liderlik davranışı ile duygusal zeka ölçeğinin alt boyutlarından bireysel beceriler, sosyal beceriler, uyumluluk ve genel ruh hali boyutları arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Ancak göreve yönelik liderlik davranışı ile uyumluluk ve genel ruh hali boyutları, pozitif yönde ilişki göstermektedir. Fakat stresle başa çıkma boyutu ile her iki liderlik davranışı arasında ilişki bulunamamıştır.

Bar-On Duygusal Zeka Testi'nin Türkçe dilsel eşdeğerlilik, güvenilirlik ve geçerlik çalışması Mumcuoğlu (2002) tarafından yapılmıştır. Çeşitli sektörlerde çalışan ve üniversitede okuyan 125 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, Bar-On Duygusal Zeka Testi'nin Türkçe dilsel eşdeğerliliğini sağladığı bulunmuştur. Bununla beraber içsel tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik güvenilirlik katsayılarının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Bender (2006), doktora tez çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi , Gazi Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi'nde resim-iş bölümünde öğrenim gören rastlantısal olarak seçilmiş 360 kişiden oluşan örneklem grubu ile resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zeka ve yaratıcılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada On Duygusal Zeka Ölçeği, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; duygusal zeka artışı ile yaratıcılığın doğru orantılı olduğu ve yaratıcılığın %7'sinin duygusal zekadan kaynaklandığı saptanmıştır.

Köksal ve Gazioğlu (2007), 134'ü 1, 120'si 2 ve 130'u 3. sınıf olmak üzere toplam 384 ergenden oluşan örneklem grubu ile ergenlerin duygusal zekası ve karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada EQ-NED (Emotional Quotient / Duygusal Zeka Bölümü-NED), Karar Stratejileri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, kızların duygusal zekalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte duygusal zeka ile mantıklı karar verme arasında anlamlı bir ilişki bulunurken; bağımlı karar verme ile duygusal zeka arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Güngör (2008), yüksek lisans tezinde; Marmara Üniversitesi ve Kadir Has Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 306 öğrenciden oluşan örneklem grubu ile üniversite öğrencilerinde duygusal zekanın psikolojik sıkıntı belirtileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği, SCL-90-R ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin psikolojik sıkıntı belirtilerinin duygusal zeka ve demografik değişkenler tarafından yordandığı, duygusal zekanın ve psikolojik sıkıntı belirtilerinin demografik değişkenlere (cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, aile türü ve ekonomik düzey) göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Ergin (2008), Malatya ilinde bulunan 20 ilköğretim okulunda görev yapan 654 öğretmenden oluşan örneklem grubu ile okul yönetiminde duygusal zeka ve

dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algılarını inceleyen bir çalışma yapmıştır. Duygusal Zeka Ölçeği ve Dönüşümsel Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim okul müdürlerinin duygusal zekaya ilişkin öğretmen algıları cinsiyete, öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olmasına ve yönetici ile çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Öğretmenlerin yaşına, en son mezun oldukları okula ve öğretmenlik mesleğinde geçen süreye göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim okulları müdürlerinin dönüşümsel liderliğe ilişkin öğretmen algıları cinsiyete, öğretmenlerin branş ya da sınıf öğretmeni olmasına göre anlamlı bir farklılık göstermemekteyken öğretmenlerin yaşına en son mezun oldukları okula, öğretmenlik mesleğinde geçen süreye ve şuan ki yöneticileriyle çalışma süresine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin duygusal zekaları, dönüşümsel liderliğe ilişkin görüşleri ile düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Aydın (2010), Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde farklı bölüm ve sınıflarda okuyan 449 öğrenciden oluşan örneklem grubu ile üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği, Umut Ölçeği ve Yılmazlık Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, duygusal zekası ve umut düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek olduğu, doğru orantılı bulunmuştur. Ayrıca duygusal zeka, umut ve psikolojik sağlamlığın bazı demografik değişkenler açısından farklılaştığı bulunmuştur.

Torun (2011), Gaziantep ilinde görev yapan fen ve teknoloji öğretmenlerinden 130 kişi oluşan örneklem grubu ile fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada Duygusal Zeka Ölçeği, California Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri bazı alt ölçekleri ile duygusal zeka alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Delice ve Günbeyi (2013), duygusal zeka ve liderlik ilişkisini polisler üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, farklı birimlerden ve rütbelere 113 polis lideri oluşturmaktadır. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Stogdill'in Liderlik Davranışları Tanımlama Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, polis liderlerinin duygusal zeka düzeyleri ile liderlik davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu saptanmıştır.

Soylu (2015), yüksek lisans tezinde psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ve stresle baş etme tarzları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, Çukurova Bölgesi içinde yer alan Adana, Mersin, Hatay illerindeki devlet hastanelerinin psikiyatri kliniğinde çalışan 172 hemşire katılmıştır. Sosyo-Demografik ve Mesleki Özellikleri İçeren Bilgi Formu, Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği ve Rosenbaum Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin tüm yaş gruplarında, her iki cinsiyette duygusal zekaları normal düzeydedir. Yüksek lisans mezunu hemşirelerin empati ve sosyal beceriler alt ölçek boyutunda duygusal zekaları yüksek düzeydedir. Psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin duygusal zekaları ile öğrenilmiş güçlülük ölçeği arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Bazı Yayın ve Araştırmalar

Mayer ve Geher (1996), duygu ve düşünceler arasında bağlantı kurma yeteneğinin kişisel farklılıklar özelinde geçirdiği değişiklikleri incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, 321 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda, kendi duygu ve düşünceleri arasındaki bağlantıyı iyi düzeyde kurabilen bireylerin diğer kişilerin duygu ve düşüncelerini de iyi anlayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dawda ve Hart (2000), Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmışlardır. Araştırmaya 118 erkek ve 125 bayan olmak üzere toplam 243 üniversite öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sonuçları, boyutlar ve alt boyutlar ile Bar-On EQ-i nin madde homojenitesinin ve tutarlılığının oldukça yüksek olduğu göstermektedir. Geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına göre cinsiyet değişkenine göre herhangi bir değişiklik bulunmamıştır. Araştırmacılara göre ölçek duygusal zekayı ölçme de oldukça güvenilir kabul edilmektedir (Baba, 2012).

Newsome, Day ve Catano (2000), çalışmalarında duygusal zekanın başarı performansında etkili bir yetenek olarak görülmesinin doğruluk derecesini araştırmışlar ve akademik başarı, kişilik, bilişsel yetenek ve duygusal zekanın ilişkisini incelemişlerdir. Kanada Üniversitesi'nden 180 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuş ve veri toplama aracı olarak duygusal zeka Bar-On EQ-i ile

kişiliği ölçmek amacıyla Cattell 16 Kişilik Özelliği Testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre duygusal zekanın kişilik testi ve akademik başarı ile ilişkili olduğu görülmüştür (Ören, 2011).

Van Der Zee, Thijs ve Schakel (2002), duygusal zeka ile akademik zeka ve kişilik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Örneklemeye alınan 116 üniversite öğrencisine duygusal zeka, akademik zeka ve kişilik ölçekleri uygulanmıştır. Duygusal zeka ile akademik zeka arasında düşük bir ilişki olduğu, duygusal zeka ile kişilik ölçekleri arasında ise daha güçlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Ulutaş, 2005).

Caruso, Mayer ve Salovey (2002), duygusal zekanın kişiliğe ait basit bir teori mi yoksa bir zeka türü mü olduğunu incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, öğrenim gören 183 kişi oluşturmaktadır. Çok Faktörlü Duygusal Zeka Ölçeği MEIS veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma ile, duygusal zekanın kişilik özelliklerinden bağımsız değerlendirilebilecek bir zeka türü olduğu sonucuna varılmıştır.

Parker ve arkadaşları (2004), liseden üniversiteye geçiş döneminde duygusal zeka ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ontario Üniversitesi öğrencilerinden 372 birinci sınıf öğrencisine altı ay süresince Bar-On EQ-i uygulanmış ve akademik yılın sonunda veriler ile öğrenci akademik kayıtları eşleştirilmiştir. EQ-i değişkenleri ortalama değerden yüksek ve düşük olan öğrencilerin akademik başarıları karşılaştırıldığında, akademik başarı duygusal zekanın çeşitli boyutları ile güçlü bir şekilde ilişkili bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ‘tarama modeli’ olarak tasarlanmıştır. ‘Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da halen var olan bir durumu olduğu şekilde tanımlamayı hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırma konusu olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışılır, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez’ (Karasar, 2009, s.77).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında, Türkiye’deki vakıf üniversitesi öğrencilerinin tamamı ve Türkiye’deki psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ilinde bulunan Beykent Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi’nde 3. ve 4. sınıfta okuyan psikoloji ve mühendislik-mimarlık bölümü öğrencilerinden seçilen 91 kız, 54 erkek toplam 145 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

‘Bar On Duygusal Zeka Ölçeği’ duygusal zeka düzeylerini belirlemek için ‘Kişisel Bilgi Formu’ ise demografik özellikler hakkında bilgi toplamak için kullanılmıştır.

Bireylere uygulanan duygusal zeka ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.668$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur. Bireylere uygulanan duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinin genel güvenilirliği;

- Kişisel farkındalık alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.385$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Kendini gerçekleştirme alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.160$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Kendine saygı alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.177$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

- Kararlılık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.128$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Duygusal benlik bilinci alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.40$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Bağımsızlık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.641$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
- Kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.482$ olarak düşük derecede güvenilir bulunmuştur.
 - Kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.479$ olarak düşük derecede güvenilir bulunmuştur.
 - Sosyal sorumluluk alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.233$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Empati alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.095$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Şartlara ve çevreye uyum alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.139$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Problem çözme alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.035$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Esneklik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = -.169$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Gerçekçilik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.166$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
- Stres yönetimi alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.555$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
 - Strese dayanıklılık alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.122$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - Dürtü kontrolü alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.669$ olarak oldukça güvenilir bulunmuştur.
- Genel ruh hali alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.179$ olarak güvenilir bulunmamıştır.
 - İyimserlik alt ölçeğinin genel güvenirligi $\alpha = 0.210$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

- Mutluluk alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha = .112$ olarak güvenilir bulunmamıştır.

Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme kriteri (Özdamar, 2004);

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği

1997 yılında Dr. Reuven Bar-On tarafından geliştirilen, duygusal zeka boyutlarını ölçen 133 maddelik, 1-5 arası artan derecelendirme ölçeğine göre cevaplanan bir kalem-kağıt testidir. 15 duygusal zeka boyutunun gruplandırıldığı 5 ana boyutu bulunmaktadır. Kişilerarası, Kişiyi Özgü, Stres Yönetimi / Denetimi, Uyumluluk ve Genel Mizaç. Her ölçek kendi içinde iki ila beş alt ölçeğe ayrılmıştır. Kişiyi özgü ölçek beş alt ölçekle ölçülmektedir: Duygusal Öz Farkındalık, Girişkenlik, Öz Saygı, Öz-Gerçekleştirim ve Bağımsızlık. Kişilerarası ölçeği üç alt ölçek oluşturmaktadır: Empati, Sosyal Sorumluluk ve Kişilerarası İlişkiler. Uyumluluk ölçeği üç alt ölçek oluşturmaktadır: Gerçeklik Değerlendirmesi, Esneklik ve Problem Çözme. Dördüncü ölçek olan Stres Denetimi iki alt ölçek üzerinden ölçülmektedir: Stres Tolerasyonu ve Dürtü Kontrolü. Beşinci ölçek olan Genel Mizaç ölçeği iki alt ölçekle ölçülmektedir: İyimserlik ve Mutluluk (Mumcuoğlu, 2002). (Ek: 1).

Bar-On 133 maddelik formun 16 yaş ve üzerindeki kişilere uygulanabileceğini belirtmiştir (Pektaş, 2013).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin Ortaya Çıkışı ve Türkçeye Uyarlanması

Duygusal zeka alanı çok yeni olmasına rağmen, yapılan literatür taramasında; duygusal zekayı ölçtüğünü iddia eden fazlaca anket elde edilmiştir. Fakat geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Haifan Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Reuven Bar-On'un tarafından yapılan Bar-On EQ anketi, bugüne değin bir çok akademik çalışmada kullanılmakla beraber bu alanda çalışan kişiler tarafından duygusal zekayı

en iyi ölçen araç olduğu belirtilmektedir. Anketin telif hakları Amerikan MHS şirketindedir. MHS'den anket formu ve User's Manual kitapçığı alınarak, üç farklı İngilizce okutmanı aracılığı ile ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiş ve farklı bir dördüncü kişi aracılığı ile tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Orijinal anket ve elde edilen çeviri karşılaştırılarak, yanlış anlaşılmaya müsait ifadeler tekrar elden geçirilmiştir (Acar, 2001).

5 banka müdürü ve 2 müdür yardımcısıyla yüzyüze görüşme yöntemiyle anketin pilot uygulaması gerçekleştirilirken; ifadelerin içerik geçerliliği test edilmiştir. Ugulama esnasında karşılaşılan en büyük problem, ankette yer alan ifadelerin sayısının fazlalığı idi. Esas çalışmada da pilot çalışmada ortaya çıkan problem ile karşılaşılacağı düşünülerek, ifadelerin sayısı azaltılmıştır. Anket içeriğindeki 133 ifadeden 15'i anketi cevaplandıran bireyin anketi doldurma eğilimini ölçen ifadelerdi ve ankette çıkarıldılar. Konuya hakim olan 4 kişiyle yapılan görüşmeler sonrasında, belirsizliğe sahip ifadeler, çift anlamlılar ve benzerlik taşıyan ifadeler belirlenerek nketten çıkartılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde 5 boyut ve onların altında yer alan 15 boyutu ölçen 87 ifadeden oluşan bir anket elde edildi. Anketin son ifadesi: 'anketteki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim.' olan 88. maddeye 'kesinlikle katılıyorum' seçeneği dışında cevap verenlerin anketleri değerlendirme dışında bırakılmıştır. Bu ifadeler, 5'li likert ölçeğinde 1-Tamamen katılıyorum ile 5-Kesinlikle katılmıyorum arasında değişmektedir (Acar, 2001).

Tablo 6: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Boyutları ve Alt Boyutları

Boyutlar	Alt Boyutlar	Maddeler
Kişisel Farkındalık	Kendini Gerçekleştirme	15, 17, 19, 21, 28, 35
	Kendine Saygı	10, 14, 26, 44, 55, 69
	Kararlılık	7, 9, 20, 27, 39, 86
	Duygusal Benlik Bilinci	2, 8, 13, 38, 53, 84
	Bağımsızlık	22, 24, 47, 64, 73
Kişilerarası İlişkiler	Kişilerarası İlişkiler	16, 32, 42, 46, 57, 62, 67
	Sosyal Sorumluluk	34, 43, 45, 48, 59, 79
	Empati	25, 30, 49, 77, 81
Şartlara ve Çevreye Uyum	Problem Çözme	1, 23, 33, 51, 87
	Esneklik	18, 50, 58, 61, 71
	Gerçekçilik	4, 12, 52, 56, 82
Stres Yönetimi	Strese Dayanıklılık	3, 6, 60, 63, 68, 75, 80
	Dürtü Kontrolü	11, 29, 36, 41, 66, 70
Genel Ruh Hali	İyimserlik	5, 31, 76, 78, 85
	Mutluluk	37, 40, 54, 65, 72, 74, 83

Yukarıda belirtilen maddelerden 3, 6, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 24, 29, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 47, 51, 56, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 73, 77, 79, 80, 82, 83, 85 ve 86. sorular ters yönde değerlendirilen ifadelerdir (Pektaş, 2013).

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin Boyutları

1. Kişisel Farkındalık Boyutu

Bireyin, duygusal öz-farkındalığını, kendine güvenini, kendine saygısını, kendini gerçekleştirmesini ve bağımsızlığını kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009).

Kişisel farkındalık boyutunda yüksek skora sahip olan kişiler, duygularının farkında, kendilerini “iyi” şeklinde değerlendiren ve yaşam faaliyetleri hakkında olumlu düşünen bireylerdir. Bu bireyler duygularını rahatça ifade edebilir, düşüncelerini ve inançlarını ifade etmekte bağımsız, güçlü ve kendilerine güvenlidirler.

- **Kendini Gerçekleştirme:** Bu alt boyuttan yüksek alan kişiler, kendi potansiyelinin farkında olan ve yaşamını anlamlı, zengin ve dolu kılmaya çalışan kişilerdir. Bu faktör, bireyin en iyisini yapma ve kendisini geliştirme çabasıyla ilgilidir. Kendini gerçekleştirme, iş tatmini ile yakından ilgilidir (Mumcuoğlu, 2002).
- **Kendine Saygı:** Bu alt boyutta yüksek skor sahibi bireyler, kendilerine saygı duyarak durumlarını kabul ederler. Bu durum; bireyin kendisini

algılamasında pozitif ve negatif yönlerini, sınırlarını ve becerilerini olduğu gibi kabul etmesidir. Bireyin kendisine saygı duyması, kendisini olduğu gibi sevmesidir. Bu bireyler sahip oldukları özellikler ve yeteneklerden memnundur. Kendisine saygı duymayan bireyler sürekli olarak yetersiz ve önemsiz hissederler (Nazlı, 2013).

- **Kararlılık:** Bu alt boyuttan yüksek skor almış kişiler, duygularını, düşüncelerini ifade edebilir ve kendi haklarını savunabilirler. Aşırı kontrollü veya utangaç kişiler değildirler. Bu kişiler, diğerlerinin kendilerini rahatsız etmesine veya avantaj sağlamalarına izin vermezler (Nazlı, 2013).
- **Bağımsızlık:** Kendisine bağlı, öz yönetime sahip, düşüncelerinde davranışlarında dış dünyaya karşı özerk ve bağımsız kişiler bu faktörden yüksek puan elde ederler. Bu özelliğe sahip bireyler diğer insanların tavsiyelerine başvurur, onların tavsiyelerini göz ardı etmez ama önemli kararlarında kendisi dışında kalanlara bağlı kalmazlar. Aynı zamanda duygusal gereksinimleri için başka kişilere bağlı değildirler. Duygusal anlamda da bağımsızdırlar. Bağımsızlık; kendine güven, içsel güce ve beklenti gerekliliklerin esiri olmadan yerine getirme istediğinin gücüne bağlıdır.
- **Duygusal Benlik Bilinci:** Bu alt boyuttan yüksek skor almış kişiler, duygularını tanımlayabilir, neler hissettiklerini bilir ve niçin böyle hissettiklerini anlayabilirler (Nazlı, 2013).

2. Kişilerarası İlişkiler Boyutu

Kişilerarası ilişkiler boyutu, diğer kişileri anlama, ilişki kurma ve iyi geçinmeyi kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009). Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, sosyal yetenekleri iyi olan, sosyal sorumluluk sahibi olan kişilerdir. Bu kişiler diğer bireyleri anlar, onlarla ilişki kurar ve iyi geçinirler (Mumcuoğlu, 2002).

- **Kişilerarası İlişkiler:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler; arkadaşlık kurabilen, sevgi alış veriş yapabilen bireylerdir. Bu bireylerin sahip oldukları ilişkiler, sosyal etkileşimin istekli ve eğlenceli olduğu ilişkilerdir. Bu yetenek, başkalarına karşı duyarlılığı, temas etmekte istekli olmayı ve ilişkilerde doyumlu olmayı gerektirir (Nazlı, 2013).

- **Sosyal Sorumluluk:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler, buldukları grupların işbirlikçi, destekleyici ve yapıcı üyeleridir. Bu boyut sorumlulukların bilincinde olma ve yerine getirme yeteneğini tanımlar. Bu boyut sosyal bilinci de içermektedir. Bireyler, insan ilişkilerinde duyarlıdır ve becerilerini ve tecrübelerini diğerlerinin veya grubun amaçlarına fayda sağlamak için kullanırlar (Nazlı, 2013).
- **Empati:** Beyinde yer alan ayna nöronlar hem aksiyon hem de aksiyonu izleme sırasında ateşleme özelliğine sahiptir. Bu ateşleme aksiyona karşı verilecek cevabın ve iletişimin ön hazırlığıdır. Beyinde ayna nöron faaliyetlerinin yoğun olduğu alanlar premotor ve inferior parietal kortekslerdir. İnsan beyinde ayna nöronlar sisteminin doğumdan sonraki 12 ay içinde geliştiği ve bebeğin bundan dolayı etrafıyla empati kurabilmeye başladığı bilinmektedir. Araştırmacılar ayna nöron sisteminin yetersizliği ile otizm arasında ilişki kurmaktadır (Tarhan, Gümüsel ve Sayım, 2015, s.93-94). Bu alt boyuta yüksek puan sahibi olan bireyler, diğerlerinin hissettiklerinin farkında olan ve onları tartabilen bireylerdir. Karşısındakilerin neyi, nasıl ve niçin hissettiklerini anlar ve onlara karşı duyarlıdır (Nazlı, 2013).

3. Şartlara ve Çevreye Uyum Boyutu

Uyumluluk boyutu, problem çözme, gerçekçilik ve esneklik özelliklerini kapsamaktadır (Şahin, Güler ve Basım, 2009). Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, problemleri tanımlamada ve uygun çözüm yollarına ulaşmakta esnek ve reelistlerdir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları zorluklara uygun çözümler üretebilirler. Uyumluluk boyutu, özel yaşamın dışında iş yaşamlarında da geçerlidir (Mumcuoğlu, 2002).

- **Problem Çözme:** Bu boyutta yüksek puan sahibi olan bireyler, sorunları fark edip, etkin çözümler bulup uygulama becerisine sahip olan kişilerdir. Problem çözme sürecinde bireyin, bilinçli, disiplinli, metodolojik ve sistematik olması gereklidir. Birey problemlerden kaçmak yerine üstüne gider (Mumcuoğlu, 2002).
- **Esneklik:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değişen durum ve şartlara göre uydurabilen kişilerdir. Bireyin olası durumlara uyum sağlayabilmesi ile ilgilidir. Yanlıklarını kabul edip,

fikirlerini deęiřtirebilirler. Her zaman farklı fikir ve dūřüncelere açıktırlar (Nazlı, 2013).

- **Gerçekçilik:** Bu boyuttan yüksek puan alan kişiler, yaşadıkları ile gerçekte var olanlar arasındaki benzerlikleri değerlendirebilen kişilerdir. Ayakları yere basan, gerektiğinde hayallerden sıyrılıp, olayların gerçekliğine dōnebilen kişilerdir. Tarafsızlık ve her şeyi olduğu gibi gōrebilmek, bu boyutun önemli özelliklerindedir (Nazlı, 2013).

4. Stres Yōnetimi Boyutu

Stres yōnetimi boyutu, bireyin içerisinde bulunduęu stres hali ile umutsuzluęa kapılmadan ve kontrolū yitirmeden bař edebilme yeteneęini içermektedir (řahin, Gūler ve Basım, 2009). Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, umutsuzluęa dūřmeden veya kontrollerini kaybetmeden stresle bař edebilirler (Mumcuoęlu, 2002).

- **Strese Dayanıklılık:** Bu boyutta yüksek skor alan kiřiler, olumsuz olaylar karřısında ve stresli durumlarda soęukkanlılıklarını koruyabilen ve bununla bař edebilen kiřilerdir. Çok ender, endiřelenirler. Stres tōleransı, gūçlūkleri bastırmadan ya da yok saymadan ūstūne gidip onunla bařa ıkabilmektir (Mumcuoęlu, 2002).
- **Dūrtū Kontrolū:** Bu boyutta yüksek skor sahibi olan bireyler, gūdūlerini, ihtiyaçlarını ūteleyebilen veya direnebilen kiřilerdir. Dūrtū kontrolū, saldırganlık dūrtūsunū kabullenebilme, sakin olabilme, çatıřmayı, dūřmanca ve sorumsuz davranıřları kontrol edebilme kapasitesini gerektirir (Nazlı, 2013).

5. Genel Ruh Hali Boyutu

Genel ruh hali boyutu, bireyin yaşama bakış açısını, yaşamdan aldığı zevki ve yaşamla ilgili duygularını kapsamaktadır (şahin, Gūler ve Basım, 2009). Bu boyutun yüksek skoru yaşamdan nasıl zevk alacağını bilen neşeli, olumlu umutlu ve iyimser kişileri tanımlar (Mumcuoęlu, 2002).

- **İyimserlik:** Bu boyuttan yüksek skor alan kiřiler, yařamın gūzel yanlarından bakabilen, sıkıntılara raęmen olumlu dūřūnebilen kiřilerdir. İyimserlik yařama umutlu bakmaktır ve yařama karřı olumlu tutuma sahip olmaktır (Nazlı, 2013).

- **Mutluluk:** Bu boyuttan yüksek skor alan kişiler yaşamdan zevk alırlar. Genelde mutlu mizaçları vardır ve bu kişilerle birlikte olmak çok zevklidir (Nazlı, 2013).

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, örneklemindeki öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla 4 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler cinsiyet, okuduğu okul, okuduğu bölüm ve okuduğu sınıf olarak belirlenmiştir (Ek: 2).

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Duygusal zeka envanterinin bazı alt ölçekleri normal dağılmaktadır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Bağımsız Örneklem T Testi testi kullanılmıştır. Duygusal zeka envanterinin bazı alt ölçekleri normal dağılım göstermemektedir. Ayrıca örneklem sayımız 30'dan küçük olan değişkenler de niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Spearman korelasyon ile test edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon ilişkileri aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2006, s.116);

<u>R</u>	<u>İlişki</u>
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolaştırılmıştır.

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=145)

		<i>F</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kız	91	62.8
	Erkek	54	37.2
Okul	Beykent üniversitesi	119	82.1
	Yeditepe üniversitesi	26	17.9
Bölüm	Psikoloji bölümü	75	51.7
	Mühendislik-mimarlık bölümü	70	48.3
Sınıf	Üçüncü sınıf	86	59.3
	Dördüncü sınıf	59	40.7

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 145 bireyin 91’i (%62.8) kızlardan ve 54’ü (%37.2) erkeklerden oluşmaktadır.

Bireylerin 119’u (%82.1) Beykent Üniversitesi’nde okumakta olduğu ve 26’sı (%17.9) Yeditepe Üniversitesi’nde okumakta olduğu görülmüştür.

Bireylerin 75’i (%51.7) psikoloji bölümünde okumakta olduğu ve 70’i (%48.3) mühendislik-mimarlık bölümünde okumakta olduğu görülmüştür.

Bireylerin 86’sı (%59.3) üçüncü sınıfta okumakta olduğu ve 59’u (%40.7) dördüncü sınıfta okumakta olduğu görülmüştür.

Tablo.4.2. Bireylerin Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

	Ort. ve SD
KİŞİSEL FARKINDALIK ÖLÇEĞİ	109.77±13.01
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	21.93±3.14
Kendine saygı alt ölçeği	23.86±3.32
Kararlılık alt ölçeği	23.47±3.80
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	22.02±3.40
Bağımsızlık alt ölçeği	18.47±3.52
KİŞİLERARASI İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ	71.02±7.83
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	27.00±3.24
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	23.77±3.40
Empati alt ölçeği	20.25±2.84
ŞARTLARA VE CEVREYE UYUM ÖLÇEĞİ	54.10±6.10
Problem çözme alt ölçeği	19.76±2.56
Esneklik alt ölçeği	16.60±2.62
Gerçekçilik alt ölçeği	17.73±3.38
STRES YÖNETİMİ ÖLÇEĞİ	39.62±7.55
Strese dayanıklılık alt ölçeği	21.92±4.38
Dürtü kontrolü alt ölçeği	17.69±4.66
GENEL RUH HALİ ÖLÇEĞİ	47.19±6.60
İyimserlik alt ölçeği	19.14±3.01
Mutluluk alt ölçeği	28.04±4.41

Bireylerin kişisel farkındalık ölçeğinin ortalaması (109.77±13.01) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişisel farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kendini gerçekleştirme alt ölçeğinin ortalaması (21.93±3.14) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kendini gerçekleştirme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kendine saygı alt ölçeğinin ortalaması (23.86 ± 3.32) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kendine saygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kararlılık alt ölçeğinin ortalaması (23.47 ± 3.80) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kararlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin duygusal benlik bilinci alt ölçeğinin ortalaması (22.02 ± 3.40) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun duygusal benlik bilinci düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin bağımsızlık alt ölçeğinin ortalaması (18.47 ± 3.52) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun bağımsızlık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kişilerarası ilişkiler ölçeğinin ortalaması (71.02 ± 7.83) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişilerarası ilişkiler düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin kişilerarası ilişkiler alt ölçeğinin ortalaması (27.00 ± 3.24) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun kişilerarası ilişkiler düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin sosyal sorumluluk alt ölçeğinin ortalaması (23.77 ± 3.40) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin empati alt ölçeğinin ortalaması (20.25 ± 2.84) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun empati düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin şartlara ve çevreye uyum ölçeğinin ortalaması (54.10 ± 6.10) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun şartlara ve çevreye uyum düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin problem çözme alt ölçeğinin ortalaması (19.76 ± 2.56) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun problem çözme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin esneklik alt ölçeğinin ortalaması (16.60 ± 2.62) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun esneklik düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin gerçekçilik alt ölçeğinin ortalaması (17.73 ± 3.38) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun gerçekçilik düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin stres yönetimi ölçeğinin ortalaması (39.62 ± 7.55) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun stres yönetimi düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin strese dayanıklılık alt ölçeğinin ortalaması (39.62 ± 7.55) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun Strese dayanıklılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin dürtü kontrolü alt ölçeğinin ortalaması (17.69 ± 4.66) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun strese dayanıklılık düzeylerinin orta olduğu görülmüştür.**

Bireylerin genel ruh hali ölçeğinin ortalaması (47.19 ± 6.60) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun genel ruh hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin iyimserlik alt ölçeğinin ortalaması (19.14±3.01) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun iyimserlik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bireylerin mutluluk alt ölçeğinin ortalaması (28.04±4.41) olduğu saptanmıştır. **Ortalama değere baktığımızda grubun mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde birinci olarak “psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.3. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişisel farkındalık ölçeği	Kız	57	36.14	2060.00			
	Erkek	18	43.89	790.00	407.00	-1.31	.188
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Kız	57	35.19	2006.00			
	Erkek	18	46.89	844.00	353.00	-1.99	.046*
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Kız	57	36.41	2075.50			
	Erkek	18	43.03	774.50	422.50	-1.13	.258
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
kararlılık alt ölçeği	Kız	57	37.08	2113.50			
	Erkek	18	40.92	736.50	460.50	-.654	.513
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Kız	57	37.34	2128.50			
	Erkek	18	40.08	721.50	475.50	-.467	.640
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Kız	57	36.93	2105.00			
	Erkek	18	41.39	745.00	452.00	-.760	.447
	Toplam	75					

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Kız	57	39.84	2271.00			
	Erkek	18	32.17	579.00	408.00	-1.30	.192
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Kız	57	38.97	2107.50			
	Erkek	18	41.25	742.50	454.50	-.731	.465
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Kız	57	40.99	2336.50			
	Erkek	18	28.53	513.50	342.50	-2.12	0.033*
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Empati alt ölçeği	Kız	57	40.24	2293.50			
	Erkek	18	30.92	556.50	385.50	-1.59	.111
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Kız	57	38.12	2173.00			
	Erkek	18	37.61	677.00	506.00	-.087	.931
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Problem çözme alt ölçeği	Kız	57	36.04	2054.00			
	Erkek	18	44.22	796.00	401.00	-1.40	.159
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Esneklik alt ölçeği	Kız	57	37.63	2145.00			
	Erkek	18	39.17	705.00	492.00	-.263	.793
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Gerçekçilik alt ölçeği	Kız	57	39.62	2258.50			
	Erkek	18	32.86	591.50	420.50	-1.15	.249
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Stres yönetimi ölçeği	Kız	57	38.12	2173.00			
	Erkek	18	37.61	677.00	506.00	-.087	.931
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Kız	57	36.86	2101.00			
	Erkek	18	41.61	749.00	448.00	-.809	.419
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Kız	57	39.19	2234.00			
	Erkek	18	34.22	616.00	445.00	-.845	.398
	Toplam	75					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Genel ruh hali ölçęęi	Kız	57	38.48	2193.50			
	Erkek	18	36.47	656.50	485.50	-.342	.733
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
İyimserlik alt ölçęęi	Kız	57	37.94	2162.50			
	Erkek	18	38.19	687.50	509.50	-.044	.965
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Mutluluk alt ölçęęi	Kız	57	38.82	2212.50			
	Erkek	18	35.42	637.50	466.50	-.579	.562
	Toplam	75					
Cinsiyet		N	S.O.	S.T.	u	z	p
Duygusal zeka ölçęęi	Kız	57	38.07	2170.00			
	Erkek	18	37.78	680.00	509.00	-.050	.273
	Toplam	75					

*p<0.05

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni özelinde anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını belirlemek adına yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçęęi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçęęi cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçęęi puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır [u=343.00, p=0.046]. **Erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçęęi puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre Sosyal sorumluluk alt ölçęęi cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçęęi puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır

[$u=342.50$, $p=.033$]. **Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Cinsiyetleri İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişisel farkındalık ölçeği	Kız	34	112.44	13,61	1.80	.076	
	Erkek	36	106.66	13.16			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Kız	34	40.93	1391.50	427.50	-2.18	0.029*
	Erkek	36	30.38	1093.50			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Kız	34	37.07	1260.50	558.50	-.631	.528
	Erkek	36	34.01	1224.50			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kararlılık alt ölçeği	Kız	34	24.64	3.55	2.04	0.045*	
	Erkek	36	22.83	3.85			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Kız	34	21.88	3.13	.807	.423	
	Erkek	36	21.25	3.40			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Kız	34	39.91	1357.00	462.00	-1.77	.076
	Erkek	36	31.33	1128.00			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Kız	34	71.97	8.63	2.15	0.035*	
	Erkek	36	67.52	8.61			
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Kız	34	41.21	1401.00			
	Erkek	36	30.11	1084.00	418.00	-2.29	0.022*
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Kız	34	42.25	1436.50			
	Erkek	36	29.13	1048.50	382.50	-2.71	0.007*
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Empati alt ölçeği	Kız	34	38.19	1298.50			
	Erkek	36	32.96	1186.50	520.50	-1.08	.279
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Kız	34	55.35	5.78			
	Erkek	36	53.69	6.77		1.09	.276
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Problem çözme alt ölçeği	Kız	34	39.35	1338.00			
	Erkek	36	31.86	1147.00	481.00	-1.55	.119
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Esneklik alt ölçeği	Kız	34	33.56	1141.00			
	Erkek	36	37.33	1344.00	546.00	-.783	.434
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Gerçekçilik alt ölçeği	Kız	34	18.44	2.74			
	Erkek	36	17.44	3.62		1.29	.201
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Stres yönetimi ölçeği	Kız	34	40.41	6.54			
	Erkek	36	40.19	7.28		.131	.896
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Kız	34	32.51	1105.50			
	Erkek	36	38.32	1379.50	510.50	-1.19	.231
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Kız	34	18.44	4.11			
	Erkek	36	17.19	4.80		1.16	.249
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Genel ruh hali ölçeği	Kız	34	48.35	7.13			
	Erkek	36	45.30	6.70		1.84	.070
	Toplam	70					
Cinsiyet		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

İyimserlik alt ölçeği	Kız	34	38.12	1296.00	523.00	-1.05	.292
	Erkek	36	33.03	1189.00			
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.	t	p	
Mutluluk alt ölçeği	Kız	34	28.85	4.73	2.02	0.047*	
	Erkek	36	26.55	4.77			
	Toplam	70					
Cinsiyet		N	X²	S.S.	t	p	
Duygusal zeka ölçeği	Kız	34	328.52	32.23	1.86	.067	
	Erkek	36	313.38	35.53			
	Toplam	70					

*p<0.05

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendine saygı, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=427.50$, $p=0.029$]. **Kızların erkeklere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kararlılık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kararlılık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kararlılık alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.04$, $p=0.045$]. **Kızların erkeklere oranla kararlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kişilerarası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.15$, $p=0.035$]. **Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=418.00$, $p=0.022$]. **Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$u=382.50$, $p=0.007$]. **Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre mutluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.02$, $p=0.047$]. **Kızların erkeklere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin hangi bölümde okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.5. Bireylerin Hangi Bölümde Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Bölüm	<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Kişisel farkındalık ölçeği	Psikoloji	75	110.05	12.52			
	Mühendislik-mimarlık	70	109.47	13.60		.268	.789
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Psikoloji	75	72.00	5400.00			
	Mühendislik-mimarlık	70	74.07	5185.00	2550.00	-.299	.765
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kendine saygı alt ölçeği	Psikoloji	75	72.13	5409.50			
	Mühendislik-mimarlık	70	73.94	5175.50	2559.50	-.260	.795
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kararlılık alt ölçeği	Psikoloji	75	70.83	5312.00			
	Mühendislik-mimarlık	70	75.33	5273.00	2462.00	-.647	.517
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Psikoloji	75	79.21	5941.00			
	Mühendislik-mimarlık	70	66.34	4644.00	2159.00	1.85	.064
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Bağımsızlık alt ölçeği	Psikoloji	75	74.47	5585.50			
	Mühendislik-mimarlık	70	71.42	4999.50	2514.50	-.439	.660
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>X</i> ²	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Psikoloji	75	72.28	6.56			
	Mühendislik-mimarlık	70	69.68	8.84		1.99	0.048*
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Psikoloji	75	78.74	5905.50			
	Mühendislik-mimarlık	70	66.85	4679.50	2194.50	1.71	.087
	Toplam	145					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>

Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Psikoloji	75	76.71	5753.50	2346.50	-	1.10	.268
	Mühendislik-mimarlık	70	69.02	4831.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Empati alt ölçeği	Psikoloji	75	77.35	5801.00	2299.00	-	1.29	.194
	Mühendislik-mimarlık	70	68.34	4784.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Psikoloji	75	53.73	5.91		-	.754	.452
	Mühendislik-mimarlık	70	54.50	6.32				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Problem çözme alt ölçeği	Psikoloji	75	70.42	5281.50	2431.50	-	.774	.439
	Mühendislik-mimarlık	70	75.76	5303.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Esneklik alt ölçeği	Psikoloji	75	72.00	5400.00	2550.00	-	.299	.765
	Mühendislik-mimarlık	70	74.07	5185.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Gerçekçilik alt ölçeği	Psikoloji	75	71.22	5341.50	2491.50	-	.530	.596
	Mühendislik-mimarlık	70	74.91	5243.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Stres yönetimi ölçeği	Psikoloji	75	38.98	8.11		-	1.04	.297
	Mühendislik-mimarlık	70	40.30	6.88				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Psikoloji	75	69.48	5211.00	2361.00	-	1.04	.295
	Mühendislik-mimarlık	70	76.77	5374.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>		<i>t</i>	<i>p</i>	
Dürtü kontrolü alt ölçeği	Psikoloji	75	17.60	4.85		-	.257	.798
	Mühendislik-mimarlık	70	17.80	4.49				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	

Genel ruh hali ölçęi	Psikoloji	75	74.61	5596.00	2504.00	-	.479	.632
	Mühendislik-mimarlık	70	71.27	4989.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
İyimserlik alt ölçęi	Psikoloji	75	72.64	5448.00	2598.00	-	.108	.914
	Mühendislik-mimarlık	70	73.39	5137.00				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>u</i>	<i>z</i>	<i>p</i>	
Mutluluk alt ölçęi	Psikoloji	75	75.37	5652.50	2447.50	-	.704	.481
	Mühendislik-mimarlık	70	70.46	4932.50				
	Toplam	145						
Bölüm		<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>		
Duygusal zeka ölçęi	Psikoloji	75	322.62	30.47				
	Mühendislik-mimarlık	70	320.74	34.57				
	Toplam	145						

*p<0.05

Tablo 4.5’da görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, sosyal sorumluluk, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının bölüm değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kişiler arası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=1.99$, $p=0.048$]. **Kızların erkeklere oranla kişiler arası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “psikoloji bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin

alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.6. Psikoloji Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişisel farkındalık ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.50	1935.50			
	Dördüncü sınıf	26	35.17	914.50	563.50	-.819	.413
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.27	1924.00			
	Dördüncü sınıf	26	35.62	926.00	575.00	-.695	.487
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.00	1862.00			
	Dördüncü sınıf	26	38.00	988.00	637.00	.000	1.00
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kararlılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.58	1939.50			
	Dördüncü sınıf	26	35.02	910.50	559.50	-.867	.386
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.53	1888.00			
	Dördüncü sınıf	26	37.00	962.00	611.00	-.291	.771
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	41.16	2017.00			
	Dördüncü sınıf	26	32.04	833.00	482.00	-1.73	.083
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.56	1840.50			
	Dördüncü sınıf	26	38.83	1009.50	615.50	-.240	.811
	Toplam	75					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.16	1870.00	629.00	-.090	.929
	Dördüncü sınıf	26	37.69	980.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.29	1827.00	659.00	-.392	.695
	Dördüncü sınıf	26	39.35	1023.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Empati alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	37.13	1819.50	594.50	-.477	.633
	Dördüncü sınıf	26	39.63	1030.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Üçüncü sınıf	49	36.82	1804.00	579.00	-.647	.518
	Dördüncü sınıf	26	40.23	1046.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Problem çözme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	40.35	1977.00	522.00	-1.29	.195
	Dördüncü sınıf	26	33.58	873.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Esneklik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.53	1888.00	611.00	-.292	.770
	Dördüncü sınıf	26	37.00	962.00			
	Toplam	75					
	Bölüm	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Gerçekçilik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	34.90	1710.00	485.00	-1.69	.089
	Dördüncü sınıf	26	43.85	1140.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Stres yönetimi ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.71	1897.00	602.00	-.390	.696
	Dördüncü sınıf	26	36.65	953.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.72	1897.50	601.50	-.396	.692
	Dördüncü sınıf	26	36.63	952.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			

Dürtü kontrolü alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.89	1905.50	593.50	-.485	.628
	Dördüncü sınıf	26	36.33	944.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Genel ruh hali ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.73	1898.00	601.00	-.401	.688
	Dördüncü sınıf	26	36.62	952.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
İyimserlik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	39.80	1950.00	549.00	-.986	.324
	Dördüncü sınıf	26	34.62	900.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Mutluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.17	1870.50	628.50	-.095	.924
	Dördüncü sınıf	26	37.67	979.50			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Duygusal zeka ölçeği	Üçüncü sınıf	49	38.43	1883.00	616.00	-.234	.815
	Dördüncü sınıf	26	37.19	967.00			
	Toplam	75					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			

Tablo 4.6’de görüldüğü gibi; bireylerin kişisel farkındalık, kendini gerçekleştirme, kendine saygı, kararlılık, duygusal benlik bilinci, bağımsızlık, kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, sosyal sorumluluk, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, genel ruh sağlığı, iyimserlik, mutluluk ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni özelinde anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını belirlemek adına yapılan Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile bireylerin duygusal zeka envanterinin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.7. Mühendislik-Mimarlık Bölümünde Okuyan Bireylerin Kaçınıcı Sınıfta Okudukları İle Duygusal Zeka Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
Kişisel farkındalık ölçeği	Üçüncü sınıf	37	113.35	13.11			
	Dördüncü sınıf	33	105.12	12.97			
	Toplam	70			2.63	0.010*	
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendini gerçekleştirme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	41.45	1533.50			
	Dördüncü sınıf	33	28.83	951.50			
	Toplam	70			390.50	-2.60	0.009*
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Kendine saygı alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.27	1453.00			
	Dördüncü sınıf	33	31.27	1032.00			
	Toplam	70			471.00	-1.64	.099
	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
kararlılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	24.27	3.86			
	Dördüncü sınıf	33	23.09	3.67			
	Toplam	70			1.30	.197	
	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
Duygusal benlik bilinci alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	22.56	2.89			
	Dördüncü sınıf	33	20.42	3.33			
	Toplam	70			2.88	0.005*	
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
Bağımsızlık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.38	1457.00			
	Dördüncü sınıf	33	31.15	1028.00			
	Toplam	70			467.00	-1.69	.089
	Sınıf	N	X ²	S.S.	t	p	
Kişilerarası ilişkiler ölçeği	Üçüncü sınıf	37	71.18	8.94			
	Dördüncü sınıf	33	68.00	8.56			
	Toplam	70			1.52	.133	
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p

Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	40.01	1480.50	443.50	-1.97	0.048*
	Dördüncü sınıf	33	30.44	1004.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Sosyal sorumluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	38.14	1411.00	513.00	-1.15	.249
	Dördüncü sınıf	33	32.55	1074.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Empati alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	38.03	1407.00	517.00	-1.10	.268
	Dördüncü sınıf	33	32.67	1078.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Şartlara ve çevreye uyum ölçeği	Üçüncü sınıf	37	55.32	6.32		1.15	.251
	Dördüncü sınıf	33	53.57	6.28			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Problem çözme alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	37.73	1396.00	528.00	-.983	.326
	Dördüncü sınıf	33	33.00	1089.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Esneklik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	36.68	1357.00	567.00	-.516	.606
	Dördüncü sınıf	33	34.18	1128.00			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Gerçekçilik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	18.27	2.86		.932	.355
	Dördüncü sınıf	33	17.54	3.63			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			
Stres yönetimi ölçeği	Üçüncü sınıf	37	39.27	6.21		-1.33	.187
	Dördüncü sınıf	33	41.45	7.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>			
Strese dayanıklılık alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	33.36	1234.50	531.50	-.933	.351
	Dördüncü sınıf	33	37.89	1250.50			
	Toplam	70					
	Sınıf	<i>N</i>	<i>X²</i>	<i>S.S.</i>			

Dürtü kontrolü alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	17.29	3.84			
	Dördüncü sınıf	33	18.36	5.13			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Genel ruh hali ölçeği	Üçüncü sınıf	37	48.48	6.34			
	Dördüncü sınıf	33	44.87	7.36			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	S.O.	S.T.	u	z	p
İyimserlik alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	19.37	3.30			
	Dördüncü sınıf	33	18.81	2.88			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Mutluluk alt ölçeği	Üçüncü sınıf	37	29.10	3.99			
	Dördüncü sınıf	33	26.06	5.28			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	
Duygusal zeka ölçeği	Üçüncü sınıf	37	327.62	33.32			
	Dördüncü sınıf	33	313.03	34.82			
	Toplam	70					
	Sınıf	N	X²	S.S.	t	p	

*p<0.05

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi; bireylerin kendine saygı, kararlılık, bağımsızlık, kişiler arası ilişki, sosyal sorumluluk, empati, şartlara ve çevreye uyum, problem çözme, esneklik, gerçekçilik, stres yönetimi, strese dayanıklılık, dürtü kontrolü, iyimserlik ve duygusal zeka ölçeklerinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi ile Mann Whitney U-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişisel farkındalık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kişisel farkındalık alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişisel farkındalık alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [t=2.63, p=.0010]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişisel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendini gerçekleştirme alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=-.260$, $p=0.009$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre duygusal benlik bilinci alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=.288$, $p=0.005$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla duygusal benlik bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kişilerarası ilişkiler alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$u=-1.97$, $p=0.048$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında genel ruh sağlığı ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre genel ruh sağlığı ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Genel ruh sağlığı ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.20$, $p=.0031$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla genel ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre mutluluk alt ölçeği sınıf değişkenine göre

farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.74$, $p=0.008$]. **Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.**

SONUÇ

- Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır. Erkeklerin kızlara oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Psikoloji bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre Sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kendini gerçekleştirme alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kararlılık alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kararlılık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kararlılık alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kararlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre Kişilerarası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır.

Buna göre Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında sosyal sorumluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre sosyal sorumluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Sosyal sorumluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla sosyal sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin cinsiyetleri arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre mutluluk alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır. Kızların erkeklere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Bireylerin hangi bölümde okudukları arasında kişiler arası ilişkiler ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişiler arası ilişkiler ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler ölçeği puanları açısından kızların lehine anlamlı bir fark vardır [t=1.99, p=.048]. Kızların erkeklere oranla kişiler arası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişisel farkındalık alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişisel farkındalık alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişisel farkındalık alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişisel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kendini gerçekleştirme alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kendini gerçekleştirme alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kendini gerçekleştirme alt ölçeği

puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kendini gerçekleştirme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre duygusal benlik bilinci alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Duygusal benlik bilinci alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla duygusal benlik bilinci düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre kişilerarası ilişkiler alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Kişilerarası ilişkiler alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla kişilerarası ilişkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında genel ruh sağlığı ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre genel ruh sağlığı ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Genel ruh sağlığı ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla genel ruh sağlığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mühendislik-mimarlık bölümünde okuyan bireylerin kaçınıcı sınıfta okudukları arasında mutluluk alt ölçeği puanı açısından anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre mutluluk alt ölçeği sınıf değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Mutluluk alt ölçeği puanları açısından üçüncü sınıfta okuyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır. Üçüncü sınıfta okuyan bireylerin dördüncü sınıfta okuyan bireylere oranla mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırması amacıyla İstanbul'da bulunan vakıf üniversitelerinden 145 öğrencinin katılımıyla veri toplanmıştır. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada ilk olarak karşımıza çıkan psikoloji bölümünde ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamasıyla cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yüksel'in (2006) 'Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi', Gazioğlu ve Köksal'ın (2007) 'Ergenlerde Duygusal Zeka ve Karar Verme Stratejileri', Kenarlı'nın (2007) 'Duygusal Zeka-Akademik Başarı Etkileşimine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi Dicle Üniversitesi örneği' ve Erdoğan'ın (2008) 'Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi' araştırmalarında kızların duygusal zeka düzeyi erkeklerinkinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Güler'in (2006) 'İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi', Spahi'nin (2010) 'Kosova ve Türkiye'de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi' ve Pektaş'ın (2013) 'Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü ile Diğer Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyinin Karşılaştırılması' adlı araştırmaların sonucuna göre, araştırma sonucumuza paralel olarak, duygusal zeka düzeyi puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında önemli bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmanın bulgusu olan kız öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması ile erkek öğrencilerin duygusal zeka puan ortalaması arasında anlamlı bir fark çıkmaması bulgusu ele alındığında; çalışmadaki tüm öğrencilerin hemen hemen aynı yaş grubunda ve aynı eğitim düzeyine sahip olmaları gösterilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin hangi bölümde okuduklarının duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerinin puan ortalamasıyla bölüm değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Pektaş'ın (2013) araştırmasında öğrencilerin okudukları lise

türüne göre duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Göçet'in (2006) 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başaçıkma Tutumları Arasındaki İlişki' adlı tez çalışmasında, sözel bölüm öğrencilerinin sayısal bölüm öğrencilerine göre daha yüksek duygusal zeka düzeyine sahip olduğu bulunmuştur.

Bender'in (2006) ' Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri' adlı çalışmada araştırmamıza paralel olarak; okul türü değişkeni ile duygusal zeka arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Araştırmanın bulgusu olan bireylerin hangi bölümde okuduklarının duygusal zekanın alt ölçeklerinin bölüm değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmaması bulgusu ele alındığında; sadece bireylerin hangi bölümde okuduklarıyla kişilerarası ölçeği açısından anlamlı fark bulunmuştur. Bununla beraber cinsiyet değişkenine göre de fark yaratmaktadır. Kızların erkeklere oranla kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk ve empati alt ölçeklerinden aldıkları puanlara göre anlamlı fark bulunmuştur.

Araştırmanın sonucuna göre, psikoloji bölümünde ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin kaçınca sınıfta okudukları ile duygusal zeka ölçeğinin alt ölçeklerini puan ortalamasıyla sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Seyis (2011), 'Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki' ve Dicle'nin (2006) 'Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi' adlı tez çalışmalarında öğrencilerin kaçınca sınıfta okuduklarıyla duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır bulgusu elde edilmiştir.

Araştırma sonucumuza paralel olarak, Aydın'ın (2010) 'Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' ve Bender'in (2006) çalışmasında da öğrencilerin kaçınca sınıfta okuduklarıyla duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmanın bulgusu olan psikoloji bölümü ve mühendislik-mimarlık bölümlerinde okuyan bireylerin kaçınca sınıfta okudukları ile duygusal zeka

ölçeğinin puan ortalamasıyla sınıf değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmaması bizi sınıf düzeyinin duygusal zeka üzerinde etkisi olmadığı sonucuna götürmez. Sınıf düzeyinin duygusal zeka üzerindeki etkisini öğrenebilmek için ölçeği aynı öğrencilere her sınıf düzeyinin sonunda tekrar uygulamak daha doğru bir yöntem olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2001). Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akamca, G., Hamurcu, H. (2005). Çoklu Zeka Kuramı Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Fen Başarısı Tutumları ve Hatırda Tutma Üzerindeki Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28, 178-187.
- Altay, Ü. (2011). Yöneticilerin duygusal Zeka Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisi ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, Ş. (2013). Duygusal Zeka Dönüştürücü ve Etkileşimci Liderlik. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Avşar, G., Kaşıkçı, M. (2009). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Duygusal Zeka Düzeyi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 13(1), 1-6.
- Aydın, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Umut Düzeyleri İle Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Baba, H. (2012). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Öğrencilerin Kinestetik ve Duygusal Zekalarının, İç-Dış Kontrol Odaklarının Akademik Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka: Bir İnceleme. Ege Eğitim Dergisi, (5), 7-15.
- Bayraktar, Ö. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Duygusal Zekaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Bender, Tekin, M. (2006). Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Berkant, H., Ekici, G. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Öğretmen Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri İle Zeka Türleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1), 113-132.
- Bümen, T. N. (2005). Okulda Çoklu Zeka Kuramı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Caruso, D. R., Mayer, J. D. and Salovey, P. (2002). Relation of Ability Measure of Emotional to Personality. Journal of Personality Assessment., 79(2), 306-320.
- Çakan, B. (2013). Konut Sektöründe Beyaz Yaka Çalışanlarının İş Doyumu ve Duygusal Zekalarının Yaşam Doyumları Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakar, U., Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6(3), 23-48.
- Delice, M., Günbeyi, M. (2013). Duygusal Zeka ve Liderlik İlişkisinin İncelenmesi: Polis Teşkilatı Örneği. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 27(1), 209-239.
- Dicle, A. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Doğan, S., Demirel, Ö. (2007). Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi. Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 14(1), 209-230.

- Doğan, S., Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16(1), 231-252.
- Erdemir, S. (2013). İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Arasındaki Bir İlişki Üzerine Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Erdoğdu, Y. (2008). Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 7(23), 62-76.
- Ergin, D. (2008). Okul Yönetiminde Duygusal Zeka ve Dönüşümsel Liderliğe İlişkin Öğretmen Algıları. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Eröz, S. S. (2011). Duygusal Zeka ve İletifim Arasındaki İlişki: Bir Uygulama, Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gardner, H. (1999). Çoklu Zeka Görüşmeler ve Makaleler. (ev. M. Tüzel). İstanbul: ENKA Okulları.
- Gardner, H. (2010). Zihin ereveleri Çoklu Zeka Kuramı. (ev. E. Kılıç). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Gazioğlu, E., Köksal, A. (2007). Ergenlerde Duygusal Zeka İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi. 7(1), 133-146.
- Geçcel, S. (2011). Duygusal Zekanın Örgütsel Vatandaşlık DavranıŐına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Goleman, D. (2014). Duygusal Zeka Neden IQ'dan Daha Önemlidir?. (ev. B. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2015). İşbaşında Duygusal Zeka. (ev. H. Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.

Göçet, E. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Güllüce, A. (2010). Duygusal Zekanın İşyerindeki Psikolojik Taciz Algısındaki Rolünün Birey Tolerans Düzeyi Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Güllüce, A., İşcan, Ö. (2010). Mesleki Tükenmişlik ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 5(2), 7-29.

Güngör, S. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zekanın Psikolojik Sıkıntı Belirtileri Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/zeka> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).

Kalyoncu, Z. (2011). Duygusal Zeka İle Örgütten Kaynaklanan Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karabulut, A. (2012). Duygusal Zeka: Bar-On Ölçeği Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karabulut, E. (2014). Psikolojik Danışman Adaylarının Duygusal Zeka Düzeyleri ile Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karadağ, A. (2006). Okul Öncesinde Çoklu Zeka. Ankara: Kök Yayıncılık.

Karasar, N. (2009). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kavcar, B. (2011). Duygusal Zeka İle Akademik Başarı ve Bazı Demografik Değişkenlerin İlişkileri: Bir Devlet Üniversitesi Örneği. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kenarlı, Ö. (2007). Duygusal Zeka-Akademik Başarı Etkileşimine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Kızıl, Ş. (2014). Öğretmenlerin Duygusal Zekaları İle Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kişisel Başarı, <http://www.kisiselbasari.com/zekanin-tanimlari-ve-tarihsel-gelisimi.html> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Köksal, M. S. (2006). Kavram Öğretimi ve Çoklu Zeka Teorisi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14(2), 473-480.
- Köroğlu, E. (2015). Psikiyatri Sözlüğü. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Maboçoğlu, F. (2006). Duygusal Zeka ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mayer, J. D. and Geher, G. (1996). Emotional Intelligence and The Identificaton of Emotion. Intelligence, 22, 89-113.
- Mumcuoğlu, Ö. (2002). Bar-On Duygusal Zeka Testinin Türkçe Dilsel Eşdeğerlilik, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nazlı, S. (2013). Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ömeroğlu, E., Ulutaş, İ. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ören, I. (2011). Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Kişisel Yönelimleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Özcan, D., Başbay, A., Erdem, E. (2006). Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özcihan, T. (2014). Organizasyonlarda Stratejik Duygusal Zeka Kullanımı Makyavelizm İlişkisi ve Çatışma Yönetimine Yansımaları: Tasarım Mühendisliğinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özdamar, K. (2004). Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özgen, Ö. (2006). Başarı ve İlişkide Duygusal Zekanın Rolü. Yayımlanmış Makale. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parker, J. D. A., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J., Majeski, S. (2004). Emotional Intelligence and Academic Success: Examining The Transition From High School To University. *Personality and Individual Differences*, 36, 163-172.
- Pektaş, S. (2013). Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik Bölümü Öğrencileri ile Diğer Lise Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Seyis, S. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Motivasyonları ve Duygusal Zekaları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal Zeka Yeterliliklerinin Kuramsal Çerçevesi ve Eğitimdeki Rolü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11, 269-293.
- Soylu, P. (2015). Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Stresle Baş Etme Tarzları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Spahi, E. (2010). Kosova ve Türkiye’de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka ve Denetim Odağı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sütlü, S. (2013). Sağlık Çalışanlarında Duygusal Zeka ve Tükenmişlik İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, N., Güler, M., Basım, N. (2009). A Tipi Kişilik Örüntüsünde Bilişsel ve Duygusal Zekanın Stresle Başa Çıkma ve Stres Belirtileri İle İlişkisi. Türk Psikiyatri Dergisi, 20(3), 243-254.
- Tarhan, N., Gümüsel, O., Sayım, A. (2015). Pozitif Psikoloji. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Titrek, O. (2013). IQ'dan EQ'ya Duyguları Zekice Yönetme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Torun, N. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tuğrul, C. (1999). Duygusal Zeka. Klinik Psikiyatri Dergisi, 1, 12-20.
- Turgut, G. (2014). Algılanan Sosyal Destek ve Duygusal Zeka Düzeyinin İş Tatminine Etkisinin Devlette Çalışan Üç Farklı Meslek Grubunda Karşılaştırılması: Mühendis, Doktor ve Öğretmen. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr> (25.05.15 tarihinde erişilmiştir).
- Türkiye Zeka Vakfı, <http://tzv.org.tr/zeka/zeka-nedir> (15.05.2015 tarihinde erişilmiştir).
- Ulutaş, İ. (2005). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Duygusal Zekalarına Duygusal Zeka Eğitiminin İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ural, A. (2001). Yöneticilerde Duygusal Zekanın Üç Boyutu. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 209-219.

- Uzuner, A. (2012). Yönetici Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Boyun Eğici Davranışların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, M. (2010). Duygusal Zeka ve Sporcu Performansı İlişkisi: Kayseri’de Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yavuz, K. E. (2009). Çoklu Zeka. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2007). Duygusal Zeka ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yılmaz, C. (2014). Kamu Kurumlarında Duygusal Zeka ve Örgütsel İklimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Yüksel, M. (2006). Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

Ek-1: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği

BAR-ON DUYGUSAL ZEKA ÖLÇEĞİ

Sayın katılımcı, aşağıdaki ifadelere vereceğiniz cevapları 1'den 5'e kadar sıralanan

1- Tamamen katılıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılmıyorum

Açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekiyor. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederim.

	1	2	3	4	5
1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım adım adım ilerlemektir.					
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.					
3. Çok fazla strese dayanmam.					
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine kolayca dönebilirim.					
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin düzeleceğine inanırım.					
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.					
7. Biriyle aynı fikirde olmadıgımda bunu ona söyleyebilirim.					
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.					
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.					
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.					
11. Huysuz bir insanımdır.					
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.					
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşmam.					
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığım zaman kendimi iyi hissederim.					
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.					
16. Sevgimi belli edemem.					
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.					
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.					
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye çalışırım.					
20. Başkalarına kızdıgımda bunu onlara söyleyebilirim.					
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.					
22. Yapacaklarımın bana sık sık söylendiği bir işte çalışmayı tercih ederim.					
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine karar veririm.					

24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.					
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi anlarım.					
26. Fiziksel görüntümden memnunum.					
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.					
28. İlgimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.					
29. Sabırsız bir insanım.					
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.					
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için motivasyonum vardır					
32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.					
33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamayı isterim.					
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.					
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.					
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.					
	1	2	3	4	5
37. Hayattan zevk almıyorum.					
38. Duygularımı tanımlamak benim için zordur.					
39. Haklarımı savunamam.					
40. Oldukça neşeli bir insanımdır.					
41. Düşünmeden hareket edişim problemler yaratır.					
42. İnsanlar benim sosyal olduğumu düşünürler.					
43. Kurallara uyan bir vatandaş olmak çok önemlidir.					
44. Kendimi olduğum gibi kabul etmek bana zor geliyor.					
45. Aynı anda başka bir yerde bulunmak zorunda olsam da, ağlayan bir çocuğun anne ve babasını bulmasına yardım ederim.					
46. Arkadaşlarım bana özel şeylerini anlatabilirler.					
47. Kendi başıma karar veremem.					
48. Başka insanlara saygı duyarım.					
49. Başkalarına neler olduğunu önemserim.					
50. Bazı şeyler hakkında fikrimi değiştirmem zordur.					
51. Problemlerin çözümüne ilişkin farklı çözüm yolları düşünmeye çalışınca genellikle tıkanır kalırım.					
52. Fanteziler ya da hayaller kurmadan her şeyi gerçekte olduğu gibi görmeye çalışırım.					
53. Neler hissettiğimi bilirim.					

54. Benimle birlikte olmak eğlencelidir.					
55. Sahip olduğum kişilik tarzından memnunum.					
56. Hayal ve fantezilerime kendimi kaptırıyorum.					
57. Yakın ilişkilerim benim ve arkadaşlarım için çok önemlidir					
58. Yeni şeylere başlamak benim için zordur.					
59. Eğer yasaları çiğnemem gerekirse, bunu yaparım.					
60. Endişeliyimdir.					
61. Yeni şartlara ayak uydurmak benim için kolaydır.					
62. Kolayca arkadaş edinebilirim.					
63. Can sıkıcı problemlerle nasıl baş edebileceğimi bilirim.					
64. Başkaları ile çalışırken kendi fikirlerimden çok onlarınkini güvenirim.					
65. Kendimi çok sık, kötü hissederim.					
66. Konuşmaya başlayınca zor susarım					
67. Çevremdekilerle iyi geçinemem.					
68. Zor şartlarda serin kanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.					
69. Kendimi takdir ederim.					
70. İnsanlarla tartışırken, bana sesimi alçaltmamı söylerler.					
71. Tarzımı değiştirmem zordur.					
72. Hayatımdan memnunum.					
73. Başkalarının bana ihtiyaç duymalarından çok, ben başkalarına ihtiyaç duyarım.					
74. Hafta sonlarını ve tatilleri severim.					
75. Çok sinirlenmeden stresle baş edebilirim.					
76. Çok zor durumların üstesinden geleceğime inanıyorum.					
77. Acı çeken insanların farkına varamam.					
78. Genellikle en iyisini ümit ederim.					
79. Başkalarına göre, bana güvenmek zordur.					
80. Endişemi kontrol etmemin zor olduğunu biliyorum.					
81. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını, kolaylıkla fark ederim.					
82. Abartmayı severim.					
83. Gülümsemek benim için zordur.					
84. Uygun bir zamanda negatif duygularıyla yüzleşir, onları gözden geçiririm.					
	1	2	3	4	5

85. Yeni bir şeylere başlamadan önce genellikle başarısız olacağım hissine kapılıyorum.					
86. İstedğim zaman "hayır" demek benim için zordur.					
87. Bir problemle karşılaştığımda önce durur ve düşünürüm.					
88. Yukarıdaki ifadelere samimi bir şekilde cevap verdim.					

Ek-2: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı, aşağıda bir araştırma kapsamında hazırlanmış kişisel bilgi formu bulunmaktadır. Sonuçlar, akademik çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyeti:

Kız () Erkek ()

Okuduğu Okul:

Beykent Üniversitesi () Yeditepe Üniversitesi ()

Okuduğu Bölüm:

Psikoloji () Mühendislik-Mimarlık ()

Okuduğu Sınıf:

3. sınıf () 4.sınıf ()

ÖZGEÇMİŞ

22 Kasım 1989 tarihi Bursa ili Yıldırım ilçesi doğumluyum. İlk, orta ve liseyi yine aynı ilde tamamladıktan sonra Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2013 yılında mezun olduktan sonra, yine aynı yıl Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans eğitimine başladım. Eylül ayından beri, Küçükçekmece Belediyesi Aile Danışmalık Merkezi'nde psikolog olarak çalışmaktayım.

Hande SOYKAN